

J. polski

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny *NOWE Słowa na start!*, klasa 7 (NOWA EDYCJA 2020–2022)

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Magdaleny Lotterhoff, będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *NOWE Słowa na start!* w klasie 7 (NOWA EDYCJA 2020–2022). Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń potrafi:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Charaktery	<ul style="list-style-type: none">• opisać obraz• nazwać barwy użyte przez artystę	<ul style="list-style-type: none">• przedstawić skojarzenia związane z obrazem• wyrazić swoją opinię na temat obrazu	<ul style="list-style-type: none">• zinterpretować znaczenie barw• wyjaśnić, dlaczego na obrazie są dwa wizerunki tego samego mężczyzny	<ul style="list-style-type: none">• zinterpretować tytuł obrazu• zinterpretować przesłanie obrazu w kontekście prawdy o człowieku	<ul style="list-style-type: none">• podjąć dyskusję na temat przyczyn postrzegania tej samej osoby na różne sposoby• porównać obraz z innymi tekstami kultury podejmującymi temat postrzegania człowieka z różnych perspektyw

3. Wytrzymałość	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów tekstu • określić rodzaj literacki utworu • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główną bohaterkę utworu • omówić postawy pozostałych bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób przedstawienia opisanej historii w artykułach prasowych 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ narracji na odbiór utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wywiadu z autorką wypowiedzieć się na temat funkcji humoru w tekstach literackich
4. Podróż w czasy starożytne	<ul style="list-style-type: none"> • określić ramy czasowe starożytności 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat wierzeń ludzi żyjących w starożytności • wymienić najważniejsze cechy antycznej sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat dziedzictwa kulturowego wywodzącego się z religii 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić osiągnięcia cywilizacyjne, które zawdzięczamy ludziom żyjącym w starożytności 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat dziedzictwa cywilizacyjnego starożytności, wartościując je • omówić wybrane dzieła antycznej sztuki
5. Niezłomność	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów tekstu • wymienić przydomki Ateny i przypisywane jej atrybuty 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy charakteru Ateny i zilustrować je przykładami 	<ul style="list-style-type: none"> • określić temat mitu i wyjaśnić jego funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić postępowanie bogini 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat wpływu emocji na postępowanie
6. Pokora	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentu tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • ułożyć plan wydarzeń przedstawionych w przypowieści • wymienić cechy bohaterów przypowieści i zilustrować je przykładami 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić zachowanie ojca • wypowiedzieć się na temat emocji towarzyszących starszemu synowi 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować morał przypowieści • wyjaśnić znaczenie frazeologizmu <i>syn marnotrawny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat sensu dawania komuś drugiej szansy • omówić obraz Keitha Vaughana <i>Powrót syna marnotrawnego</i> • odnaleźć w różnych źródłach inne realizacje motywu syna marnotrawnego
7. Silny charakter (lektura uzupełniająca)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów tekstu • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób przedstawienia przeżyć wewnętrznych bohatera • zinterpretować wskazane słowa 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy sposobu przedstawienia rekinów 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat sentencji i odnieść te słowa do wybranych tekstów kultury
8. Czarny charakter	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów tekstu • wymienić cechy Lorda Voldemorta • omówić metody działania Lorda Voldemorta 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cele Lorda Voldemorta • wymienić przeciwników Lorda Voldemorta 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić działania podejmowane przez Zakon Feniksa po to, aby unieszkodliwić Lorda Voldemorta 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę Korneliusza Knota 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić postać będącą antywzorem z innego tekstu kultury

			<ul style="list-style-type: none"> • odnieść określenie <i>czarny charakter</i> do Lorda Voldemorta 		
9. Jak komponować tekst i budować akapity?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy dobrze skomponowanego tekstu • wskazać w podanym tekście główne zdanie akapitu 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować plan wypowiedzi • argumentacyjnej • uporządkować wskazaną wypowiedź 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawić wskazane wypracowanie • sformułować wstęp do wypracowania • wskazać wyrazy i wyrażenia sygnalizujące powiązania między zdaniem 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć wewnętrznie uporządkowane, spójne wypracowanie 	
10. i 11. Jak napisać opowiadanie inspirowane mitem lub przypowieścią?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy mitu i przypowieści 	<ul style="list-style-type: none"> • zgromadzić informacje na temat symbolicznego znaczenia postaci mitologicznych • zgromadzić informacje na temat metaforycznej wymowy przypowieści 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy tekstu współczesnej wersji mitu • dokonać analizy tekstu współczesnej wersji przypowieści 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opis przeżyć wewnętrznych postaci mitologicznej i/lub biblijnej • stworzyć opowiadanie inspirowane mitem i/lub przypowieścią 	
12. i 13. Odmienne i nieodmienne części mowy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić odmienne i nieodmienne części mowy • scharakteryzować odmienne i nieodmienne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać części mowy występujące w tekście • określić formy odmiennych części mowy • uzupełnić tekst właściwymi przyimkami 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić formy czasowników • użyć czasowników we właściwych formach • przeredagować zdania, używając właściwych zaimków 	<ul style="list-style-type: none"> • użyć w zdaniach właściwych spójników 	
14. Pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy – przypomnienie i uzupełnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić części mowy, z którymi <i>nie</i> piszemy łącznie i rozdzielnie • wymienić wyjątki od obowiązujących reguł 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnić tekst poprawnie zapisanymi wyrazami z <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać regułę ortograficzną właściwą dla podanych przykładów 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować tekst, w którym występują poprawnie zapisane wyrazy z <i>nie</i> 	

15. Imiesłowy przymiotnikowe	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować imiesłowy • zdefiniować imiesłowy przymiotnikowe czynne i biernie • omówić regułę tworzenia imiesłowów przymiotnikowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać imiesłowy przymiotnikowe w podanym tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać imiesłowy przymiotnikowe w tekście i podzielić je na kategorie • uzupełnić tekst właściwymi imiesłowami przymiotnikowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić formy czasowników w imiesłowy przymiotnikowe • utworzyć i nazwać imiesłowy przymiotnikowe 	
16. Imiesłowy przysłówkowe	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować imiesłowy przysłówkowe współczesne i uprzednie • omówić regułę tworzenia imiesłowów przysłówkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać imiesłowy przysłówkowe w podanym tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać imiesłowy przysłówkowe w tekście i podzielić je na kategorie • uzupełnić tekst właściwymi imiesłowami przysłówkowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić formy czasowników w imiesłowy przysłówkowe • utworzyć i nazwać imiesłowy przysłówkowe 	
17. Pisownia <i>nie</i> z imiesłowami	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady pisowni <i>nie</i> z imiesłowami 	<ul style="list-style-type: none"> • zastąpić określenia oznaczające cechy imiesłowami z przeczeniem <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • utworzyć imiesłowy z przeczeniem <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować tekst, w którym występują imiesłowy z przeczeniem <i>nie</i> 	
18. Podsumowanie. Sprawdź, czy potrafisz	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się pojęciami: <i>starożytność, sztuka antyczna, mit, przypowieść (parabola), symbol, epika, odmienne i nieodmienne części mowy, imiesłowy przymiotnikowe czynne i biernie, imiesłowy przysłówkowe współczesne i uprzednie, kompozycja tekstu, opowiadanie inspirowane mitem lub przypowieścią</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze

19. Cienie i blaski życia	<ul style="list-style-type: none"> • opisać obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać postacie przedstawione na obrazie • omówić kolorystykę dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • odnieść sytuację przedstawioną na obrazie do jego tytułu • omówić kompozycję dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat roli gry światła 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrany tekst kultury tematycznie zbliżony do dzieła Auguste'a Renoira
20. Szczęście w nieszczęściu	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać reakcje mędrca na poszczególne okoliczności • określić myśl przewodnią poznanej bajki filozoficznej 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję pytań retorycznych w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować funkcję odniesień do zjawisk przyrody w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować obraz Olega Kharkhana <i>Tragiczny list</i> w kontekście poznanej bajki filozoficznej
21. Podróż w czasy renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • określić ramy czasowe renesansu • wyjaśnić pochodzenie nazwy epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować humanizm • wymienić najważniejsze dokonania renesansowe i określić ich funkcję • wymienić najważniejszych twórców epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić specyfikę sztuki renesansowej 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić dzieło renesansowe 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrane dzieło lub wynalazek Leonarda da Vinci • opisać renesansowe miasto idealne
22. Twórca i jego dzieło – Jan Kochanowski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze etapy życia Jana Kochanowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować twórczość poety 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy renesansowe w twórczości Jana Kochanowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić funkcję Czarnolasu w twórczości poety 	
23. Pół żartem, pół serio (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść utworów 	<ul style="list-style-type: none"> • określić charakter fraszek 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy humoru we fraszkach 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób obrazowania w utworach 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać konteksty utworów i nawiązania do nich
24. Na scenie życia (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>fraszka</i>, <i>wiersz sylabiczny</i>, <i>rym</i>, <i>powtórzenie</i> • omówić treść fraszki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić układ rymów we fraszcze • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>fraszka</i> w różnych kontekstach 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję powtórzenia na początku fraszki • omówić funkcję środków stylistycznych użytych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję wyliczenia wartości ważnych dla człowieka • zinterpretować dwa ostatnie wersy utworu w odniesieniu do toposu świata jako teatru 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić cechy wspólne poznanych fraszek

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać środki stylistyczne użyte przez Jana Kochanowskiego 				
25. Wartość zdrowia (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>apostrofa</i> • omówić treść fraszki 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać środki stylistyczne użyte przez poetę 	<ul style="list-style-type: none"> • określić funkcję apostrofy rozpoczynającej utwór • określić funkcję wyliczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować główną myśl fraszki • zinterpretować funkcję uosobienia w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat aktualności poznanej fraszki
26. i 27. Przepis na szczęście (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>archaizm</i> • omówić treść utworów • wskazać podmiot liryczny każdej z fraszek • wskazać adresata lirycznego fraszki <i>Na dom w Czarnolesie</i> • wskazać archaizmy w utworach 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego każdej z fraszek • wskazać apostrofę we fraszce <i>Na lipę</i> i wyjaśnić jej funkcję • przedstawić współczesne formy wskazanych archaizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunek Jana Kochanowskiego do natury na podstawie fraszki <i>Na lipę</i> • określić kontekst biograficzny fraszki <i>Na dom w Czarnolesie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić renesansowy charakter fraszek 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat najważniejszych aspektów życia
28. Wśród ludzi (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • określić temat każdego z utworów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cechy gatunkowe w utworach 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób wykorzystania frazeologizmów • wskazać związki frazeologiczne, do których nawiązał Jan Szaudynger w utworach <i>Głos w telefonie</i> i <i>Lustro</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat prawd życiowych przywołanych w utworach 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić podobieństwa i różnice pomiędzy utworami Jana Szaudyngera oraz Jana Kochanowskiego w kontekście historycznym
29. Być szczęśliwym	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • wskazać podmiot liryczny utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego utworu • podzielić wiersz na części tematyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić symbolikę ogrodu, przywołując kontekst biblijny • określić funkcję środków stylistycznych użytych przez poetę • zinterpretować tytuł utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować przyjęcie przez podmiot liryczny postawy wyprostowanej • omówić postrzeganie szczęścia przez podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić język utworu Czesława Miłosza • wypowiedzieć się na temat życia i twórczości poety

<p>30. Wiejska sielanka</p> <p>(lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>pieśń</i> • omówić treść pieśni • wskazać podmiot liryczny i adresata lirycznego utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego i adresata lirycznego utworu • wymienić obowiązki gospodarza i gospodyni • wskazać środki stylistyczne użyte w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przedstawiony w wierszu kontrast pomiędzy życiem na wsi a życiem w mieście i określić jego funkcję • omówić funkcję środków stylistycznych użytych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić koncepcję życia na wsi przedstawioną w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • odnieść utwór do renesansowego humanizmu
<p>31. Radość życia</p> <p>(lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>rym gramatyczny</i>, <i>apostrofa</i>, <i>uosobienie</i> • omówić treść wiersza • wskazać podmiot liryczny utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego utworu • określić rodzaje rymów występujących w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować metafory użyte w wierszu • omówić funkcję personifikacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przesłanie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać adresata apostrofy zawartej w ostatniej zwrotce utworu i podać jego określenia bliskoznaczne • odnaleźć w dowolnych źródłach informacje na temat filozofii epikurejskiej
<p>32. Stara bieda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować główne myśli tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na podstawie tekstu różnice pomiędzy Polakami a reprezentantami innych nacji • wymienić funkcje narzekania 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zalety narzekania wymienione w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie rysunku umieszczonego w podręczniku w odniesieniu do treści tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat funkcji narzekania • wymienić inne stereotypy dotyczące Polaków
<p>33., 34. i 35. Wobec śmierci</p> <p>(lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść trenów • określić rodzaj liryki, który reprezentują treny 	<p><i>Tren I:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać adresatów, wymienionych na początku utworu i wyjaśnić funkcję apostrofy <p><i>Tren V:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać w wierszu porównanie homeryckie i określić jego funkcję 	<p><i>Tren I:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować metaforyczne znaczenie smoka w wierszu • omówić funkcję pytania retorycznego użytego w zakończeniu trenu <p><i>Tren V:</i></p>	<p><i>Tren I:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować znaczenie puenty utworu <p><i>Tren V:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczynę przywołania Persefony w trenie <p><i>Tren VII:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrany tekst kultury, w którym została przedstawiona strata bliskiej osoby, i porównać go z utworami Jana Kochanowskiego

		<p><i>Tren VII:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać adresatów utworu <p><i>Tren VIII:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać adresata utworu • wymienić cechy Urszulki przywołane przez podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować metaforyczne znaczenie oliwki i sadownika w utworze • omówić funkcję pytania retorycznego użytego w puencie utworu <p><i>Tren VII:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję zdrobnień w wierszu • wyjaśnić dwojakie znaczenie wyrazu <i>skrzynka</i> użytego w utworze <p><i>Tren VIII:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić funkcję kontrastu pomiędzy ukazaniem domu przed śmiercią Urszulki i po tym wydarzeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję wykrzyknienia użytego w puencie utworu • omówić funkcję odwołania do ubioru dziecka <p>wszystkie poznane treny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać poznane utwory i wyrazić swoją opinię na temat zawartego w nich ładunku emocjonalnego • wskazać cechy wspólne poznanych trenów 	
36. Co już wiemy o twórczości Jana Kochanowskiego?	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze
37. Przeżywanie straty	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów tekstu • wskazać narratora tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować narratora tekstu • opisać sposób przeżywania żałoby przez narratora i jego mamę 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić relacje pomiędzy bohaterami • zinterpretować sens zakończenia przywołanych fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać sposoby przeżywania żałoby przez bohaterów książki z tym przedstawionym w trenach Jana Kochanowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat przeżywania żałoby i sposobów kultywowania pamięci o zmarłych w innych kulturach
38. Jak opisywać dzieła sztuki?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy, które powinien zawierać opis dzieła sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • określić temat obrazu • określić kompozycję dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać kolorystykę i nastrój obrazu • wypowiedzieć się na temat proporcji dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opis wskazanego obrazu 	

	<ul style="list-style-type: none"> • zgromadzić informacje na temat opisywanego dzieła sztuki 				
39. Malarstwo	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić typy dzieł malarskich 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnić najważniejsze typy dzieł malarskich • wymienić główne środki wyrazu dzieła malarskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać główne środki wyrazu dzieła malarskiego na konkretnym przykładzie • wymienić kryteria, według których ocenia się obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić obraz według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować wizytę w galerii lub muzeum
40. Archaizmy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić rodzaje archaizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • zastąpić archaizmy wyrazami współczesnymi • wskazać archaizmy w podanych zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • określić rodzaje podanych archaizmów • określić funkcję archaizmów w tekście stylizowanym 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć tekst z archaizmami 	
41. Części zdania i związki wyrazowe w zdaniu – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić części zdania • nazwać związki wyrazowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać główne części zdania i je nazwać • wskazać zdania bezpodmiotowe • wskazać w zdaniach określenia i je nazwać 	<ul style="list-style-type: none"> • wypisać związki wyrazowe występujące w podanych zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • ułożyć wypowiedzenia z różnymi częściami zdania 	
42. Wypowiedzenia – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić rodzaje wypowiedzeń w zależności od celu wypowiedzi • wymienić rodzaje zdań w zależności od liczby orzeczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać rodzaje wypowiedzeń w zależności od celu wypowiedzi • odróżnić zdanie od równoważnika zdania • rozpoznać rodzaje zdań w zależności od liczby orzeczeń • wskazać w tekście zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte • wskazać w tekście zdania złożone współrzędnie i podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić zdanie w równoważnik zdania i odwrotnie 	<ul style="list-style-type: none"> • utworzyć zdania złożone współrzędnie i podrzędnie 	

43. Zdania złożone współrzędnie – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje zdań złożonych współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać rodzaje zdań złożonych współrzędnie stosować poprawną interpunkcję w zdaniach złożonych współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> tworzyć wykresy zdań złożonych współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> tworzyć zdania złożone współrzędnie różnych typów 	
44. Pisownia wyrazów wielką i małą literą – przypomnienie i uzupełnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zasady pisowni wyrazów wielką literą wymienić zasady pisowni wyrazów małą literą 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnić tekst wyrazami zapisanymi od wielkiej i małej litery 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zasady pisowni wyrazów wielką i małą literą, odnosząc się do podanych przykładów wyjaśnić zasadę pisowni wielką literą wyrazów w zwrotach grzecznościowych 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować zasadę pisowni wielką literą wyrazów w zwrotach grzecznościowych w samodzielnie zredagowanym tekście 	
45. Podsumowanie. Sprawdź, czy potrafisz	<ul style="list-style-type: none"> odtworzyć najważniejsze fakty i opinie posługiwać się pojęciami: <i>renesans, sztuka renesansu, fraszka, tren, pieśń, wiersz sylabiczny, porównanie homeryckie, malarstwo, opis dzieła sztuki, archaizmy, wypowiedzenia, zdanie pojedyncze, zdanie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie, równoważnik zdania, części zdania i związki wyrazowe w zdaniu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> wyciągać wnioski przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie interpretować wymagany materiał właściwie argumentować uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystywać bogate konteksty formułować i rozwiązywać problemy badawcze
46. Relacje międzyludzkie	<ul style="list-style-type: none"> opisać obraz 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat postaci przedstawionych na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> omówić kompozycję dzieła nazwać typ autoportretu, który naśladuje artystka 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat funkcji mediów społecznościowych 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat estetyki selfie

		<ul style="list-style-type: none"> określić sytuację, w jakiej zostały przedstawione postaci 			
47. Porozumienie	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu określić rodzaje narracji 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować głównego bohatera tekstu przedstawić opinie Marka o rodzicach 	<ul style="list-style-type: none"> porównać pierwszy i drugi wpis Marka oraz określić funkcję różnic między nimi wskazać elementy stylu potocznego i języka młodzieży w treści bloga Marka 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać analizy rozmowy ojca z synem dokonać analizy drugiego wpisu na blogu i wskazać środki, za pomocą których bohater buduje swój wizerunek 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat blogów młodzieżowych
48. Trudy wychowania (lektura uzupełniająca) UWAGA! Zgodnie z Rozporządzeniem MEiN w sprawie zmiany w liście lektur obowiązującym od 1.09.2021 pozycja <i>Ziele na kraterze</i> Melchiora Wańkowicza została przesunięta z listy lektur obowiązkowych na	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu omówić świat przedstawiony w dziele 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować bohaterów fragmentów utworu przedstawić rodzinę opisaną we fragmentach utworu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić opinie bohaterów na temat wychowywania dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować tytuł utworu 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować tytuł utworu w kontekście historycznym

<p>listę lektur uzupełniających.</p>					
<p>49. Każdy może być dobry – sens życia według Ebenezera Scrooge’a (lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określić rodzaj literacki utworu • wskazać w słowach Scrooge’a kierowanych do siostrzeńca wypowiedź ironiczną 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, kim jest główny bohater utworu i jak jego charakter uwidacznia się w wyglądzie • określić stosunek narratora do głównego bohatera tekstu • przedstawić wartości, którymi kierował się w życiu Scrooge, i wskazać te, których początkowo mu zabrakło • porównać Scrooge’a z jego siostrzeńcem na podstawie ich wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wskazany fragment utworu • opisać uczucia Scrooge’a w chwili, gdy odeszła od niego ukochana kobieta 	<ul style="list-style-type: none"> • napisać ogłoszenie, które zawiera informacje o wyglądzie postaci • zacytować sformułowania, dzięki którym narrator nawiązuje kontakt z czytelnikiem, i wyjaśnić, czemu służy taki zabieg 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób spotęgowania przez narratora wrażenia tajemnicy i niesamowitości w opisie wydarzeń przy drzwiach domu Scrooge’a
<p>50. Przemiana bohatera pod wpływem świąt (lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat symbolicznego przesłania, jakie dla ludzi wierzących niosą święta Bożego Narodzenia • opisać wybrane święta z przeszłości głównego bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać, w jaki sposób w <i>Opowieści wigilijnej</i> zostało przedstawione Boże Narodzenie • określić stosunek Ebenezera Scrooge’a do świąt Bożego Narodzenia opisany na początku utworu • nazwać emocje towarzyszące Scrooge’owi w trakcie kolejnych podróży w czasie i przestrzeni 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wcześniejsze relacje Ebenezera Scrooge’a z ludźmi i wyjaśnić, co stało się z osobami, które kochał • opisać realia społeczne, w których dorastała główna postać utworu • podać przykłady zachowań i decyzji bohatera, które pokazują jego wewnętrzną przemianę • wyjaśnić, do jakich powszechnych skojarzeń związanych z Bożym 	<ul style="list-style-type: none"> • napisać wypracowanie na temat: „Czy – Twoim zdaniem – Ebenezer Scrooge wykorzystał swoją szansę, czy też jego przemiana była chwilowa?” 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotować prezentację na temat symboliki świąt w kulturze popularnej

		<ul style="list-style-type: none"> określić, co uświadomił sobie bohater podczas wizyty ostatniego ducha 	Narodzeniem odwołał się Charles Dickens		
51. i 52. Realizm i fantastyka w opowiadaniu Charlesa Dickensa (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób – oprócz bezpośrednich ocen i opisów – narrator charakteryzuje głównego bohatera opowiadania opisać sposób przedstawienia duchów w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> udowodnić, że Scrooge jest typowym przykładem filistra 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czemu miało służyć wprowadzenie do utworu elementów fantastycznych omówić relacje między sferami realistyczną i fantastyczną w opowiadaniu 	<ul style="list-style-type: none"> sporządzić spis problemów społecznych, które zostały zaprezentowane w <i>Opowieści wigilijnej</i> przygotować mowę dla adwokata broniącego Ebenezera Scrooge'a, w której przekonuje on duchy świąt, by podjęły walkę o duszę tej postaci 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice między światem współczesnym a tym przedstawionym w lekturze z uwzględnieniem warunków pracy, sytuacji dzieci i kobiet oraz problemu ubóstwa przedstawić wiadomości o życiu w XIX-wiecznej Wielkiej Brytanii zdobyte dzięki lekturze <i>Opowieści wigilijnej</i>
53. Podróż w czasie oświecenia	<ul style="list-style-type: none"> określić ramy czasowe oświecenia wyjaśnić etymologię nazwy epoki 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić priorytety oświeceniowe wyjaśnić, co służyło rozpowszechnianiu idei oświecenia w Europie wymienić dzieła sztuki oświeceniowej 	<ul style="list-style-type: none"> omówić specyfikę polskiego oświecenia scharakteryzować sztukę oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wybrane dzieło oświeceniowe 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować wybraną postać oświecenia
54. i 55. Twórca i jego dzieło – Ignacy Krasicki	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze etapy życia Ignacego Krasickiego omówić treść poznanych bajek 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować twórczość poety wskazać cechy gatunkowe w poznanych utworach 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić sens alegorii użytych w bajkach przedstawić morały poznanych bajek 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat udziału Ignacego Krasickiego w inicjatywach oświeceniowych wypowiedzieć się na temat aktualności bajek poety 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać elementy światopoglądu oświeceniowego w bajkach Ignacego Krasickiego
56. i 57. W krzywym zwierciadle (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>satyra</i> omówić treść satyry określić rodzaj literacki utworu wskazać narratora utworu 	<ul style="list-style-type: none"> podzielić utwór na części tematyczne i nadać im tytuły scharakteryzować szlachcica i jego żonę wskazać na podstawie tekstu cechy gatunkowe satyry 	<ul style="list-style-type: none"> omówić problem poruszony w satyrze omówić związek satyry ze światopoglądem epoki 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat celowości ośmieszania postaw i zachowań w procesie dydaktycznym 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat zalet i wad obcych wpływów kulturowych

<p>58. Co już wiemy o twórczości Ignacego Krasickiego?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze
<p>59. Przemijanie (lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • wskazać podmiot liryczny utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego utworu • omówić postawę podmiotu lirycznego wobec otaczającej go rzeczywistości • nazwać rodzaje rymów występujące w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • zinterpretować sposób ukazania przemijania w wierszu • wskazać stały związek frazeologiczny użyty w wierszu i omówić jego funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • dokonać analizy obrazu miłości przedstawionego w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić różne sposoby przedstawienia motywu przemijania w tekstach kultury
<p>60. Zrozumieć miłość (lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentu utworu • zapisać w punktach historię Małego Księcia i róży 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie uczucia towarzyszyły Małemu Księciu w kontakcie z różą i jak one ewoluowały • wymienić konsekwencje <i>oswojenia</i> i wyjaśnić, co można dzięki niemu zyskać • wytłumaczyć, jak lis i Mały Książę rozumieli odpowiedzialność 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, czym było motywowane zachowanie róży i co chciała ona dzięki niemu zyskać • opisać dwa rodzaje miłości: Małego Księcia do róży i róży do Małego Księcia • wyjaśnić, co według lisa oznacza słowo <i>oswoić</i> i dlaczego używa on tego określenia zamiast słów <i>zaprzyjaźnić się, pokochać</i> • wyjaśnić, jak Mały Książę dzięki naukom lisa zaczął postrzegać swoją relację z różą 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić metaforyczne znaczenie ogrodu pełnego róż i scharakteryzować stosunek głównego bohatera do tych kwiatów przed rozmową z lisem oraz po niej • przedstawić swoje stanowisko na temat tego, w czym odpowiedzialność za drugiego człowieka przejawia się w codziennym życiu • napisać pracę popartą przykładami z utworów literackich i innych tekstów kultury na temat: „Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że miłość to uczucie paradoksalne, które przynosi szczęście i cierpienie?” 	<ul style="list-style-type: none"> • odszukać w podanych fragmentach tekstu zdania o charakterze sentencji i wskazać to, które najbardziej do niego przemawia

<p>61. i 62. Mały Książę jako baśń i przypowieść</p> <p>(lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść utworu • zapisać w punktach wydarzenia przedstawione w tekście • określić rodzaj literacki utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat narracji w utworze i jej wpływu na sposób przedstawienia świata • wskazać wydarzenia i sytuacje o charakterze baśniowym i realistycznym • wskazać w utworze cechy przypowieści • scharakteryzować tytułowego bohatera na podstawie opisu jego planety i reakcji na różne doświadczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację, w której znalazł się pilot krótko przed spotkaniem z Małym Księciem, i wyjaśnić, co ona może symbolizować • opisać przemianę wewnętrzną pilota • wyszukać w tekście fragmenty o charakterze aforyzmów • sformułować pytania, na które można odpowiedzieć aforyzmami z <i>Małego Księcia</i> • wskazać adresata książki <i>Mały Książę</i> i uzasadnić swoje zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować decyzję Małego Księcia o odejściu w kontekście rozważań nad wymową utworu • odczytać znaczenie motywu wody w <i>Małym Księciu</i> • wyjaśnić, dlaczego pilot wybrał się na poszukiwanie studni, choć ten pomysł wydawał mu się absurdalny 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat obecności zachowań, przedstawionych w utworze w świecie współczesnym
<p>63. Podróż Małego Księcia w poszukiwaniu...</p> <p>(lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Mały Książę wyruszył w podróż 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić relację pomiędzy Małym Księciem a różą i przedstawić stan emocjonalny głównego bohatera w momencie rozstania • scharakteryzować mieszkańców poszczególnych planet • opisać sytuację, w której Mały Książę zaczyna rozumieć sens swojej wędrówki i relacji z różą 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co symbolizują mieszkańcy poszczególnych planet • wytłumaczyć, czego Mały Książę dowiedział się o świecie dorosłych • wytłumaczyć, czym była podróż dla Małego Księcia i czego tak naprawdę poszukiwał bohater • sformułować listę przestróg, które należy mieć na uwadze, by nie podzielić losu mieszkańców przedstawionych planet 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim świetle zostały przedstawione wartości rządzące światem dorosłych i co o nich myśli główny bohater książki • zinterpretować symbolikę podróży w odniesieniu do poznanego utworu i w sensie ogólnym • zredagować subiektywny opis Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposoby przedstawienia relacji międzyludzkich w innych tekstach kultury • porównać utwór z jego ekranizacją w reżyserii Marka Osborne'a

64. Wyobcowanie	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować tytułową bohaterkę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój utworu • omówić stan psychiczny bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wskazany fragment 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat możliwości poznania samego siebie
65. Jak przygotować wypowiedź argumentacyjną?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić etapy przygotowywania wypowiedzi argumentacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć tezę i argumenty w zaprezentowanym tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać różne typy argumentów w podanym tekście • sformułować argumenty potwierdzające podaną tezę 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć wypowiedź argumentacyjną 	
66. Rzeźba	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić etapy rozwoju rzeźby 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać najważniejsze cechy rzeźby na poszczególnych etapach jej rozwoju • rozróżniać najważniejsze typy dzieł rzeźbiarskich ze względu na temat 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić elementy języka rzeźby na przykładzie wybranego dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić dzieło sztuki według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć swoją opinię na temat rzeźby abstrakcyjnej • przygotować prezentację na temat wybranego artysty • stworzyć pisemną recenzję wybranego dzieła sztuki
67. i 68. Typy zdań złożonych podrzędnie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić typy zdań złożonych podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w wypowiedzeniu orzeczenia i rozdzielić zdania składowe • wskazać zdanie nadrzędne 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować pytania do zdań podrzędnych • określić typy zdań podrzędnych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić relację zdań na wykresie 	
69. Zdania złożone podrzędnie z imiesłowowym równoważnikiem zdania	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować imiesłowowy równoważnik zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnić podane wypowiedzenia imiesłowowymi równoważnikami zdania • poprawić wypowiedzenia z błędnym użyciem imiesłowowych równoważników zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić pytania, na jakie odpowiadają zdania podrzędne w podanych przykładach • wymienić warunki, jakie musi spełniać poprawnie skonstruowane wypowiedzenie z imiesłowowym równoważnikiem zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić relację zdań na wykresie • przekształcić podane wypowiedzenia tak, aby powstały imiesłowowe równoważniki zdania 	
70. Mowa niezależna i mowa zależna	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice pomiędzy mową niezależną a mową zależną 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w podanym tekście mowę niezależną i mowę zależną 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić wypowiedzi w mowie zależnej na mowę niezależną i odwrotnie 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować tekst, w którym wypowiedzi bohaterów mają formę mowy zależnej 	

			<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić dowolny dialog na mowę zależną • zastosować w zapisie dialogu poprawną interpunkcję 		
71. Jak napisać streszczenie?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić etapy pisania streszczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować słownictwo przydatne przy pisaniu streszczenia • wskazać usterki w podanym streszczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawić błędy w podanym streszczeniu • przygotować w punktach streszczenie ostatnio widzianego filmu 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć streszczenie wybranego tekstu narracyjnego 	
72. Zasady cytowania tekstów	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady cytowania tekstów • przedstawić zasady cytowania poezji • wymienić zasady tworzenia opisu bibliograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnić podany tekst zawierający cytaty odpowiednimi znakami interpunkcyjnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć tekst zawierający cytaty 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć opisy bibliograficzne cytowanych przez siebie źródeł 	
73. Podsumowanie. Sprawdź, czy potrafisz	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się pojęciami: <i>oświecenie, sztuka oświecenia, rzeźba, rymy męskie i żeńskie, alegoria, bohater dynamiczny, zdania złożone podrzędnie, zdania złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania, mowa zależna i niezależna, wypowiedź o charakterze argumentacyjnym</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze

74. Człowieczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> • opisać, co widzi na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać gesty namalowanych postaci • omówić kompozycję obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować funkcję gestów namalowanych postaci • zinterpretować przenikanie się kolorów i kształtów 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować tytuł dzieła w odniesieniu do źródła cytatu 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat sposobów przeciwdziałania dyskryminacji
75. Odmienność	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów tekstu • zaprezentować elementy świata przedstawionego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać fantastyczne i realistyczne elementy świata przedstawionego • scharakteryzować bohaterów fragmentów tekstu • porównać postawy rodziców i rodzeństwa w stosunku do Barnaby'ego 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat ciężaru emocjonalnego słów matki 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować problem przedstawiony we fragmentach tekstu • wymienić przyczyny lęku przed innością 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat przyczyn spełniania oczekiwań innych ludzi • podjąć dyskusję na temat zalet i wad inności
76. Podróż w czasy romantyzmu	<ul style="list-style-type: none"> • określić ramy czasowe romantyzmu • przedstawić etymologię nazwy epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze elementy światopoglądu romantycznego • wymienić cechy bohatera romantycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić najważniejsze cechy sztuki romantycznej • wymienić najważniejsze dzieła sztuki romantycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrane dzieło sztuki w odniesieniu do światopoglądu romantycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić i omówić inne dzieła sztuki romantycznej
77. Twórca i jego dzieło – Adam Mickiewicz	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze etapy życia Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować twórczość poety 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy romantyczne w twórczości Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić informacje na temat życia społecznego poety 	
78. Wina i kara (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, do jakiej kategorii duchów należy Widmo • omówić sposób wywołania zjawy • ustalić, czego Widmo żąda od zgromadzonych wieśniaków 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać reakcję Guślarza na widok upiora • wytłumaczyć, jaką rolę odgrywają i co symbolizują w utworze towarzyszące zjawie ptaki • wymienić cechy charakteru złego pana i zilustrować każdą z nich odpowiednim przykładem z opowieści ptaków 	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać środki stylistyczne, dzięki którym zostały uwidocznione emocje Guślarza • wskazać w podanym fragmencie utworu wyrazy, które nie są używane we współczesnym języku polskim, i podać ich aktualne odpowiedniki 	<ul style="list-style-type: none"> • zabrać głos w dyskusji na temat: „Czy nauki moralne zawarte w utworze mają charakter uniwersalny?” • stworzyć uniwersalny kodeks postępowania • napisać opowiadanie z elementami opisu przeżyć wewnętrznych, w którym przedstawia (w trzeciej osobie) 	<ul style="list-style-type: none"> • podać propozycje, kim mógłby być współcześnie zły pan • uzasadnić na podstawie dramatu Adama Mickiewicza i innych tekstów literackich słuszność stwierdzenia, że wina nie pozostaje bez kary

			<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować nauki moralne przekazane przez duchy 	historię jednego z ptaków – kruka lub sowy	
79. i 80. Obrzęd dziadów w dramacie (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • określić czas akcji utworu • zapisać w punktach plan wydarzeń przedstawionych w dramacie Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • określić funkcję dziadów w życiu przedstawionej społeczności • scharakteryzować relację między światem żywych a światem zmarłych nawiązaną dzięki dziadom • wyjaśnić, jaką rolę w życiu gromady odgrywa Guślarz oraz co może oznaczać rozpalany przy nim ogień 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy obyczajów ludowych w utworze • wyjaśnić, w jakim celu poeta wprowadził do dramatu duchy, które pojawiają się w czasie obrzędu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić światopogląd ludzi uczestniczących w dziadach • stworzyć notatkę na temat przyczyn fascynacji romantyków obrzędami ludowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać dziady z innymi znanymi obrzędami religijnymi
81. Romantyczny dramat pełen zagadek (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać wydarzenie, które zburzyło przewidziany porządek dziadów, i wyjaśnić, jak zareagowali na nie Guślarz oraz zebrany lud 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, kim jest milcząca postać z zakończenia dramatu – zjawą czy żywym człowiekiem • opisać milczącego bohatera z zakończenia utworu i wyjaśnić, do którego świata należy ta postać – rzeczywistego czy nadprzyrodzonego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić genezę poszczególnych części <i>Dziadów</i> • zinterpretować motto utworu pochodzące z dramatu Williama Szekspira 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak rozumie zakończenie <i>Dziadów</i> cz. II • opracować własny pomysł na wystawienie wybranego fragmentu <i>Dziadów</i> cz. II na scenie i oddanie atmosfery dramatu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób dzięki dziadom teraźniejszość łączy się z przeszłością i przyszłością uczestników obrzędu • wskazać związki dramatu Adama Mickiewicza z obrazem Caspara Davida Friedricha <i>Cmentarz w śniegu</i>
82. i 83. Wyobraźnia (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>ballada, realizm, fantastyka, punkt kulminacyjny, nauka moralna</i> • omówić treść utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • ustalić, jaką wiedzę na temat świata przedstawionego ma narrator • wskazać elementy realistyczne i fantastyczne w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić stosunek narratora do przedstawionych zdarzeń • wyjaśnić sens nauki moralnej zawartej w utworze • wskazać cechy gatunkowe w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat nauki moralnej zawartej w balladzie 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat adaptacji filmowej <i>Świtezianki</i>

	<ul style="list-style-type: none"> określić rodzaj literacki utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać punkt kulminacyjny utworu scharakteryzować bohaterów utworu 			
84. Co już wiemy o twórczości Adama Mickiewicza?	<ul style="list-style-type: none"> odtworzyć najważniejsze fakty i opinie 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> wyciągać wnioski przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie interpretować wymagany materiał właściwie argumentować uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystywać bogate konteksty formułować i rozwiązywać problemy badawcze
85. Miłość w obliczu śmierci	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu określić rodzaj literacki utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat narracji w utworze scharakteryzować uczucie łączące bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> omówić emocje bohaterów zinterpretować tytuł książki 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać analizy sposobu, w jaki bohaterowie mówią o chorobie 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat sensu zaangażowania emocjonalnego w sytuacji, kiedy istnieje ryzyko utraty kochanej osoby
86. Wyzwania (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> wyrazić swoimi słowami sens każdego poznanego aforyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać tematy, do których odnoszą się podane aforyzmy 	<ul style="list-style-type: none"> omówić grę słów w poszczególnych aforyzmach 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować tytuł zbioru ocenić aktualność aforyzmów Stanisława Jerzego Leca 	<ul style="list-style-type: none"> omówić twórczość Małgorzaty Koniecznej
87. Natura ludzka (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść wiersza wskazać adresata lirycznego utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego wiersza wskazać emocje wyrażone przez podmiot liryczny i wyjaśnić, z czego one wynikają 	<ul style="list-style-type: none"> omówić proces przedstawiony w wierszu wskazać środki stylistyczne wykorzystane przez poetę i omówić ich funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować dwa ostatnie wersy utworu 	<ul style="list-style-type: none"> odnieść wiersz Jerzego Lieberta do wymowy <i>Małego Księcia</i>
88. i 89. Jak napisać rozprawkę?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić etapy pisania rozprawki przedstawić schematy pisania rozprawki 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować słownictwo przydatne przy pisaniu rozprawek dopisać wstęp i zakończenie do podanego fragmentu rozprawki wybrać spośród podanych argumentów te, 	<ul style="list-style-type: none"> sformułować argumenty do podanego zagadnienia sformułować argumenty i kontrargumenty do podanej tezy stworzyć plan rozprawki na podstawie zaprezentowanej dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> napisać rozprawkę 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie sformułować temat rozprawki zgromadzić argumenty, korzystając z różnych źródeł

		które można wykorzystać do uzasadnienia wskazanej tezy			
90. Budowa słowotwórcza wyrazów	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wyrazy podstawowe i pochodne 	<ul style="list-style-type: none"> utworzyć wyrazy pochodne od podanych wyrazów podstawowych wskazać wyrazy podstawowe dla podanych wyrazów pochodnych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać formant w wyrazie pochodnym wyjaśnić znaczenie podanych wyrazów pochodnych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać oboczności w wyrazach 	
91. Rodzaje formantów i ich funkcje	<ul style="list-style-type: none"> wskazać w podanych wyrazach formanty i nazwać ich typy 	<ul style="list-style-type: none"> zbudować wyrazy z podanych par wyrazowych i wskazać wrostki wymienić funkcje formantów 	<ul style="list-style-type: none"> podzielić podane wyrazy na grupy na podstawie ich znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> utworzyć wyrazy o różnych kategoriach znaczeniowych 	
92. Przedrostki i przyrostki o kłopotliwej pisowni	<ul style="list-style-type: none"> omówić zasady pisowni przedrostków: <i>z-</i>, <i>s-</i>, <i>ś-</i>, <i>wz-</i>, <i>bez-</i>, <i>nad-</i>, <i>ob-</i>, <i>od-</i>, <i>pod-</i>, <i>przed-</i>, <i>roz-</i>, <i>w-</i> omówić zasady pisowni przyrostków: <i>-dzki</i>, <i>-dztwo</i>, <i>-cki</i>, <i>-ctwo</i> omówić zasady pisowni przyrostka <i>-stwo</i> 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnić wyrazy odpowiednimi przedrostkami uzupełnić tekst wyrazami z kłopotliwymi przedrostkami 	<ul style="list-style-type: none"> utworzyć przymiotniki od podanych nazw miejscowości uzupełnić podane wyrazy odpowiednimi przyrostkami uzupełnić tekst wyrazami z kłopotliwymi przyrostkami 	<ul style="list-style-type: none"> przekształcić podane wypowiedzi tak, aby użyć wyrazu z przyrostkiem o kłopotliwej pisowni 	
93. Wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo. Wyrazy pokrewne	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wyrazy należące do jednej rodziny wskazać rdzenie w podanych grupach wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> utworzyć rodzinę wyrazów 	
94. Pisownia wyrazów z ó, u, rz, ź, ch, h – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> omówić zasady pisowni wyrazów z literami: <i>ó</i>, <i>u</i>, <i>rz</i>, <i>ź</i>, <i>ch</i>, <i>h</i> 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnić tekst wyrazami z kłopotliwymi literami 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pisownię kłopotliwych liter w podanych wyrazach wskazać nieporozumienia, do których może dojść w razie 	<ul style="list-style-type: none"> stworzyć tekst z kłopotliwymi literami 	

			niepoprawnego zapisu kłopotliwych liter		
95. Złożenia, zrosty i zestawienia – czyli wyrazy złożone	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować złożenia, zrosty i zestawienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać wśród podanych przykładów złożenia, zrosty i zestawienia • utworzyć złożenia, zrosty i zestawienia z podanych wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • wypisać zrosty, złożenia i zestawienia z mapy Polski • poprawnie wymówić i odmienić podane zrosty 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć tekst ze zrostami, złożeniami i z zestawieniami 	
96. Pisownia przymiotników złożonych	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady tworzenia przymiotników złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkować przymiotniki złożone do odpowiednich ilustracji • wyjaśnić znaczenie podanych przymiotników złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić zdania tak, aby zawierały przymiotniki złożone 	<ul style="list-style-type: none"> • utworzyć przymiotniki złożone od podanych nazw własnych 	
97. Tworzenie i zapisywanie skrótów i skrótowców	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować skrót • omówić zasady skracania wyrazów • wyliczyć rodzaje skrótowców • zreferować zasady zapisu skrótowców • zreferować zasady odmiany skrótowców i używania ich w zdaniach • omówić zasady stosowania skróconego zapisu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozszyfrować podane skrót • zamienić w podanym tekście podkreślone wyrazy na skrót • odnaleźć skrótowce w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zastosować skrótowce w zdaniu • wyjaśnić, kiedy należy odmieniać skrótowce, a kiedy nie należy tego robić • wyjaśnić znaczenie skrótowców 	<ul style="list-style-type: none"> • zastąpić podane nazwy właściwymi skrótowcami • poprawnie zapisać skrót podanych wyrazów 	
98. Podsumowanie. Sprawdź, czy potrafisz	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się pojęciami: <i>romantyzm, sztuka romantyzmu, dramat, ballada, aforyzm,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze

	<i>ironia, wyraz podstawowy, wyraz pochodny, parafraza słowotwórcza, temat słowotwórczy, formant, rodzina wyrazów, wyrazy pokrewne, wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo, zrosty, złożenia, zestawienia, skróty i skrótowce, przedrostki i przyrostki o trudnej pisowni, rozprawka</i>				
99. Dobro i zło	<ul style="list-style-type: none"> opisać, co widzi na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> opisać kompozycję dzieła wypowiedzieć się na temat sposobu ukazania postaci na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> odnieść scenę na obrazie do opowieści biblijnej omówić funkcję kolorystyki dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> odnieść wizerunek kobiety do tradycji biblijnej 	<ul style="list-style-type: none"> odnaleźć konteksty i nawiązania do zaprezentowanego obrazu
100. Pokusa	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować bohaterów tekstu omówić rolę Iana w grze 	<ul style="list-style-type: none"> opisać świat wirtualny z punktu widzenia Miki 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat popełniania zła na niby w świecie nierzeczywistym 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat zalet i wad gier komputerowych
101. Altruizm	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> wyliczyć fakty przedstawione przez Hannę Wieczorek wskazać fragmenty tekstu, w których autorka zaprezentowała swoje zdanie bądź opinię innych przedstawić kompozycję tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czemu służy przedstawianie faktów i opinii 	<ul style="list-style-type: none"> omówić funkcję tytułu tekstu wskazać słowa kluczowe w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat przedstawionego we fragmentach artykułu
102. Fatalna siła miłości	<ul style="list-style-type: none"> zapisać w punktach plan wydarzeń przedstawionych we wskazanym fragmencie 	<ul style="list-style-type: none"> określić sytuację życiową bohaterów realistycznych sceny 3 aktu I: Kirkora, Wdowy i jej córek 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę sił nadprzyrodzonych w wydarzeniach przedstawionych w dramacie 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać analizy słów i postępowania obu sióstr dokonać analizy losów wszystkich zakochanych 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać analizy plakatu zapowiadającego inscenizację <i>Balladyny</i> w reżyserii Artura Tyszkiewicza

(lektura obowiązkowa)	dramatu Juliusza Słowackiego	<ul style="list-style-type: none"> • podać różne określenia charakteryzujące Alinę i Balladynę oraz przytoczyć fragmenty utworu potwierdzające ten wybór • wytłumaczyć, czym dla każdej z sióstr jest miłość 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, o czym świadczą odpowiedzi na pytania Kirkora udzielane przez Alinę i Balladynę • wskazać zabiegi artystyczne w scenie 1 aktu II, za pomocą których zostały uwidocznione silne emocje bohaterek • wymienić wątki miłosne zaprezentowane w utworze i nadać im tytuły • przedstawić wnioski na temat roli miłości w życiu człowieka, które można wysnuć na podstawie lektury <i>Balladyny</i> 	bohaterów dramatu Juliusza Słowackiego i wyjaśnić, jaką cenę płaci każdy z nich za swoje zaangażowanie uczuciowe <ul style="list-style-type: none"> • napisać wypracowanie na temat: „Miłość – siła fatalna czy uczucie nadające sens życiu?“, w którym odwołuje się do różnych tekstów kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować na podstawie dramatu uniwersalne prawdy na temat ludzkiej psychiki • omówić nawiązania kulturowe obecne w utworze
103. Fantastyka, ironia i tragizm w dramacie Juliusza Słowackiego (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • opisać świat fantastyczny przedstawiony w dramacie • wskazać sceny, w których przenikają się światy ziemski i nadprzyrodzony 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy dramatu, które wpłynęły na to, że autor użył w jego podtytule pojęcia <i>tragedia</i> • zgromadzić informacje na temat dramatu romantycznego • udowodnić, że <i>Balladyna</i> ma cechy typowe dla gatunku literackiego, który reprezentuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie znaczenie dla rozwoju akcji dramatu Juliusza Słowackiego ma ingerencja bohaterów fantastycznych • określić funkcję baśni i legend w dramacie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać po jednym przykładzie sceny komicznej i tragicznej w utworze i wyjaśnić, jaki efekt wywołuje połączenie tych kategorii • wyjaśnić, na czym polega tragizm losów tytułowej bohaterki utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • ustosunkować się do stwierdzenia, że w dramacie pojawia się ironia • wymyślić alternatywny rozwój akcji dramatu i zapisać przykładowy plan tych wydarzeń
104. i 105. Dramat o władzy, winie i karze (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, kiedy rozgrywa się akcja dramatu i co o tym świadczy • przedstawić w punktach etapy dochodzenia Balladyny do władzy 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposoby sprawowania władzy przez czterech królów wspomnianych w utworze Juliusza Słowackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany, które zaszły w psychice Balladyny po dokonaniu pierwszej zbrodni • sformułować na podstawie losów Balladyny przestrogi, o 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawić biblijną opowieść o Kainie i Abla z historią przedstawioną w dramacie Juliusza Słowackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w utrzymywaniu ładu moralnego odgrywa w dramacie rzeczywistość nadprzyrodzona • zinterpretować sens słów Goplany o zemście natury

		<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, jaką królową chciała być Balladyna, i uzasadnić swoją odpowiedź odpowiednimi cytatami z ostatniej sceny dramatu • podać przykłady z dramatu ilustrujące wyrachowanie i niemoralne postępowanie tytułowej bohaterki 	których powinno się pamiętać w życiu	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Balladyna, mimo że uczciwie osądziła swoje zbrodnie, musiała zginąć • przedstawić na podstawie lektury <i>Balladyny</i> kilka uniwersalnych prawd o ludzkiej psychice 	
106. Co już wiemy o twórczości Juliusza Słowackiego?	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze
107. Mowa nienawiści	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów artykułu 	<ul style="list-style-type: none"> • opracować profil hejtera na podstawie tekstu • wskazać cechy świadczące o popularnonaukowym charakterze tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy kompozycji tekstu, uwzględniając funkcję śródtytułów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na podstawie tekstu przyczyny zachowań mających u podstaw nietolerancję i ksenofobię 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat możliwości przeciwdziałania mowie nienawiści
108. Etyka wypowiedzi, perswazja, manipulacja	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady etyki językowej • omówić sposoby naruszania etyki językowej • wymienić cechy wypowiedzi perswazyjnej • wymienić cechy wypowiedzi manipulacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać wypowiedzi zgodne i niezgodne z zasadami etyki słowa • wyjaśnić, na czym polega perswazyjny charakter wypowiedzi • wyjaśnić, na czym polega manipulacyjny charakter wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady wypowiedzi perswazyjnych i manipulacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować wypowiedź o wydźwięku negatywnym zgodną z zasadami etyki słowa • sformułować tekst perswazyjny i tekst manipulacyjny 	

109. Środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych	<ul style="list-style-type: none"> wymienić sposoby nakłaniania wykorzystywane w reklamach 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady sloganów reklamowych 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać analizy skuteczności wybranego sloganu reklamowego dokonać analizy funkcji gry słów w podanych sloganach dokonać analizy zabiegów perswazyjnych i manipulacyjnych zastosowanych w podanych reklamach 	<ul style="list-style-type: none"> sformułować slogany reklamowe 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat funkcji <i>fake newsów</i>
110. Jak przygotować przemówienie?	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić etapy przygotowywania przemówienia wymienić środki retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady użycia środków retorycznych dokonać analizy podanego przemówienia 	<ul style="list-style-type: none"> porównać podane przemówienia i ocenić ich skuteczność dokonać analizy niewerbalnych środków komunikacji 	<ul style="list-style-type: none"> przygotować przemówienie wygłosić przemówienie 	
111. Treść i zakres znaczeniowy wyrazu	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia: <i>treść</i> i <i>zakres znaczeniowy wyrazu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> podać definicje wyrazów uwzględniające elementy ich treści uporządkować wyrazy od tego o najszerszym zakresie znaczeniowym do tego o zakresie najwęższym 	<ul style="list-style-type: none"> skorygować wypowiedzi za pomocą wyrazów o szerszym zakresie znaczeniowym 	<ul style="list-style-type: none"> dopisać do podanych wyrazów te o szerszym i węższym zakresie znaczeniowym 	
112. Synonimy, antonimy, wyrazy wieloznaczne i homonimy	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>synonim</i>, <i>antonim</i>, <i>wyraz wieloznaczny</i>, <i>homonim</i> wyjaśnić różnice pomiędzy wyrazami wieloznacznymi a homonimami 	<ul style="list-style-type: none"> zastąpić podane wyrazy ich synonimami podać antonimy do podanych wyrazów wyjaśnić, na czym polega wieloznaczność podanych wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić homonimy od wyrazów wieloznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> podać różne znaczenia wskazanych wyrazów 	

113. Fonetyka – przypomnienie i uzupełnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić podział głosek • wymienić funkcje głoski <i>i</i> • przedstawić zasady akcentowania w języku polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • podzielić słowa na głoski i sylaby • podać przykłady głosek miękkich, twardych, dźwięcznych, bezdźwięcznych, ustnych i nosowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać funkcje głoski <i>i</i> na podanych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiednio akcentować wyrazy 	
114. Rozbieżności między mową a pismem	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady, na jakich zachodzą upodobnienia fonetyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać upodobnienia fonetyczne • wskazać różnice pomiędzy mową a pismem, odwołując się do przykładów 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznaczyć strzałką kierunek upodobnienia • uzasadnić różnice pomiędzy mową a pismem, odwołując się do przykładów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać uproszczenia grup spółgłoskowych 	
115. Pisownia wyrazów z <i>ą, ę, om, em, on,</i> <i>en</i> – przypomnienie i uzupełnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady pisowni wyrazów z <i>ą, ę, om, em, on, en</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnić podane zdania odpowiednimi formami wyrazów • wyjaśnić zasady zapisu podanych wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawić błędy w podanym tekście • skorzystać ze słownika w razie wątpliwości związanych z poprawnym zapisem wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć tekst z poprawnie zapisanymi wyrazami z <i>ą, ę, om, em, on, en</i> 	
116. Podsumowanie. Sprawdź, czy potrafisz	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się pojęciami: <i>tragedia, tekst popularnonaukowy, tekst naukowy, artykuł, etyka wypowiedzi, perswazja, manipulacja, środki perswazji i manipulacji w reklamie, fonetyka, głoska, samogłoska, spółgłoska (mięka, twarda, dźwięczna, bezdźwięczna),</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze

	<i>głoska ustna i nosowa, uproszczenie grupy spółgłoskowej, upodobnienia pod względem dźwięczności (wsteczne, postępowe, międzywyrazowe, udźwięcznienie, ubezdźwięcznienie, utrata dźwięczności w wygłosie), sylaba, akcent i intonacja, synonimy, antonimy, wyrazy wieloznaczne, homonimy, przemówienie</i>				
117. Konflikty	<ul style="list-style-type: none"> opisać, co widzi na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> omówić gesty osób przedstawionych na obrazie i ich usytuowanie względem siebie 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować funkcję kolorystyki zastosowanej przez artystkę zinterpretować funkcję rekwizytu, który trzyma w ręku jedna z namalowanych postaci 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować funkcję zegarka widocznego na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić i omówić inne teksty kultury podejmujące temat konfliktów
118. Sens wojny	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat bohaterów fragmentów tekstu omówić dwa sposoby mówienia o wojnie: Ruperta Brooke'a i pana Gaydona 	<ul style="list-style-type: none"> odnieść temat wojny do sytuacji bohaterki utworu wypowiedzieć się na temat opinii pana Gaydona na temat wojny 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie sformułowania o własnej wojnie użytego przez pana Gaydona 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić różne sposoby zaprezentowania wojny w wybranych tekstach kultury
119. Komizm charakterów	<ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację przedstawioną we fragmentach aktu I utworu podać przykłady dosadnych sformułowań 	<ul style="list-style-type: none"> omówić zachowanie Rejenta podczas sprzeczki z Cześnikiem i wyjaśnić, o czym ono świadczy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób Milczek traktuje prawo i innych ludzi opisać i zinterpretować zachowanie Cześnika i 	<ul style="list-style-type: none"> rozważyć, czy zgoda Cześnika i Rejenta będzie trwała 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób Rejent i Cześnik pokrzyżowali sobie nawzajem plany i co byli w stanie poświęcić dla zemsty

(lektura obowiązkowa)	użytych przez Cześnika w czasie kłótni z Rejentem	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić stwierdzenie, że <i>Raptusiewicz i Milczek</i> to nazwiska znaczące, odwołując się do fragmentów aktu I • wymienić cechy Rejenta ujawnione w scenie rozmowy z mularzami (murarzami) • zgromadzić informacje o Cześniku i Rejencie oraz uporządkować je od najogólniejszych do najbardziej szczegółowych 	Rejenta przedstawione w didaskaliach do sceny 11 aktu IV oraz wyjaśnić znaczenie tego fragmentu utworu dla zrozumienia postaw bohaterów w kolejnych scenach <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stryja Klary na podstawie jego wypowiedzi • porównać Cześnika i Rejenta 		<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady przedstawienia motywu zemsty w innych tekstach kultury
120. Komizm i humor w <i>Zemście</i> (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady sprzeczności między tym, co mówią postacie utworu, a tym, co robią lub sądzą o innych, i wyjaśnić, czemu służy ukazanie tych sprzeczności • wymienić cechy bohaterów wyśmiane w <i>Zemście</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polega komizm sytuacyjny w utworze Aleksandra Fredry • wyjaśnić, co to jest karykatura oraz na czym polega karykaturalne przedstawienie Cześnika i Rejenta 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy w scenie, w której Papkin pragnie złożyć śluby wierności Klarze, styl jego wypowiedzi pasuje do sytuacji • wyjaśnić, na czym polega komizm językowy w scenie pisania listu miłosnego przez Cześnika 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w życiu społecznym mogą odgrywać komik, komediopisarz i satyryk • wskazać podobieństwa i różnice pomiędzy poczuciem humoru w czasach Aleksandra Fredry i współcześnie • napisać wypracowanie na temat: „Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że wśród bohaterów <i>Zemsty</i> nie ma postaci jednoznacznie złych ani jednoznacznie pozytywnych?” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym skutkuje wyśmianie pewnych cech
121. i 122. <i>Zemsta</i> – komedia o polskim społeczeństwie	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć w utworze informacje dotyczące czasu i miejsca akcji oraz ocenić, czy mają one znaczenie dla jego wymowy i interpretacji 	<ul style="list-style-type: none"> • podzielić bohaterów utworu na pierwszoplanowych, drugoplanowych i epizodycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować tytuł utworu w kontekście całej lektury i wyjaśnić, do czego doprowadziła tytułowa <i>zemsta</i> • sporządzić katalog głównych wad Polaków na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zjawiska krytykowane we współczesnych komediach filmowych o polskim społeczeństwie i wyjaśnić, na czym polega zawarty w nich humor 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w utworze elementy kultury sarmackiej • porównać treść utworu z jego ekranizacją w reżyserii Andrzeja Wajdy

(lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wątek główny i wątki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaką rolę odgrywają w utworze bohaterowie epizodyczni 	<p>zachowań wszystkich bohaterów utworu</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić sens motto utworu dokonać analizy zakończenia <i>Zemsty</i> i wyjaśnić, jakie przesłanie ono niesie wytłumaczyć, do jakich postaw Aleksander Fredro chciał nakłonić Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> wytłumaczyć, w jaki sposób plakaty zamieszczone w podręczniku nawiązują do wymowy <i>Zemsty</i> ocenić, czy diagnoza społeczna Aleksandra Fredry jest ponadczasowa 	
123. Co wiemy o twórczości Aleksandra Fredry?	<ul style="list-style-type: none"> odtworzyć najważniejsze fakty i opinie 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> wyciągać wnioski przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie interpretować wymagany materiał właściwie argumentować uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystywać bogate konteksty formułować i rozwiązywać problemy badawcze
124. Konfrontacja (lektura uzupełniająca)	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować Alicję omówić relacje pomiędzy Alicją a Klaudią 	<ul style="list-style-type: none"> porównać reakcje bohaterów tekstu na zaistniałą sytuację 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny buntu Alicji wobec zaistniałej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat reakcji na niezależne od nas sytuacje
125. Prostota	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić relacje międzyludzkie i zasady obowiązujące w tytułowych <i>prostych krajach</i> omówić stosunek podmiotu lirycznego do opisywanej rzeczywistości 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować metafory zawierające przymiotnik <i>prosty</i> omówić funkcję pytań w poznanym wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> sformułować przesłanie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat znaczenia i funkcji prostoty
126. Jak napisać recenzję?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić elementy recenzji 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić recenzję od sprawozdania selekcjonować informacje przydatne przy pisaniu recenzji 	<ul style="list-style-type: none"> stworzyć plan recenzji ocenić poszczególne elementy recenzji 	<ul style="list-style-type: none"> napisać recenzję wybranego filmu 	

<p>127. Różne odmiany polszczyzny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić odmiany polszczyzny zależne od odbiorcy i sytuacji • przedstawić cechy odmian języka: oficjalnej i nieoficjalnej • wymienić odmiany polszczyzny zależne od zasięgu słownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cechy języka ogólnego i języka o ograniczonym zasięgu • uzupełnić tekst odpowiednimi wyrazami w zależności od kontekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać wyrazy należące do polszczyzny oficjalnej i polszczyzny nieoficjalnej • wskazać słownictwo należące do języka ogólnego oraz języka o ograniczonym zasięgu 	<ul style="list-style-type: none"> • dostosować tekst do sytuacji komunikacyjnej 	
<p>128. Słownictwo o ograniczonym zasięgu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić odmiany języka o ograniczonym zasięgu 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować odmiany języka o ograniczonym zasięgu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać na podstawie słownictwa odmiany języka o ograniczonym zasięgu • wskazać w tekście elementy gwarowe 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić tekst napisany w środowiskowej odmianie języka w tekst napisany językiem ogólnonarodowym 	
<p>129. Podsumowanie. Sprawdź, czy potrafisz (lektura uzupełniająca)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się pojęciami: <i>komedia, komizm (sytuacyjny, postaci, językowy), różne odmiany polszczyzny, oficjalna odmiana języka, nieoficjalna odmiana języka, kolokwializmy, język ogólnonarodowy, słownictwo o ograniczonym zasięgu, środowiskowe odmiany języka, terytorialne odmiany języka, języki zawodowe, recenzja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze

*PRZEDMIOTOWY ZASADY OCENIANIA
Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLAS IV – VIII
W UJĘCIU KRYTERIALNYM (DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ)*

1. Wymagania programowe

- **Poziom wymagań koniecznych na ocenę dopuszczającą**
 - to wiadomości i umiejętności, które umożliwiają uczniowi świadome korzystanie z lekcji.
- **Poziom wymagań podstawowych na ocenę dostateczną**
 - to wiadomości i umiejętności stosunkowo łatwe do opanowania, użyteczne w życiu codziennym i absolutnie niezbędne do kontynuowania nauki na wyższym poziomie, wyznaczone przez podstawę programową.
- **Poziom wymagań rozszerzających na ocenę dobrą**
 - to wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, częściowo hipotetyczne, stanowią pogłębienie i poszerzenie wymagań programowych.
- **Poziom wymagań dopełniających na ocenę bardzo dobrą**
 - to wiadomości i umiejętności trudne do opanowania, twórcze naukowo, wyspecjalizowane ponad potrzeby kierunku dalszego kształcenia, stanowią dopełnienie wymagań rozszerzających.
- **Poziom wymagań wykraczających na ocenę celującą**
 - to wiadomości i umiejętności dla uczniów wybitnych.

2. Umiejętności oceniane na lekcjach języka polskiego

Na lekcjach języka polskiego ocenie podlega:
- mówienie (opowiadania ustne – twórcze i odtwórcze)
- czytanie: <ul style="list-style-type: none"> - głośne i wyraziste z uwzględnieniem zasad kultury żywego słowa - ciche ze zrozumieniem
- pisanie, redagowanie określonych form wypowiedzi (w domu i w klasie)
- posługiwanie się poznanymi zasadami ortograficznymi (dyktanda)
- znajomość treści lektur obowiązkowych
- znajomość wybranych zagadnień z nauki o języku (gramatyki)
- inne umiejętności (recytacja, rysunkowe konkretyzacje utworów literackich, wykonanie określonych projektów, realizacja zadań w grupie)

1. **Formy oceny wiedzy i umiejętności:**

- dłuższe wypowiedzi ustne, np. swobodna wypowiedź na określony temat, charakteryzowanie bohaterów literackich. Przy odpowiedzi obowiązuje znajomość materiału z trzech ostatnich lekcji, w przypadku lekcji powtórzeniowych z całego działu,
- kartkówki obejmujące materiał z trzech ostatnich lekcji (nie muszą być wcześniej zapowiadane, ale mogą),
- sprawdziany podsumowujące poszczególne działy (sam sprawdzian oraz jego formę należy zapowiedzieć tydzień wcześniej)
- sprawdziany gramatyczne (semestralne lub całoroczne),
- testy ze znajomości lektury,
- wypracowania klasowe z lektury podstawowej (trzy w ciągu roku),
- dyktanda,
- prace domowe w zeszycie (w przypadku nieobecności ucznia na zajęciach zobowiązany jest on do uzupełnienia brakujących zadań),
- aktywność na lekcji,
- prace dodatkowe,
- udział w konkursach polonistycznych.

2. Zasady oceniania:

- Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
- Każdy uczeń powinien otrzymać w semestrze minimum 10 ocen.
- Prace klasowe, krótkie sprawdziany i odpowiedzi ustne są obowiązkowe.
- Nie ma możliwości poprawiania ocen na tydzień przed klasyfikacją.
- Uczeń, który opuścił więcej niż 50 % lekcji może być nieklasyfikowany.
- Uczeń ma prawo dwukrotnie w ciągu semestru zgłosić nieprzygotowanie do lekcji. Po wykorzystaniu limitu określonego powyżej uczeń otrzymuje za każde nieprzygotowanie ocenę niedostateczną.
- W przypadku usprawiedliwionej nieobecności uczeń może być zwolniony z kartkówki lub odpowiedzi, ale nie zwalnia go to z obowiązku uzupełniania wiadomości, które nauczyciel ma prawo skontrolować na najbliższej jednostce lekcyjnej.
- Osiągnięte sukcesy w konkursach i olimpiadach wpływają na podwyższenie oceny z przedmiotu.

3. Sposób oceniania poszczególnych umiejętności

Umiejętność:		Sposób oceniania:
- mówienie		- kryteria oceny opowiadania ustnego
- czytanie:		- kryteria oceny czytania głośnego
	- głośne i wyraziste z uwzględnieniem zasad kultury żywego słowa	
	- ciche ze zrozumieniem	- według liczby uzyskanych punktów przeliczanych na oceny [podawane po każdym sprawdzianie]
- pisanie, redagowanie określonych form wypowiedzi (w domu i w klasie)		- kryteria oceny pisemnych prac klasowych i domowych (ćwiczenia redakcyjne)

- posługiwanie się poznanymi zasadami ortograficznymi (dyktanda)	- zasady oceniania dyktand
- znajomość treści lektur obowiązkowych	- według liczby uzyskanych punktów przeliczanych na oceny [podawane po każdym sprawdzianie]
- znajomość treści lektur uzupełniających	- ocena za notatki przygotowane przez ucznia, w przypadku wątpliwości dodatkowe pytania z treści
- znajomość wybranych zagadnień z nauki o języku (gramatyki)	- według liczby uzyskanych punktów przeliczanych na oceny [podawane po każdym sprawdzianie]
- recytacja	- kryteria oceny recytacji
- rysunkowe konkretyzacje utworów literackich	- kryteria oceny rysunkowych konkretyzacji utworów
- realizacja określonych projektów	- kryteria podawane po realizacji projektu, uwzględniające zasady ustalone przed jego realizacją
- ocena realizacji zadań w grupie	- kryteria oceny współpracy w grupie

4. Ocena prac pisemnych i zasady ich poprawiania.

- a) Sprawdziany, z których uczeń uzyskał ocenę niedostateczną, ma prawo poprawić w ciągu dwóch tygodni od ich zwrotu. Do dziennika obok oceny uzyskanej poprzednio wpisuje się ocenę poprawioną, a ocena z poprawy jest oceną ostateczną, wpisaną obok oceny pierwotnej.
- b) Uczeń może również poprawić inne oceny, ale w uzgodnieniu z nauczycielem.
- c) Uczeń nieobecny na sprawdzianie ma obowiązek napisania sprawdzianu lub zaliczenia odpowiedzi ustną w ciągu tygodnia od daty powrotu do szkoły.
- d) W przypadku, gdy uczeń zgłosi chęć uzupełnienia braków z przedmiotu, nauczyciel chętnie udzieli pomocy.
- e) Oceny z kartkówek nie podlegają poprawie.
- f) Jeżeli uczeń z przyczyn losowych nie może napisać sprawdzianu lub testu w określonym terminie, wówczas ma obowiązek uczynić to na najbliższej lekcji lub w terminie ustalonym z nauczycielem.

5. **Zeszyt przedmiotowy:**

- Uczeń jest zobowiązany do prowadzenia zeszytu przedmiotowego.
- Zeszyt podlega ocenie raz w semestrze lub częściej. Przy ocenie bierze się pod uwagę staranność i systematyczność, poprawność rzeczową i językową notatki.
- Za brak zeszytu przedmiotowego (gdy była zadana praca domowa) uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

8 . **Skala ocen**

- celujący (6)
- bardzo dobry (5)
- dobry (4)
- dostateczny (3)
- dopuszczający (2)
- niedostateczny (1)

1. **„Plusy” (+)**

„Plus” uczeń może otrzymać za:

- nieskomplikowane, krótkie zadania domowe

- przyniesienie dodatkowych materiałów wykorzystanych podczas lekcji
- dobre wywiązanie się z zadań realizowanych w grupie
- kompletność zeszytu przedmiotowego
- zadania wykonywane w klasie

Cztery „plusy” równa się ocenie bardzo dobrej.

W przypadku testów pisemnych przyjmuje się skalę punktową przeliczaną na oceny cyfrowe wg kryteriów:

100% - 91% - ocena bardzo dobra
90% - 75% - ocena dobra
74% - 51% - ocena dostateczna
50% - 31% - ocena dopuszczająca
30% - 0% - ocena niedostateczna

Ocenę celującą otrzymuje uczeń w przypadku, gdy osiągnie 100% punktów i rozwiąże zadanie dodatkowe lub gdy osiągnie 100% punktów, a jego wiedza odbiega poziomem od pozostałych uczniów, a sprawdzian wg uczniów był trudny.

Uczniowie posiadający informację o obniżeniu wymagań otrzymują ocenę dopuszczającą po uzyskaniu 20% maksymalnej liczby punktów.

2. Ilość uzyskiwanych ocen w semestrze za poszczególne umiejętności

Przyjmuje się minimalną ilość uzyskanych przez ucznia w ciągu jednego semestru ocen za poniższe umiejętności:

- mówienie – 3 stopnie
- czytanie głośne – 3 stopnie
- czytanie ciche ze zrozumieniem – 4 stopnie
- pisanie, redagowanie określonych form wypowiedzi (w domu i w klasie) – po 3 stopnie, w sumie 6
- posługiwanie się poznanymi zasadami ortograficznymi (dyktanda) – po 3 stopnie.

3. Informowanie uczniów o osiągnięciach, postępach w nauce

- Uczniowie są informowani na bieżąco o każdej otrzymanej ocenie.

- Każda praca pisemna jest dokładnie omówiona pod względem kryteriów oceniania i punktacji.
- Informacja o grożącej ocenie niedostatecznej (semestralnej lub rocznej) przekazywana jest uczniowi na miesiąc przed terminem wystawienia ocen.
- O innych ocenach (semestralnych lub rocznych) uczniowie informowani są z tygodniowym wyprzedzeniem.

1. Informowanie rodziców o osiągnięciach uczniów

- Ocenione prace są przechowywane w teczkach. Rodzice mają prawo wglądu do teczek i dodatkowych uzasadnień do poszczególnych ocen.
- Ocenę z prac pisemnych mogą być odnotowane w zeszycie przedmiotowym, podpisane przez nauczyciela.
- Rodzice informowani są o wszystkich ocenach cząstkowych, semestralnych w formie pisemnej podczas spotkań z wychowawcą klasy.
- Informacja o grożącej uczniowi ocenie niedostatecznej na koniec semestru lub koniec roku przekazywana jest rodzicom (w formie pisemnego zawiadomienia podpisanego przez wychowawcę klasy) na miesiąc przed wystawieniem oceny.
- O innych ocenach semestralnych lub rocznych uczniowie informowani są z tygodniowym wyprzedzeniem.

4. Zasady wystawiania ocen na semestr i koniec roku szkolnego

Ocena na pierwszy semestr i koniec roku szkolnego wystawiana jest według następujących zasad:

- Ocenę ustala nauczyciel przedmiotu.
- Ocena na pierwszy semestr i koniec roku zależy od przewagi uzyskanych ocen z prac klasowych, sprawdzianów, kartkówek. Pozostałe oceny są ocenami wspomagającymi.
- Jeśli istnieją wątpliwości, ostatecznie decydują oceny uzyskane z umiejętności kluczowych: czytania i odbioru różnych tekstów kultury, tworzenia własnego tekstu.
- Jeśli nauczyciel uzna za stosowne, może wprowadzić dodatkową (oddzielną) kategorię oceniania – np. zadania domowe, praca na lekcji.
- Uczniowie, którzy są laureatami lub finalistami konkursu przedmiotowego o zasięgu wojewódzkim, otrzymują ocenę celującą (semestralną lub roczną).
- Ocena semestralna (roczna) nie jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych.
- Na miesiąc przed klasyfikacją nauczyciel informuje ucznia o proponowanej ocenie.

5. Ubieganie się o wyższą, niż przewidywana, ocenę semestralną lub roczną.

- Uczeń może ubiegać się o wyższą, niż przewidywana, ocenę semestralną lub roczną na zasadach określonych w WSO.
- Uczeń we wniosku zobowiązany jest określić ocenę, o jaką chce się ubiegać.
- Nauczyciel przygotowuje sprawdzian pisemny (czas trwania sprawdzianu 45 minut), który zawiera umiejętności i wiadomości na wskazaną przez ucznia ocenę. Uczeń, aby uzyskać wyższą ocenę, musi z punktowego sprawdzianu uzyskać minimum 90% punktów.

6. **Uczniowie z dostosowaniem wymagań edukacyjnych do ich możliwości (stwierdzone i zapisane w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną):**

- mogą zdobyć mniej punktów, aby uzyskać ocenę dopuszczającą (tworzenie własnego tekstu, sprawdziany z zakresu: czytania ze zrozumieniem, nauki o języku, frazeologii, teorii literatury, czytania ze zrozumieniem, znajomości lektur)
- mają możliwość poprawy dyktanda na ocenę dopuszczającą poprzez bezbłędne przepisanie tekstu dyktanda z uwzględnieniem poprawek naniesionych przez nauczyciela.

7. **Uczniowie z dostosowaniem wymagań edukacyjnych do ich możliwości (stwierdzone i zapisane w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną) – wolne tempo pracy:**

- wydłużanie czasu na sprawdzianach,
- mniej zadań na sprawdzianach,
- wybór krótszego tekstu do czytania w określonym czasie,
- więcej czasu na wykonanie poleceń na lekcji.

8. ***Uczniowie ze stwierdzoną dysleksją rozwojową (stwierdzoną i zapisaną w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną) mają następujące ułatwienia:***

- większa tolerancja błędów ortograficznych i interpunkcyjnych przy redagowaniu różnych form wypowiedzi.
- otrzymywanie punktów za estetykę pracy (jeśli takie kryterium jest przewidziane) bez względu na nieczytelność pisma, skreślenia,
- wielokrotne poprawianie dyktand – bezbłędne przepisanie tekstu dyktanda po uwzględnieniu poprawek nauczyciela,
- więcej czasu na sprawdzianach (w zależności od potrzeby uczniów i zaleceń zapisanych w poszczególnych opiniach),
- wcześniejsze ukierunkowanie przygotowujące do samodzielnej lektury,
- wybór krótszego tekstu do czytania,
- niewytykanie błędów, nieprzerywanie czytania,

- unikanie pytań problemowych, przekrojowych,
- wydłużony czas pracy,
- mniej zadań do wykonania,
- szerokie zastosowanie zasady pogłębłości,
- dostosowanie pracy domowej do możliwości ucznia.

Opracowała:

mgr Małgorzata Goleman

J. angielski

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z języka angielskiego

1. Metody nauczania i techniki pracy

Założone cele będą realizowane za pomocą różnych metod i technik pracy:

- metoda komunikacyjna (przygotowanie do skutecznego komunikowania się w języku angielskim, słowna – dyskusowanie),
- metoda audiolingwalna (praca z tekstem słuchany)
- metoda bezpośrednia (umiejętność prowadzenia rozmowy w języku angielskim),
- metoda aktywizująca (burza mózgów),
- metoda audiowizualna (nagrania CD),
- metoda multimedialna (tablica interaktywna),
- metoda praktyczna (rozwiązywanie arkuszy egzaminacyjnych),
- praca z tekstem czytany i słuchany (czytanie czasopism angielskich, słuchanie autentycznych dialogów),
- drama (odgrywanie scenek, inscenizacji i improwizacji).

2. Formy pracy

Na zajęciach proponowane będą następujące formy pracy:

- praca z całą klasą (turn-taking) – nauczyciel kieruje pracą poszczególnych uczniów na forum całej klasy
- praca w grupach
- praca w parach
- praca indywidualna

1. POZIOM KOMPETENCJI JĘZYKOWEJ WG ESOKJ – A2+/B1 (w zakresie rozumienia wypowiedzi), KTÓRY JEST MOŻLIWY DO OSIĄGNIĘCIA

W WYNIKU REALIZACJI PODRĘCZNIKA *Język angielski. Repetytorium dla szkoły podstawowej. Część 2*

WIEDZA	UMIEJĘTNOŚCI		
	RECEPCJA	PRODUKCJA	INTERAKCJA
<p>Uczeń posługuje się zakresem środków językowych pozwalających mu na realizację działań językowych w wybranych aspektach następujących bloków tematycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Człowiek ● Miejsce zamieszkania ● Edukacja ● Praca ● Życie prywatne ● Żywnienie ● Zakupy i usługi ● Podróżowanie i turystyka ● Kultura ● Sport ● Zdrowie ● Nauka i technika ● Świat przyrody ● Życie społeczne 	<p>SŁUCHANIE (A2):</p> <p>Uczeń potrafi zrozumieć wyrażenia i najczęściej używane słowa dotyczące go osobiście, jego rodziny i bezpośredniego otoczenia, potrafi zrozumieć główny sens zawarty w krótkich, prostych komunikatach i ogłoszeniach.</p> <p>SŁUCHANIE (B1)</p> <p>Uczeń potrafi zrozumieć główne myśli zawarte w jasnej, sformułowanej w standardowej odmianie języka wypowiedzi na znane mu tematy, typowe dla domu, szkoły, czasu wolnego itd.</p> <p>Potrafi zrozumieć główne wątki wielu programów radiowych i telewizyjnych traktujących o sprawach bieżących lub o sprawach interesujących go prywatnie lub zawodowo – wtedy, kiedy te informacje są podawane stosunkowo wolno i wyraźnie.</p> <p>CZYTANIE (A2):</p>	<p>MÓWIENIE:</p> <p>Uczeń potrafi posłużyć się ciągiem wyrażeń i zdań, by w prosty sposób opisać swoją rodzinę, innych ludzi, warunki życia, swoje wykształcenie.</p> <p>PISANIE:</p> <p>Uczeń potrafi pisać krótkie i proste notatki lub wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb. Potrafi napisać bardzo prosty list prywatny.</p>	<p>MÓWIENIE:</p> <p>Uczeń potrafi brać udział w zwykłej, typowej rozmowie wymagającej prostej i bezpośredniej wymiany informacji na znane mu tematy. Potrafi sobie radzić w bardzo krótkich rozmowach towarzyskich, nawet jeśli nie rozumie wystarczająco dużo, by samemu podtrzymać rozmowę.</p>

	<p>Uczeń potrafi czytać bardzo krótkie, proste teksty. Potrafi znaleźć konkretne, przewidywalne informacje w prostych tekstach dotyczących życia codziennego, takich jak ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy. Rozumie krótkie, proste listy prywatne.</p> <p>CZYTANIE (B1):</p> <p>Uczeń rozumie teksty składające się głównie ze słów najczęściej występujących, dotyczących życia codziennego lub zawodowego. Rozumie opisy wydarzeń, uczuć i pragnień zawarte w prywatnej korespondencji.</p>		
--	--	--	--

Opracowane na podstawie: <http://europass.cedefop.europa.eu/pl/resources/european-language-levels-cefr>

	POZIOM PODSTAWOWY			POZIOM PONADPODSTAWOWY		
	OCENA NIEDOSTAT ECZNA	OCENA DOPUSZCZAJĄ CA	OCENA DOSTATECZNA	OCENA DOBRA	OCENA BARDZO DOBRA	OCENA CELUJĄCA

Znajomość środków językowych	Uczeń nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.	Uczeń: zna niewiele podstawowych słów i wyrażeń, popełnia liczne błędy w ich zapisie i wymowie, zna część wprowadzonych struktur gramatycznych, popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne we wszystkich typach zadań.	Uczeń: zna część wprowadzonych słów i wyrażeń, popełnia sporo błędów w ich zapisie i wymowie, zna większość wprowadzonych struktur gramatycznych, popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych w trudniejszych zadaniach.	Uczeń: zna większość wprowadzonych słów i wyrażeń, zwykle poprawnie je zapisuje i wymawia, zna wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne, popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne.	Uczeń: zna wszystkie wprowadzone słowa i wyrażenia, poprawnie je zapisuje i wymawia, zna wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne, popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, które zwykle potrafi samodzielnie poprawić.	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który w wysokim stopniu opanował wiedzę i umiejętności określone programem nauczania.*
Rozumienie wypowiedzi	Uczeń nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.	Uczeń: rozumie polecenia nauczyciela, ale w niewielkim stopniu rozwiązuje zadania na słuchanie, rozumie ogólny sens przeczytanych tekstów, ale w niewielkim stopniu rozwiązuje zadania na czytanie.	Uczeń: rozumie polecenia nauczyciela, częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie.	Uczeń: rozumie polecenia nauczyciela, poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie.	Uczeń: rozumie polecenia nauczyciela, poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie, zwykle potrafi uzasadnić swoje odpowiedzi.	* W świetle obowiązujących przepisów ocena ucznia ma wynikać ze stopnia przyswojenia przez niego treści wynikających z podstawy programowej.

Tworzenie wypowiedzi	Uczeń nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.	Uczeń: przekazuje niewielką część istotnych informacji, wypowiedzi nie są płynne i są bardzo krótkie, wypowiedzi są w dużym stopniu nielogiczne i niespójne, stosuje wąski zakres słownictwa i struktur, liczne błędy czasami zakłócają komunikację.	Uczeń: przekazuje część istotnych informacji, wypowiedzi nie są zbyt płynne i są dość krótkie, wypowiedzi są częściowo nielogiczne i niespójne, stosuje słownictwo i struktury odpowiednie do formy wypowiedzi, popełnia sporo błędów, które nie zakłócają komunikacji.	Uczeń: przekazuje wszystkie istotne informacje, wypowiedzi są zwykle płynne i mają odpowiednią długość, wypowiedzi są logiczne i zwykle spójne, stosuje bogate słownictwo i struktury, popełnia nieliczne błędy.	Uczeń: przekazuje wszystkie informacje, wypowiedzi są płynne i mają odpowiednią długość, wypowiedzi są logiczne i spójne, stosuje bogate słownictwo i struktury, popełnia błędy.	Ustalenie wymagań na ocenę celującą należy do nauczyciela, ale muszą one być zgodne z prawem. Jeżeli uczeń wykazuje zainteresowanie poszerzaniem wiedzy, można go za to nagrodzić dodatkowo, ale wiedza wykraczająca poza program nie może być elementem koniecznym do uzyskania oceny celującej – art. 44b ust. 3 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2017 r. poz. 2198, 2203 i 2361).
Reagowanie na wypowiedzi	Uczeń nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.	Uczeń: czasami reaguje na wypowiedzi w prostych i typowych sytuacjach życia codziennego, zadaje najprostsze pytania, które wprowadzono w podręczniku i czasami na nie odpowiada.	Uczeń: zwykle reaguje na wypowiedzi w prostych i typowych sytuacjach życia codziennego, odpowiada na większość pytań oraz zadaje niektóre z nich.	Uczeń: zwykle poprawnie reaguje na wypowiedzi w prostych sytuacjach życia codziennego, zadaje pytania i na nie odpowiada.	Uczeń: poprawnie reaguje na pytania i wypowiedzi w prostych sytuacjach życia codziennego, samodzielnie zadaje pytania i wyczerpująco na nie odpowiada.	
Przetwarzanie wypowiedzi	Uczeń nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.	Uczeń: zapisuje niewielką część informacji z tekstu słuchanego lub czytanego.	Uczeń: zapisuje część informacji z tekstu słuchanego lub czytanego.	Uczeń: zapisuje lub przekazuje ustnie większość informacji z tekstu słuchanego lub czytanego.	Uczeń: zapisuje lub przekazuje ustnie informacje z tekstu słuchanego lub czytanego.	

Inne kryteria	Uczeń: zwykle nie okazuje zainteresowania przedmiotem, zwykle nie jest aktywny na lekcji, zwykle nie jest przygotowany do zajęć, zwykle nie odrabia pracy domowej.	Uczeń: okazuje zainteresowanie przedmiotem, rzadko jest aktywny na lekcji, często nie jest przygotowany do zajęć, często nie odrabia pracy domowej.	Uczeń: czasami okazuje zainteresowanie przedmiotem, czasami jest aktywny na lekcji, zwykle jest przygotowany do zajęć, zwykle odrabia pracę domową.	Uczeń: okazuje zainteresowanie przedmiotem, jest aktywny na lekcji, zwykle jest przygotowany do zajęć, regularnie odrabia pracę domową.	Uczeń: okazuje duże zainteresowanie przedmiotem, jest bardzo aktywny na lekcji, jest przygotowany do zajęć, regularnie odrabia pracę domową.	
----------------------	--	---	---	---	--	--

Uwagi do poniższych kryteriów oceniania:

W kryteriach oceniania nie zostały uwzględnione oceny: niedostateczna oraz celująca. Szczegółowe kryteria dla tych ocen są takie same dla wszystkich rozdziałów podręcznika.

Uczeń otrzymuje ocenę *niedostateczną*, jeśli nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą, czyli nie ma opanował podstawowej wiedzy i umiejętności określonych w nowej podstawie programowej, a braki w wiadomościach i umiejętnościach uniemożliwiają dalszą naukę, oraz nie potrafi wykonać zadań o elementarnym stopniu trudności.

1) Ocenę celującą uczeń otrzymuje wówczas, jeżeli: posiadał pełną wiedzę i umiejętności objętą program nauczania w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia, korzysta z różnych źródeł wiedzy i informacji, biegłe posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych, proponuje rozwiązania niekonwencjonalne, potrafi samodzielnie wnioskować, uogólniać i dostrzegać związki przyczynowo-skutkowe, dodatkowo osiąga sukcesy w konkursach.

Człowiek				
OCENA	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA
	NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

WIEDZA: Znajomość środków językowych	Zna i stosuje kilka podstawowych wyrazów i zwrotów.	Zna i stosuje część poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje większość poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje wszystkie poznane wyrazy oraz zwroty.
	W niewielkim stopniu stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych. Popelnia liczne błędy:	Częściowo poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	W większości poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. słownictwo z działu <i>człowiek</i> 2. czasowniki: <i>to be, to have got</i> 3. czasy teraźniejsze: <i>Present Simple</i> i <i>Present Continuous</i> 4. czasowniki wyrażające czynności i stany 5. konstrukcje czasownikowe z formą 			
UMIEJĘTNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> - często niewłaściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje niektóre zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - bardzo prostymi zdaniami zdawkowo opisuje osoby i przedmioty, popełniając liczne błędy - zdawkowo opisuje upodobania, wyraża i uzasadnia opinie, popełniając liczne błędy - z trudem uczestniczy w rozmowie, popełniając liczne błędy uzyskuje i przekazuje informacje, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy, wyraża swoje upodobania i pyta o upodobania rozmówcy - popełniając liczne błędy, przekazuje w języku obcym niektóre informacje 	<ul style="list-style-type: none"> - często właściwie reaguje na polecenia - poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - częściowo bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - prostymi zdaniami opisuje osoby i przedmioty, popełniając dość liczne błędy - opisuje upodobania, wyraża i uzasadnia opinie, popełniając dość liczne błędy - stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, popełniając dość liczne błędy uzyskuje i przekazuje informacje, wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy, wyraża swoje upodobania i pyta o upodobania rozmówcy 	<ul style="list-style-type: none"> - na ogół właściwie reaguje na polecenia - w większości poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - na ogół bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - prostymi zdaniami opisuje osoby i przedmioty - na ogół poprawnie opisuje upodobania, wyraża i uzasadnia opinie - na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, popełniając nieliczne błędy uzyskuje i przekazuje informacje, wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy, wyraża swoje upodobania i pyta o upodobania rozmówcy - na ogół bezbłędnie przekazuje w języku 	<ul style="list-style-type: none"> - właściwie reaguje na polecenia - samodzielnie i bezbłędnie rozwiązuje wszystkie zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - używając zdań złożonych, opisuje osoby i przedmioty - bezbłędnie i szczegółowo opisuje upodobania, wyraża i uzasadnia opinie - aktywnie uczestniczy w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje, wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy, wyraża swoje upodobania i pyta o upodobania rozmówcy

	sformułowane w języku polskim i obcym	– częściowo bezbłędnie przekazuje w języku obcym niektóre informacje sformułowane w języku polskim i obcym	obcym informacje sformułowane w języku polskim i obcym	– bezbłędnie przekazuje w języku obcym wszystkie informacje sformułowane w języku polskim i obcym
Miejsce zamieszkania				
OCENA	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA
	NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
WIEDZA: Znajomość środków językowych	Zna i stosuje kilka podstawowych wyrazów i zwrotów.	Zna i stosuje część poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje większość poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje wszystkie poznane wyrazy oraz zwroty.
	W niewielkim stopniu stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych. Popelnia liczne błędy:	Częściowo poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	W większości poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. słownictwo z działu miejsce zamieszkania 2. konstrukcje: <i>there is / there are</i> 3. przyimki miejsca 4. liczba mnoga rzeczowników 5. zaimki wskazujące 			
UMIĘJĘTNOŚCI	– często niewłaściwie reaguje na polecenia – poprawnie rozwiązuje niektóre zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – bardzo prostymi zdaniami zdawkowo opisuje przedmioty i miejsca, popelniając liczne błędy – zdawkowo opisuje upodobania, wyraża i uzasadnia opinie, popelniając liczne błędy	– często właściwie reaguje na polecenia – częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – częściowo bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji – prostymi zdaniami opisuje przedmioty i miejsca, popelniając dość liczne błędy – opisuje upodobania, wyraża i uzasadnia opinie,	– na ogół właściwie reaguje na polecenia – w większości poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – na ogół bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji – prostymi zdaniami opisuje przedmioty i miejsca – na ogół poprawnie opisuje upodobania, wyraża i uzasadnia opinie	– właściwie reaguje na polecenia – bezbłędnie rozwiązuje wszystkie zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji – używając zdań złożonych, szczegółowo opisuje przedmioty i miejsca – bezbłędnie i szczegółowo opisuje

	– popołniając liczne błędy, przekazuje w języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym	popołniając dość liczne błędy – częściowo bezbłędnie przekazuje w języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym	– na ogół bezbłędnie przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym	upodobania, wyraża i uzasadnia opinie – bezbłędnie przekazuje w języku obcym wszystkie informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym
Życie prywatne				
OCENA	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA
	NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
WIEDZA: Znajomość środków językowych	Zna i stosuje kilka podstawowych wyrazów i zwrotów.	Zna i stosuje część poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje większość poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje wszystkie poznane wyrazy oraz zwroty.
	W niewielkim stopniu stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych. Popołnia liczne błędy:	Częściowo poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	W większości poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:
	1. słownictwo z działu <i>życie prywatne</i> 2. czasy: <i>Past Simple, Present Perfect</i>			
UMIĘJĘTNOŚCI	– często niewłaściwie reaguje na polecenia – częściowo poprawnie rozwiązuje niektóre zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – z trudem uczestniczy w rozmowie, popołniając liczne błędy uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy – popołniając liczne	– często właściwie reaguje na polecenia – częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – częściowo bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji – stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, popołniając dość	– na ogół właściwie reaguje na polecenia – w większości poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – na ogół bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji – stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości	– właściwie reaguje na polecenia – bezbłędnie rozwiązuje wszystkie zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji – aktywnie uczestniczy w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i

	błędy, przekazuje w języku obcym niektóre informacje sformułowane w języku polskim i obcym	liczne błędy uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy – częściowo bezbłędnie przekazuje w języku obcym niektóre informacje sformułowane w języku polskim i obcym	bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy – na ogół bezbłędnie przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim i obcym	przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy – bezbłędnie przekazuje w języku obcym wszystkie informacje sformułowane w języku polskim i obcym
Edukacja				
OCENA	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA
	NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
WIEDZA: Znajomość środków językowych	Zna i stosuje kilka podstawowych wyrazów i zwrotów.	Zna i stosuje część poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje większość poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje wszystkie poznane wyrazy oraz zwroty.
	W niewielkim stopniu stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych. Popołnia liczne błędy:	Częściowo poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	W większości poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. słownictwo z działu <i>edukacja</i> 2. stopniowanie przymiotników 3. tworzenie przysłówków od przymiotników 4. stopniowanie przysłówków 			
UMIĘJĘTNOŚCI	– często niewłaściwie reaguje na polecenia – częściowo poprawnie rozwiązuje niektóre zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – popełniając liczne błędy, zdawkowo opisuje ludzi, przedmioty i miejsca – popełniając liczne błędy, zdawkowo	– często właściwie reaguje na polecenia – częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – częściowo bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji – częściowo bezbłędnie opisuje ludzi, przedmioty i miejsca – popełniając dość liczne	– na ogół właściwie reaguje na polecenia – w większości poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – na ogół bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji – na ogół bezbłędnie opisuje ludzi, przedmioty i miejsca – popełniając nieliczne	– właściwie reaguje na polecenia – bezbłędnie rozwiązuje wszystkie zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem – bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji – samodzielnie i bezbłędnie i szczegółowo opisuje ludzi, przedmioty i miejsca

	opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie – z trudem uczestniczy w rozmowie, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy – popełniając liczne błędy, przekazuje w języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym	błędy, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie – stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy – częściowo bezbłędnie przekazuje w języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym	błędy, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie – na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, na ogół bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy – na ogół bezbłędnie przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym	– samodzielnie i bezbłędnie opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie – aktywnie uczestniczy w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie, pyta o opinie rozmówcy – bezbłędnie przekazuje w języku obcym wszystkie informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym
Świat przyrody				
OCENA	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA
	NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
WIEDZA: Znajomość środków językowych	Zna i stosuje kilka podstawowych wyrazów i zwrotów. W niewielkim stopniu stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych. Popełnia liczne błędy:	Zna i stosuje część poznanych wyrazów oraz zwrotów. Częściowo poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Zna i stosuje większość poznanych wyrazów oraz zwrotów. W większości poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Zna i stosuje wszystkie poznane wyrazy oraz zwroty. Poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. słownictwo z działu <i>świat przyrody</i> 2. czasowniki modalne: <i>can, must, have to</i> 3. wyrażania przyszłości: <i>going to, Present Continuous, will</i> 			

UMIĘTNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> - często niewłaściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje niektóre zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - bardzo prostymi zdaniami, zdawkowo opisuje krajobraz oraz najpiękniejsze miejsca w Polsce, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, popełniając liczne błędy - popełniając liczne błędy, przekazuje w języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym 	<ul style="list-style-type: none"> - często właściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - częściowo bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - prostymi zdaniami opisuje zwierzęta, miejsca i zjawiska, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania - częściowo bezbłędnie przekazuje w języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym 	<ul style="list-style-type: none"> - na ogół właściwie reaguje na polecenia - w większości poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - na ogół bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - prostymi zdaniami opisuje zwierzęta, miejsca i zjawiska, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania - na ogół bezbłędnie przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym 	<ul style="list-style-type: none"> - właściwie reaguje na polecenia - bezbłędnie rozwiązuje wszystkie zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - używając zdań złożonych, szczegółowo opisuje zwierzęta, miejsca i zjawiska, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania - bezbłędnie przekazuje w języku obcym wszystkie informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym
-------------------	--	--	---	--

Podróżowanie i turystyka

OCENA	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA
	NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
WIEDZA: Znajomość środków językowych	<p>Zna i stosuje kilka podstawowych wyrazów i zwrotów.</p> <p>W niewielkim stopniu stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych. Popełnia liczne błędy:</p>	<p>Zna i stosuje część poznanych wyrazów oraz zwrotów.</p> <p>Częściowo poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:</p>	<p>Zna i stosuje większość poznanych wyrazów oraz zwrotów.</p> <p>W większości poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:</p>	<p>Zna i stosuje wszystkie poznane wyrazy oraz zwroty.</p> <p>Poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. słownictwo z działu <i>podróżowanie i turystyka</i> 2. czasy przeszłe: <i>Past Continuous, Past Simple</i> 3. zaimki osobowe 4. formy dzierżawcze 5. zaimki zwrotne i wzajemne 			
UMIĘJĘTNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> - często niewłaściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje niektóre zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - z trudem uczestniczy w rozmowie, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia - popełniając liczne błędy, przekazuje w języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym 	<ul style="list-style-type: none"> - często właściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - częściowo bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia - częściowo bezbłędnie przekazuje w języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym 	<ul style="list-style-type: none"> - na ogół właściwie reaguje na polecenia - w większości poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - na ogół bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia - na ogół bezbłędnie przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym 	<ul style="list-style-type: none"> - właściwie reaguje na polecenia - bezbłędnie rozwiązuje wszystkie zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - aktywnie uczestniczy w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia - bezbłędnie przekazuje w języku obcym wszystkie informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym
Żywnienie				
OCENA	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA
	NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
WIEDZA: Znajomość środków językowych	Zna i stosuje kilka podstawowych wyrazów i zwrotów.	Zna i stosuje część poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje większość poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje wszystkie poznane wyrazy oraz zwroty.

	W niewielkim stopniu stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych. Popęlnia liczne błędy:	Częściowo poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	W większości poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. słownictwo z działu <i>żywnie</i> 2. rzeczowniki policzalne i niepoliczalne 3. tryb rozkazujący 			
UMIĘJĘTNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> - często niewłaściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje niektóre zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - zdawkowo, popełniając liczne błędy, opisuje przedmioty, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie - z trudem uczestniczy w rozmowie, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - popełniając liczne błędy, przekazuje w języku obcym niektóre informacje sformułowane w języku polskim i obcym 	<ul style="list-style-type: none"> - często właściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - częściowo bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - częściowo poprawnie opisuje przedmioty, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie - stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - częściowo bezbłędnie przekazuje w języku obcym niektóre informacje sformułowane w języku polskim i obcym 	<ul style="list-style-type: none"> - na ogół właściwie reaguje na polecenia - w większości poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - na ogół bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - na ogół poprawnie opisuje przedmioty, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie - na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - na ogół bezbłędnie przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim i obcym 	<ul style="list-style-type: none"> - właściwie reaguje na polecenia - bezbłędnie rozwiązuje wszystkie zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - samodzielnie i bezbłędnie opisuje przedmioty, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia swoje opinie - aktywnie uczestniczy w rozmowie, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - bezbłędnie przekazuje w języku obcym wszystkie informacje sformułowane w języku polskim i obcym
Zdrowie				
OCENA	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA

	NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
WIEDZA: Znajomość środków językowych	Zna i stosuje kilka podstawowych wyrazów i zwrotów.	Zna i stosuje część poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje większość poznanych wyrazów oraz zwrotów.	Zna i stosuje wszystkie poznane wyrazy oraz zwroty.
	W niewielkim stopniu stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych. Popelnia liczne błędy:	Częściowo poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	W większości poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. słownictwo z działu <i>zdrowie</i> 2. zdania warunkowe 3. czasownik: <i>should</i> 4. wyrażanie propozycji i sugestii 			
UMIĘJĘTNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> - często niewłaściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje niektóre zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - bardzo prostymi zdaniami zdawkowo opisuje osoby i przedmioty, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia opinie - z trudem uczestniczy w rozmowie, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - popełniając liczne błędy, przekazuje w 	<ul style="list-style-type: none"> - często właściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - częściowo bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - prostymi zdaniami opisuje osoby i przedmioty, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia opinie - stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje 	<ul style="list-style-type: none"> - na ogół właściwie reaguje na polecenia - w większości poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - na ogół bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - prostymi zdaniami opisuje osoby i przedmioty, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia opinie - na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje 	<ul style="list-style-type: none"> - właściwie reaguje na polecenia - bezbłędnie rozwiązuje wszystkie zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - używając zdań złożonych, szczegółowo opisuje osoby i przedmioty, opowiada o czynnościach, przedstawia fakty, wyraża i uzasadnia opinie - aktywnie uczestniczy w rozmowie, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje

	języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym	opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – częściowo bezbłędnie przekazuje w języku obcym niektóre informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym	opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – na ogół bezbłędnie przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym	opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – bezbłędnie przekazuje w języku obcym wszystkie informacje zawarte w materiałach audiowizualnych oraz sformułowane w języku polskim i obcym
Uczeń rozwiązuje test sprawdzający wiadomości i umiejętności z rozdziału.				
End-of-year-lessons				
OCENA	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA
	NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
WIEDZA: Znajomość środków językowych	Zna i stosuje kilka podstawowych wyrazów i zwrotów. W niewielkim stopniu stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych. Popelnia liczne błędy:	Zna i stosuje część poznanych wyrazów oraz zwrotów. Częściowo poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Zna i stosuje większość poznanych wyrazów oraz zwrotów. W większości poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:	Zna i stosuje wszystkie poznane wyrazy oraz zwroty. Poprawnie stosuje poznane struktury gramatyczne w zadaniach językowych i własnych wypowiedziach:

	<ol style="list-style-type: none"> 1. słownictwo z działu <i>edukacja</i> 2. słownictwo z działu <i>kultura</i> 3. słownictwo z działu <i>praca</i> 4. słownictwo z działu <i>podróżowanie i turystyka</i> 5. słownictwo z działu <i>człowiek</i> 6. słownictwo z działu <i>żywienie</i> 7. słownictwo z działu <i>życie prywatne</i> 			
UMIĘJĘTNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> - często niewłaściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje niektóre zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - zdawkowo, popełniając liczne błędy, wypowiada się na temat szkoły średniej, wyraża i uzasadnia opinie, przypuszczenia - stara się współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat szkół średnich w okolicy, z pomocą korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - z trudem uczestniczy w rozmowie na temat szkół branżowych i techników, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - stara się współdziałać w grupie, tworzy 	<ul style="list-style-type: none"> - często właściwie reaguje na polecenia - częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - częściowo bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - częściowo poprawnie wypowiada się na temat szkoły średniej, wyraża i uzasadnia opinie, przypuszczenia - stara się aktywnie współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat szkół średnich w okolicy, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie na temat szkół branżowych i techników, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje 	<ul style="list-style-type: none"> - na ogół właściwie reaguje na polecenia - w większości poprawnie rozwiązuje zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - na ogół bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - na ogół poprawnie wypowiada się na temat szkoły średniej, wyraża i uzasadnia opinie, przypuszczenia - na ogół aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat szkół średnich w okolicy, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat szkół branżowych i techników, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje 	<ul style="list-style-type: none"> - właściwie reaguje na polecenia - bezbłędnie rozwiązuje wszystkie zadania na słuchanie i czytanie ze zrozumieniem - bezbłędnie stosuje styl wypowiedzi odpowiedni do sytuacji - samodzielnie i bezbłędnie wypowiada się na temat szkoły średniej, wyraża i uzasadnia opinie, przypuszczenia - aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat szkół średnich w okolicy, samodzielnie korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat szkół branżowych i techników, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje

	<p>prezentację na temat stylów uczenia się innych uczniów, z pomocą korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych</p> <p>– z trudem uczestniczy w rozmowie na temat stylów uczenia się, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <p>– stara się współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat ulubionego bohatera historycznego, z pomocą korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych</p> <p>– z trudem uczestniczy w rozmowie na temat czytania książek, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <p>– stara się współdziałać w grupie, tworzy prezentację o tym za czym tęsknią ludzie po przeprowadzce do innego kraju, z pomocą</p>	<p>opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <p>– stara się aktywnie współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat stylów uczenia się innych uczniów, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych</p> <p>– stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie na temat stylów uczenia się, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <p>– stara się aktywnie współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat ulubionego bohatera historycznego, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych</p> <p>– stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie na temat czytania książek, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i</p>	<p>opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <p>– na ogół aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat stylów uczenia się innych uczniów, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych</p> <p>– na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat stylów uczenia się, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <p>– stara się aktywnie współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat ulubionego bohatera historycznego, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych</p> <p>– na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat czytania książek, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i</p>	<p>opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <p>– aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat stylów uczenia się innych uczniów, samodzielnie korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych</p> <p>– aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat stylów uczenia się, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje</p>
--	--	--	---	---

	<p>korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - z trudem uczestniczy w rozmowie na temat powodów przeprowadzania się do innego kraju, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - stara się współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat języka polskiego, z pomocą korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - z trudem uczestniczy w rozmowie na temat zapożyczania obcych słów do języka ojczystego, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - stara się współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat mody wybranej dekady XX wieku, z pomocą korzysta ze źródeł 	<p>wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <ul style="list-style-type: none"> - stara się aktywnie współdziałać w grupie, tworzy prezentację o tym za czym tęsknią ludzie po przeprowadzce do innego kraju, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie na temat powodów przeprowadzania się do innego kraju, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje trudności w jej przebiegu, częściowo poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - stara się aktywnie współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat języka polskiego, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie na temat zapożyczania obcych słów do języka ojczystego, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje 	<p>wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <ul style="list-style-type: none"> - na ogół aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację o tym za czym tęsknią ludzie po przeprowadzce do innego kraju, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat powodów przeprowadzania się do innego kraju, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje trudności w jej przebiegu, w większości poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - na ogół aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat języka polskiego, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat zapożyczania obcych słów do języka ojczystego, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej 	<p>informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację o tym za czym tęsknią ludzie po przeprowadzce do innego kraju, samodzielnie korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat powodów przeprowadzania się do innego kraju, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy - aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat języka polskiego, samodzielnie korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych - aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat zapożyczania obcych słów do języka ojczystego, rozpoczyna, prowadzi i
--	---	---	--	---

	<p>informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> – z trudem uczestniczy w rozmowie na temat mody, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – stara się współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat niezdrowego jedzenia, z pomocą korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – z trudem uczestniczy w rozmowie na temat niezdrowego jedzenia i wyrzucania żywności, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – stara się współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat bycia sławną osobą przez jeden dzień, z pomocą korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych 	<p>trudności w jej przebiegu, częściowo poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <ul style="list-style-type: none"> – stara się aktywnie współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat mody wybranej dekady XX wieku, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie na temat mody, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – stara się aktywnie współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat niezdrowego jedzenia, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie na temat niezdrowego jedzenia i wyrzucania żywności, rozpoczyna, 	<p>przebiegu, w większości poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <ul style="list-style-type: none"> – na ogół aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat mody wybranej dekady XX wieku, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat mody, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – na ogół aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat niezdrowego jedzenia, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat niezdrowego jedzenia i wyrzucania żywności, rozpoczyna, prowadzi i kończy 	<p>kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat mody wybranej dekady XX wieku, samodzielnie korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat mody, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat niezdrowego jedzenia, samodzielnie korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat niezdrowego jedzenia i wyrzucania żywności,
--	--	---	---	---

	<p>yjnych – z trudem uczestniczy w rozmowie na temat celebrytów, popełniając liczne błędy, uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, zdawkowo wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – popełniając liczne błędy, przekazuje w języku obcym niektóre informacje sformułowane w języku polskim i obcym</p>	<p>prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – stara się aktywnie współdziałać w grupie, tworzy prezentację na temat bycia sławną osobą przez jeden dzień, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – stara się aktywnie uczestniczyć w rozmowie na temat celebrytów, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, częściowo poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – częściowo bezbłędnie przekazuje w języku obcym niektóre informacje sformułowane w języku polskim i obcym</p>	<p>rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – na ogół aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat bycia sławną osobą przez jeden dzień, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – na ogół aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat celebrytów, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, w większości poprawnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – na ogół bezbłędnie przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim i obcym</p>	<p>rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – aktywnie współdziała w grupie, tworzy prezentację na temat bycia sławną osobą przez jeden dzień, samodzielnie korzysta ze źródeł informacji w języku obcym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych – aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat celebrytów, rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, bezbłędnie uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, wyraża i uzasadnia swoje opinie i upodobania, pyta o opinie rozmówcy – bezbłędnie przekazuje w języku obcym wszystkie informacje sformułowane w języku polskim i obcym</p>
--	--	--	---	--

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z języka angielskiego dla klasy 7 uczeń z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją

- Dostosowanie wymagań edukacyjnych* i tempa pracy do indywidualnych możliwości ucznia
- Dokonywanie indywidualizacji powierzonych uczniowi zadań oraz uwzględnianie na bieżąco poczynionych postępów edukacyjnych
- Przekazywanie poleceń w formie ustnej i pisemnej
- Przy ocenie osiągnięć ucznia szczególnie docenianie aktywność, wkład pracy oraz stosunek do przedmiotu (systematyczność, obowiązkowość, dokładność)
- Kontrolowanie stopnia rozumienia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów w razie problemów udzielanie dodatkowych wyjaśnień
- Ograniczenie ilości tekstów do czytania i pisania
- W miarę możliwości przygotowywać sprawdziany w formie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami
- Udzielanie zachęty przy wypowiedziach ustnych, zadawanie pytań naprowadzających, pomoc w porządkowaniu wiadomości i wyciąganiu wniosków
- Dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie
- Wyznaczanie zakresu materiału, które uczeń ma przyswoić
- Ocenianie poprawności toku rozumowania zadań
- Unikanie wyrywania do odpowiedzi
- Stosowanie aktywizujących metod nauczania
- Wzmacnianie motywacji do nauki i systematyczności poprzez zadawanie i sprawdzanie, krótkich prac domowych dostosowanych do możliwości ucznia

Wymagania edukacyjne dla ucznia z afazją i niepełnosprawnością ruchową

1. Metody nauczania i techniki pracy

Założone cele będą realizowane za pomocą różnych metod i technik pracy:

- metoda komunikacyjna (przygotowanie do skutecznego komunikowania się w języku angielskim, słowna – dyskutowanie),
- metoda audiolingwalna (praca z tekstem słuchany)
- metoda bezpośrednia (umiejętność prowadzenia rozmowy w języku angielskim),
- metoda aktywizująca (burza mózgów),
- metoda audiowizualna (nagrania CD),
- metoda multimedialna (tablica interaktywna),
- metoda praktyczna (rozwiązywanie arkuszy egzaminacyjnych),
- praca z tekstem czytany i słuchany (czytanie czasopism angielskich, słuchanie autentycznych dialogów),
- drama (odgrywanie scenek, inscenizacji i improwizacji).

2. Formy pracy

Na zajęciach proponowane będą następujące formy pracy:

- praca z całą klasą (turn-taking) – nauczyciel kieruje pracą poszczególnych uczniów na forum całej klasy
- praca w grupach
- praca w parach
- praca indywidualna

Na zajęciach języka angielskiego stosowana jest indywidualizacja wymagań i celów edukacyjno-terapeutycznych, tak by odpowiadały indywidualnym potrzebom i możliwościom ucznia: postrzeganie ucznia bez presji wymogów programowych – z założeniem, że obowiązująca jest podstawa programowa.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą;
- opanował wiedzę i umiejętności wykraczające poza wskazane zagadnienia na ocenę bardzo dobrą.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który z działań :

- rozumie ogólny sens prostych, typowych wypowiedzi ustnych i pisemnych i wykonuje

zadania sprawdzające rozumienie tych tekstów, popełniając sporadyczne błędy;

- pisze teksty na tematy omówione podczas lekcji, prostymi zdaniami według wzoru;
- stara się pytać i prosić o informacje związane z zagadnieniami omawianymi na lekcji w języku angielskim;
- właściwie reaguje na rutynowe polecenia;
- potrafi opanować wskazaną przez nauczyciela ilość nowych słów z danej dziedziny (12);
- potrafi rozróżnić poznane czasy gramatyczne i wskazać odpowiednią budowę prostych zdań;
- porównuje ilustracje oraz wyraża swoje opinie na tematy opisane w tekstach, prostymi zdaniami zgodnie ze wzorem;
- reaguje na krótkie komunikaty prostą odpowiedzią;
- poprawnie wymawia i zapisuje większość poznanych słów;
- stara się poprawnie literować wyrazy;
- jest aktywny podczas lekcji.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- rozumie ogólny sens prostych, typowych wypowiedzi ustnych i pisemnych i wykonuje zadania sprawdzające rozumienie tych tekstów, popełniając ograniczoną liczbę błędów;
- pisze teksty na tematy omówione podczas lekcji, prostymi zdaniami według wzoru, popełniając nieliczne błędy;
- stara się pytać i prosić o informacje w języku angielskim stosując pojedyncze wyrazy;
- właściwie reaguje na rutynowe polecenia poparte gestem;
- potrafi opanować wskazaną przez nauczyciela ilość nowych słów z danej dziedziny (10);
- potrafi rozróżnić poznane czasy gramatyczne i wskazać odpowiednią budowę prostych zdań, popełniając drobne błędy;
- popełnia nieliczne błędy w pisowni i wymowie;
- literuje powoli popełniając nieliczne błędy;
- jest aktywny podczas lekcji.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- rozumie ogólny sens prostych, typowych wypowiedzi ustnych i pisemnych popartych komentarzem nauczyciela i wykonuje zadania sprawdzające rozumienie tych tekstów, popełniając liczne błędy;

- tworzy opisy prostymi zdaniami według wzoru, popełniając liczne błędy;
- stara się pytać i prosić o informacje w języku angielskim stosując pojedyncze wyrazy, czasem je myląc;
- właściwie reaguje na rutynowe polecenia poparte gestem lub drobną podpowiedzią;
- potrafi opanować wskazaną przez nauczyciela ilość nowych słów z danej dziedziny (8);
- potrafi rozróżnić poznane czasy gramatyczne i wskazać odpowiednią budowę prostych zdań, popełniając liczne błędy;
- popełnia błędy literując wyrazy, jednak w większości potrafi się poprawić naprowadzony przez nauczyciela;
- popełnia liczne błędy w wymowie i pisowni;
- na zajęciach trzeba zachęcać go do zabrania głosu.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- rozumie często używane polecenia poparte gestem, lub dodatkową podpowiedzią i przeważnie właściwie na nie reaguje;
- tworzy opisy zgodnie ze wzorem popełniając błędy językowe, które w znacznym stopniu wpływają na właściwe zrozumienie wypowiedzi;
- układa zdania w różnych czasach gramatycznych z rozsypanki wyrazowej patrząc na wzór, robiąc drobne błędy; ma problemy z tworzeniem pytań i przeczeń zgodnie ze wzorem;
- zna niewielką ilość słów z danej dziedziny (3);
- w większości wymawia i zapisuje słowa niepoprawnie;
- pracuje z pomocą nauczyciela

Na ocenę z przedmiotu wpływ ma także wysiłek ucznia włożony w wykonanie zadania, zaangażowanie, systematyczność oraz indywidualne możliwości ucznia. Przy wykonywaniu zadań uczeń ma wydłużony czas pracy dostosowany do jego potrzeb.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z języka angielskiego

dla klasy 7
uczeń słabosłyszący

Wymagania edukacyjne uwzględniają środki językowe, czytanie, słuchanie, pisanie, mówienie, reagowanie oraz przetwarzanie tekstu. Kryteria obejmują zakres ocen 2–5, nie uwzględniając oceny 1 (niedostatecznej) i 6 (celującej). Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wykracza poza wymagania na ocenę bardzo dobrą, zaś uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, otrzymuje ocenę niedostateczną.

Na zajęciach języka angielskiego stosowana jest indywidualizacja wymagań i celów edukacyjno-terapeutycznych, tak by odpowiadały indywidualnym potrzebom i możliwościom ucznia: postrzeganie ucznia bez presji wymogów programowych – z założeniem, że obowiązująca jest podstawa programowa.

1 Metody nauczania i techniki pracy

Założone cele będą realizowane za pomocą różnych metod i technik pracy:

- metoda komunikacyjna (przygotowanie do skutecznego komunikowania się w języku angielskim, słowna – dyskusowanie),
- metoda bezpośrednia (umiejętność prowadzenia rozmowy w języku angielskim),
- metoda aktywizująca (burza mózgów),
- metoda multimedialna (tablica interaktywna),
- metoda praktyczna (rozwiązywanie arkuszy egzaminacyjnych),
- praca z tekstem czytany i słuchany (czytanie czasopism angielskich, słuchanie autentycznych dialogów - na miarę możliwości ucznia),
- drama (odgrywanie scenek, inscenizacji i improwizacji).

6.2 Formy pracy

Na zajęciach proponowane będą następujące formy pracy:

- praca z całą klasą (turn-taking) – nauczyciel kieruje pracą poszczególnych uczniów na forum całej klasy
- praca w grupach
- praca w parach
- praca indywidualna

Na zajęciach języka angielskiego stosowana jest indywidualizacja wymagań i celów edukacyjno-terapeutycznych, tak by odpowiadały indywidualnym potrzebom i możliwościom ucznia: postrzeganie ucznia bez presji wymogów programowych – z założeniem, że obowiązująca jest podstawa programowa.

- Dostosowanie wymagań edukacyjnych* do indywidualnych możliwości psychofizycznych i edukacyjnych ucznia
- Dostosowanie metod i form pracy dydaktycznej oraz pomocy dydaktycznych do indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych oraz komunikacyjnych ucznia
- Zapewnienie komfortu psychicznego, poczucia bezpieczeństwa i akceptacji, nawiązanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego nauczyciela z uczniem
- Monitorowanie pracy ucznia na lekcji, częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień
- Indywidualizowanie prac domowych- poprzez dostosowanie ich zakresu do możliwości ucznia
- Wzmacnianie motywacji do nauki i systematyczności poprzez docenienie wysiłku wkładanego w pokonywanie trudności, niezależnie od tego czy efekt jest w pełni zadowalający
- W miarę możliwości stosowanie większej ilości powtórzeń w celu lepszego utrwalenia ćwiczonego materiału
- Wydłużanie czasu pracy na wykonanie zadania
- Umożliwianie korzystania z różnorodnych pomocy dydaktycznych
- Wykorzystywanie zasobów multimedialnych ułatwiających skupienie uwagi
- Stosowanie zrozumiałych i krótkich komunikatów słownych na lekcji
- W miarę możliwości tworzenie map myśli jako sposobów notowania treści lekcji
- Dzielenie materiału na mniejsze partie
- Umożliwienie pracy w małych grupach, korzystania ze wsparcia i kompetencji rówieśników
- Stosowanie zasady stopniowania trudności

- Zapewnienie uczniowi siedzenia w pierwszej ławce
- Mówienie do ucznia wyraźnie, używanie normalnego głosu i intonacji
- Eliminowanie zbędnego hałasu
- Zapisywanie na tablicy trudnych i nowych pojęć
- Zachęcanie do dyskusji, aktywności werbalnej na forum klasy
- Pomoc w zadaniach przyczynowo-skutkowych i czasowo-przestrzennych

Ocena	Dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra
2	3	4	5	

Znajomość środków językowych	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo zna i z trudem podaje słownictwo w zakresie środków językowych z każdego działu semantycznego popełniając błędy (30%) 	<ul style="list-style-type: none"> • Częściowo zna i podaje słownictwo w zakresie środków językowych z każdego działu semantycznego popełniając nieliczne błędy (50%) 	<ul style="list-style-type: none"> • W większości zna i na ogół poprawnie podaje słownictwo w zakresie środków językowych z każdego działu semantycznego (75%) 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna i poprawnie podaje słownictwo w zakresie środków językowych z każdego działu semantycznego (90%)
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych tekstów. • Z pomocą nauczyciela znajduje w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • Najczęściej rozumie sens prostych tekstów. • Znajduje w tekście określone informacje popełniając błędy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie sens prostych tekstów. • Znajduje w prostym tekście określone informacje popełniając 	<ul style="list-style-type: none"> • Bez trudu rozumie ogólny sens tekstu. • Znajduje w prostym tekście określone informacje.

	określone informacje.		nieliczne błędy.	
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> ● Popołniając liczne błędy tworzy proste wypowiedzi ustne w odniesieniu do każdego tematu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Czasami popołniając błędy, tworzy proste wypowiedzi ustne w odniesieniu do każdego tematu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Popołniając nieliczne błędy, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi ustne w odniesieniu do każdego tematu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi ustne w odniesieniu do każdego tematu
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> ● Popołniając liczne błędy, tworzy z pomocą nauczyciela bardzo proste wypowiedzi pisemne 	<ul style="list-style-type: none"> ● Popołniając dość liczne błędy, tworzy sam lub z pomocą nauczyciela, bardzo proste wypowiedzi pisemne 	<ul style="list-style-type: none"> ● Popołniając nieliczne błędy, samodzielnie tworzy proste wypowiedzi pisemne 	<ul style="list-style-type: none"> ● Samodzielnie, stosując bogate słownictwo, tworzy krótkie wypowiedzi pisemne
Reagowanie	<ul style="list-style-type: none"> ● Ma problemy z reagowaniem w prostych sytuacjach językowych nawet z pomocą nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> ● Reaguje w prostych sytuacjach językowych z pomocą nauczyciela popołniając nieliczne błędy 	<ul style="list-style-type: none"> ● Reaguje w prostych sytuacjach językowych popołniając nieliczne błędy 	<ul style="list-style-type: none"> ● Poprawnie reaguje w prostych i bardziej złożonych sytuacjach językowych popołniając nieliczne błędy
Przetwarzanie tekstu	<ul style="list-style-type: none"> ● Nieudolnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte 	<ul style="list-style-type: none"> ● Przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach 	<ul style="list-style-type: none"> ● Bez większego trudu przekazuje w języku angielskim informacje zawarte 	<ul style="list-style-type: none"> ● Bez trudu przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach

Rozdział I: Europa po kongresie wiedeńskim

<p>1. Kongres wiedeński</p>	<p>– okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – uczestnicy kongresu wiedeńskiego i ich rola w podejmowaniu decyzji – „sto dni” Napoleona, jego klęska pod Waterloo i ostateczny upadek cesarza Francuzów – postanowienia kongresu wiedeńskiego – zmiany ustrojowe i terytorialne – Święte Przymierze – jego cele i uczestnicy – znaczenie terminów: <i>restauracja, legitymizm, równowaga europejska</i></p>	<p>– omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich (XIX.1)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>restauracja, legitymizm, równowaga europejska</i>; – zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815); – wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim; – podaje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: abdykacja, Święte Przymierze; – zna daty: bitwy pod Waterloo (18 VI 1815), podpisania aktu Świętego Przymierza (IX 1815); – prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego; – przedstawia decyzje kongresu dotyczące ziem polskich.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Związek Niemiecki; – zna datę „stu dni” Napoleona (III–VI 1815); – identyfikuje postać Aleksandra I; – przedstawia i wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu „sto dni”; – identyfikuje postacie: Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III, Aleksandra I; – omawia przebieg „stu dni” Napoleona; – ocenia zasady, na których podstawie stworzono ład wiedeński; – przedstawia działalność Świętego Przymierza.</p>	<p>– ocenia postawę Napoleona i Francuzów w okresie jego powrotu do kraju; – ocenia zasady, w oparciu o które stworzono ład wiedeński; – ocenia działalność Świętego Przymierza; – wyjaśnia, dlaczego Turcja nie przystąpiła do Świętego Przymierza.</p>
<p>2. Rewolucja przemysłowa</p>	<p>– przyczyny rewolucji przemysłowej – uwarunkowania i kierunki rozwoju przemysłu w Europie – pierwsze wielkie ośrodki przemysłowe w Europie – rozwój transportu – skutki gospodarcze rewolucji przemysłowej – wynalazki XIX w. – elektryczność i</p>	<p>– charakteryzuje najważniejsze przejawy rewolucji przemysłowej (wynalazki i ich zastosowania, obszary uprzemysłowienia, zmiany struktury społecznej i warunków życia) (XIX.2)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, maszyna parowa, manufaktura</i>; – zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763); – identyfikuje postać Jamesa Watta; – wymienia przyczyny rewolucji przemysłowej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, urbanizacja, kapitalizm; – identyfikuje postacie: Samuela Morse’a; – wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się dzięki zastosowaniu maszyny parowej;</p>	<p>– zna daty: skonstruowania telegrafu (1837); – identyfikuje postać Michaela Faradaya jako konstruktora silnika elektrycznego; – zna zasady kapitalizmu; – wskazuje na mapie państwa, na których terenie rozwinęły się w XIX</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja przemysłowa, metropolia; – przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji; – wyjaśnia znaczenie wynalazienia elektryczności dla</p>	<p>– wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w.; – ocenia gospodarcze i społeczne skutki rozwoju przemysłu w XIX w.</p>

	<p>początki telekomunikacji</p> <p>– znaczenie terminów: <i>fabryka, industrializacja, urbanizacja, kapitaliści, kapitalizm</i></p> <p>– postacie historyczne: James Watt, Michael Faraday, Samuel Morse</p>			– omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój komunikacji.	<p>w. najważniejsze zagłębia przemysłowe Europy;</p> <p>– przedstawia konsekwencje zastosowania maszyny parowej dla rozwoju przemysłu.</p>	<p>rozwoju przemysłu i komunikacji;</p> <p>– opisuje sposób działania maszyny parowej.</p>	
3. Nowe idee polityczne	<p>– nowe ideologie: liberalizm, konserwatyizm, socjalizm i komunizm</p> <p>– teoretycy nowych ideologii</p> <p>– aspekty gospodarcze i społeczno-polityczne nowych ideologii</p> <p>– narodziny ruchu robotniczego – związki zawodowe</p> <p>– znaczenie terminów: <i>ideologia, wolna konkurencja, strajk, związek zawodowy</i></p> <p>– postacie historyczne: Adam Smith, Edmund Burke, Robert Owen, Karol Marks</p>	– omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ideologia, proletariat, strajk, fabrykanci</i> ; – wymienia ideologie społeczno-polityczne w XIX wieku.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>liberalizm, konserwatyizm, socjalizm, komunizm, związek zawodowy</i> ; – identyfikuje postacie: Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Adama Smitha; – charakteryzuje założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu i komunizmu.	– identyfikuje postacie: Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa; – przedstawia warunki pracy dzieci w XIX wiecznych fabrykach; – przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyizmu i ruchu robotniczego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: wolna konkurencja, liberalizm ekonomiczny, <i>manifest komunistyczny</i> ; – zna datę wydania <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848); – wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami; – wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego.	– ocenia wpływ nowych ideologii na życie społeczne i polityczne w pierwszej połowie XIX w.;
4. Przeciwno Świętemu Przymierzu	– powstanie dekabrystów w Rosji – rewolucja lipcowa we Francji	– wymienia wydarzenia związane z walką z porządkiem wiedeńskim,	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wiosna Ludów, uwłaszczenie</i> ; – zna datę Wiosny Ludów (1848–1849);	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>burżuazja</i> ;	– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lipcowa,	– wskazuje na mapie państwa zaangażowane w wojnę krymską;	– identyfikuje postacie: Karola X, Ludwika Filipa, Lajosa Kossutha;

	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny Wiosny Ludów – przebieg i skutki rewolucji lutowej we Francji – Wiosna Ludów w Europie na przykładzie Prus, Austrii, Węgier i Włoch – wojna krymska – przyczyny, przebieg i skutki – znaczenie terminów: <i>uwłaszczenie chłopów</i> – postacie historyczne: Ludwik Napoleona Bonaparte 	<p>charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie (XXI.1)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwa, w których wybuchła Wiosna Ludów; – wymienia przyczyny Wiosny Ludów. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę wybuchu Wiosny Ludów we Francji (II 1848); – identyfikuje postać Ludwika Napoleona Bonapartego; – przedstawia przyczyny Wiosny Ludów; – przedstawia cele, przebieg i skutki powstania dekabrystów; – przedstawia skutki Wiosny Ludów w Europie. 	<p>rewolucja lutowa, dekabryści;</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: dekabrystów (XII 1825), wojny krymskiej (1853–1856); – identyfikuje postacie: Mikołaja I; Aleksandra II; – wskazuje na mapie państwa, w których w latach 1815–1847 wybuchły rewolucje i powstania; – omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji; – przedstawia skutki Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich; – wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie Wiosny Ludów dla państw i narodów europejskich.
--	--	---	---	--	--	---	--

Rozdział II: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim

1. Po upadku Księstwa Warszawskiego	<ul style="list-style-type: none"> – podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – podstawowe zasady ustrojowe w Królestwie Polskim, Wielkim Księstwie Poznańskim i 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie podział polityczny ziem polskich po kongresie wiedeńskim (XX.1) – charakteryzuje okres konstytucyjny 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>uwłaszczenie</i>; – zna datę powstania Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>autonomia, Galicja, unia personalna</i>; – charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: namiestnik, protektorat; – identyfikuje postacie: Aleksandra I, 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: nadania wolności osobistej chłopom w zaborze pruskim (1807), zniesienia pańszczyzny w zaborze austriackim (1848); 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim; – ocenia rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego;
-------------------------------------	---	---	--	--	---	---	--

	<p>Rzeczypospolitej Krakowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – sytuacja społeczno-gospodarcza Polaków w zaborach pruskim, austriackim i w Królestwie Polskim – reformy Franciszka Druckiego-Lubeckiego w Królestwie Polskim – reformy uwłaszczeniowe w zaborze pruskim i austriackim – znaczenie terminu: <i>autonomia, protektorat</i> – znaczenie terminu: <i>ziemie zabrane</i> 	<p>Królestwa Polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – ustrój, osiągnięcia w gospodarce, kulturze i edukacji (XX.2) – omawia położenie Polaków w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej (XX.4) 	<p>i Wolnego Miasta Krakowa (1815);</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia ustalenia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia organy władzy określone w konstytucji Królestwa Polskiego; – wymienia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego; – wymienia ośrodki przemysłowe w Królestwie Polskim; – wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim. 	<p>Wielkiego księcia Konstantego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa Poznańskiego; – opisuje ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej; – charakteryzuje rozwój gospodarczy zaboru pruskiego i zaboru austriackiego oraz Królestwa Polskiego; – omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim i austriackim. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie najważniejsze okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim; – porównuje sytuację gospodarczą ziem polskich pod zaborami. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wady i zalety ustroju Królestwa Polskiego.
2. Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> – działalność opozycyjna i spiskowa (Towarzystwo Filomatów, Towarzystwo Filaretów, Towarzystwo Patriotyczne, Sprzysiężenie Podchorążych) – znaczenie terminów: <i>cenзуra, konspiracja, kalizanie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania dla Polaków w różnych zaborach (XX.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu noc listopadowa; – zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830); – identyfikuje postać Piotra Wysockiego; – wymienia przyczyny powstania listopadowego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>cenзуra, kalizanie, konspiracja, dyktator</i>; – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Józefa Chłopickiego, Mikołaja I, Waleriana Łukasińskiego; – wymienia przykłady organizacji spiskowych i ich cele; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1831), wojny polsko-rosyjskiej (II–X 1831), bitwy pod Ostrołęką (V 1831), bitwy o Warszawę (6–7 IX 1831); – identyfikuje postacie: Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Stoczkiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami i Boremlem (IV 1831); – identyfikuje postacie: Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnice pomiędzy opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polskim; – ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej i nielegalnej; – ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.

	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny wybuchu powstania listopadowego – przebieg powstania i charakterystyka władz powstańczych – wojna polsko-rosyjska – wielkie bitwy powstania listopadowego – walki powstańcze poza Królestwem Polskim – przyczyny klęski powstania listopadowego – znaczenie terminów: <i>noc listopadowa</i>, <i>detronizacja</i>, <i>dyktator</i> – postacie historyczne: Piotr Wysocki, Emilia Plater, Józef Sowiński, car Mikołaj I 			<ul style="list-style-type: none"> – wymieni miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego; – omawia przyczyny klęski powstania listopadowego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I; – opisuje przebieg nocy listopadowej – charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchu wojny polsko-rosyjskiej; 	<p>Krukowieckiego, Tomasza Zana;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w Życiu Królestwa Polskiego pełnił wielki książę Konstanty; – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej; – przedstawia okoliczności powstania opozycji legalnej i cele jej działalności; – opisuje okoliczności powstania organizacji spiskowych; – przedstawia przebieg walk powstańczych poza Królestwem Polskim. 	
3. Polacy po powstaniu listopadowym	<ul style="list-style-type: none"> – rozmiary i znaczenie Wielkiej Emigracji – stronnictwa polityczne polskiej emigracji i ich programy – polityczno-społeczne (Komitet Narodowy Polski, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Hôtel Lambert, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji [...] (XX.5) – przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja</i>, <i>Wielka Emigracja</i>; – identyfikuje postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego; – wymienia przyczyny Wielkiej Emigracji; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zsyłka</i>, <i>represja</i>, <i>emisariusz</i>; – identyfikuje postacie: Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Statut organiczny</i>, <i>kontrybucja</i>; – identyfikuje postacie: Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego; – zna daty: powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Komitetu Narodowego Polskiego (1831), Gromad Ludu Polskiego (1835), wprowadzenia Statutu organicznego (1832); 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wprowadzenia rosyjskiego kodeksu karnego w Królestwie Polskim (1847); – opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji; – ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków

	<p>Gromady Ludu Polskiego)</p> <ul style="list-style-type: none"> – skutki powstania listopadowego w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych – represje popowstaniowe – zmiany ustrojowe w Królestwie Polskim – początki rusyfikacji – represje w zaborze pruskim – działalność spiskowa po powstaniu listopadowym – znaczenie terminów: <i>Statut organiczny, kontrybucja, Kościół greckokatolicki, rusyfikacja, katorga</i> – postacie historyczne: Szymon Konarski, Piotr Ściegienny 	<p>powstania dla Polaków w różnych zaborach (XX.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje [...] ruch spiskowy w kraju (XX.5); – omawia przyczyny i skutki powstania krakowskiego [...] (XXI.2) 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne kraje, do których emigrowali Polacy po upadku powstania listopadowego; – wymienia główne obozy polityczne powstałe na emigracji; – wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Polskim po upadku powstania listopadowego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia formy działalności Polaków na emigracji; – omawia przykłady polityki władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego. 	<p>Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832) i Hôtelu Lambert (1833);</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje program Towarzystwa Demokratycznego Polskiego; – przedstawia poglądy środowisk konserwatywnych z Hôtel Lambert. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Stanisława Worcella, Wiktora Heltmana; – przedstawia program Komitetu Narodowego Polskiego – omawia poglądy Gromad Ludu Polskiego; – omawia represje popowstaniowe w zaborze pruskim; 	<p>po upadku powstania listopadowego.</p>
<p>4. Wiosna Ludów na ziemiach polskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> – próba wzniesienia powstania narodowego w 1846 r. w zaborze pruskim, powstanie krakowskie – rabacja galicyjska i jej następstwa – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Wielkopolsce – początki działalności polskich działaczy 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i skutki [...] Wiosny Ludów na ziemiach polskich (XXI.2) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>uwłaszczenie</i>; – zna datę: wybuchu powstania krakowskiego (21/21 II 1846); – wymienia tereny objęte powstaniem krakowskim; – wskazuje na mapie zabory, w których 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>rabacja galicyjska</i>; – zna datę: powstania wielkopolskiego (IV–V 1848); – identyfikuje postacie: Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846), uwłaszczenia chłopów w Galicji (1848); – identyfikuje postać Ludwika Mierosławskiego ; – opisuje przebieg Wiosny Ludów w 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę bitwy pod Miłosławiem (IV 1848); – identyfikuje postacie: Józefa Lompy, Emanuela Smółki; – przedstawia przyczyny niepowodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę chłopów galicyjskich wobec szlachty i powstania krakowskiego; – ocenia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich – ocenia decyzję władz austriackich

	<p>narodowych na Mazurach i Śląsku</p> <ul style="list-style-type: none"> – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Galicji – znaczenie hasła <i>Za wolność naszą i waszą</i> – udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów – znaczenie terminu <i>rabacja</i> – postacie historyczne: Jakub Szela, Edward Dembowski, Ludwik Mierosławski, Józef Lompa, Józef Bem 		<p>doszło do wystąpień w 1848 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów na ziemiach polskich pod zaborami; – omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego; – omawia przebieg i skutki rabacji galicyjskiej; 	<p>Wielkim Księstwie Poznańskim;</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji; 	<p>powstania krakowskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia działalność polskich społeczników na Warmii, Mazurach i Śląsku. 	<p>o uwłaszczeniu chłopów.</p>
<p>5. Kultura polska pod zaborami</p>	<ul style="list-style-type: none"> – kultura polska i oświata w zaborach pruskim, austriackim i w Rzeczypospolitej Krakowskiej – kultura polska po rozbiorach – idee romantyzmu – osiągnięcia kultury polskiej doby romantyzmu – polski mesjanizm – początki badań historii Polski – znaczenie terminów: <i>racjonalizm, romantyzm, mesjanizm</i> – postacie historyczne: Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, Juliusz 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji [...] (XX.5) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu romantyzm; – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina; – wymienia poglądy romantyków. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>racjonalizm, mesjanizm</i>; – identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; – wymienia przykłady dzieł polskich romantyków; – wymienia przykłady szkół działających w Królestwie Polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Joachima Lelewela, Artura Grottgera; – charakteryzuje warunki, w jakich ukształtował się polski romantyzm; – wyjaśnia, na czym polegał konflikt romantyków z klasykami. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Artura Grottgera, Antoniego Malczewskiego; – przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: otwarcia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817), otwarcia Uniwersytetu Warszawskiego (1816); – ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków

	Słowacki, Andrzej Towiański, Artur Grottger, Joachim Lelewel						
Rozdział III: Europa i Świat po Wiośnie Ludów							
1. Stany Zjednoczone w XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych – rozwój demograficzny, napływ imigrantów, osadnictwo i los rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej – dualizm gospodarczy i polityczny Stanów Zjednoczonych w połowie XIX w. – problem niewolnictwa i ruch abolicjonistyczny – przyczyny i przebieg wojny secesyjnej – skutki wojny domowej – znaczenie terminów: <i>abolicjonizm, secesja, Unia, Konfederacja, dyskryminacja</i> – postać historyczna: Abraham Lincoln 	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych (XXIII.2) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja, Północ, Południe, dyskryminacja</i>; – zna datę wojny secesyjnej (1861–1865); – identyfikuje postać Abrahama Lincolna; – wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna secesyjna, Konfederacja, Unia</i>; – zna datę wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863); – identyfikuje postacie: Roberta Lee, Ulyssesa Granta; – charakteryzuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa; – wymienia skutki wojny secesyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>taktyka spalonej ziemi, abolicjonizm, demokraci, republikanie</i>; – zna daty: wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), secesji Karoliny Południowej (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861); – opisuje przebieg wojny secesyjnej; – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebiegu wojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa; – dzieli skutki wojny secesyjnej na: społeczne, polityczne i gospodarcze. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Gettysburgiem (VII 1863), kapitulacji wojsk Konfederacji (VI 1865), ataku na Fort Sumter (IV 1861); – wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w.; – porównuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych.

<p>2. Zjednoczenie Włoch i Niemiec</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rola Piemontu w procesie jednoczenia Włoch – przebieg wojny z Austrią i rola Francji w procesie jednoczenia Włoch – wyprawa „tysiąca czerwonych koszul” – zjednoczenie Włoch i powstanie Królestwa Włoch – koncepcje zjednoczenia Niemiec – rola Prus w procesie jednoczenia Niemiec – polityka Ottona von Bismarcka – wojny Prus z Danią, Austrią i Francją oraz ich znaczenie dla poszerzania wpływów pruskich w Niemczech – proklamacja Cesarstwa Niemieckiego – znaczenie terminów: „<i>czerwone koszule</i>” – postacie historyczne: Wiktor Emanuel II, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, Wilhelm I 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje sytuację polityczną w Europie w drugiej połowie XIX wieku, w tym procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec (XXIII.1) 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Królestwa Włoch (1861), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871); – identyfikuje postać Giuseppe Garibaldi; – wymienia, jakie wojny stoczono podczas jednoczenia Niemiec; – wymienia wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Włoch. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”</i>; – zna daty: wojny Prus z Austrią (1866), wojny francusko-pruskiej (1870-1871); – identyfikuje postacie: Wilhelma I, Wiktora Emanuela II, Ottona von Bismarcka; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Włoch odegrał Giuseppe Garibaldi; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Niemiec odegrał Otto von Bismarck. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (1859), wojny Prus i Austrii z Danią (1864), bitwy pod Sadową (1866), bitwy pod Sedanem (1870); – przedstawia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla Europy; – opisuje przebieg procesu jednoczenia Niemiec; – wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczenia Włoch; – omawia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec; – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wojny Piemontu z Austrią (1859), wybuchu powstania w Królestwie Obojga Sycylii (1860), zajęcia Wenecji przez Królestwo Włoch (1866), zajęcia Państwa Kościelnego przez Królestwo Włoskie (1870); – identyfikuje postacie: Henriego Dunant’a; – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia metody stosowane przez Ottona Bismarcka i Giuseppe Garibaldi w procesie jednoczenia swoich państw.
<p>3. Kolonializm w XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny ekspansji kolonialnej w XIX w. – kolonizacja Afryki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny, zasięg i następstwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>kolonializm</i>, <i>metropolia</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>kompania handlowa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec

	<ul style="list-style-type: none"> – polityka kolonialna w Azji – gospodarcza i społeczna rola kolonii w XIX w. – konflikty kolonialne – imperium kolonialne Wielkiej Brytanii – znaczenie terminu <i>kolonializm, wojny burskie</i> – postacie historyczne: królowa Wiktorja 	<p>ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku (XXIII.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać królowej Wiktorji; – wymienia państwa, które uczestniczyły w kolonizacji Afryki i Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje państwa, które posiadały najwięcej kolonii; – wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej. 	<p><i>ekspansja, eksterminacja, Kompania Wschodnioindyjska;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie tereny Świata, które podlegały kolonizacji pod koniec XIX w.; – wymienia przyczyny konfliktów kolonialnych; – przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców terenów podbitych; – przedstawia proces kolonizacji Afryki i Azji; – wskazuje przykłady konfliktów kolonialnych. 	<p><i>powstanie sipajów, wojny opiumowe, wojny burskie, powstanie bokserów;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje proces kolonizacji Afryki i Azji. 	<p>podbitych ludów i państw.</p>
<p>4. Przemiany polityczno-społeczne w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – demokratyzacja życia politycznego – rozwój ruchu robotniczego – narodziny nurtu socjaldemokratycznego – ideologia anarchistyczna 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXIII.4) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system republikański, monarchia parlamentarna, demokratyzacja;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja (chadecja), emancypantki, sufrażystki;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nacjonalizm, szowinizm, syjonizm;</i> – przedstawia założenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>solidaryzm społeczny, społeczeństwo industrialne,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889); – porównuje systemy ustrojowe w XIX-wiecznej Europie.

	<ul style="list-style-type: none"> – początki chrześcijańskiej demokracji – rozwój ideologii nacjonalistycznych – wpływ przemian cywilizacyjnych na proces emancypacji kobiet – znaczenie terminów: <i>społeczeństwo industrialne, anarchizm, nacjonalizm, syjonizm, emancypacja, sufrażystki</i> – postać historyczna: papież Leon XIII 		<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji; – wymienia nowe ruchy polityczne w Europie drugiej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Karola Marksa, Leona XIII; – wymienia postulaty emancypantek i sufrażystek. 	<ul style="list-style-type: none"> programowe socjalistów; – charakteryzuje założenia programowe chrześcijańskiej demokracji; – przedstawia cele i metody działania anarchistów; – omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami; – wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu emancypacji kobiet. 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Międzynarodówka, encyklika;</i> – zna datę ogłoszenia encykliki <i>Rerum novarum</i> (1891); – przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie się różnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych; – przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia. 	
5. Postęp techniczny i kultura przełomu XIX i XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – teoria ewolucji i jej znaczenie dla rozwoju nauki – rozwój nauk przyrodniczych oraz medycyny i higieny w drugiej połowie XIX w. – odkrycia z dziedziny fizyki – promieniotwórczość pierwiastków – rozwój komunikacji i Środków transportu – budowa wielkich kanałów morskich i ich 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXIII.4) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teoria ewolucji, promieniowanie X, kultura masowa;</i> – identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie; – wymienia odkrycia naukowe, przełomu XIX i XX wieku; – przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>pasteryzacja;</i> – zna datę ogłoszenia teorii ewolucji przez Karola Darwina (1859), – identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Auguste’a i Louisa Lumière, Claude Moneta, Rudolfa Diesela; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja, realizm, impresjonizm, naturalizm, kubizm;</i> – identyfikuje postacie: Dmitrija Mendelejewa, Wilhelma Roentgena, Charelsa Dickensa, Pierre’a Curie; – charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>historyzm, symbolizm, futuryzm, ekspresjonizm;</i> – zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (1896); – identyfikuje postacie: Émile’a Zoli, Roberta Kocha, Karla Benza, Gottlieba Daimlera, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych Środków transportu; – ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji; – wyjaśnia, w jaki sposób podglądy pozytywistów wpłynęły na literaturę i sztukę przełomu XIX i XX w.

	<p>znaczenie (Kanał Sueski i Panamski)</p> <p>– nowe nurty w literaturze, malarstwie, muzyce i architekturze drugiej połowy XIX w. (impresjonizm, secesja)</p> <p>– postacie historyczne: Karol Darwin, Maria Skłodowska-Curie, Ludwik Pasteur, bracia Wright, bracia Lumière</p> <p>– narodziny kultury masowej (radio, kino)</p> <p>– upowszechnienie sportu i kultury fizycznej</p> <p>– znaczenie terminów: <i>realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja</i></p>		<p>– wymienia nowe kierunki w sztuce i architekturze.</p>	<p>– przedstawia założenia teorii ewolucji;</p> <p>– wskazuje wynalazki, które miały wpływ na Życie codzienne;</p> <p>– wymienia wynalazki, które miały wpływ na rozwój medycyny i higieny.</p>	<p>– charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze;</p> <p>– wyjaśnia, czym charakteryzowało się malarstwo impresjonistów;</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły Życie codzienne w XIX w.;</p> <p>– przedstawia okoliczności upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i Śmiertelności w XIX w.;</p>	
--	--	--	---	---	--	---	--

Rozdział IV: Ziemie polskie po Wiośnie Ludów

1. Powstanie styczniowe	<p>– początki idei pracy organicznej na ziemiach polskich</p> <p>– odwilż posewastopolska w Rosji i Królestwie Polskim</p> <p>– manifestacje patriotyczne i „rewolucja moralna” – wzrost aktywności politycznej polskiego społeczeństwa</p>	<p>– omawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny powstania, w tym „rewolucję moralną” 1861–1862 (XXII.1)</p> <p>– dokonuje charakterystyki działań powstańców z uwzględnieniem, jeśli to możliwe,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>praca organiczna, branka, dyktator</i>;</p> <p>– zna daty: wybuchu powstania (22 I 1863), ukazu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864);</p> <p>– identyfikuje postać Romualda Traugutta;</p> <p>– wymienia założenia pracy organicznej;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>czerwoni</i>”, „<i>biali</i>”, <i>wojna partyzancka, ukaz</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza;</p> <p>– wymienia przykłady realizacji programu pracy organicznej;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>odwilż (wiosna) posewastopolska</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Jarosława Dąbrowskiego, Leopolda Kronenberga;</p> <p>– zna datę ogłoszenia manifestu Tymczasowego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu „<i>rewolucja moralna</i>”;</p> <p>– zna daty: aresztowania Romualda Traugutta (IV 1864), objęcia dyktatury przez Mariana Langiewicza (III 1863);</p> <p>– identyfikuje postacie: Andrzeja</p>	<p>– ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego;</p> <p>– ocenia postawy dyktatorów powstania styczniowego.</p>
-------------------------	---	---	--	---	---	--	--

	<p>– stronnictwa polityczne w Królestwie Polskim – „biali” i „czerwoni”</p> <p>– polityka A. Wielopolskiego i jego reformy</p> <p>– bezpośrednio przyczyny i okoliczności wybuchu powstania styczniowego</p> <p>– wymowa i znaczenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego</p> <p>– przebieg i charakter walk powstańczych w Królestwie Polskim i na Litwie</p> <p>– rola dyktatorów i Rządu Narodowego</p> <p>– kwestia chłopska podczas powstania styczniowego – dekret cara o uwłaszczeniu</p> <p>– znaczenie terminów: „rewolucja moralna”, <i>biali</i>, <i>czerwoni</i>, <i>branka</i>, <i>dyktator</i>, <i>państwo podziemne</i>, <i>wojna partyzancka</i></p> <p>– postacie historyczne: Aleksander Wielopolski, Romuald Traugutt, Ludwik Mierosławski</p>	<p>przebiegu powstania w swoim regionie (XXII.2)</p> <p>– omawia uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z uwłaszczeniem w pozostałych zaborach (XXII.3)</p>	<p>– określa przyczyny powstania styczniowego;</p> <p>– wskazuje przyczyny upadku powstania styczniowego.</p>	<p>– przedstawia programy polityczne „białych” i „czerwonych”;</p> <p>– przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego;</p> <p>– wskaże na mapie miejsca walk powstańczych;</p> <p>– omawia okoliczności i skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim.</p>	<p>Rządu Narodowego (22 I 1863);</p> <p>– charakteryzuje odwilż posewastopolską w Królestwie Polskim;</p> <p>– wskazuje różnicę w stosunku do powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi”;</p> <p>– omawia cele manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego;</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska.</p>	<p>Zamoyskiego, Józefa Hauke-Bosaka;</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę pełniły manifestacje patriotyczne w przededniu wybuchu powstania;</p> <p>– porównuje programy polityczne „czerwonych” i „białych”.</p>	
--	--	--	---	--	---	--	--

<p>2. Po powstaniu styczniowym</p>	<p>– represje wobec uczestników powstania styczniowego – likwidacja odrębności Królestwa Polskiego i polityka Rosji na ziemiach zabranych – polityka rusyfikacji urzędów i szkolnictwa – represje wobec Kościoła katolickiego i unickiego – sposoby oporu Polaków przed polityką rusyfikacji – znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, Uniwersytet Latający, tajne komplety, kibitka, trójlojalizm</i> – polityka germanizacji w zaborze pruskim – rugi pruskie, Kulturkampf – autonomia Galicji i jej przejawy – polonizacja oświaty i rozwój kultury – postawy Polaków wobec polityki zaborców w zaborze pruskim i austriackim – świadomość narodowa Polaków pod zaborami i proces</p>	<p>– wylicza formy represji popowstaniowych (XXII.4) – wyjaśnia cele i opisuje metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej – [...] germanizacja (Kulturkampf), autonomia galicyjska (XXIV.1) – opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2) – opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, germanizacja</i>; – identyfikuje postać Michała Drzymały; – wymienia bezpośrednie represje wobec uczestników powstania styczniowego; – charakteryzuje politykę germanizacji.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójlojalizm, Kraj Przywiślański, autonomia, kulturkampf, strajk szkolny, rugi pruskie</i>; – zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901); – identyfikuje postać Marii Konopnickiej; – wymienia postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji; – przedstawia przykłady rusyfikacji i germanizacji ziem zabranych; – wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu; – wymienia instytucje autonomiczne w Galicji.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kibitka, tajne komplety, Komisja Kolonizacyjna, Hakata</i>; – identyfikuje postać Ottona von Bismarcka, Mieczysława Ledóchowskiego, Piotra Wawrzyniaka; – zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885), powstania Komisji Kolonizacyjnej (1886); – omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem; – omawia postawę Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Uniwersytet Latający, Towarzystwo Czytelni Oświatowych, nowela osadnicza, ustawa kagańcowa</i>; – zna datę ogłoszenia tzw. noweli osadniczej (1904), – przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii przez władze austriackie;</p>	<p>– ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej na ziemiach zabranych; – ocenia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji i germanizacji; – ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego.</p>
------------------------------------	--	---	--	--	--	--	--

	<p>powstawania nowoczesnego narodu polskiego</p> <p>– znaczenie terminów: <i>rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, Kulturkampf, ustawa kagańcowa, strajk szkolny, germanizacja, rusyfikacja</i></p> <p>– postacie historyczne: Mieczysław Ledóchowski, Michał Drzymała</p>						
3. Zmiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich	<p>– przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– specyfika sytuacji gospodarczej poszczególnych zaborów.</p> <p>– inne narodowości na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej</p> <p>– postęp cywilizacyjny na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– znaczenie terminów: <i>emigracja zarobkowa, ziemiaństwo</i></p> <p>– postacie historyczne: Hipolit Cegielski, Ignacy</p>	<p>– opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójjózalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2)</p> <p>– opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>emigracja zarobkowa, robotnicy</i>;</p> <p>– identyfikuje postać Hipolita Cegielskiego;</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w.;</p> <p>– wymienia grupy społeczne, które wykształciły się w społeczeństwie polskim w XIX w.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>burżuazja, inteligencja, ziemiaństwo</i>;</p> <p>– zna datę uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864);</p> <p>– wymienia przykłady przedsiębiorczości Polaków w zaborze pruskim i wymienia jej przykłady;</p> <p>– charakteryzuje rozwój gospodarczy Galicji;</p> <p>– omawia przykłady przemian cywilizacyjnych na ziemiach polskich w XIX w.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja, spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe</i>;</p> <p>– zna datę zniesienia granicy celnej z Rosją (1851);</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Stefczyka;</p> <p>– przedstawia rozwój i rolnictwa w zaborze rosyjskim;</p> <p>– omawia rozwój Łodzi jako miasta przemysłowego;</p>	<p>– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich trzech zaborów;</p> <p>– zna datę zakończenia budowy kolei warszawsko-wiedeńskiej (1848);</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki;</p> <p>– opisuje przykłady przedsiębiorczości w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim;</p>	<p>– ocenia postawy Polaków wobec różnych problemów związanych z rozwojem gospodarczym ziem polskich pod zaborami;</p>

	Łukasiewicz, Franciszek Stefczyk				– omawia rozwój spółdzielczości w Galicji; – charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich.		
4. Działalność polityczna na ziemiach polskich	– okoliczności narodzin nowych ruchów politycznych na ziemiach polskich – założenia programowe i działalność partii socjalistycznych, nacjonalistycznych i ludowych, – podziały na polskiej scenie politycznej na przełomie XIX i XX w. – przyczyny rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich oraz jej kontekst narodowy i społeczny – przebieg rewolucji lat 1905–1907 – orientacja proaustriacka i prorosyjska – ich oczekiwania polityczne i najważniejsi działacze – powstanie organizacji niepodległościowych (Związek Walki	– omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4) – wyjaśnia społeczne i narodowe aspekty rewolucji w latach 1905–1907 (XXIV.5) – charakteryzuje spór orientacyjny w latach 1908–1914 (XXIV.6)	– zna datę rewolucji 1905–1907; – rozwinie skrót: SDKP, SDKPiL, PPS, PSL; – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa; – wskazuje partie należące do ruchu socjalistycznego, narodowego i ludowego;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>orientacja prorosyjska</i> , <i>orientacja proaustriacka</i> , <i>krwawa niedziela</i> , <i>solidaryzm narodowy</i> ; – zna datę krwawej niedzieli (22 I 1905); – identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Ignacego Daszyńskiego; – wymienia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich; – charakteryzuje orientację proaustriacką i prorosyjską; – wymienia przyczyny i przebieg rewolucji 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim; – wymienia polskie organizacje	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>endecja</i> ; – zna daty: powstania Wielkiego Proletariatu (1882), Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903); – wymienia założenia programowe SDKPiL i PPS; – przedstawia założenia ruchu robotniczego i ruchu narodowego; – przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Duma Państwowa</i> , <i>Macierz Szkolna</i> ; – zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa i Polskiego i Litwy (1900), Stronnictwa Ludowego (1895), Polskiej Partii Socjaldemokratycznej j Galicji i Śląska (1897); – identyfikuje postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Stanisława Stojałowskiego, Franciszka Stefczyka, Marii i Bolesława Wysłouchów;	– wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami; – ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w.

	<p>Czynnej, Związek Strzelecki)</p> <p>– znaczenie terminów: <i>solidaryzm narodowy, antysemityzm</i></p> <p>– postacie historyczne: Ludwik Waryński, Józef Piłsudski, Roman Dmowski</p> <p>– znaczenie terminu: <i>organizacja paramilitarna</i></p> <p>– postacie historyczne: Józef Mirecki, Stefan Okrzeja</p>			niepodległościowe działające pod zaborami.	Polaków na początku XX w.	<p>– omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego na ziemiach polskich;</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji;</p> <p>– porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL;</p> <p>– porównuje założenia programowe orientacji niepodległościowych do 1914 r.</p>	
5. Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku	<p>– program polskiego pozytywizmu i jego teoretycy</p> <p>– znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla społeczeństwa polskiego</p> <p>– wzrost popularności powieści i malarstwa historycznego</p> <p>– Młoda Polska i jej wkład w rozwój kultury polskiej przełomu wieków</p>	– opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, Młoda Polska</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Marii Konopnickiej, Stanisława</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>modernizm</i>;</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Galicja stała się centrum polskiej nauki i kultury;</p> <p>– charakteryzuje kulturę Młodej Polski;</p> <p>– wymienia cechy kultury masowej na ziemiach polskich przełomu XIX i XX w.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>literatura postyczniowa, skauting</i>;</p> <p>– wyjaśnia wpływ poglądów pozytywistycznych na rozwój literatury;</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowanie historii wśród Polaków pod zaborami.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>ogródki jordanowskie</i>,</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Jordana, Heleny Modrzejewskiej, Andrzeja Małkowskiego, Kazimierza Prószyńskiego;</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany światopoglądowe</p>	– ocenia skuteczność tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc.

	<p>– początki kultury masowej na ziemiach polskich</p> <p>– znaczenie terminów: <i>modernizm, Młoda Polska, realizm</i>,</p> <p>– postacie historyczne: Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Maria Konopnicka, Jan Matejko, Stanisław Wyspiański, Helena Modrzejewska</p>		<p>Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała literatura i malarstwo tworzone ku pokrzepieniu serc;</p> <p>– podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc.</p>			<p>miała klęska powstania styczniowego;</p> <p>– charakteryzuje sztukę polską przełomu XIX i XX w.</p>	
Rozdział V: I wojna światowa							
1. Świat na drodze ku wojnie	<p>– rola nowych mocarstw (Stany Zjednoczone, Niemcy i Japonia) w zmianie układu sił na świecie</p> <p>– wojna rosyjsko-japońska i jej znaczenie</p> <p>– wyścig zbrojeń – nowe rozwiązania techniczne w służbie armii</p> <p>– narastanie konfliktów politycznych, gospodarczych i militarnych między mocarstwami europejskimi</p> <p>– powstanie trójprzymierza i trójporozumienia</p>	<p>– omawia najważniejsze konflikty pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX wieku (XXV.1)</p> <p>– wymienia główne przyczyny wojny: polityczne i gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie (XXV.2)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójprzymierze/państwa centralne, trójporozumienie/ententa, aneksja</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza i trójporozumienia;</p> <p>– wskazuje cele trójprzymierza i trójporozumienia;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń.</p>	<p>– zna daty: zawarcia trójprzymierza (1882), powstania trójporozumienia (1907);</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kocioł bałkański</i>;</p> <p>– wymienia przyczyny narastania konfliktów między europejskimi mocarstwami;</p> <p>– przedstawia przykłady rywalizacji mocarstw na morzach i oceanach;</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej.</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ na ład światowy miało powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w.;</p> <p>– opisuje okoliczności powstania trójprzymierza i trójporozumienia;</p> <p>– omawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej i jej skutki.</p>	<p>– zna daty: I wojny bałkańskiej (1912), II wojny bałkańskiej (1913), wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905), bitwy pod Cuszimą (1905);</p> <p>– przedstawia wpływ konfliktów kolonialnych na sytuację w Europie;</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich.</p>	<p>– ocenia wpływ konfliktów bałkańskich na zaostrzenie sytuacji międzynarodowej w Europie.</p>

	<p>– wojny bałkańskie i ich skutki</p> <p>– znaczenie terminów: <i>trójprzymierze, trójporozumienie, kocioł bałkański</i></p>						
2. Na frontach I wojny Światowej	<p>– rola zamachu w Sarajewie dla losów Europy</p> <p>– działania na froncie zachodnim (bitwy nad Marną, pod Verdun)</p> <p>– przebieg walk na froncie wschodnim (bitwy pod Tannenbergiem i Gorlicami)</p> <p>– działania wojenne na morzach i ich znaczenie dla przebiegu wojny</p> <p>– okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny</p> <p>– zakończenie działań wojennych – traktat brzeski, rozejm w Compiègne</p> <p>– znaczenie terminów: <i>wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, państwa centralne</i></p> <p>– postać historyczna: arcyksiążę Franciszek Ferdynand Habsburg</p>	<p>– wymienia główne przyczyny wojny – polityczne i gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie (XXV.2)</p> <p>– omawia specyfikę działań wojennych: wojna pozycyjna, manewrowa, działania powietrzne i morskie (XXV.3)</p> <p>– charakteryzuje postęp techniczny w okresie I wojny Światowej (XXV.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Wojna, front</i>;</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga;</p> <p>– zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914), I wojny Światowej (1914–1918), podpisania kapitulacji przez Niemcy w Compiègne (11 XI 1918);</p> <p>– wymienia przyczynę bezpośrednią wybuchu Wielkiej Wojny;</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne prowadzenia i przebiegu działań</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ultimatum, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, wojna manewrowa, nieograniczona wojna podwodna</i>;</p> <p>– zna daty: wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917), podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918);</p> <p>– wskazuje na mapie państwa europejskie walczące w Wielkiej Wojnie po stronie ententy i państw centralnych;</p> <p>– wymienia przyczyny pośrednie wybuchu Wielkiej Wojny;</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny miało wprowadzenie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>U–boot, ofensywa</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola I Habsburga, Wilhelma II, Gawriło Principa;</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się bloku państw centralnych i państw ententy;</p> <p>– przedstawia okoliczności kapitulacji państw centralnych.</p>	<p>– zna daty: przyłączenia się Włoch do ententy (1915), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), bitwy nad Sommą (1916), bitwy pod Tannenbergiem (VIII 1914), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917);</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała sytuacja wewnętrzna w Niemczech i Austro-Węgrzech;</p> <p>– opisuje przebieg walk na froncie zachodnim i wschodnim;</p> <p>– przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech.</p>	<p>– ocenia skutki ogłoszenia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej;</p> <p>– ocenia skutki zastosowania nowych rodzajów broni;</p> <p>– porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim.</p>

			wojennych w czasie I wojny światowej.	nowych rodzajów broni; – wskazuje przyczyny klęski państw centralnych.			
3. Rewolucje w Rosji	– przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lutowej w Rosji – konflikt wewnętrzny w okresie dwuwładzy (działalność Lenina, ogłoszenie tzw. tez kwietniowych) – rewolucja październikowa i jej skutki – wojna domowa i interwencje sił ententy – następstwa polityczne i międzynarodowe rewolucji bolszewickiej i wojny domowej – znaczenie terminów: <i>mienszewicy, bolszewicy, Biała Gwardia, Armia Czerwona, Czeka</i> – postacie historyczne: Aleksander Kiereński, Włodzimierz Lenin, Feliks Dzierżyński	– opisuje rewolucję i wojnę domową w Rosji (XXV.5)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bolszewicy, Armia Czerwona, łagry</i> ; – zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (III 1917), wybuchu rewolucji październikowej (XI 1917); – identyfikuje postać Włodzimierza Lenina; – rozwinię skrót ZSRS.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja lutowa, rewolucja październikowa</i> ; – zna daty: wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRS (XII 1922); – identyfikuje postać Mikołaja II; – wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz rewolucji październikowej; – wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej; – wymienia, kto sprawuje władzę w Rosji po rewolucji październikowej.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Rada Komisarzy Ludowych, Dwuwładza, Rząd Tymczasowy, biała gwardia, Czeka, tezy kwietniowe</i> ; – zna datę obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917); – identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego; – omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I wojny światowej; – określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eserowcy, mienszewicy</i> ; – zna datę powstania Rady Komisarzy Ludowych (XI 1917); – identyfikuje postacie: Aleksandra Kiereńskiego, Grigorij Rasputin; – wymienia założenia programowe rosyjskich stronnictw politycznych; – omawia przebieg rewolucji lutowej; – charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji.	– ocenia skutki przewrotu bolszewickiego dla Rosji i Europy.
4. Sprawa polska podczas I	– postawy Polaków w sytuacji nadchodzącej wojny	– charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Legiony Polskie</i> ;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kryzys przysięgowy, Błękitna Armia</i> ;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Akt 5 listopada (manifest</i>	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Kompania Kadrowa, Legion Puławski, I II</i>	– porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie

<p>wojny Światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – działania Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich – kryzys przysięgowy i jego znaczenie – działalność polskich formacji zbrojnych u boku Rosji – powstanie Błękitnej Armii – postawa państw zaborczych wobec sprawy polskiej – Akt 5 listopada i jego znaczenie dla sprawy polskiej – stanowisko państw ententy w sprawie polskiej – znaczenie orędzie prezydenta T.W. Wilsona dla sprawy polskiej – udział Polaków w obradach konferencji pokojowej w Paryżu i jej decyzje w kwestii ziem polskich – znaczenie terminów: <i>Legiony Polskie, kryzys przysięgowy, Akt 5 listopada, Rada Regencyjna, linia Curzona</i> – postacie historyczne: Józef Haller, Ignacy Jan 	<p>przededniu i po wybuchu wojny (XXVI.1)</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia umiędzynarodowie nie sprawy polskiej: akt 5 listopada 1916 roku, rolę USA i rewolucji rosyjskich, deklarację z 3 czerwca 1918 roku (XXVI.2) – ocenia polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny, wymienia prace państwowotwórcze podczas wojny (XXVI.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę sformowania Legionów Polskich (1914), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego; – wymienia postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę kryzysu przysięgowego (VII 1917); – omawia udział polskich formacji zbrojnych u boku państw centralnych i u boku ententy. 	<p><i>dwoch cesarzy), Rada Regencyjna;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918); – wskazuje na mapie podział ziem polskich w 1915 r.; – przedstawia okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie i wskazuje cele ich działalności. 	<p><i>Brygada Legionów Polskich;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: odezwy cara Mikołaja II (1916), powstania Rady Regencyjnej (1917), wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Legionu Puławskiego (1914); – przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji. 	<ul style="list-style-type: none"> – wschodnim i zachodnim; – ocenia wkład Legionów Polskich w odzyskanie niepodległości przez Polaków.
------------------------	--	---	--	---	---	--	---

	Paderewski, Thomas Woodrow Wilson, Roman Dmowski, Władysław Grabski						
Rozdział VI: Świat w okresie międzywojennym							
1. Świat po I wojnie światowej	– skutki społeczne, ekonomiczne i polityczne I wojny światowej – traktat wersalski i traktaty pokojowe z państwami centralnymi oraz ich postanowienia – powstanie Ligi Narodów i jej znaczenie w okresie międzywojennym – powstanie nowych lub odzyskanie niepodległości przez narody europejskie (Polska, Czechosłowacja, Królestwo SHS, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Irlandia) – konferencja w Locarno i jej postanowienia – wielki kryzys gospodarczy – przyczyny i jego skutki polityczne – znaczenie terminów: <i>ład wersalski, mały traktat wersalski,</i>	– charakteryzuje postanowienia konferencji paryskiej oraz traktatu w Locarno; ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i ładu wersalski (XXVII.2)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Liga Narodów, wielki kryzys gospodarczy;</i> – zna daty: podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919); – wymienia państwa europejskie decydujące o ładzie wersalskim; – wymienia postanowienia traktatu wersalskiego – przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie światowej;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Czwórka, demilitaryzacja, ład wersalski, czarny czwartek, New Deal;</i> – zna daty: obrad konferencji paryskiej (XI 1918–VI 1919), powstania Ligi Narodów (1920), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 1929), wprowadzenia <i>New Deal</i> (1933); – identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta; – wskazuje na mapie państwa powstałe po I wojnie światowej; – wyjaśnia cel powstania Ligi Narodów.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, wolne miasto, mały traktat wersalski;</i> – charakteryzuje postanowienia małego traktatu wersalskiego; – charakteryzuje działalność Ligi Narodów; – charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego i sposoby radzenia sobie z nim; – charakteryzuje postanowienia konferencji w Locarno.	– zna daty: wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934) – identyfikuje postacie: Davida Lloyd George’a, Thomasa Wilsona, Vittorio Orlando; – omawia postanowienia pokojów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec;	– ocenia skuteczność funkcjonowania ładu wersalskiego; – ocenia wpływ wielkiego kryzysu gospodarczego na sytuację polityczną w Europie; – wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu wersalskiego odegrał układ w Locarno.

	<p><i>demilitaryzacja, państwo monoetniczne, Liga Narodów, czarny czwartek, New Deal</i></p> <p>– postacie historyczne: Franklin Delano Roosevelt</p>						
2. Narodziny faszystów	<p>– przyczyny powojennego kryzysu demokracji</p> <p>– narodziny i rozwój włoskiego faszystowskiego (ideologia, działalność partii faszystowskiej)</p> <p>– okoliczności przejścia władzy przez B. Mussoliniego i budowa państwa totalitarnego</p> <p>– powstanie i rozwój niemieckiego narodowego socjalizmu (ideologia, działalność partii narodowosocjalistycznej)</p> <p>– okoliczności przejścia władzy przez A. Hitlera, budowa państwa i społeczeństwa totalitarnego w Niemczech</p> <p>– represje i zbrodnie nazistów w pierwszych latach sprawowania władzy w Niemczech</p>	<p>– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (włoskiego faszystowskiego, niemieckiego narodowego socjalizmu [...]): ideologię i praktykę (XXVII.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>faszystowskość, narodowy socjalizm (nazizm), obóz koncentracyjny, führer</i>;</p> <p>– zna daty: marszu na Rzym (1922), przejścia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza (I 1933);</p> <p>– identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera;</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne faszystowskiego i nazistowskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>marsz na Rzym, antysemityzm, „czarne koszule”, ustawy norymberskie, totalitaryzm, Gestapo</i>;</p> <p>– zna datę przyjęcia ustaw norymberskich (1935), nocy kryształowej (1938);</p> <p>– identyfikuje postać Josefa Goebbelsa, Heinricha Himmlera;</p> <p>– opisuje okoliczności przejścia władzy przez Benita Mussoliniego i Adolfa Hitlera;</p> <p>– charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>noc długich noży, ustawy norymberskie, noc kryształowa, totalitaryzm</i>;</p> <p>– zna daty: przejścia przez Benita Mussoliniego funkcji premiera (1922), funkcjonowania Republiki Weimarskiej (1919–1933), przejścia pełnej władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera (VIII 1934);</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób naziści kontrolowali życie obywateli.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>korporacja, pucz, indoktrynacja, pakty laterańskie</i>;</p> <p>– zna daty: powstania Związków Włoskich Kombatantów (1919), puczu monachijskiego (1923), powstania Narodowej Partii Faszystowskiej (1921), podpalenia Reichstagu (II 1933);</p> <p>– przedstawia sytuację Włoch i Niemiec po zakończeniu I wojny światowej;</p> <p>– omawia przyczyny popularności faszystów we Włoszech i nazistów w Niemczech.</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy totalitarne;</p> <p>– ocenia zbrodniczą politykę nazistów do 1939 r.;</p> <p>– ocenia wpływ polityki prowadzonej przez Benita Mussoliniego i Adolfa Hitlera na życie obywateli.</p>

	<p>– znaczenie terminów: <i>faszyzm, marsz na Rzym, narodowy socjalizm (nazizm), system monopartyjny, propaganda, totalitaryzm, autorytaryzm, antysemityzm, ustawy norymberskie, „noc długich noży”, obóz koncentracyjny, „noc kryształowa”, hitlerjugend</i></p> <p>– postacie historyczne: Benito Mussolini, Adolf Hitler, Josef Goebbels, Heinrich Himmler</p>						
3. ZSRS – imperium komunistyczne	<p>– ekspansja terytorialna Rosji Radzieckiej</p> <p>– utworzenie ZSRS</p> <p>– okoliczności przejścia władzy przez J. Stalina i metody jej sprawowania</p> <p>– funkcjonowanie gospodarki w ZSRS w okresie międzywojennym</p> <p>– terror komunistyczny i wielka czystka</p> <p>– propaganda komunistyczna</p> <p>– stosunki sowiecko-niemieckie w</p>	<p>– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu ([...] systemu sowieckiego): ideologię i praktykę (XXVII.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stalinizm, kult jednostki, łagier</i>;</p> <p>– zna daty: utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop- Mołotow (23 VIII 1939);</p> <p>- rozwinięcie skrót NEP;</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Stalina;</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Nowa Ekonomiczna Polityka, wielka czystka, NKWD, Gułag</i>;</p> <p>– zna datę układu w Rapallo (1922);</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kult jednostki;</p> <p>- rozwinięcie skrót NKWD;</p> <p>– wymienia metody stosowane przez Józefa Stalina w celu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kołchoz, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa, czystka</i>;</p> <p>– zna daty: ogłoszenia NEP (1921), wielkiej czystki (1936–1938), kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932–1933);</p> <p>- rozwinięcie skróty: WKP(b);</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komunizm wojenny</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie największe skupiska łagrów;</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy;</p> <p>– charakteryzuje reformy gospodarcze Józefa Stalina.</p>	<p>– ocenia politykę Stalina wobec przeciwników;</p> <p>– ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez Stalina.</p>

	<p>okresie międzywojennym i znaczenie współpracy tych państw</p> <ul style="list-style-type: none"> – powstanie, cele i działalność Kominternu – znaczenie terminów: <i>stalinizm, NKWD, kultura jednostki, wielka czystka, komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja, gospodarka planowa, Gułag, łagry</i> – postać historyczna: Józef Stalin 			<p>umocnienia swoich wpływów.</p>	<p>– identyfikuje postacie: Wiaczesława Mołotowa, Joachima Ribbentropa;</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r. 		
<p>4. Kultura i zmiany społeczne w okresie międzywojennym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany społeczne i obyczajowe po I wojnie światowej – przemiany w modzie i Życiu codziennym – rozwój nauki i techniki (wynalazki, środki transportu publicznego, motoryzacja, kino, radio, telewizja) – kultura masowa i jej wpływ na społeczeństwo – nowe kierunki w architekturze i sztuce – znaczenie terminów: <i>emancypacja, kultura</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny (XXVII.1) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mass media, emancypacja, prawa wyborcze</i>; – identyfikuje postać Charliego Chaplina; – wymienia rodzaje mass mediów; – wymienia nowe nurty w architekturze i sztuce; – przedstawia społeczne skutki I wojny światowej. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rozwój środków komunikacji i mass mediów w okresie międzywojennym; – charakteryzuje zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>modernizm, dadaizm, surrealizm, futurizm</i>; – identyfikuje postać Orsona Wellesa; – wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>funkcjonalizm, socrealizm, indoktrynacja</i>; – identyfikuje postać Rudolfa Valentino ; – zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918); – wyjaśnia i ocenia wpływ mass mediów na społeczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu I wojny światowej.

	<p><i>masowa, mass media, produkcja taśmowa, indoktrynacja, funkcjonalizm</i></p> <p>– postacie historyczne: Orson Wells, Charlie Chaplin</p>					<p>w dwudziestoleciu międzywojennym.</p>	
<p>5. Świat na drodze ku II wojnie światowej</p>	<p>– militaryzacja Niemiec i jej konsekwencje</p> <p>– wojna domowa w Hiszpanii i jej kontekst międzynarodowy</p> <p>– znaczenie zbliżenia politycznego Włoch, Niemiec i Japonii</p> <p>– okoliczności <i>Anschlussu</i> Austrii – polityka ustępstw Zachodu wobec Niemiec – konferencja w Monachium i jej następstwa</p> <p>– Europa w przededniu wojny – aneksja Czechosłowacji, zajęcie Kłajpedy przez III Rzeszę</p> <p>– ekspansja Japonii na Dalekim Wschodzie</p> <p>– znaczenie terminów: <i>remilitaryzacja, Anschluss, państwa osi, polityka ustępstw</i></p> <p>– postacie historyczne: Francisco Franco, Neville Chamberlain</p>	<p>– omawia japońską agresję na Dalekim Wschodzie (XXXI.1)</p> <p>– przedstawia ekspansję Włoch i wojnę domową w Hiszpanii (XXXI.2)</p> <p>– opisuje politykę hitlerowskich Niemiec: rozbijanie systemu wersalsko-lokarneńskiego (od remilitaryzacji Nadrenii do układu w Monachium) (XXXI.3)</p> <p>– charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>aneksja, Anschluss, oś Berlin-Rzym-Tokio (państwa osi)</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera;</p> <p>– wskazuje na mapie państwa europejskie, które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch;</p> <p>– podaje przykłady łamania postanowień traktatu wersalskiego przez Hitlera;</p> <p>– wymienia strony walczące ze sobą w hiszpańskiej wojnie domowej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>appeasement</i>;</p> <p>– zna daty: <i>Anschlussu</i> Austrii (III 1938), konferencji w Monachium (29–30 IX 1938);</p> <p>– identyfikuje postać Francisco Franco;</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii;</p> <p>– wymienia postanowienia konferencji w Monachium.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>państwo marionetkowe, remilitaryzacja</i>;</p> <p>– zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936), aneksji Czech i Moraw przez III Rzeszę (III 1939);</p> <p>– przedstawia przyczyny <i>Anschlussu</i> Austrii;</p> <p>– identyfikuje postać Neville’a Chamberlaina;</p> <p>– przedstawia proces militaryzacji Niemiec;</p> <p>– omawia okoliczności zwołania konferencji monachijskiej.</p>	<p>– zna daty: wojny domowej w Hiszpanii (1936-1939), ataku Japonii na Chiny (1937), proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939), zajęcia przez Niemcy Okręgu Kłajpedy (III 1939);</p> <p>– przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej;</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Japonii na Dalekim Wschodzie.</p>	<p>– ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium;</p> <p>– ocenia skutki polityki <i>appeasementu</i> dla Europy.</p>

Rozdział VII: Polska w okresie międzywojennym

<p>1. Odrodzenie Rzeczypospolitej</p>	<p>– sytuacja ziem polskich pod koniec I wojny Światowej – powstanie lokalnych ośrodków polskiej władzy: Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu i Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej w Lublinie – powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga i przejęcie władzy – powołanie i pierwsze reformy rządów J. Moraczewskiego i I.J. Paderewskiego – znaczenie terminów: <i>Naczelnik Państwa</i> – postacie historyczne: Ignacy Daszyński, Jędrzej Moraczewski</p>	<p>– omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej – od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji” (XXVIII.1) – charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa zaborowego (XXIX.1)</p>	<p>– zna daty: przekazania władzy wojskowej Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego; – wymienia pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich; – wie, dlaczego 11 listopada stał się symboliczną datą odzyskania przez Polskę niepodległości.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Tymczasowy Naczelnik Państwa</i>; – identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego; – omawia okoliczności przejęcia władzy przez Józefa Piłsudskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>nacjonalizacja</i>; – umiejscawia w czasie powołanie rządu Moraczewskiego (18 XI 1918) oraz rządu Ignacego Jana Paderewskiego (I 1919); – wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała pod koniec 1918 r., wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę.</p>	<p>– przedstawia założenia programowe tymczasowych ośrodków władzy; – przedstawia założenia programowe rządu Jędrzeja Moraczewskiego.</p>	<p>– charakteryzuje sytuację polityczną na ziemiach polskich w pierwszym roku niepodległości; – ocenia polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości; – ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski w momencie odzyskania niepodległości.</p>
<p>2. Kształtowanie się granic odrodzonej Polski</p>	<p>– spór o kształt odrodzonej Polski – koncepcje granic i koncepcje państwa R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego</p>	<p>– przedstawia proces wykuwania granic: wersalskie decyzje a fenomen Powstania Wielkopolskiego i powstań śląskich</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>plebiscyt</i>; – zna daty: Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III 1921);</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Orlęta lwowskie</i>; – zna daty: wybuchu powstania wielkopolskiego (27 XII 1918), plebiscytu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>linia Curzona</i>, <i>„cud nad Wisłą”</i>, <i>koncepcja inkorporacyjna</i>, <i>koncepcja</i></p>	<p>– zna daty: zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920); – identyfikuje postać Józefa Hallera;</p>	<p>– ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej; – ocenia przyczyny klęski Polski w plebiscycie na</p>

	<p>– konflikt polsko-ukraiński o Galicję Wschodnią</p> <p>– przebieg i skutki powstania wielkopolskiego</p> <p>– zaślubiny z morzem i odzyskanie Pomorza przez Polskę</p> <p>– wyniki plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu</p> <p>– wojna polsko-bolszewicka (wyprawa na Kijów, Bitwa Warszawska, pokój w Rydze i jego postanowienia)</p> <p>– problem Litwy Środkowej, „bunt” gen. L. Żeligowskiego i jego skutki</p> <p>– przyczyny wybuchu III powstania śląskiego oraz jego skutki</p> <p>– konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński</p> <p>– znaczenie terminów: <i>koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orłęta Lwowskie, „cud nad Wisłą”, linia Curzona, bunt</i></p>	<p>(zachód) – federacyjny dylemat a inkorporacyjny rezultat (wschód) (XXVIII.2)</p> <p>– opisuje wojnę polsko-bolszewicką i jej skutki (pokój ryski) (XXVIII.3)</p>	<p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego;</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju ryskiego;</p> <p>– wymienia wydarzenia, które miały wpływ na kształt granic państwa polskiego.</p>	<p>na Górnym Śląsku (20 III 1921), pierwszego powstania śląskiego (1919), drugiego powstania śląskiego (1920), trzeciego powstania śląskiego (1921);</p> <p>– identyfikuje postacie: Lucjana Żeligowskiego, Wincentego Witosa, Ignacego Jana Paderewskiego;</p> <p>– wskazuje na mapie obszar Wolnego Miasta Gdańska, obszar powstania wielkopolskiego;</p> <p>– omawia koncepcje polskiej granicy wschodniej;</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską;</p> <p>– omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego;</p> <p>– omawia okoliczności plebiscytów Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku.</p>	<p><i>federacyjna, „bunt” Żeligowskiego;</i></p> <p>– zna daty: włączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920),</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Korfańskiego, Symona Petlury, Tadeusza Rozwadowskiego;</p> <p>– wskazuje na mapie granicę wschodnią ustaloną w pokoju ryskim;</p> <p>– porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną;</p> <p>– charakteryzuje przebieg wojny polsko-bolszewickiej;</p> <p>– wskazuje na mapie obszary plebiscytowe, zasięg powstań śląskich,</p>	<p>– charakteryzuje kształtowanie się granic odrodzonej Polski z wykorzystaniem mapy;</p> <p>– przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego pod koniec 1918 i 1 1919 r.;</p> <p>– omawia okoliczności podjęcia przez wojska polskie wyprawy kijowskiej i jej skutki;</p> <p>– opisuje konflikt polsko-czechosłowacki i jego skutki.</p>	<p>Warmii, Mazurach i Powiślu;</p> <p>– ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska;</p> <p>– omawia okoliczności zaślubin Polski z morzem.</p>
--	--	---	---	--	---	---	--

	<p><i>Żeligowskiego, plebiscyt</i> – postacie historyczne: Symon Petlura, Lucjan Żeligowski, Wojciech Korfanty</p>				– przedstawia przyczyny i skutki powstań śląskich.		
3. Rządy parlamentarne	<p>– początki odbudowy państwowości polskiej – trudności w unifikacji państwa – postanowienia małej konstytucji z 1919 r. – ustrój II Rzeczypospolitej w Świecie konstytucji marcowej z 1921 r. – sytuacja międzynarodowa odrodzonego państwa na początku lat dwudziestych – sojusze z Francją i Rumunią – elekcja G. Narutowicza na prezydenta i jego zabójstwo – rząd W. Grabskiego i jego reformy – charakterystyka rządów parlamentarnych w latach 1919–1926 – znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, kontrasygnata, Kresy</i></p>	<p>– omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej: od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji” (XXVIII.1) – charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 roku (XXIX.2) – przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Naczelnik Państwa</i>; – zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta (XII 1922), układu polsko-francuskiego (II 1921); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego; – wymienia partie polityczne II Rzeczypospolitej; – wymienia państwa, z którymi II Rzeczypospolita zawarła sojusze.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, hiperinflacja</i>; – zna daty: pierwszych wyborów do sejmu ustawodawczego (I 1919), uchwalenia małej konstytucji (20 II 1919), zabójstwa prezydenta Gabriela Narutowicza (16 XII 1922); – wymienia postanowienia konstytucji marcowej; – wymienia postanowienia sojuszy Polski z Francją i Rumunią; – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Wojciecha Korfantego, Władysława Grabskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna celna, system parlamentarny, Kresy Wschodnie</i>; – wymienia postanowienia małej konstytucji; – omawia okoliczności i skutki zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza; – charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm ustawodawczy, Zgromadzenie Narodowe, kontrasygnata, dywersja</i>; – identyfikuje postacie: Romana Rybarskiego, Ignacego Daszyńskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouin de Courtenaya; – charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej;</p>	<p>– ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926; – charakteryzuje wpływ słabości politycznej rządów parlamentarnych na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej.</p>

	<p><i>Wschodnie, dywersja, Korpus Ochrony Pogranicza</i></p> <p>– postacie historyczne: Wincenty Witos, Wojciech Korfanty, Roman Rybarski, Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski</p>						
4. Zamach majowy i rządy sanacji	<p>– przyczyny i przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w II Rzeczypospolitej</p> <p>– przebieg i skutki zamachu majowego</p> <p>– wybór I. Mościckiego na prezydenta</p> <p>– wzmocnienie władzy wykonawczej poprzez wprowadzenie noweli sierpniowej i konstytucji kwietniowej z 1935 r.</p> <p>– stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej (proces brzeski, wybory brzeskie)</p> <p>– stosunki międzynarodowe władz sanacyjnych – koncepcja Międzymorza, polityka równowagi</p>	<p>– omawia kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce</p> <p>– przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego (XXIX.3)</p> <p>– opisuje polski autorytaryzm – rządy sanacji, zmiany ustrojowe (konstytucja kwietniowa z 1935 roku) (XXIX.4)</p> <p>– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zamach majowy, sanacja</i>;</p> <p>– zna daty: początku zamachu majowego (12 V 1926), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935);</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego, Stanisława Wojciechowskiego;</p> <p>– wymienia nazwy traktatu z ZSRS i układu z Niemcami z okresu polityki równowagi;</p>	<p>– zna daty: traktatu polsko-radzieckiego o nieagresji (1932), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934);</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, autorytaryzm, konstytucja kwietniowa, polityka równowagi;</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Becka;</p> <p>– wymienia przyczyny zamachu majowego;</p> <p>– charakteryzuje przebieg zamachu majowego;</p> <p>– przedstawia postanowienia konstytucji kwietniowej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, Centrolew, wybory brzeskie</i>;</p> <p>– zna datę dymisji rządu i prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (14 V 1926), wyborów brzeskich (XI 1930);</p> <p>– identyfikuje postacie: Macieja Rataja, Walerego Sławka, Edwarda Rydza-Śmigłego;</p> <p>– opisuje skutki polityczne i ustrojowe zamachu majowego;</p>	<p>– zna datę procesu brzeskiego (1932);</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partyjniactwo „cuda nad urną”, grupa pułkowników</i>;</p> <p>– porównuje pozycję prezydenta w konstytucjach marcowej i kwietniowej;</p> <p>– charakteryzuje rządy sanacyjne;</p> <p>– przedstawia politykę sanacji wobec opozycji;</p> <p>– omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego.</p>	<p>– charakteryzuje polski autorytaryzm na tle przemian politycznych w Europie;</p> <p>– ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II Rzeczypospolitej i jej obywateli.</p>

	<p>– relacje Polski z Niemcami i ZSRR (traktat o nieagresji z ZSRR, deklaracja o niestosowaniu przemocy z Niemcami)</p> <p>– Śmierć J. Piłsudskiego i rywalizacja o władzę w obozie sanacji</p> <p>– polski autorytaryzm na tle europejskim</p> <p>– znaczenie terminów: <i>przewrót majowy, piłsudczycy, sanacja, autorytaryzm, nowela sierpniowa, BBWR, Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, konstytucja kwietniowa, Bereza Kartuska</i></p> <p>– postacie historyczne: Ignacy Mościcki, Walery Sławek, Józef Beck, Edward Rydz-Śmigły</p>						
5. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej	<p>– problemy gospodarki II RP (różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich, trudności w ich integracji, podział na Polskę A i B)</p> <p>– reformy gospodarcze dwudziestolecia międzywojennego –</p>	<p>– ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, a zwłaszcza powstanie Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polska A i Polska B, Centralny Okręg Przemysłowy</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie obszar Polski A i Polski B, obszar COP-u, Gdynię;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>reforma rolna, reforma walutowa, hiperinflacja, magistrala węglowa</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja narodowa, getto ławkowe, hiperinflacja</i>;</p> <p>– zna daty: reformy walutowej Władysława</p>	<p>– zna daty: ustawy o reformie rolnej (1920 i 1925), przeprowadzenia spisów powszechnych w II Rzeczypospolitej (1921 i 1931);</p> <p>– opisuje sposoby przewyciężania</p>	<p>– ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej;</p> <p>– ocenia znaczenie portu gdyńskiego dla gospodarki II Rzeczypospolitej;</p>

	<p>reformy W. Grabskiego (walutowa) i E. Kwiatkowskiego (budowa Gdyni oraz COP)</p> <p>– wielki kryzys gospodarczy w Polsce</p> <p>– struktura społeczna, narodowościowa i wyznaniowa II Rzeczypospolitej</p> <p>– polityka II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych</p> <p>– znaczenie terminów: <i>magistrala węglowa</i>, <i>reforma walutowa</i>, <i>Centralny Okręg Przemysłowy</i>, <i>asymilacja narodowa</i>, <i>getto ławkowe</i>, <i>numerus clausus</i></p> <p>– postać historyczna: Eugeniusz Kwiatkowski, Władysław Grabski</p>	<p>Przemysłowego (XXX.3)</p> <p>– omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich (XXX.2)</p> <p>– charakteryzuje społeczność, narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego (XXX.1)</p>	<p>– wymienia różnice między Polską A i Polską B;</p> <p>- rozwinie skrót COP;</p> <p>– charakteryzuje społeczeństwo II Rzeczypospolitej pod względem narodowościowym;</p> <p>– przedstawia strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.</p>	<p>Władysława Grabskiego;</p> <p>– na podstawie mapy wymienia okręgi przemysłowe II Rzeczypospolitej;</p> <p>– omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej;</p> <p>– wymienia reformy rządu Władysława Grabskiego;</p> <p>– przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni;</p>	<p>Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), rozpoczęcia budowy COP-u (1937);</p> <p>– wskazuje na mapie przebieg magistrali węglowej;</p> <p>– przedstawia problemy gospodarcze, z jakimi borykała się Polska po odzyskaniu niepodległości;</p> <p>– omawia założenia i realizację reformy rolnej;</p> <p>– omawia stosunki polsko-żydowskie;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała asymilacja narodowa i państwowa;</p>	<p>trudności gospodarczych przez władze II Rzeczypospolitej;</p> <p>– charakteryzuje politykę władz II Rzeczypospolitej wobec Ukraińców.</p>	<p>– ocenia działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego;</p> <p>– ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.</p>
6. Kultura i nauka II RP	<p>– rozwój szkolnictwa w II Rzeczypospolitej</p> <p>– osiągnięcia polskiej nauki (filozofia, matematyka, chemia)</p> <p>– dorobek i twórcy polskiej kultury w dwudziestolecu międzywojennym</p>	<p>– podaje najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym (XXX.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>analfabetyzm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego;</p> <p>– wymienia przedstawicieli</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekspresjonizm</i>, <i>impresjonizm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Zofii Nałkowskiej, Marii Dąbrowskiej, Witolda</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>formizm</i>, <i>modernizm</i>, <i>funkcjonalizm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Franciszka Żwirki, Stanisława Wigury;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>skamandryci</i>, <i>awangarda</i>;</p> <p>– zna datę reformy szkolnictwa (1932);</p> <p>– identyfikuje postacie: Brunona</p>	<p>– ocenia dorobek kultury i nauki polskiej w okresie międzywojennym.</p>

	(literatura, poezja, malarstwo, architektura) – rozwój polskiej kinematografii – postacie historyczne: Stefan Banach, Władysław Reymont, Stefan Żeromski, Witold Gombrowicz, Bruno Schulz, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Julian Tuwim, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Franciszek Żwirko, Stanisław Wigura – znaczenie terminów: <i>analfabetyzm, awangarda, Enigma, Luxtorpeda</i>		polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym i ich dzieła; – wymienia nurty, które powstały w malarstwie i architekturze.	Gombrowicza, Juliana Tuwima; – omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej – wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych.	– wymienia przykłady wyższych uczelni funkcjonujących w II RP; – wymienia przedstawicieli nauk matematycznych, twórców filmu i sztuki w Polsce międzywojennej;	Szulza, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny; – wymienia architektów tworzących w okresie II Rzeczypospolitej i ich osiągnięcia; – charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze i literaturze II Rzeczypospolitej.	
7. Schyłek niepodległości	– postawa Polski wobec decyzji konferencji monachijskiej – zajęcie Zaolzia przez Polskę – niemieckie żądania wobec Polski – stanowisko władz polskich wobec roszczeń Hitlera – zacieśnienie współpracy Polski z Francją i Wielką Brytanią	– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5) – charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4)	– zna datę paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939); – wymienia sojusze, jakie zawarła Polska w dwudziestoleciu międzywojennym; – przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.; – wymienia postanowienia paktu	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Zaolzie, eksterytorialność</i> ; – zna datę zajęcia Zaolzia przez Polskę (2 X 1938); – identyfikuje postacie: Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa, Józefa Becka; – wskazuje na mapie: Zaolzie, obszary, które na mocy paktu	– charakteryzuje stosunki polsko-radzieckie i polsko-niemieckie w dwudziestoleciu międzywojennym; – wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej; – wyjaśnia, jakie cele przyświecały polityce zagranicznej	– zna datę przemówienia sejmowego Józefa Becka (5 V 1939); – przedstawia przyczyny konfliktu polsko-czechosłowackiego o Zaolzie; – charakteryzuje relacje polsko-brytyjskie i polsko-francuskie w przededniu II wojny światowej;	– ocenia pozycję II Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej; – ocenia postawę rządu polskiego wobec problemu Zaolzia.

	<ul style="list-style-type: none"> – pakt Ribbentrop–Mołotow i jego konsekwencje – postawa społeczeństwa polskiego wobec zagrożenia wybuchem wojny – postacie historyczne: Joachim von Ribbentrop, Władysław Mołotow 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow (XXXI.5) 	Ribbentrop-Mołotow.	<ul style="list-style-type: none"> Ribbentrop–Mołotow miały przypaść III Rzeszy i ZSRS; – omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow. 	Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i francuskie gwarancje dla Polski na politykę Adolfa Hitlera; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow. 	
--	---	---	---------------------	--	--	--	--

Wymagania edukacyjne z historii w klasie VII dla uczniów z niedosłuchem, niepełnosprawnością ruchową i afazją

Temat lekcji	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I: Europa po kongresie wiedeńskim							
1. Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – uczestnicy kongresu wiedeńskiego i ich rola w podejmowaniu decyzji – „sto dni” Napoleona, jego klęska pod 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich (XIX.1) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>restauracja</i>, <i>legitymizm</i>, <i>równowaga europejska</i>; – zna daty obrad kongresu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: abdykacja, Świąte Przymierze; – zna daty: bitwy pod Waterloo (18 VI 1815), podpisania aktu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Związek Niemiecki; – zna datę „stu dni” Napoleona (III–VI 1815); 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu „sto dni”; – identyfikuje postacie: Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III, Aleksandra I; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę Napoleona i Francuzów w okresie jego powrotu do kraju; – ocenia zasady, w oparciu o które

	<p>Waterloo i ostateczny upadek cesarza Francuzów</p> <p>– postanowienia kongresu wiedeńskiego</p> <p>– zmiany ustrojowe i terytorialne</p> <p>– Święte Przymierze – jego cele i uczestnicy</p> <p>– znaczenie terminów: <i>restauracja, legitymizm, równowaga europejska</i></p>		<p>wiedeńskiego (1814–1815);</p> <p>– wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim;</p> <p>– podaje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego.</p>	<p>Świętego Przymierza (IX 1815);</p> <p>– prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego;</p> <p>– przedstawia decyzje kongresu dotyczące ziem polskich.</p>	<p>– identyfikuje postać Aleksandra I;</p> <p>– przedstawia i wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim.</p>	<p>– omawia przebieg „stu dni” Napoleona;</p> <p>– ocenia zasady, na których podstawie stworzono ład wiedeński;</p> <p>– przedstawia działalność Świętego Przymierza.</p>	<p>stworzono ład wiedeński;</p> <p>– ocenia działalność Świętego Przymierza;</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego Turcja nie przystąpiła do Świętego Przymierza.</p>
2. Rewolucja przemysłowa	<p>– przyczyny rewolucji przemysłowej</p> <p>– uwarunkowania i kierunki rozwoju przemysłu w Europie</p> <p>– pierwsze wielkie ośrodki przemysłowe w Europie</p> <p>– rozwój transportu</p> <p>– skutki gospodarcze rewolucji przemysłowej</p> <p>– wynalazki XIX w. – elektryczność i początki telekomunikacji</p> <p>– znaczenie terminów: <i>fabryka, industrializacja, urbanizacja, kapitalizm</i></p> <p>– postacie historyczne: James Watt, Michael Faraday, Samuel Morse</p>	<p>– charakteryzuje najważniejsze przejawy rewolucji przemysłowej (wynalazki i ich zastosowania, obszary uprzemysłowienia, zmiany struktury społecznej i warunków życia) (XIX.2)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, maszyna parowa, manufaktura</i>;</p> <p>– zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763);</p> <p>– identyfikuje postać Jamesa Watta;</p> <p>– wymienia przyczyny rewolucji przemysłowej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, urbanizacja, kapitalizm;</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Morse’a;</p> <p>– wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się dzięki zastosowaniu maszyny parowej;</p> <p>– omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój komunikacji.</p>	<p>– zna daty: skonstruowania telegrafu (1837);</p> <p>– identyfikuje postać Michaela Faradaya jako konstruktora silnika elektrycznego;</p> <p>– zna zasady kapitalizmu;</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, na których terenie rozwinęły się w XIX w. najważniejsze zagłębia przemysłowe Europy;</p> <p>– przedstawia konsekwencje zastosowania maszyny parowej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja przemysłowa, metropolia;</p> <p>– przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji;</p> <p>– wyjaśnia znaczenie wynaleźienia elektryczności dla rozwoju przemysłu i komunikacji;</p> <p>– opisuje sposób działania maszyny parowej.</p>	<p>– wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w.;</p> <p>– ocenia gospodarcze i społeczne skutki rozwoju przemysłu w XIX w.</p>

					dla rozwoju przemysłu.		
3. Nowe idee polityczne	<ul style="list-style-type: none"> – nowe ideologie: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm i komunizm – teoretycy nowych ideologii – aspekty gospodarcze i społeczno-polityczne nowych ideologii – narodziny ruchu robotniczego – związki zawodowe – znaczenie terminów: <i>ideologia, wolna konkurencja, strajk, związek zawodowy</i> – postacie historyczne: Adam Smith, Edmund Burke, Robert Owen, Karol Marks 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ideologia, proletariats, strajk, fabrykanci</i>; – wymienia ideologie społeczno- polityczne w XIX wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>liberalizm, konserwatyzm, socjalizm, komunizm, związek zawodowy</i>; – identyfikuje postacie: Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Adama Smitha; – charakteryzuje założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa; – przedstawia warunki pracy dzieci w XIX wiecznych fabrykach; – przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyzmu i ruchu robotniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wolna konkurencja, liberalizm ekonomiczny, <i>manifest komunistyczny</i>; – zna datę wydania <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848); – wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami; – wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ nowych ideologii na życie społeczne i polityczne w pierwszej połowie XIX w.;
4. Przeciwko Świętemu Przymierzu	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie dekabrystów w Rosji – rewolucja lipcowa we Francji – przyczyny Wiosny Ludów – przebieg i skutki rewolucji lutowej we Francji – Wiosna Ludów w Europie na przykładzie Prus, Austrii, Węgier i Włoch 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wydarzenia związane z walką z porządkiem wiedeńskim, charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie (XXI.1) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wiosna Ludów, uwłaszczenie</i>; – zna datę Wiosny Ludów (1848–1849); – wskazuje na mapie państwa, w których wybuchła Wiosna Ludów; – wymienia przyczyny Wiosny Ludów. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>burżuazja</i>; – zna datę wybuchu Wiosny Ludów we Francji (II 1848); – identyfikuje postać Ludwika Napoleona Bonapartego; – przedstawia przyczyny Wiosny Ludów; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lipcowa, rewolucja lutowa, dekabryści; – zna daty: dekabrystów (XII 1825), wojny krymskiej (1853–1856); 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwa zaangażowane w wojnę krymską; – opisuje przebieg Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich; 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Karola X, Ludwika Filipa, Lajosa Kossutha; – ocenia znaczenie Wiosny Ludów dla państw i narodów europejskich.

	<ul style="list-style-type: none"> – wojna krymska – przyczyny, przebieg i skutki – znaczenie terminów: <i>uwłaszczenie chłopów</i> – postacie historyczne: Ludwik Napoleona Bonaparte 			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia cele, przebieg i skutki powstania dekabrystów; – przedstawia skutki Wiosny Ludów w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Mikołaja I; Aleksandra II; – wskazuje na mapie państwa, w których w latach 1815–1847 wybuchły rewolucje i powstania; – omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji; – przedstawia skutki Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej. 	
--	---	--	--	--	---	--	--

Rozdział II: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim

1. Po upadku Księstwa Warszawskiego	<ul style="list-style-type: none"> – podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – podstawowe zasady ustrojowe w Królestwie Polskim, Wielkim Księstwie Poznańskim i Rzeczypospolitej Krakowskiej – sytuacja społeczno-gospodarcza Polaków w zaborach pruskim, austriackim i w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie podział polityczny ziem polskich po kongresie wiedeńskim (XX.1) – charakteryzuje okres konstytucyjny Królestwa Polskiego – ustroj, osiągnięcia w gospodarce, kulturze i edukacji (XX.2) – omawia położenie Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>uwłaszczenie</i>; – zna datę powstania Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Wolnego Miasta Krakowa (1815); – wymienia ustalenia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>autonomia, Galicja, unia personalna</i>; – charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego; – wymienia organy władzy określone w konstytucji Królestwa Polskiego; – wymienia reformy Franciszka Ksawerego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: namiestnik, protektorat; – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Wielkiego księcia Konstantego; – charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa Poznańskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: nadania wolności osobistej chłopom w zaborze pruskim (1807), zniesienia pańszczyzny w zaborze austriackim (1848); – wskazuje na mapie najważniejsze okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim; – ocenia rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego; – wymienia wady i zalety ustroju Królestwa Polskiego.
-------------------------------------	---	---	--	--	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – reformy Franciszka Druckiego-Lubeckiego w Królestwie Polskim – reformy uwłaszczeniowe w zaborze pruskim i austriackim – znaczenie terminu: <i>autonomia, protektorat</i> – znaczenie terminu: <i>ziemie zabrane</i> 	<p>w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej (XX.4)</p>		<p>Druckiego-Lubeckiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia ośrodki przemysłowe w Królestwie Polskim; – wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej; – charakteryzuje rozwój gospodarczy zaboru pruskiego i zaboru austriackiego oraz Królestwa Polskiego; – omawia proces uwłaszczania chłopów w zaborze pruskim i austriackim. 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje sytuację gospodarczą ziem polskich pod zaborami. 	
2. Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> – działalność opozycyjna i spiskowa (Towarzystwo Filomatów, Towarzystwo Filaretów, Towarzystwo Patriotyczne, Sprzysiężenie Podchorążych) – znaczenie terminów: <i>cenżura, konspiracja, kalizanie</i> – przyczyny wybuchu powstania listopadowego – przebieg powstania i charakterystyka władz powstańczych – wojna polsko-rosyjska 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania dla Polaków w różnych zaborach (XX.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu noc listopadowa; – zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830); – identyfikuje postać Piotra Wysockiego; – wymienia przyczyny powstania listopadowego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>cenżura, kalizanie, konspiracja, dyktator</i>; – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Józefa Chłopickiego, Mikołaja I, Waleriana Łukasińskiego; – wymienia przykłady organizacji spiskowych i ich cele; – wymieni miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego; – omawia przyczyny klęski powstania listopadowego. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1831), wojny polsko-rosyjskiej (II–X 1831), bitwy pod Ostrołęką (V 1831), bitwy o Warszawę (6–7 IX 1831); – identyfikuje postacie: Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater; – wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Stoczkiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami i Boremlem (IV 1831); – identyfikuje postacie: Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Tomasza Zana; – wyjaśnia, jaką rolę w Życiu Królestwa Polskiego pełnił wielki książę Konstanty; 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnice pomiędzy opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polskim; – ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej i nielegalnej; – ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.

	<ul style="list-style-type: none"> – wielkie bitwy powstania listopadowego – walki powstańcze poza Królestwem Polskim – przyczyny klęski powstania listopadowego – znaczenie terminów: <i>noc listopadowa, detronizacja, dyktator</i> – postacie historyczne: Piotr Wysocki, Emilia Plater, Józef Sowiński, car Mikołaj I 				<ul style="list-style-type: none"> listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I; – opisuje przebieg nocy listopadowej – charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchy wojny polsko-rosyjskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej; – przedstawia okoliczności powstania opozycji legalnej i cele jej działalności; – opisuje okoliczności powstania organizacji spiskowych; – przedstawia przebieg walk powstańczych poza Królestwem Polskim. 	
3. Polacy po powstaniu listopadowym	<ul style="list-style-type: none"> – rozmiary i znaczenie Wielkiej Emigracji – stronnictwa polityczne polskiej emigracji i ich programy polityczno-społeczne (Komitet Narodowy Polski, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Hôtel Lambert, Gromady Ludu Polskiego) – skutki powstania listopadowego w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych – 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji [...] (XX.5) – przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania dla Polaków w różnych zaborach (XX.3) – charakteryzuje [...] ruch spiskowy w kraju (XX.5); 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, Wielka Emigracja</i>; – identyfikuje postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego; – wymienia przyczyny Wielkiej Emigracji; – wymienia główne kraje, do których emigrowali Polacy po upadku powstania listopadowego; – wymienia główne obozy polityczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zsyłka, represja, emisariusz</i>; – identyfikuje postacie: Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; – wymienia formy działalności Polaków na emigracji; – omawia przykłady polityki władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Statut organiczny, kontrybucja</i>; – identyfikuje postacie: Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego; – zna daty: powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832) i Hôtelu Lambert (1833); – charakteryzuje program 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Komitetu Narodowego Polskiego (1831), Gromad Ludu Polskiego (1835), wprowadzenia Statutu organicznego (1832); – identyfikuje postacie: Stanisława Worcella, Wiktora Heltmana; – przedstawia program Komitetu Narodowego Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wprowadzenia rosyjskiego kodeksu karnego w Królestwie Polskim (1847); – opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji; – ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków po upadku powstania listopadowego.

	<p>represje popowstaniowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – zmiany ustrojowe w Królestwie Polskim – początki rusyfikacji – represje w zaborze pruskim – działalność spiskowa po powstaniu listopadowym – znaczenie terminów: <i>Statut organiczny, kontrybucja, Kościół greckokatolicki, rusyfikacja, katorga</i> – postacie historyczne: Szymon Konarski, Piotr Ściegienny 	<p>– omawia przyczyny i skutki powstania krakowskiego [...] (XXI.2)</p>	<p>powstałe na emigracji;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Polskim po upadku powstania listopadowego. 		<p>Towarzystwa Demokratycznego Polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia poglądy środowisk konserwatywnych z Hôtel Lambert. 	<p>– omawia poglądy Gromad Ludu Polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia represje popowstaniowe w zaborze pruskim; 	
4. Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – próba wzniesienia powstania narodowego w 1846 r. w zaborze pruskim, powstanie krakowskie – rabacja galicyjska i jej następstwa – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Wielkopolsce – początki działalności polskich działaczy narodowych na Mazurach i Śląsku – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Galicji – znaczenie hasła <i>Za wolność waszą i naszą</i> 	<p>– omawia przyczyny i skutki [...] Wiosny Ludów na ziemiach polskich (XXI.2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>uwłaszczenie</i>; – zna datę: wybuchu powstania krakowskiego (21/21 II 1846); – wymienia tereny objęte powstaniem krakowskim; – wskazuje na mapie zabory, w których doszło do wystąpienia w 1848 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>rabacja galicyjska</i>; – zna datę: powstania wielkopolskiego (IV–V 1848); – identyfikuje postacie: Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli; – wyjaśnia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów na ziemiach polskich pod zaborem; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846), uwłaszczenia chłopów w Galicji (1848); – identyfikuje postać Ludwika Mierosławskiego ; – opisuje przebieg Wiosny Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim; – omawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę bitwy pod Miłosławiem (IV 1848); – identyfikuje postacie: Józefa Lompy, Emanuela Smółki; – przedstawia przyczyny niepowodzenia powstania krakowskiego; – przedstawia działalność polskich społeczników na 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę chłopów galicyjskich wobec szlachty i powstania krakowskiego; – ocenia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich – ocenia decyzję władz austriackich o uwłaszczeniu chłopów.

	<ul style="list-style-type: none"> – udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów – znaczenie terminu <i>rabacja</i> – postacie historyczne: Jakub Szela, Edward Dembowski, Ludwik Mierosławski, Józef Lompa, Józef Bem 			<ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego; – omawia przebieg i skutki rabacji galicyjskiej; 		Warmii, Mazurach i Śląsku.	
5. Kultura polska pod zaborami	<ul style="list-style-type: none"> – kultura polska i oświata w zaborach pruskim, austriackim i w Rzeczypospolitej Krakowskiej – kultura polska po rozbiorach – idee romantyzmu – osiągnięcia kultury polskiej doby romantyzmu – polski mesjanizm – początki badań historii Polski – znaczenie terminów: <i>racjonalizm</i>, <i>romantyzm</i>, <i>mesjanizm</i> – postacie historyczne: Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Andrzej Towiański, Artur Grottger, Joachim Lelewel 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji [...] (XX.5) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu romantyzm; – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina; – wymienia poglądy romantyków. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>racjonalizm</i>, <i>mesjanizm</i>; – identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; – wymienia przykłady dzieł polskich romantyków; – wymienia przykłady szkół działających w Królestwie Polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Joachima Lelewela, Artura Grottgera; – charakteryzuje warunki, w jakich ukształtował się polski romantyzm; – wyjaśnia, na czym polegał konflikt romantyków z klasykami. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Artura Grottgera, Antoniego Malczewskiego; – przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: otwarcia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817), otwarcia Uniwersytetu Warszawskiego (1816); – ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków
Rozdział III: Europa i świat po Wiośnie Ludów							

<p>1. Stany Zjednoczone w XIX wieku</p>	<p>– rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych – rozwój demograficzny, napływ imigrantów, osadnictwo i los rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej – dualizm gospodarczy i polityczny Stanów Zjednoczonych w połowie XIX w. – problem niewolnictwa i ruch abolicjonistyczny – przyczyny i przebieg wojny secesyjnej – skutki wojny domowej – znaczenie terminów: <i>abolicjonizm, secesja, Unia, Konfederacja, dyskryminacja</i> – postać historyczna: Abraham Lincoln</p>	<p>– prezentuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych (XXIII.2)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja, Północ, Południe, dyskryminacja</i>; – zna datę wojny secesyjnej (1861–1865); – identyfikuje postać Abrahama Lincolna; – wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna secesyjna, Konfederacja, Unia</i>; – zna datę wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863); – identyfikuje postacie: Roberta Lee, Ulyssesa Granta; – charakteryzuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa; – wymienia skutki wojny secesyjnej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>taktyka spalonej ziemi, abolicjonizm, demokraci, republikanie</i>; – zna daty: wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), secesji Karoliny Południowej (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861); – opisuje przebieg wojny secesyjnej; – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebiegu wojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa; – dzieli skutki wojny secesyjnej na: społeczne, polityczne i gospodarcze.</p>	<p>– zna daty: bitwy pod Gettysburgiem (VII 1863), kapitulacji wojsk Konfederacji (VI 1865), ataku na Fort Sumter (IV 1861); – wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w.; – porównuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa.</p>	<p>– ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych.</p>
<p>2. Zjednoczenie Włoch i Niemiec</p>	<p>– rola Piemontu w procesie jednoczenia Włoch – przebieg wojny z Austrią i rola Francji w</p>	<p>– opisuje sytuację polityczną w Europie w drugiej połowie XIX wieku, w tym procesy zjednoczeniowe</p>	<p>– zna daty: powstania Królestwa Włoch (1861), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 l 1871);</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>wyprawa „tysiāca czerwonych koszul”</i>; – zna daty: wojny Prus z Austrią (1866),</p>	<p>– zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (1859), wojny Prus i Austrii z Danią (1864), bitwy pod Sadową</p>	<p>– zna daty: wojny Piemontu z Austrią (1859), wybuchu powstania w Królestwie Obojga Sycylii (1860), zajęcia</p>	<p>– ocenia metody stosowane przez Ottona Bismarcka i Giuseppe Garibaldi w procesie</p>

	<p>procesie jednoczenia Włoch</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyprawa „tysiąca czerwonych koszul” – zjednoczenie Włoch i powstanie Królestwa Włoch – koncepcje zjednoczenia Niemiec – rola Prus w procesie jednoczenia Niemiec – polityka Ottona von Bismarcka – wojny Prus z Danią, Austrią i Francją oraz ich znaczenie dla poszerzania wpływów pruskich w Niemczech – proklamacja Cesarstwa Niemieckiego – znaczenie terminów: „<i>czerwone koszule</i>” – postacie historyczne: Wiktor Emanuel II, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, Wilhelm I 	<p>Włoch i Niemiec (XXIII.1)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Giuseppe Garibaldi; – wymienia, jakie wojny stoczono podczas jednoczenia Niemiec; – wymienia wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Włoch. 	<p>wojny francusko-pruskiej (1870-1871);</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Wilhelma I, Viktora Emanuela II, Ottona von Bismarcka; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Włoch odegrał Giuseppe Garibaldi; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Niemiec odegrał Otto von Bismarck. 	<p>(1866), bitwy pod Sedanem (1870);</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla Europy; – opisuje przebieg procesu jednoczenia Niemiec; – wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczenia Włoch; – omawia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec; – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej. 	<p>Wenecji przez Królestwo Włoch (1866), zajęcia Państwa Kościelnego przez Królestwo Włoskie (1870);</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Henriego Dunant’a; – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec. 	<p>jednoczenia swoich państw.</p>
<p>3. Kolonializm w XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny ekspansji kolonialnej w XIX w. – kolonizacja Afryki – polityka kolonialna w Azji – gospodarcza i społeczna rola kolonii w XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku (XXIII.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>kolonializm</i>, <i>metropolia</i>; – identyfikuje postać królowej Wiktorii; – wymienia państwa, które uczestniczyły 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>kompania handlowa</i> – wskazuje państwa, które posiadały najwięcej kolonii; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekspansja</i>, <i>eksterminacja</i>, <i>Kompania Wschodnioindyjska</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powstanie sipajów</i>, <i>wojny opiumowe</i>, <i>wojny burskie</i>, <i>powstanie bokserów</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw.

	<ul style="list-style-type: none"> – konflikty kolonialne – imperium kolonialne Wielkiej Brytanii – znaczenie terminu <i>kolonializm, wojny burskie</i> – postacie historyczne: królowa Wiktoria 		w kolonizacji Afryki i Azji.	– wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej.	– wskazuje na mapie tereny świata, które podlegały kolonizacji pod koniec XIX w.; – wymienia przyczyny konfliktów kolonialnych; – przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców terenów podbitych; – przedstawia proces kolonizacji Afryki i Azji; – wskazuje przykłady konfliktów kolonialnych.	– porównuje proces kolonizacji Afryki i Azji.	
4. Przemiany polityczno-społeczne w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – demokratyzacja życia politycznego – rozwój ruchu robotniczego – narodziny nurtu socjaldemokratycznego – ideologia anarchistyczna – początki chrześcijańskiej demokracji 	– wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXIII.4)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system republikański, monarchia parlamentarna, demokratyzacja</i> ; – wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji; – wymienia nowe ruchy polityczne	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja (chadecja), emancypantki, sufrażystki</i> ; – identyfikuje postacie: Karola Marksa, Leona XIII;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nacjonalizm, szowinizm, syjonizm</i> ; – przedstawia założenia programowe socjalistów; – charakteryzuje założenia	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>solidaryzm społeczny, społeczeństwo industrialne, Międzynarodówka, encyklika</i> ; – zna datę ogłoszenia encykliki	– zna datę ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889); – porównuje systemy ustrojowe w XIX-wiecznej Europie.

	<p>– rozwój ideologii nacjonalistycznych</p> <p>– wpływ przemian cywilizacyjnych na proces emancypacji kobiet</p> <p>– znaczenie terminów: <i>społeczeństwo industrialne, anarchizm, nacjonalizm, syjonizm, emancypacja, sufrażystki</i></p> <p>– postać historyczna: papież Leon XIII</p>		<p>w Europie drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– wymienia postulaty emancypantek i sufrażystek.</p>	<p>programowe chrześcijańskiej demokracji;</p> <p>– przedstawia cele i metody działania anarchistów;</p> <p>– omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami;</p> <p>– wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu emancypacji kobiet.</p>	<p><i>Rerum novarum</i> (1891);</p> <p>– przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie się różnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych;</p> <p>– przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia.</p>	
<p>5. Postęp techniczny i kultura przełomu XIX i XX wieku</p>	<p>– teoria ewolucji i jej znaczenie dla rozwoju nauki</p> <p>– rozwój nauk przyrodniczych oraz medycyny i higieny w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– odkrycia z dziedziny fizyki – promieniotwórczość pierwiastków</p> <p>– rozwój komunikacji i środków transportu</p> <p>– budowa wielkich kanałów morskich i ich znaczenie (Kanał Sueski i Panamski)</p> <p>– nowe nurty w literaturze, malarstwie, muzyce i architekturze</p>	<p>– wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXIII.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teoria ewolucji, promieniowanie X, kultura masowa</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie;</p> <p>– wymienia odkrycia naukowe, przełomu XIX i XX wieku;</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej;</p> <p>– wymienia nowe kierunki w sztuce i architekturze.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>pasteryzacja</i>;</p> <p>– zna datę ogłoszenia teorii ewolucji przez Karola Darwina (1859),</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Auguste’a i Louisa Lumière, Claude Moneta, Rudolfa Diesela;</p> <p>– przedstawia założenia teorii ewolucji;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja, realizm, impresjonizm, naturalizm, kubizm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Dmitrija Mendelejewa, Wilhelma Roentgena, Charelsa Dickensa, Pierre’a Curie;</p> <p>– charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu;</p> <p>– charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>historyzm, symbolizm, futuryzm, ekspresjonizm</i>;</p> <p>– zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (1896);</p> <p>– identyfikuje postacie: Émile’a Zoli, Roberta Kocha, Karla Benza, Gottlieba Daimlera,</p> <p>– wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i</p>	<p>– ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu;</p> <p>– ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji;</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób podglądy pozytywistów wpłynęły na literaturę i sztukę przełomu XIX i XX w.</p>

	<p>drugiej połowy XIX w. (impresjonizm, secesja)</p> <p>– postacie historyczne: Karol Darwin, Maria Skłodowska-Curie, Ludwik Pasteur, bracia Wright, bracia Lumière</p> <p>– narodziny kultury masowej (radio, kino)</p> <p>– upowszechnienie sportu i kultury fizycznej</p> <p>– znaczenie terminów: <i>realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja</i></p>			<p>– wskazuje wynalazki, które miały wpływ na Życie codzienne;</p> <p>– wymienia wynalazki, które miały wpływ na rozwój medycyny i higieny.</p>	<p>– wyjaśnia, czym charakteryzowało się malarstwo impresjonistów;</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły Życie codzienne w XIX w.;</p> <p>– przedstawia okoliczności upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w.</p>	Śmiertelności w XIX w.;	
--	--	--	--	---	--	-------------------------	--

Rozdział IV: Ziemie polskie po Wiośnie Ludów

1. Powstanie styczniowe	<p>– początki idei pracy organicznej na ziemiach polskich</p> <p>– odwilż posewastopolska w Rosji i Królestwie Polskim</p> <p>– manifestacje patriotyczne i „rewolucja moralna” – wzrost aktywności politycznej polskiego społeczeństwa</p> <p>– stronnictwa polityczne w Królestwie Polskim – „biali” i „czerwoni”</p>	<p>– omawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny powstania, w tym „rewolucję moralną” 1861–1862 (XXII.1)</p> <p>– dokonuje charakterystyki działań powstańców z uwzględnieniem, jeśli to możliwe, przebiegu powstania w swoim regionie (XXII.2)</p> <p>– omawia uwłaszczenie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>praca organiczna, branka, dyktator</i>;</p> <p>– zna daty: wybuchu powstania (22 I 1863), aktu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864);</p> <p>– identyfikuje postać Romualda Traugutta;</p> <p>– wymienia założenia pracy organicznej;</p> <p>– określa przyczyny powstania styczniowego;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>czerwoni</i>”, „<i>biali</i>”, <i>wojna partyzancka, ukaz</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza;</p> <p>– wymienia przykłady realizacji programu pracy organicznej;</p> <p>– przedstawia programy polityczne „białych” i „czerwonych”;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>odwilż (wiosna) posewastopolska</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Jarosława Dąbrowskiego, Leopolda Kronenberga;</p> <p>– zna datę ogłoszenia manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863);</p> <p>– charakteryzuje odwilż posewastopolską w Królestwie Polskim;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu „<i>rewolucja moralna</i>”;</p> <p>– zna daty: aresztowania Romualda Traugutta (IV 1864), objęcia dyktatury przez Mariana Langiewicza (III 1863);</p> <p>– identyfikuje postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Józefa Hauke-Bosaka;</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę pełniły</p>	<p>– ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego;</p> <p>– ocenia postawy dyktatorów powstania styczniowego.</p>
-------------------------	---	--	--	--	--	---	--

	<p>– polityka A. Wielopolskiego i jego reformy</p> <p>– bezpośrednie przyczyny i okoliczności wybuchu powstania styczniowego</p> <p>– wymowa i znaczenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego</p> <p>– przebieg i charakter walk powstańczych w Królestwie Polskim i na Litwie</p> <p>– rola dyktatorów i Rządu Narodowego</p> <p>– kwestia chłopska podczas powstania styczniowego – dekret cara o uwłaszczeniu</p> <p>– znaczenie terminów: „rewolucja moralna”, <i>biali, czerwoni, branka, dyktator, państwo podziemne, wojna partyzancka</i></p> <p>– postacie historyczne: Aleksander Wielopolski, Romuald Traugutt, Ludwik Mierosławski</p>	<p>chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z uwłaszczeniem w pozostałych zaborach (XXII.3)</p>	<p>– wskazuje przyczyny upadku powstania styczniowego.</p>	<p>– przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego;</p> <p>– wskaże na mapie miejsca walk powstańczych;</p> <p>– omawia okoliczności i skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim.</p>	<p>– wskazuje różnicę w stosunku do powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi”;</p> <p>– omawia cele manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego;</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska.</p>	<p>manifestacje patriotyczne w przededniu wybuchu powstania;</p> <p>– porównuje programy polityczne „czerwonych” i „białych”.</p>	
2. Po powstaniu styczniowym	<p>– represje wobec uczestników powstania styczniowego</p>	<p>– wylicza formy represji popowstaniowych (XXII.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, germanizacja;</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójlojalizm, Kraj Przywiślański,</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kibitka, tajne komplety,</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Uniwersytet Latający,</i></p>	<p>– ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej</p>

	<p>– likwidacja odrębności Królestwa Polskiego i polityka Rosji na ziemiach zabranych</p> <p>– polityka rusyfikacji urzędów i szkolnictwa</p> <p>– represje wobec Kościoła katolickiego i unickiego</p> <p>– sposoby oporu Polaków przed polityką rusyfikacji</p> <p>– znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, Uniwersytet Latający, tajne komplety, kibitka, trójlojalizm</i></p> <p>– polityka germanizacji w zaborze pruskim – rugi pruskie, Kulturkampf</p> <p>– autonomia Galicji i jej przejawy – polonizacja oświaty i rozwój kultury</p> <p>– postawy Polaków wobec polityki zaborców w zaborze pruskim i austriackim</p> <p>– świadomość narodowa Polaków pod zaborami i proces powstawania nowoczesnego narodu polskiego</p>	<p>– wyjaśnia cele i opisuje metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej – [...] germanizacja (Kulturkampf), autonomia galicyjska (XXIV.1)</p> <p>– opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2)</p> <p>– opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)</p>	<p>– identyfikuje postać Michała Drzymały;</p> <p>– wymienia bezpośrednie represje wobec uczestników powstania styczniowego;</p> <p>– charakteryzuje politykę germanizacji.</p>	<p><i>autonomia, kulturkampf, strajk szkolny, rugi pruskie;</i></p> <p>– zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901);</p> <p>– identyfikuje postać Marii Konopnickiej;</p> <p>– wymienia postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji;</p> <p>– przedstawia przykłady rusyfikacji i germanizacji ziem zabranych;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu;</p> <p>– wymienia instytucje autonomiczne w Galicji.</p>	<p><i>Komisja Kolonizacyjna, Hakata;</i></p> <p>– identyfikuje postać Ottona von Bismarcka, Mieczysława Ledóchowskiego, Piotra Wawrzyniaka;</p> <p>– zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885), powstania Komisji Kolonizacyjnej (1886);</p> <p>– omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem;</p> <p>– omawia postawę Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji;</p>	<p><i>Towarzystwo Czytelni Oświatowych, nowela osadnicza, ustawa kagańcowa;</i></p> <p>– zna datę ogłoszenia tzw. noweli osadniczej (1904),</p> <p>– przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii przez władze austriackie;</p>	<p>na ziemiach zabranych;</p> <p>– ocenia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji i germanizacji;</p> <p>– ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego.</p>
--	--	---	---	---	--	---	---

	<p>– znaczenie terminów: <i>rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, Kulturkampf, ustawa kagańcowa, strajk szkolny, germanizacja, rusyfikacja</i></p> <p>– postacie historyczne: Mieczysław Ledóchowski, Michał Drzymała</p>						
3. Zmiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich	<p>– przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– specyfika sytuacji gospodarczej poszczególnych zaborów.</p> <p>– inne narodowości na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej</p> <p>– postęp cywilizacyjny na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– znaczenie terminów: <i>emigracja zarobkowa, ziemiaństwo</i></p> <p>– postacie historyczne: Hipolit Cegielski, Ignacy Łukasiewicz, Franciszek Stępczyk</p>	<p>– opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2)</p> <p>– opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>emigracja zarobkowa, robotnicy</i>;</p> <p>– identyfikuje postać Hipolita Cegielskiego;</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w.;</p> <p>– wymienia grupy społeczne, które wykształciły się w społeczeństwie polskim w XIX w.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>burżuazja, inteligencja, ziemiaństwo</i>;</p> <p>– zna datę uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864);</p> <p>– wymienia przykłady przedsiębiorczości Polaków w zaborze pruskim i wymienia jej przykłady;</p> <p>– charakteryzuje rozwój gospodarczy Galicji;</p> <p>– omawia przykłady przemian cywilizacyjnych na ziemiach polskich w XIX w.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja, spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe</i>;</p> <p>– zna datę zniesienia granicy celnej z Rosją (1851);</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Stępczyka;</p> <p>– przedstawia rozwój i rolnictwa w zaborze rosyjskim;</p> <p>– omawia rozwój Łodzi jako miasta przemysłowego;</p> <p>– omawia rozwój spółdzielczości w Galicji;</p> <p>– charakteryzuje przemiany</p>	<p>– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich trzech zaborów;</p> <p>– zna datę zakończenia budowy kolei warszawsko-wiedeńskiej (1848);</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki;</p> <p>– opisuje przykłady przedsiębiorczości w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim;</p>	<p>– ocenia postawy Polaków wobec różnych problemów związanych z rozwojem gospodarczym ziem polskich pod zaborami;</p>

					społeczne na ziemiach polskich.		
4. Działalność polityczna na ziemiach polskich	– okoliczności narodzin nowych ruchów politycznych na ziemiach polskich – założenia programowe i działalność partii socjalistycznych, nacjonalistycznych i ludowych, – podziały na polskiej scenie politycznej na przełomie XIX i XX w. – przyczyny rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich oraz jej kontekst narodowy i społeczny – przebieg rewolucji lat 1905–1907 – orientacja proaustriacka i prorosyjska – ich oczekiwania polityczne i najważniejsi działacze – powstanie organizacji niepodległościowych (Związek Walki Czynnej, Związek Strzelecki) – znaczenie terminów: <i>solidaryzm narodowy</i> , <i>antysemityzm</i>	– omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4) – wyjaśnia społeczne i narodowe aspekty rewolucji w latach 1905–1907 (XXIV.5) – charakteryzuje spór orientacyjny w latach 1908–1914 (XXIV.6)	– zna datę rewolucji 1905–1907; – rozwinie skrót: SDKP, SDKPiL, PPS, PSL; – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa; – wskazuje partie należące do ruchu socjalistycznego, narodowego i ludowego;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>orientacja prorosyjska</i> , <i>orientacja proaustriacka</i> , <i>krwawa niedziela</i> , <i>solidaryzm narodowy</i> ; – zna datę krwawej niedzieli (22 I 1905); – identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Ignacego Daszyńskiego; – wymienia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich; – charakteryzuje orientację proaustriacką i prorosyjską; – wymienia przyczyny i przebieg rewolucji 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim; – wymienia polskie organizacje niepodległościowe działające pod zaborami.	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>endecja</i> ; – zna daty: powstania Wielkiego Proletariatu (1882), Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903); – wymienia założenia programowe SDKPiL i PPS; – przedstawia założenia ruchu robotniczego i ruchu narodowego; – przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych Polaków na początku XX w.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Duma Państwowa</i> , <i>Macierz Szkolna</i> ; – zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa i Polskiego i Litwy (1900), Stronnictwa Ludowego (1895), Polskiej Partii Socjaldemokratycznej w Galicji i Śląska (1897); – identyfikuje postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Stanisława Stojalowskiego, Franciszka Stefczyka, Marii i Bolesława Wysłouchów; – omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego na ziemiach polskich;	– wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami; – ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w.

	<ul style="list-style-type: none"> – postacie historyczne: Ludwik Waryński, Józef Piłsudski, Roman Dmowski – znaczenie terminu: <i>organizacja paramilitarna</i> – postacie historyczne: Józef Mirecki, Stefan Okrzeja 					<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji; – porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL; – porównuje założenia programowe orientacji niepodległościowych do 1914 r. 	
5. Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – program polskiego pozytywizmu i jego teoretycy – znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla społeczeństwa polskiego – wzrost popularności powieści i malarstwa historycznego – Młoda Polska i jej wkład w rozwój kultury polskiej przełomu wieków – początki kultury masowej na ziemiach polskich – znaczenie terminów: <i>modernizm, Młoda Polska, realizm,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, Młoda Polska;</i> – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Marii Konopnickiej, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego; – wyjaśnia, na czym polegała literatura 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>modernizm;</i> – wyjaśnia, dlaczego Galicja stała się centrum polskiej nauki i kultury; – charakteryzuje kulturę Młodej Polski; – wymienia cechy kultury masowej na ziemiach polskich przełomu XIX i XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>literatura pastyczniowa, skauting;</i> – wyjaśnia wpływ poglądów pozytywistycznych na rozwój literatury; – wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowanie historii wśród Polaków pod zaborami. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>ogródki jordanowskie,</i> – identyfikuje postacie: Henryka Jordana, Heleny Modrzejewskiej, Andrzeja Małkowskiego, Kazimierza Prószyńskiego; – wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany światopoglądowe miała klęska powstania styczniowego; – charakteryzuje sztukę polską 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skuteczność tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc.

	– postacie historyczne: Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Maria Konopnicka, Jan Matejko, Stanisław Wyspiański, Helena Modrzejewska		i malarstwo tworzone ku pokrzepieniu serc; – podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc.			przełomu XIX i XX w.	
Rozdział V: I wojna Światowa							
1. Świat na drodze ku wojnie	– rola nowych mocarstw (Stany Zjednoczone, Niemcy i Japonia) w zmianie układu sił na świecie – wojna rosyjsko-japońska i jej znaczenie – wyścig zbrojeń – nowe rozwiązania techniczne w służbie armii – narastanie konfliktów politycznych, gospodarczych i militarnych między mocarstwami europejskimi – powstanie trójprzymierza i trójporozumienia – wojny bałkańskie i ich skutki – znaczenie terminów: <i>trójprzymierze, trójporozumienie, kocioł bałkański</i>	– omawia najważniejsze konflikty pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX wieku (XXV.1) – wymienia główne przyczyny wojny: polityczne i gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie (XXV.2)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójprzymierze/państwa centralne, trójporozumienie/ententa, aneksja</i> ; – wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza i trójporozumienia; – wskazuje cele trójprzymierza i trójporozumienia; – wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń.	– zna daty: zawarcia trójprzymierza (1882), powstania trójporozumienia (1907); – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kocioł bałkański</i> ; – wymienia przyczyny narastania konfliktów między europejskimi mocarstwami; – przedstawia przykłady rywalizacji mocarstw na morzach i oceanach; – wyjaśnia, jak doszło do wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej.	– wyjaśnia, jaki wpływ na ład Światowy miało powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w.; – opisuje okoliczności powstania trójprzymierza i trójporozumienia; – omawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej i jej skutki.	– zna daty: I wojny bałkańskiej (1912), II wojny bałkańskiej (1913), wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905), bitwy pod Cuszimą (1905); – przedstawia wpływ konfliktów kolonialnych na sytuację w Europie; – przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich.	– ocenia wpływ konfliktów bałkańskich na zaostrzenie sytuacji międzynarodowej w Europie.

<p>2. Na frontach I wojny Światowej</p>	<p>– rola zamachu w Sarajewie dla losów Europy – działania na froncie zachodnim (bitwy nad Marną, pod Verdun) – przebieg walk na froncie wschodnim (bitwy pod Tannenbergiem i Gorlicami) – działania wojenne na morzach i ich znaczenie dla przebiegu wojny – okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny – zakończenie działań wojennych – traktat brzeski, rozejm w Compiègne – znaczenie terminów: <i>wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, państwa centralne</i> – postać historyczna: arcyksiążę Franciszek Ferdynand Habsburg</p>	<p>– wymienia główne przyczyny wojny – polityczne i gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie (XXV.2) – omawia specyfikę działań wojennych: wojna pozycyjna, manewrowa, działania powietrzne i morskie (XXV.3) – charakteryzuje postęp techniczny w okresie I wojny Światowej (XXV.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Wojna, front</i>; – identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga; – zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914), I wojny Światowej (1914–1918), podpisania kapitulacji przez Niemcy w Compiègne (11 XI 1918); – wymienia przyczynę bezpośrednią wybuchu Wielkiej Wojny; – wymienia cechy charakterystyczne prowadzenia i przebiegu działań wojennych w czasie I wojny Światowej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ultimatum, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, wojna manewrowa, nieograniczona wojna podwodna</i>; – zna daty: wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917), podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918); – wskazuje na mapie państwa europejskie walczące w Wielkiej Wojnie po stronie ententy i państw centralnych; – wymienia przyczyny pośrednie wybuchu Wielkiej Wojny; – wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny miało wprowadzenie nowych rodzajów broni; – wskazuje przyczyny klęski państw centralnych.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>U–boot, ofensywa</i>; – identyfikuje postacie: Karola I Habsburga, Wilhelma II, Gawriło Principa; – przedstawia proces kształtowania się bloku państw centralnych i państw ententy; – przedstawia okoliczności kapitulacji państw centralnych.</p>	<p>– zna daty: przyłączenia się Włoch do ententy (1915), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), bitwy nad Sommą (1916), bitwy pod Tannenbergiem (VIII 1914), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917); – wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała sytuacja wewnętrzna w Niemczech i Austro-Węgrzech; – opisuje przebieg walk na froncie zachodnim i wschodnim; – przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech.</p>	<p>– ocenia skutki ogłoszenia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej; – ocenia skutki zastosowania nowych rodzajów broni; – porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim.</p>
---	--	---	---	---	--	---	---

<p>3. Rewolucje w Rosji</p>	<p>– przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lutowej w Rosji – konflikt wewnętrzny w okresie dwuwładzy (działalność Lenina, ogłoszenie tzw. tez kwietniowych) – rewolucja październikowa i jej skutki – wojna domowa i interwencje sił ententy – następstwa polityczne i międzynarodowe rewolucji bolszewickiej i wojny domowej – znaczenie terminów: <i>mienszewicy, bolszewicy, Biała Gwardia, Armia Czerwona, Czeka</i> – postacie historyczne: Aleksander Kiereński, Włodzimierz Lenin, Feliks Dzierżyński</p>	<p>– opisuje rewolucję i wojnę domową w Rosji (XXV.5)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bolszewicy, Armia Czerwona, łagry</i>; – zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (III 1917), wybuchu rewolucji październikowej (XI 1917); – identyfikuje postać Włodzimierza Lenina; – rozwinię skrót ZSRS.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja lutowa, rewolucja październikowa</i>; – zna daty: wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRS (XII 1922); – identyfikuje postać Mikołaja II; – wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz rewolucji październikowej; – wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej; – wymienia, kto sprawuje władzę w Rosji po rewolucji październikowej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Rada Komisarzy Ludowych, Dwuwładza, Rząd Tymczasowy, biała gwardia, Czeka, tezy kwietniowe</i>; – zna datę obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917); – identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego; – omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I wojny światowej; – określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eserowcy, mienszewicy</i>; – zna datę powstania Rady Komisarzy Ludowych (XI 1917); – identyfikuje postacie: Aleksandra Kiereńskiego, Grigorij Rasputin; – wymienia założenia programowe rosyjskich stronnictw politycznych; – omawia przebieg rewolucji lutowej; – charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji.</p>	<p>– ocenia skutki przewrotu bolszewickiego dla Rosji i Europy.</p>
<p>4. Sprawa polska podczas I wojny światowej</p>	<p>– postawy Polaków w sytuacji nadchodzącej wojny – działania Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich – kryzys przysięgowy i jego znaczenie</p>	<p>– charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny (XXVI.1) – omawia umiędzynarodowie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Legiony Polskie</i>; – zna datę sformowania Legionów Polskich (1914), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919);</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kryzys przysięgowy, Błękitna Armia</i>; – zna datę kryzysu przysięgowego (VII 1917); – omawia udział polskich formacji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Akt 5 listopada (manifest dwóch cesarzy), Rada Regencyjna</i>; – zna daty: wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916),</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Kompania Kadrowa, Legion Puławski, I II Brygada Legionów Polskich</i>; – zna daty: odezwyc cara Mikołaja II (1916), powstania</p>	<p>– porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim; – ocenia wkład Legionów Polskich w odzyskanie</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – działalność polskich formacji zbrojnych u boku Rosji – powstanie Błękitnej Armii – postawa państw zaborczych wobec sprawy polskiej – Akt 5 listopada i jego znaczenie dla sprawy polskiej – stanowisko państw ententy w sprawie polskiej – znaczenie orędzie prezydenta T.W. Wilsona dla sprawy polskiej – udział Polaków w obradach konferencji pokojowej w Paryżu i jej decyzje w kwestii ziem polskich – znaczenie terminów: <i>Legiony Polskie, kryzys przysięgowy, Akt 5 listopada, Rada Regencyjna, linia Curzona</i> – postacie historyczne: Józef Haller, Ignacy Jan Paderewski, Thomas Woodrow Wilson, Roman Dmowski, Władysław Grabski 	<p>nie sprawy polskiej: akt 5 listopada 1916 roku, rolę USA i rewolucji rosyjskich, deklarację z 3 czerwca 1918 roku (XXVI.2)</p> <p>– ocenia polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny, wymienia prace państwotwórcze podczas wojny (XXVI.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego; – wymienia postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej. 	<p>zbrojnych u boku państw centralnych i u boku ententy.</p>	<p>programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918);</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie podział ziem polskich w 1915 r.; – przedstawia okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie i wskazuje cele ich działalności. 	<p>Rady Regencyjnej (1917), wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Legionu Puławskiego (1914);</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji. 	<p>niepodległości przez Polaków.</p>
<p>Rozdział VI: Świat w okresie międzywojennym</p>							

<p>1. Świat po I wojnie Światowej</p>	<p>– skutki społeczne, ekonomiczne i polityczne I wojny Światowej – traktat wersalski i traktaty pokojowe z państwami centralnymi oraz ich postanowienia – powstanie Ligi Narodów i jej znaczenie w okresie międzywojennym – powstanie nowych lub odzyskanie niepodległości przez narody europejskie (Polska, Czechosłowacja, Królestwo SHS, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Irlandia) – konferencja w Locarno i jej postanowienia – wielki kryzys gospodarczy – przyczyny i jego skutki polityczne – znaczenie terminów: <i>ład wersalski, mały traktat wersalski, demilitaryzacja, państwo monoetniczne, Liga Narodów, czarny czwartek, New Deal</i></p>	<p>– charakteryzuje postanowienia konferencji paryskiej oraz traktatu w Locarno; ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i ładu wersalski (XXVII.2)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Liga Narodów, wielki kryzys gospodarczy</i>; – zna daty: podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919); – wymienia państwa europejskie decydujące o ładzie wersalskim; – wymienia postanowienia traktatu wersalskiego – przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie Światowej;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Czwórka, demilitaryzacja, ład wersalski, czarny czwartek, New Deal</i>; – zna daty: obrad konferencji paryskiej (XI 1918–VI 1919), powstania Ligi Narodów (1920), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 1929), wprowadzenia <i>New Deal</i> (1933); – identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta; – wskazuje na mapie państwa powstałe po I wojnie Światowej; – wyjaśnia cel powstania Ligi Narodów.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, wolne miasto, mały traktat wersalski</i>; – charakteryzuje postanowienia małego traktatu wersalskiego; – charakteryzuje działalność Ligi Narodów; – charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego i sposoby radzenia sobie z nim; – charakteryzuje postanowienia konferencji w Locarno.</p>	<p>– zna daty: wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934) – identyfikuje postacie: Davida Lloyd George’a, Thomasa Wilsona, Vittorio Orlando; – omawia postanowienia pokojów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec;</p>	<p>– ocenia skuteczność funkcjonowania ładu wersalskiego; – ocenia wpływ wielkiego kryzysu gospodarczego na sytuację polityczną w Europie; – wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu wersalskiego odegrał układ w Locarno.</p>
---------------------------------------	--	--	--	--	---	--	--

	– postacie historyczne: Franklin Delano Roosevelt						
2. Narodziny faszystów	<p>– przyczyny powojennego kryzysu demokracji</p> <p>– narodziny i rozwój włoskiego faszystowskiego (ideologia, działalność partii faszystowskiej)</p> <p>– okoliczności przejścia władzy przez B. Mussoliniego i budowa państwa totalitarnego</p> <p>– powstanie i rozwój niemieckiego narodowego socjalizmu (ideologia, działalność partii narodowosocjalistycznej)</p> <p>– okoliczności przejścia władzy przez A. Hitlera, budowa państwa i społeczeństwa totalitarnego w Niemczech</p> <p>– represje i zbrodnie nazistów w pierwszych latach sprawowania władzy w Niemczech</p> <p>– znaczenie terminów: <i>faszystów, marsz na Rzym, narodowy socjalizm (nazizm), system monopartyjny,</i></p>	<p>– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (włoskiego faszystowskiego, niemieckiego narodowego socjalizmu [...]): ideologię i praktykę (XXVII.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>faszystów, narodowy socjalizm (nazizm), obóz koncentracyjny, führer;</i></p> <p>– zna daty: marszu na Rzym (1922), przejścia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza (I 1933);</p> <p>– identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera;</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne faszystów i nazistów.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>marsz na Rzym, antysemityzm, „czarne koszule”, ustawy norymberskie, totalitaryzm, Gestapo;</i></p> <p>– zna datę przyjęcia ustaw norymberskich (1935), nocy kryształowej (1938);</p> <p>– identyfikuje postać Josefa Goebbelsa, Heinricha Himmlera;</p> <p>– opisuje okoliczności przejścia władzy przez Benita Mussoliniego i Adolfa Hitlera;</p> <p>– charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>noc długich noży, ustawy norymberskie, noc kryształowa, totalitaryzm;</i></p> <p>– zna daty: przejścia przez Benita Mussoliniego funkcji premiera (1922), funkcjonowania Republiki Weimarskiej (1919–1933), przejścia pełnej władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera (VIII 1934);</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób naziści kontrolowali życie obywateli.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>korporacja, pucz, indoktrynacja, pakt laterański;</i></p> <p>– zna daty: powstania Związków Włoskich Kombatantów (1919), puczu monachijskiego (1923), powstania Narodowej Partii Faszystowskiej (1921), podpalenia Reichstagu (II 1933);</p> <p>– przedstawia sytuację Włoch i Niemiec po zakończeniu I wojny światowej;</p> <p>– omawia przyczyny popularności faszystów we Włoszech i nazistów w Niemczech.</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy totalitarne;</p> <p>– ocenia zbrodniczą politykę nazistów do 1939 r.;</p> <p>– ocenia wpływ polityki prowadzonej przez Benita Mussoliniego i Adolfa Hitlera na życie obywateli.</p>

	<p><i>propaganda, totalitaryzm, autorytaryzm, antysemityzm, ustawy norymberskie, „noc długich noży”, obóz koncentracyjny, „noc kryształowa”, hitlerjugend</i></p> <p>– postacie historyczne: Benito Mussolini, Adolf Hitler, Josef Goebbels, Heinrich Himmler</p>						
3. ZSRS – imperium komunistyczne	<p>– ekspansja terytorialna Rosji Radzieckiej</p> <p>– utworzenie ZSRS</p> <p>– okoliczności przejścia władzy przez J. Stalina i metody jej sprawowania</p> <p>– funkcjonowanie gospodarki w ZSRS w okresie międzywojennym</p> <p>– terror komunistyczny i wielka czystka</p> <p>– propaganda komunistyczna</p> <p>– stosunki sowiecko-niemieckie w okresie międzywojennym i znaczenie współpracy tych państw</p>	<p>– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu ([...] systemu sowieckiego): ideologię i praktykę (XXVII.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stalinizm, kult jednostki, łagier</i>;</p> <p>– zna daty: utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop- Mołotow (23 VIII 1939);</p> <p>- rozwinięcie skrót NEP;</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Stalina;</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Nowa Ekonomiczna Polityka, wielka czystka, NKWD, Gułag</i>;</p> <p>– zna datę układu w Rapallo (1922);</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kult jednostki;</p> <p>- rozwinięcie skrót NKWD;</p> <p>– wymienia metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kołchoz, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa, czystka</i>;</p> <p>– zna daty: ogłoszenia NEP (1921), wielkiej czystki (1936–1938), kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932–1933);</p> <p>- rozwinięcie skróty: WKP(b);</p> <p>– identyfikuje postacie: Wiaczesława Mołotowa,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komunizm wojenny</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie największe skupiska łagrów;</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy;</p> <p>– charakteryzuje reformy gospodarcze Józefa Stalina.</p>	<p>– ocenia politykę Stalina wobec przeciwników;</p> <p>– ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez Stalina.</p>

	<p>– powstanie, cele i działalność Kominternu</p> <p>– znaczenie terminów: <i>stalinizm, NKWD, kultura jednostki, wielka czystka, komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja, gospodarka planowa, Gułag, łagry</i></p> <p>– postać historyczna: Józef Stalin</p>				<p>Joachima Ribbentropa;</p> <p>– omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r.</p>		
4. Kultura i zmiany społeczne w okresie międzywojennym	<p>– przemiany społeczne i obyczajowe po I wojnie światowej</p> <p>– przemiany w modzie i życiu codziennym</p> <p>– rozwój nauki i techniki (wynałazki, środki transportu publicznego, motoryzacja, kino, radio, telewizja)</p> <p>– kultura masowa i jej wpływ na społeczeństwo</p> <p>– nowe kierunki w architekturze i sztuce</p> <p>– znaczenie terminów: <i>emancypacja, kultura masowa, mass media, produkcja taśmowa, indoktrynacja, funkcjonalizm</i></p>	<p>– opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny (XXVII.1)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mass media, emancypacja, prawa wyborcze</i>;</p> <p>– identyfikuje postać Charliego Chaplina;</p> <p>– wymienia rodzaje mass mediów;</p> <p>– wymienia nowe nurty w architekturze i sztuce;</p> <p>– przedstawia społeczne skutki I wojny światowej.</p>	<p>– przedstawia rozwój środków komunikacji i mass mediów w okresie międzywojennym;</p> <p>– charakteryzuje zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>modernizm, dadaizm, surrealizm, futuryzm</i>;</p> <p>– identyfikuje postać Orsona Wellesa;</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>funkcjonalizm, socrealizm, indoktrynacja</i>;</p> <p>– identyfikuje postać Rudolfa Valentino ;</p> <p>– zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918);</p> <p>– wyjaśnia i ocenia wpływ mass mediów na społeczeństwo w dwudziestoleciu międzywojennym.</p>	<p>– ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu I wojny światowej.</p>

	– postacie historyczne: Orson Wells, Charlie Chaplin						
5. Świat na drodze ku II wojnie światowej	– militaryzacja Niemiec i jej konsekwencje – wojna domowa w Hiszpanii i jej kontekst międzynarodowy – znaczenie zbliżenia politycznego Włoch, Niemiec i Japonii – okoliczności <i>Anschlussu</i> Austrii – polityka ustępstw Zachodu wobec Niemiec – konferencja w Monachium i jej następstwa – Europa w przededniu wojny – aneksja Czechosłowacji, zajęcie Kłajpedy przez III Rzeszę – ekspansja Japonii na Dalekim Wschodzie – znaczenie terminów: <i>remilitaryzacja</i> , <i>Anschluss</i> , <i>państwa osi</i> , <i>polityka ustępstw</i> – postacie historyczne: Francisco Franco, Neville Chamberlain	– omawia japońską agresję na Dalekim Wschodzie (XXXI.1) – przedstawia ekspansję Włoch i wojnę domową w Hiszpanii (XXXI.2) – opisuje politykę hitlerowskich Niemiec: rozbijanie systemu wersalsko-lokarneńskiego (od remilitaryzacji Nadrenii do układu w Monachium) (XXXI.3) – charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4)	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>aneksja</i> , <i>Anschluss</i> , <i>oś Berlin-Rzym-Tokio (państwa osi)</i> ; – identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera; – wskazuje na mapie państwa europejskie, które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch; – podaje przykłady łamania postanowień traktatu wersalskiego przez Hitlera; – wymienia strony walczące ze sobą w hiszpańskiej wojnie domowej.	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>appeasement</i> ; – zna daty: <i>Anschlussu</i> Austrii (III 1938), konferencji w Monachium (29–30 IX 1938); – identyfikuje postać Francisco Franco; – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii; – wymienia postanowienia konferencji w Monachium.	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>państwo marionetkowe</i> , <i>remilitaryzacja</i> ; – zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936), aneksji Czech i Moraw przez III Rzeszę (III 1939); – przedstawia przyczyny <i>Anschlussu</i> Austrii; – identyfikuje postać Neville’a Chamberlaina; – przedstawia proces militaryzacji Niemiec; – omawia okoliczności zwołania konferencji monachijskiej.	– zna daty: wojny domowej w Hiszpanii (1936-1939), ataku Japonii na Chiny (1937), proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939), zajęcia przez Niemcy Okręgu Kłajpedy (III 1939); – przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej; – wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Japonii na Dalekim Wschodzie.	– ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium; – ocenia skutki polityki <i>appeasementu</i> dla Europy.
Rozdział VII: Polska w okresie międzywojennym							
1. Odrodzenie	– sytuacja ziem polskich pod koniec I wojny światowej	– omawia formowanie się centralnego	– zna daty: przekazania władzy wojskowej Józefowi	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Tymczasowy Naczelnik Państwa</i> ;	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>nacjonalizacja</i> ;	– przedstawia założenia programowe	– charakteryzuje sytuację polityczną na ziemiach polskich

Rzeczypospolitej	<p>– powstanie lokalnych ośrodków polskiej władzy: Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu i Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej w Lublinie</p> <p>– powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga i przejęcie władzy</p> <p>– powołanie i pierwsze reformy rządów J. Moraczewskiego i I.J. Paderewskiego</p> <p>– znaczenie terminów: <i>Naczelnik Państwa</i></p> <p>– postacie historyczne: Ignacy Daszyński, Jędrzej Moraczewski</p>	<p>ośrodka władzy państwowej – od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji” (XXVIII.1)</p> <p>– charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa zaborowego (XXIX.1)</p>	<p>Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918);</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego;</p> <p>– wymienia pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich;</p> <p>– wie, dlaczego 11 listopada stał się symboliczną datą odzyskania przez Polskę niepodległości.</p>	<p>– identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego;</p> <p>– omawia okoliczności przejęcia władzy przez Józefa Piłsudskiego.</p>	<p>– umiejscawia w czasie powołanie rządu Moraczewskiego (18 XI 1918) oraz rządu Ignacego Jana Paderewskiego (I 1919);</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała pod koniec 1918 r., wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę.</p>	<p>tymczasowych ośrodków władzy;</p> <p>– przedstawia założenia programowe rządu Jędrzeja Moraczewskiego.</p>	<p>w pierwszym roku niepodległości;</p> <p>– ocenia polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości;</p> <p>– ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski w momencie odzyskania niepodległości.</p>
2. Kształtowanie się granic odrodzonej Polski	<p>– spór o kształt odrodzonej Polski – koncepcje granic i koncepcje państwa R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego</p> <p>– konflikt polsko-ukraiński o Galicję Wschodnią</p>	<p>– przedstawia proces wykuwania granic: wersalskie decyzje a fenomen Powstania Wielkopolskiego i powstań śląskich (zachód) – federacyjny dylemat a inkorporacyjny</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>plebiscyt</i>;</p> <p>– zna daty: Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III 1921);</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Orlęta lwowskie</i>;</p> <p>– zna daty: wybuchu powstania wielkopolskiego (27 XII 1918), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921), pierwszego powstania śląskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>linia Curzona</i>, „<i>cuda nad Wisłą</i>”, <i>koncepcja inkorporacyjna</i>, <i>koncepcja federacyjna</i>, „<i>bunt</i>” <i>Żeligowskiego</i>;</p> <p>– zna daty: włączenia Litwy</p>	<p>– zna daty: zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920);</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Hallera;</p> <p>– charakteryzuje kształtowanie się granic odrodzonej Polski z</p>	<p>– ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej;</p> <p>– ocenia przyczyny klęski Polski w plebiscycie na Warmii, Mazurach i Powiślu;</p>

	<p>– przebieg i skutki powstania wielkopolskiego</p> <p>– zaślubiny z morzem i odzyskanie Pomorza przez Polskę</p> <p>– wyniki plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu</p> <p>– wojna polsko-bolszewicka (wyprawa na Kijów, Bitwa Warszawska, pokój w Rydze i jego postanowienia)</p> <p>– problem Litwy Środkowej, „bunt” gen. L. Żeligowskiego i jego skutki</p> <p>– przyczyny wybuchu III powstania śląskiego oraz jego skutki</p> <p>– konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński</p> <p>– znaczenie terminów: <i>koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orłęta Lwowskie, „cud nad Wisłą”, linia Curzona, bunt Żeligowskiego, plebiscyt</i></p> <p>– postacie historyczne: Symon Petlura, Lucjan</p>	<p>rezultat (wschód) (XXVIII.2)</p> <p>– opisuje wojnę polsko-bolszewicką i jej skutki (pokój ryski) (XXVIII.3)</p>	<p>– wymienia postanowienia pokoju ryskiego;</p> <p>– wymienia wydarzenia, które miały wpływ na kształt granic państwa polskiego.</p>	<p>(1919), drugiego powstania śląskiego (1920), trzeciego powstania śląskiego (1921);</p> <p>– identyfikuje postacie: Lucjana Żeligowskiego, Wincentego Witosa, Ignacego Jana Paderewskiego;</p> <p>– wskazuje na mapie obszar Wolnego Miasta Gdańska, obszar powstania wielkopolskiego;</p> <p>– omawia koncepcje polskiej granicy wschodniej;</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską;</p> <p>– omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego;</p> <p>– omawia okoliczności plebiscytów Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku.</p>	<p>Środkowej do Polski (III 1922), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920),</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Korfantego, Symona Petlury, Tadeusza Rozwadowskiego;</p> <p>– wskazuje na mapie granicę wschodnią ustaloną w pokoju ryskim;</p> <p>– porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną;</p> <p>– charakteryzuje przebieg wojny polsko-bolszewickiej;</p> <p>– wskazuje na mapie obszary plebiscytowe, zasięg powstań śląskich,</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki powstań śląskich.</p>	<p>wykorzystaniem mapy;</p> <p>– przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego pod koniec 1918 i 1 1919 r.;</p> <p>– omawia okoliczności podjęcia przez wojska polskie wyprawy kijowskiej i jej skutki;</p> <p>– opisuje konflikt polsko-czechosłowacki i jego skutki.</p>	<p>– ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska;</p> <p>– omawia okoliczności zaślubin Polski z morzem.</p>
--	---	---	---	---	--	---	---

	Żeligowski, Wojciech Korfanty						
3. Rządy parlamentarne	<p>– początki odbudowy państwowości polskiej</p> <p>– trudności w unifikacji państwa</p> <p>– postanowienia małej konstytucji z 1919 r.</p> <p>– ustrój II Rzeczypospolitej w Świecie konstytucji marcowej z 1921 r.</p> <p>– sytuacja międzynarodowa odrodzonego państwa na początku lat dwudziestych – sojusze z Francją i Rumunią</p> <p>– elekcja G. Narutowicza na prezydenta i jego zabójstwo</p> <p>– rząd W. Grabskiego i jego reformy</p> <p>– charakterystyka rządów parlamentarnych w latach 1919–1926</p> <p>– znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, kontrasygnata, Kresy Wschodnie, dywersja, Korpus Ochrony Pogranicza</i></p>	<p>– omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej: od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji” (XXVIII.1)</p> <p>– charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 roku (XXIX.2)</p> <p>– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Naczelnik Państwa</i>;</p> <p>– zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta (XII 1922), układu polsko-francuskiego (II 1921),;</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego;</p> <p>– wymienia partie polityczne II Rzeczypospolitej;</p> <p>– wymienia państwa, z którymi II Rzeczypospolita zawarła sojusze.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, hiperinflacja</i>;</p> <p>– zna daty: pierwszych wyborów do sejmu ustawodawczego (I 1919), uchwalenia małej konstytucji (20 II 1919), zabójstwa prezydenta Gabriela Narutowicza (16 XII 1922);</p> <p>– wymienia postanowienia konstytucji marcowej;</p> <p>– wymienia postanowienia sojuszy Polski z Francją i Rumunią;</p> <p>– identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Wojciecha Korfantego, Władysława Grabskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna celna, system parlamentarny, Kresy Wschodnie</i>;</p> <p>– wymienia postanowienia małej konstytucji;</p> <p>– omawia okoliczności i skutki zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza;</p> <p>– charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm ustawodawczy, Zgromadzenie Narodowe, kontrasygnata, dywersja</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Rybarskiego, Ignacego Daszyńskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouin de Courtenaya;</p> <p>– charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej;</p>	<p>– ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926;</p> <p>– charakteryzuje wpływ słabości politycznej rządów parlamentarnych na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej.</p>

	– postacie historyczne: Wincenty Witos, Wojciech Korfanty, Roman Rybarski, Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski						
4. Zamach majowy i rządy sanacji	– przyczyny i przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w II Rzeczypospolitej – przebieg i skutki zamachu majowego – wybór I. Mościckiego na prezydenta – wzmocnienie władzy wykonawczej poprzez wprowadzenie noweli sierpniowej i konstytucji kwietniowej z 1935 r. – stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej (proces brzeski, wybory brzeskie) – stosunki międzynarodowe władz sanacyjnych – koncepcja Międzymorza, polityka równowagi – relacje Polski z Niemcami i ZSRR (traktat o nieagresji z ZSRR, deklaracja o	– omawia kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce – przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego (XXIX.3) – opisuje polski autorytaryzm – rządy sanacji, zmiany ustrojowe (konstytucja kwietniowa z 1935 roku) (XXIX.4) – przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zamach majowy, sanacja</i> ; – zna daty: początku zamachu majowego (12 V 1926), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego, Stanisława Wojciechowskiego; – wymienia nazwy traktatu z ZSRR i układu z Niemcami z okresu polityki równowagi;	– zna daty: traktatu polsko-radzieckiego o nieagresji (1932), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934); – wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, autorytaryzm, konstytucja kwietniowa, polityka równowagi; – identyfikuje postać Józefa Becka; – wymienia przyczyny zamachu majowego; – charakteryzuje przebieg zamachu majowego; – przedstawia postanowienia konstytucji kwietniowej.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, Centrolew, wybory brzeskie</i> ; – zna datę dymisji rządu i prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (14 V 1926), wyborów brzeskich (XI 1930); – identyfikuje postacie: Macieja Rataja, Walerego Sławka, Edwarda Rydza-Śmigłego; – opisuje skutki polityczne i ustrojowe zamachu majowego;	– zna datę procesu brzeskiego (1932); – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partyjniactwo „cuda nad urną”, grupa pułkowników</i> ; – porównuje pozycję prezydenta w konstytucjach marcowej i kwietniowej; – charakteryzuje rządy sanacyjne; – przedstawia politykę sanacji wobec opozycji; – omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego.	– charakteryzuje polski autorytaryzm na tle przemian politycznych w Europie; – ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II Rzeczypospolitej i jej obywateli.

	<p>niestosowaniu przemocy z Niemcami) – Śmierć J. Piłsudskiego i rywalizacja o władzę w obozie sanacji – polski autorytaryzm na tle europejskim – znaczenie terminów: <i>przewrót majowy, piłsudczycy, sanacja, autorytaryzm, nowela sierpniowa, BBWR, Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, konstytucja kwietniowa, Bereza Kartuska</i> – postacie historyczne: Ignacy Mościcki, Walery Sławek, Józef Beck, Edward Rydz-Śmigły</p>						
<p>5. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej</p>	<p>– problemy gospodarki II RP (różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich, trudności w ich integracji, podział na Polskę A i B) – reformy gospodarcze dwudziestolecia międzywojennego – reformy W. Grabskiego (walutowa) i E. Kwiatkowskiego</p>	<p>– ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, a zwłaszcza powstanie Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego (XXX.3) – omawia skutki światowego kryzysu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polska A i Polska B, Centralny Okręg Przemysłowy</i>; – wskazuje na mapie obszar Polski A i Polski B, obszar COP-u, Gdynię; – wymienia różnice między Polską A i Polską B; - rozwinię skrótu COP; – charakteryzuje społeczeństwo II</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>reforma rolna, reforma walutowa, hiperinflacja, magistrala węglowa</i>; – identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Władysława Grabskiego; – na podstawie mapy wymienia okręgi</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja narodowa, getto ławkowe, hiperinflacja</i>; – zna daty: reformy walutowej Władysława Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), rozpoczęcia</p>	<p>– zna daty: ustawy o reformie rolnej (1920 i 1925), przeprowadzenia spisów powszechnych w II Rzeczypospolitej (1921 i 1931); – opisuje sposoby przewycięzania trudności gospodarczych przez władze II Rzeczypospolitej;</p>	<p>– ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej; – ocenia znaczenie portu gdyńskiego dla gospodarki II Rzeczypospolitej; – ocenia gospodarczą działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego;</p>

	<p>(budowa Gdyni oraz COP)</p> <p>– wielki kryzys gospodarczy w Polsce</p> <p>– struktura społeczna, narodowościowa i wyznaniowa II Rzeczypospolitej</p> <p>– polityka II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych</p> <p>– znaczenie terminów: <i>magistrala węglowa, reforma walutowa, Centralny Okręg Przemysłowy, asymilacja narodowa, getto ławkowe, numerus clausus</i></p> <p>– postać historyczna: Eugeniusz Kwiatkowski, Władysław Grabski</p>	<p>gospodarczego na ziemiach polskich (XXX.2)</p> <p>– charakteryzuje społeczną, narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego (XXX.1)</p>	<p>Rzeczypospolitej pod względem narodowościowym;</p> <p>– przedstawia strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.</p>	<p>przemysłowe II Rzeczypospolitej;</p> <p>– omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej;</p> <p>– wymienia reformy rządu Władysława Grabskiego;</p> <p>– przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni;</p>	<p>budowy COP-u (1937);</p> <p>– wskazuje na mapie przebieg magistrali węglowej;</p> <p>– przedstawia problemy gospodarcze, z jakimi borykała się Polska po odzyskaniu niepodległości;</p> <p>– omawia założenia i realizację reformy rolnej;</p> <p>– omawia stosunki polsko-żydowskie;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegać miała asymilacja narodowa i państwowa;</p>	<p>– charakteryzuje politykę władz II Rzeczypospolitej wobec Ukraińców.</p>	<p>– ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.</p>
6. Kultura i nauka II RP	<p>– rozwój szkolnictwa w II Rzeczypospolitej</p> <p>– osiągnięcia polskiej nauki (filozofia, matematyka, chemia)</p> <p>– dorobek i twórcy polskiej kultury w dwudziestoleciu międzywojennym (literatura, poezja, malarstwo, architektura)</p>	<p>– podaje najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym (XXX.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>analfabetyzm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego;</p> <p>– wymienia przedstawicieli polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym i ich dzieła;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekspresjonizm, impresjonizm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Zofii Nałkowskiej, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Juliana Tuwima;</p> <p>– omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>formizm, modernizm, funkcjonalizm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Franciszka Żwirki, Stanisława Wigury;</p> <p>– wymienia przykłady wyższych uczelni</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>skamandryci, awangarda</i>;</p> <p>– zna datę reformy szkolnictwa (1932);</p> <p>– identyfikuje postacie: Brunona Schulza, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny;</p>	<p>– ocenia dorobek kultury i nauki polskiej w okresie międzywojennym.</p>

	<p>– rozwój polskiej kinematografii</p> <p>– postacie historyczne: Stefan Banach, Władysław Reymont, Stefan Żeromski, Witold Gombrowicz, Bruno Schulz, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Julian Tuwim, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Franciszek Żwirko, Stanisław Wigura</p> <p>– znaczenie terminów: <i>analfabetyzm, awangarda, Enigma, Luxtorpeda</i></p>		<p>– wymienia nurty, które powstały w malarstwie i architekturze.</p>	<p>– wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych.</p>	<p>funkcjonujących w II RP;</p> <p>– wymienia przedstawicieli nauk matematycznych, twórców filmu i sztuki w Polsce międzywojennej;</p>	<p>– wymienia architektów tworzących w okresie II Rzeczypospolitej i ich osiągnięcia;</p> <p>– charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze i literaturze II Rzeczypospolitej.</p>	
7. Schyłek niepodległości	<p>– postawa Polski wobec decyzji konferencji monachijskiej</p> <p>– zajęcie Zaolzia przez Polskę</p> <p>– niemieckie żądania wobec Polski</p> <p>– stanowisko władz polskich wobec roszczeń Hitlera</p> <p>– zacieśnienie współpracy Polski z Francją i Wielką Brytanią</p> <p>– pakt Ribbentrop–Mołotow i jego konsekwencje</p>	<p>– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)</p> <p>– charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4)</p> <p>– wymienia konsekwencje paktu</p>	<p>– zna datę paktu Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939);</p> <p>– wymienia sojusze, jakie zawarła Polska w dwudziestoleciu międzywojennym;</p> <p>– przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.;</p> <p>– wymienia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Zaolzie, eksterytorialność</i>;</p> <p>– zna datę zajęcia Zaolzia przez Polskę (2 X 1938);</p> <p>– identyfikuje postacie: Joachima von Ribbentropa, Władysława Mołotowa, Józefa Becka;</p> <p>– wskazuje na mapie: Zaolzie, obszary, które na mocy paktu Ribbentrop–Mołotow miały przypaść III Rzeszy i ZSRS;</p>	<p>– charakteryzuje stosunki polsko-radzieckie i polsko-niemieckie w dwudziestoleciu międzywojennym;</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej;</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele przyświecały polityce zagranicznej Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r.</p>	<p>– zna datę przemówienia sejmowego Józefa Becka (5 V 1939);</p> <p>– przedstawia przyczyny konfliktu polsko-czechosłowackiego o Zaolzie;</p> <p>– charakteryzuje relacje polsko-brytyjskie i polsko-francuskie w przededniu II wojny światowej;</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i</p>	<p>– ocenia pozycję II Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej;</p> <p>– ocenia postawę rządu polskiego wobec problemu Zaolzia.</p>

	<p>– postawa społeczeństwa polskiego wobec zagrożenia wybuchem wojny</p> <p>– postacie historyczne: Joachim von Ribbentrop, Władysław Mołotow</p>	Ribbentrop–Mołotow (XXXI.5)		<p>– omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich;</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow.</p>		<p>francuskie gwarancje dla Polski na politykę Adolfa Hitlera;</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow.</p>	
--	---	-----------------------------	--	---	--	---	--

Wymagania edukacyjne z historii w klasie VII dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową i afazją:

- docenianie i chwalenie wysiłku ucznia;
- umożliwienie zamiany prac pisemnych na odpowiedź ustną;
- dostosowanie stanowiska pracy do specyfiki niepełnosprawności ucznia;
- środki dydaktyczne w zasięgu ręki ucznia;
- wydłużenie czasu odpowiedzi ustnej;
- uwzględnienie problemów z wymową i artykulacją w czasie wypowiedzi;
- uzupełnienia wypowiedzi ustnej, wypowiedzią pisemną.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych w klasie VII z historii dla ucznia z niedosłuchem

- uczeń powinien zająć w Sali lekcyjnej miejsce, z którego będzie najlepiej słyszał nauczyciela, zapewnienie optymalnych warunków akustycznych;
- wyraźne artykułowanie z właściwą intonacją;
- upewnienie się czy uczeń zrozumiał polecenie;
- monitorowanie sporządzanych przez ucznia notatek i wykonywanych ćwiczeń;
- częste powtarzanie informacji stojąc przodem do ucznia; częste stosowanie pomocy wizualnych;
- tempo pracy powinno być dostosowane do możliwości percepcyjnych ucznia.

*Dostosowanie wymagań edukacyjnych w klasie VII z historii dla ucznia z upośledzeniem umiarkowanym -
IPET*

Geografia

**Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7 szkoły podstawowej,
spójne z Programem nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic**

Wymagania na poszczególne oceny ¹				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje całkowitą powierzchnię Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie • wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen</i>, <i>holocen</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacialna)</i> • wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski • wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie • wymienia główne rodzaje skał 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy • wskazuje na mapie przebieg granic Polski • omawia proces powstawania gór • wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • opisuje dzieje Ziemi • wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski • charakteryzuje jednostki geologiczne Polski • wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze • przedstawia proces powstawania lodowców • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski • przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski • rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze • wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę

¹ Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjne.

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> • wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego • podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski • wymienia elementy klimatu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>Średnia dobową temperatura powietrza</i> • wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce • określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowate</i> • wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zlodowacenia na obszarze Polski • opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe • porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy • dokonuje podziału surowców mineralnych • podaje cechy klimatu Polski • podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej • opisuje wody powierzchniowe Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • rozpoznaje typy ujść rzecznych • opisuje zjawisko powodzi • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią • wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych • omawia wielkość i głębokość Bałtyku 	<p>ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia warunki klimatyczne w Europie • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce • omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce • odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów • wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce • wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry • opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry • wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce • określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski • opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce • omawia ważniejsze typy jezior w Polsce • analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej • omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki • omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku • omawia procesy i czynniki glebotwórcze • opisuje typy lasów w Polsce • opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce • omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce • wymienia główne Źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego • ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce • podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego • planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
---	--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i> • wymienia przyczyny powodzi w Polsce • określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego • wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny • omawia linię brzegową Bałtyku • podaje główne cechy fizyczne Bałtyku • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i> • wymienia typy gleb w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> • wymienia różne rodzaje lasów w Polsce • wymienia formy ochrony przyrody w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz Świata • opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku • opisuje wybrane typy gleb w Polsce • przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski • omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski • omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce • podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu • charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku • omawia powstawanie gleby • wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych • omawia funkcje lasów • omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce • ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego 		
---	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> wskazuje parki narodowe na mapie Polski 				
2. Ludność i urbanizacja w Polsce				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolicy wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II wojnie światowej omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018 omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku wyjaśnia przyczyny zróżnicowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. oblicza współczynnik przyrostu naturalnego podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia podział administracyjny Polski omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku omawia przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce analizuje na podstawie dostępnych

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> • wymienia przyczyny migracji wewnętrznych • odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski • wymienia główne skupiska Polonii • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> • odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki 	<p>gęstości zaludnienia w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności • charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych 	<p>wybranych państwach Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności • analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego • porównuje strukturę narodowościową ludności Polski ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich • określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach • porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich na • charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy • omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach • analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych • omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy • określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy 	<p>Źródeł skutki bezrobocia w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie dostępnych Źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej • identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
--	--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto</i>, <i>wskaźnik urbanizacji</i>, <i>aglomeracja monocentryczna</i>, <i>aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i> • wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie • wymienia funkcje miast • odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną • omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce • porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy • analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy 		
---	---	--	--	--

3. Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje rolnictwa • wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • charakteryzuje regiony rolnicze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce • charakteryzuje na rozmieszczenie upraw w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej • dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy
--	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i> wymienia główne uprawy w Polsce wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i> wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy wymienia funkcje przemysłu wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej wymienia Źródła energii wymienia typy elektrowni wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce 	<p>wielkościami gospodarstw rolnych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce omawia cechy polskiego przemysłu wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłone, wodne i niekonwencjonalne opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze Źródeł odnawialnych 	<p>o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy wyjaśnia wpływ warunków pozaprzrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy omawia rozwój przemysłu po II wojnie światowej analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej omawia na podstawie dostępnych Źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce wymienia korzyści płynące z wykorzystania Źródeł odnawialnych do produkcji energii analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem określa na podstawie dostępnych Źródeł uwarunkowania 	<p>zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje na podstawie dostępnych Źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzrodnicze sprzyjające produkcji energii ze Źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce ustala na podstawie dostępnych Źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego
---	--	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne Źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie wymienia Źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich Źródła 	<p>pomorskim i łódzkim</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich opisuje strukturę połowów ryb w Polsce charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan Środowiska wymienia Źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<p>rozwoju gospodarki morskiej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rozwój przemysłu stoczniowego w Polsce analizuje na podstawie danych statystycznych stopień zanieczyszczenia wód Śródlądowych omawia skutki zanieczyszczenia Środowiska naturalnego 	
4. Usługi w Polsce				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> wyróżnia rodzaje transportu w Polsce wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze wyróżnia rodzaje łączności wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie usług w Polsce omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych stan 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski prezentuje na podstawie dostępnych Źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski omawia rolę transportu morskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta podaje przykłady sukcesów

<p><i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>morskiej floty transportowej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego omawia czynniki rozwoju turystyki wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście Światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście Światowego dziedzictwa UNESCO</i> charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>w rozwoju innych działów gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki analizuje na podstawie dostępnych Źródeł wpływ z turystyki i w wybranych krajach Europy ocenia na podstawie dostępnych Źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>polских firm na arenie międzynarodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia na podstawie dostępnych Źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy omawia na podstawie dostępnych Źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski
---	---	--	--	---

5. Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych rozpoznaje skały występujące 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia uwarunkowania różnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie wykazuje na podstawie obserwacji terenowych
--	---	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>w regionie miejsca zamieszkania</p> <ul style="list-style-type: none"> wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu prezentuje główne cechy gospodarki regionu opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego</p> <ul style="list-style-type: none"> planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej
--	---	---	---	---

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z geografii

dla klasy 7

uczeń słabosłyszący

- Dostosowanie wymagań edukacyjnych* do indywidualnych możliwości psychofizycznych i edukacyjnych ucznia
- Dostosowanie metod i form pracy dydaktycznej oraz pomocy dydaktycznych do indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych oraz komunikacyjnych ucznia
- Zapewnienie komfortu psychicznego, poczucia bezpieczeństwa i akceptacji, nawiązanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego nauczyciela z uczniem
- Monitorowanie pracy ucznia na lekcji, częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień
- Indywidualizowanie prac domowych- poprzez dostosowanie ich zakresu do możliwości ucznia
- Wzmacnianie motywacji do nauki i systematyczności poprzez docenienie wysiłku wkładanego w pokonywanie trudności, niezależnie od tego czy efekt jest w pełni zadowalający
- W miarę możliwości stosowanie większej ilości powtórzeń w celu lepszego utrwalenia ćwiczonego materiału
- Wydłużanie czasu pracy na wykonanie zadania
- Umożliwianie korzystania z różnorodnych pomocy dydaktycznych
- Wykorzystywanie zasobów multimedialnych ułatwiających skupienie uwagi
- Stosowanie zrozumiałych i krótkich komunikatów słownych na lekcji
- W miarę możliwości tworzenie map myśli jako sposobów notowania treści lekcji
- Opracowywanie zindywidualizowanych materiałów pozwalających uczniom na wielostronne przyswajanie treści edukacyjnych w sposób interesujący i dostosowany do preferencji ucznia
- Dzielenie materiału na mniejsze partie
- Umożliwienie pracy w małych grupach, korzystania ze wsparcia i kompetencji rówieśników

- Stosowanie zasady stopniowania trudności
- Zapewnienie uczniowi siedzenia w pierwszej ławce
- Mówienie do ucznia wyraźnie, używanie normalnego głosu i intonacji
- Eliminowanie zbędnego hałasu
- Zapisywanie na tablicy trudnych i nowych pojęć
- Zachęcanie do dyskusji, aktywności werbalnej na forum klasy
- Pomoc w zadaniach przyczynowo-skutkowych i czasowo-przestrzennych

Wymagania na poszczególne oceny ²				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje całkowitą powierzchnię Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie • wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • opisuje dzieje Ziemi • wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski • charakteryzuje jednostki geologiczne Polski • wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze • przedstawia proces powstawania lodowców 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między

² Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjne.

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen, holocen</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacialna)</i> • wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski • wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie • wymienia główne rodzaje skał • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> • wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego • podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski • wymienia elementy klimatu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>Średnia dobowa temperatura powietrza</i> • wymienia czynniki, które warunkują różnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie przebieg granic Polski • omawia proces powstawania gór • wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce • omawia zlodowacenia na obszarze Polski • opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe • porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy • dokonuje podziału surowców mineralnych • podaje cechy klimatu Polski • podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej • opisuje wody powierzchniowe Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • rozpoznaje typy ujść rzecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski • opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia warunki klimatyczne w Europie • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce • omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce • odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski • przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski • rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce • opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski • opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce • omawia ważniejsze typy jezior w Polsce • analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej • omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki 	<ul style="list-style-type: none"> • występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na Środowisko przyrodnicze • wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę • ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce • omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce • wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego • ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce
---	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowate</i> • wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i> • wymienia przyczyny powodzi w Polsce • określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego • wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny • omawia linię brzegową Bałtyku • podaje główne cechy fizyczne Bałtyku • wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zjawisko powodzi • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią • wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych • omawia wielkość i głębokość Bałtyku • charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata • opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku • opisuje wybrane typy gleb w Polsce • przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski • omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski • omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce • podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce • wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry • opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry • wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce • określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników • charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku • omawia powstawanie gleby • wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych • omawia funkcje lasów • omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce • ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku • omawia procesy i czynniki glebotwórcze • opisuje typy lasów w Polsce • opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego • planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
---	--	--	--	---

<p><i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia typy gleb w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> wymienia różne rodzaje lasów w Polsce wymienia formy ochrony przyrody w Polsce wskazuje parki narodowe na mapie Polski 	<p>pomników przyrody na obszarze wybranego regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 			
<p>2. Ludność i urbanizacja w Polsce</p>				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II wojnie Światowej omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018 omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. oblicza współczynnik przyrostu naturalnego podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia podział administracyjny Polski omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku omawia przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych Źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie ukazuje na wybranych przykładach

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, Średnia długość trwania Życia</i> • odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych • wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> • wymienia przyczyny migracji wewnętrznych • odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski • wymienia główne skupiska Polonii • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw • wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności • charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski • opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce • opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce • porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy • omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności • analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego • porównuje strukturę narodowościową ludności Polski ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich 	<p>w wybranych państwach Europy i Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce • charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce • wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich • omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy • omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach • analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych • omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy 	<p>wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce • analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej • identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
---	--	--	---	---

<p>przez mniejszości narodowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> • odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki • odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i> • wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie • wymienia funkcje miast • odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wymienia przyczyny wyludniania 	<p>społeczności etniczne w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną • omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach • porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich • charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce • omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce • porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy • analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> • określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy 	
--	--	--	--	--

się wsi oddalonych od dużych miast				
3. Rolnictwo i przemysł Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje rolnictwa wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i> wymienia główne uprawy w Polsce wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i> wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy wymienia funkcje przemysłu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce wymienia główne rejon warzywnictwa i sadownictwa w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce omawia cechy polskiego przemysłu wymienia przyczyny zmian w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku omawia na podstawie dostępnych Źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny wykazuje na podstawie dostępnych Źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki

<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej wymienia Źródła energii wymienia typy elektrowni wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce wymienia główne Źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie wymienia Źródła zanieczyszczeń Środowiska przyrodniczego podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>strukturze przemysłu Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne, wodne i niekonwencjonalne opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze Źródeł odnawialnych podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich Źródła 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy wyjaśnia wpływ warunków pozaprzryniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich opisuje strukturę połowów ryb w Polsce charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska wymienia Źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia korzyści płynące z wykorzystania Źródeł odnawialnych do produkcji energii analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem określa na podstawie dostępnych Źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce omawia rozwój przemysłu stoczniowego w Polsce analizuje na podstawie danych statystycznych stopień zanieczyszczenia wód śródlądowych omawia skutki zanieczyszczenia Środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce ustala na podstawie dostępnych Źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie Środowiska przyrodniczego
<p>4. Usługi w Polsce</p>				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie usług w Polsce omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce omawia na podstawie map 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju charakteryzuje udział poszczególnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych

<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia rodzaje transportu w Polsce wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze wyróżnia rodzaje łączności wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego omawia czynniki rozwoju turystyki wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście Światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie 	<p>rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście Światowego dziedzictwa UNESCO</i> charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje na podstawie dostępnych Źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki analizuje na podstawie dostępnych Źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy ocenia na podstawie dostępnych Źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>na wybranym obszarze kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej ocenia na podstawie dostępnych Źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy omawia na podstawie dostępnych Źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski
--	--	---	--	---

		wybrzeża Bałtyku i Małopolski		
5. Mój region i moja mała ojczyzna				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> • wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony • wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny • przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie • wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych • rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania • wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych • określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym • rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie • analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu • prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu • prezentuje główne cechy gospodarki regionu • opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny • omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu • prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie • wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego • planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie • projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności • podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej

**Dostosowanie wymagań edukacyjnych z geografii dla klasy 7
uczeń z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją**

- Dostosowanie wymagań edukacyjnych* i tempa pracy do indywidualnych możliwości ucznia
- Dokonywanie indywidualizacji powierzonych uczniowi zadań oraz uwzględnianie na bieżąco poczynionych postępów edukacyjnych
- Przekazywanie poleceń w formie ustnej i pisemnej
- Przy ocenie ociągnięć ucznia szczególnie docenianie aktywność, wkład pracy oraz stosunek do przedmiotu (systematyczność, obowiązkowość, dokładność)
- Kontrolowanie stopnia rozumienia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów w razie problemów udzielanie dodatkowych wyjaśnień
- Ograniczenie ilości tekstów do czytania i pisania
- W miarę możliwości przygotowywać sprawdziany w formie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami
- Udzielanie zachęty przy wypowiedziach ustnych, zadawanie pytań naprowadzających, pomoc w porządkowaniu wiadomości i wyciąganiu wniosków
- Dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie
- Wyznaczanie zakresu materiału, które uczeń ma przyswoić
- Ocenianie poprawności toku rozumowania zadań
- Unikanie wrywania do odpowiedzi
- W miarę możliwości organizowanie zajęć w terenie
- Stosowanie aktywizujących metod nauczania

- Wzmacnianie motywacji do nauki i systematyczności poprzez zadawanie i sprawdzanie, krótkich prac domowych dostosowanych do możliwości ucznia

Wymagania na poszczególne oceny ³				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje całkowitą powierzchnię Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie • wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen</i>, <i>holocen</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacjalna)</i> • wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy • wskazuje na mapie przebieg granic Polski • omawia proces powstawania gór • wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • opisuje dzieje Ziemi • wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski • charakteryzuje jednostki geologiczne Polski • wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze • przedstawia proces powstawania lodowców • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski • przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski • rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze

³ Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjne.

<ul style="list-style-type: none"> wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie wymienia główne rodzaje skał wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski wymienia elementy klimatu wyjaśnia znaczenie terminu <i>Średnia dobowa temperatura powietrza</i> wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny,</i> 	<p>fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zlodowacenia na obszarze Polski opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy dokonuje podziału surowców mineralnych podaje cechy klimatu Polski podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej opisuje wody powierzchniowe Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej rozpoznaje typy ujść rzecznych opisuje zjawisko powodzi wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych 	<p>rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej omawia warunki klimatyczne w Europie charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce omawia ważniejsze typy jezior w Polsce analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku omawia procesy i czynniki glebotwórcze opisuje typy lasów w Polsce opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego planuje wycieczkę do parku
---	---	---	---	--

<p><i>dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowate</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i> wymienia przyczyny powodzi w Polsce określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny omawia linię brzegową Bałtyku podaje główne cechy fizyczne Bałtyku wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i> wymienia typy gleb w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> wymienia różne rodzaje lasów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wielkość i głębokość Bałtyku charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku opisuje wybrane typy gleb w Polsce przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku omawia powstawanie gleby wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych omawia funkcje lasów omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów Środowiska przyrodniczego 	<p>objęte ochroną na terenie Polski</p>	<p>narodowego lub rezerwatu przyrody</p>
--	---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy ochrony przyrody w Polsce wskazuje parki narodowe na mapie Polski 				
2. Ludność i urbanizacja w Polsce				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II wojnie światowej omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018 omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. oblicza współczynnik przyrostu naturalnego podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia podział administracyjny Polski omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> • wymienia przyczyny migracji wewnętrznych • odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski • wymienia główne skupiska Polonii • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> • odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności • charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy • omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności • analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego • porównuje strukturę narodowościową ludności Polski ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich • określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach • porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich • omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy • omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach • analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych • omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy • określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej • identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
---	---	---	--	---

<p>poszczególnych sektorach gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto</i>, <i>wskaźnik urbanizacji</i>, <i>aglomeracja monocentryczna</i>, <i>aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i> • wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie • wymienia funkcje miast • odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast 	<p>podstawie danych statystycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną • omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce • omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce • porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy • analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy 		
3. Rolnictwo i przemysł Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje rolnictwa • wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce • charakteryzuje czynniki wpływające 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej

<p>warunki rozwoju rolnictwa w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i> wymienia główne uprawy w Polsce wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i> wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy wymienia funkcje przemysłu wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej wymienia Źródła energii wymienia typy elektrowni 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce omawia cechy polskiego przemysłu wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne, wodne i niekonwencjonalne opisuje wielkość produkcji energii 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy wyjaśnia wpływ warunków pozaprzemysłowych na wykorzystanie OZE w 	<p>na rozmieszczenie upraw w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej omawia na podstawie dostępnych Źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce wymienia korzyści płynące z wykorzystania Źródeł odnawialnych do produkcji energii analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem określa na podstawie dostępnych 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny wykazuje na podstawie dostępnych Źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzemysłowe sprzyjające produkcji energii ze Źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce ustala na podstawie dostępnych Źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie
--	---	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce wymienia główne Źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie wymienia Źródła zanieczyszczeń Środowiska przyrodniczego podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>elektrycznej ze Źródeł odnawialnych</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich Źródła 	<p>województwach pomorskim i łódzkim</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich opisuje strukturę połowów ryb w Polsce charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan Środowiska wymienia Źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<p>Źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rozwój przemysłu stoczniowego w Polsce analizuje na podstawie danych statystycznych stopień zanieczyszczenia wód śródlądowych omawia skutki zanieczyszczenia Środowiska naturalnego 	<p>Środowiska przyrodniczego</p>
<p>4. Usługi w Polsce</p>				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> wyróżnia rodzaje transportu w Polsce wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze wyróżnia rodzaje łączności wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie usług w Polsce omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych stan 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do Środków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski prezentuje na podstawie dostępnych Źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski omawia rolę transportu morskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta podaje przykłady sukcesów

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> • wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> • wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie • wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>morskiej floty transportowej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych • wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym • wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego • omawia czynniki rozwoju turystyki • wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście Światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie 	<p>łączy na terenie Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach • wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych • przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce • charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście Światowego dziedzictwa UNESCO</i> • charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski • wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>w rozwoju innych działów gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki • analizuje na podstawie dostępnych Źródeł wpływ z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy • ocenia na podstawie dostępnych Źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski • analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie • określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>polskich firm na arenie międzynarodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia na podstawie dostępnych Źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy • omawia na podstawie dostępnych Źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski
--	---	---	---	--

5. Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> • wskazuje położenie swojego regionu na mapie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie
---	---	---	--	--

<p>ogólnogeograficznej Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu prezentuje główne cechy gospodarki regionu opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>i kulturowe walory swojego regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej
--	--	---	---	---

Plastyka

Roczny plan pracy z plastyki do programu nauczania „Do dzieła!” Klasa VII

Numer i temat lekcji	Liczba godzin	Treści nauczania	Wymagania		Odniesienia do podstawy programowej
			podstawowe	ponadpodstawowe	
			Uczeń:		
1. i 2. ABC sztuki	2	- terminy: <i>sztuka elitarna, sztuka popularna, sztuka ludowa, etnografia, etnologia, skansen, muzeum etnograficzne, świątek, pieta, etnodesign, sztuka nowoczesna, sztuka abstrakcyjna, sztuka współczesna, współczesne formy wypowiedzi artystycznej</i> - rodzaje sztuki wyróżniane ze względu na twórców, odbiorców oraz formę i treść dzieł	- tłumaczy, czym są sztuka elitarna, sztuka popularna i sztuka ludowa, - wskazuje główne różnice między sztuką elitarną, sztuką popularną i sztuką ludową, - wyjaśnia, czym jest skansen, - podaje przykłady sztuki ludowej, - wymienia epoki w historii sztuki, - wylicza nowe zjawiska w sztuce początku XX w., - określa, czym jest	- charakteryzuje sztukę elitarną, sztukę popularną i sztukę ludową, - tłumaczy, czym zajmują się etnografia i etnologia, - wyjaśnia, czym jest etnodesign, i podaje przykłady inspiracji twórczością ludową w sztuce współczesnej i w swoim otoczeniu, - podaje najważniejsze cechy twórczości z kolejnych epok w historii sztuki, - omawia główne etapy	I.1 I.6 II.1 II.4 II.6 III.1 III.2 III.3 III.4 III.5 III.6

		<ul style="list-style-type: none"> - przemiany w sztuce i jej ewolucja wynikające z przemian cywilizacyjnych, kulturowych, historycznych - epoki w sztuce - nowe zjawiska i formy dzieł w sztuce początku XX w. - specyfika sztuki współczesnej i reprezentujących ją dzieł - porównanie dzieł sztuki dawnej i sztuki współczesnej - działanie plastyczne – ekspresja przez sztukę 	<ul style="list-style-type: none"> abstrakcja, - krótko charakteryzuje sztukę współczesną, - wykonuje w wybranej technice plastycznej pracę inspirowaną sztuką elitarną, popularną albo ludową bądź zjawiskami ze sztuki współczesnej – według wskazówek prowadzącego, - bierze udział w przygotowaniu portfolio dotyczącego wybranego obiektu z najbliższej okolicy lub reportażu na temat swojej małej ojczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> ewolucji sztuki na przełomie XIX i XX w., - charakteryzuje sztukę abstrakcyjną, - przedstawia specyfikę sztuki współczesnej, - opowiada, jak zmieniały się dzieła sztuki w ciągu wieków – co odróżnia współczesne dzieła od dzieł dawnych, - wykonuje w określonej technice plastycznej pracę inspirowaną sztuką elitarną, popularną albo ludową bądź zjawiskami sztuki współczesnej, interpretując zadanie samodzielnie i twórczo, - aktywnie uczestniczy w przygotowaniu portfolio dotyczącego wybranego obiektu z najbliższej okolicy lub reportażu na temat swojej małej ojczyzny. 	
3. i 4. Sztuka nowoczesna – fowizm, ekspresjonizm, kubizm, futurizm	2	<ul style="list-style-type: none"> - terminy: <i>fowizm, ekspresjonizm, kubizm, futurizm, formizm</i> - ramy czasowe nurtów sztuki nowoczesnej - prądy sztuki nowoczesnej – cechy charakterystyczne, najważniejsze informacje - muzea prezentujące dzieła sztuki nowoczesnej - analiza przykładowych 	<ul style="list-style-type: none"> - sytuuje nurty sztuki nowoczesnej w czasie, - wymienia najważniejsze cechy poznanych kierunków, - wskazuje przykładowych twórców reprezentujących prądy nowoczesne oraz ich dzieła, - z pomocą nauczyciela opisuje wybrane dzieło 	<ul style="list-style-type: none"> - określa ramy czasowe każdego z nurtów sztuki nowoczesnej, - omawia poznane kierunki sztuki, - rozpoznaje typowe wytwory z poszczególnych nurtów sztuki nowoczesnej i wskazuje między nimi różnice, - wymienia przedstawicieli 	<ul style="list-style-type: none"> I.1 I.6 II.1 II.6 III.4 III.5 III.6 III.7

		<p>dzieł zaliczanych do poznanych nurtów</p> <ul style="list-style-type: none"> - działanie plastyczne – ekspresja przez sztukę 	<p>reprezentujące jeden z poznanych nurtów,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonuje pracę inspirowaną twórczością fowistów lub kubistów – według wskazówek prowadzącego. 	<p>poszczególnych nurtów sztuki i ich dzieła,</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia dzieła poszczególnych nurtów, uwzględniając ich tematykę i charakterystyczne dla nich środki wyrazu, - wyjaśnia, kim byli formiści, - wykonuje prace inspirowane twórczością fowistów i kubistów, interpretując zadanie samodzielnie i twórczo. 	
<p>5., 6. i 7. Fotografia</p>	3	<ul style="list-style-type: none"> - terminy: <i>fotomontaż, fotokolaż, fotogram, fotografia analogowa i fotografia cyfrowa, fotografia amatorska i fotografia profesjonalna, fotografik, fotografia artystyczna i fotografia użytkowa, fotografia reportażowa, kadr, głębia ostrości, decydujący moment, reguła trójpodziału, mocne punkty w fotografii</i> - fotografia jako dziedzina sztuki - rodzaje i tematy fotografii - środki wyrazu fotografii - zasady kompozycji w fotografii - analiza przykładowego dzieła fotograficznego - działanie plastyczne – 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym jest fotografia, - wyjaśnia znaczenie podstawowych terminów związanych z fotografią, - wylicza rodzaje fotografii, - podaje, jakie są zastosowania fotografii, - odpowiada, kim jest fotografik, - wymienia tematy fotografii, - wskazuje środki wyrazu typowe dla fotografii, - z pomocą nauczyciela opisuje wybrane dzieło fotograficzne, - wykonuje fotografię według wskazówek prowadzącego. 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy znaczenie terminów typowych dla fotografii, - charakteryzuje fotografię jako dziedzinę sztuki, - omawia rodzaje fotografii i wskazuje między nimi różnice, - wymienia środki wyrazu typowe dla fotografii i komentuje ich zastosowanie w wybranym dziele fotograficznym, - wyjaśnia, czym są decydujący moment i mocne punkty w fotografii oraz na czym polega reguła trójpodziału, - wymienia zasady kompozycji fotografii i stosuje je podczas wykonywania własnych zdjęć, - omawia dzieło fotograficzne (wybrane 	<p>I.1 I.2 I.3 I.4 I.6 II.2 II.6 III.5</p>

		ekspresja przez sztukę: wykonanie fotografii		samodzielnie lub wskazane przez nauczyciela), uwzględniając jego tematykę i charakterystyczne dla niego środki wyrazu, - wykonuje fotografię, interpretując zadanie samodzielnie i twórczo.	
8. Fotografia w sztuce nowoczesnej – dadaizm, surrealizm	1	- terminy: <i>dadaizm, surrealizm</i> - ramy czasowe dadaizmu i surrealizmu - cechy charakterystyczne dla poznanych nurtów, najważniejsze informacje - sztuka surrealizmu w muzeum - analiza przykładowych dzieł dadaizmu i surrealizmu - działanie plastyczne – ekspresja przez sztukę	- sytuuje dadaizm i surrealizm w czasie, - wymienia najważniejsze cechy poznanych kierunków, - wskazuje przykładowych twórców reprezentujących dadaizm i surrealizm oraz ich wybrane dzieła, - z pomocą nauczyciela opisuje wybrane dzieło dadaizmu lub surrealizmu, - wykonuje fotokolaż inspirowany twórczością dadaistów i surrealistów – według wskazówek prowadzącego.	- podaje ramy czasowe każdego z poznanych nurtów, - omawia poznane kierunki, - rozpoznaje typowe cechy wytworów dadaizmu i surrealizmu oraz wskazuje między nimi różnice, - wymienia przedstawicieli poszczególnych nurtów i wskazuje ich dzieła, - omawia dzieła z poszczególnych nurtów, uwzględniając ich tematykę i zastosowane w nich środki wyrazu, - analizuje przykłady nowych technik i strategii artystycznych typowych dla dadaizmu i surrealizmu, - wykonuje fotokolaż inspirowany twórczością dadaistów i surrealistów, interpretując zadanie samodzielnie i twórczo.	I.1 I.6 II.1 II.6 III.5 III.6 III.7
9., 10. i 11. Film	3	- terminy: <i>fabuła, kadr, ujęcie, scena, sekwencja, montaż, plan filmowy</i> - film jako dziedzina	- tłumaczy, czym jest film, - wyjaśnia znaczenie podstawowych terminów związanych z filmem,	- wyjaśnia znaczenie terminów typowych dla sztuki filmowej, - charakteryzuje film jako	I.1 I.2 II.1 II.4

		<p>sztuki</p> <ul style="list-style-type: none"> - środki wyrazu w filmie - typy kompozycji kadru filmowego (plany filmowe) - analiza przykładowego dzieła filmowego - działanie plastyczne – ekspresja przez sztukę: nagranie filmu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia środki wyrazu typowe dla filmu, - odpowiada, czym jest plan filmowy, - z pomocą nauczyciela opisuje wybrane dzieło filmowe, - tworzy wypowiedź wizualną w wybranej technice plastycznej lub nagrywa krótki film – według wskazówek prowadzącego. 	<p>dziedzinę sztuki,</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rozwój i przemiany filmu, - wymienia środki wyrazu typowe dla filmu i komentuje ich zastosowanie w wybranym dziele filmowym, - rozpoznaje typy planów filmowych, - wskazuje związki kina z innymi dziedzinami sztuki, - omawia dzieło filmowe (wybrane samodzielnie lub wskazane przez nauczyciela), uwzględniając jego tematykę i charakterystyczne dla niego środki wyrazu, - tworzy wypowiedź wizualną w określonej technice plastycznej lub nagrywa krótki film, interpretując zadanie samodzielnie i twórczo. 	<p>II.5 II.6 III.2 III.5</p>
<p>12., 13. i 14. Asamblaż i instalacja</p>	<p>3</p>	<ul style="list-style-type: none"> - terminy: <i>przedmiot gotowy (ready made), przedmiot znaleziony, asamblaż, instalacja, wideoinstalacja, pop-art, land art (sztuka ziemi)</i> - źródła współczesnych form wypowiedzi artystycznej - asamblaż i instalacja jako nowe formy sztuki - cechy charakterystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są asamblaż, instalacja, wideoinstalacja, - wymienia przykłady nietypowych materiałów wykorzystywanych w sztuce najnowszej, - wylicza środki wyrazu typowe dla nowych form sztuki, - z pomocą nauczyciela opisuje wybrany asamblaż 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rozwój form sztuki od <i>ready made</i> i przedmiotów znalezionych do asamblaży i instalacji, - wskazuje różnice między asamblażem a instalacją, - charakteryzuje pop-art i land art, - podaje środki wyrazu typowe dla nowych form sztuki i komentuje ich zastosowanie w wybranym 	<p>I.1 II.1 II.2 II.3 II.4 II.6 II.7 III.4 III.5 III.6</p>

		<p>dla asamblażu i instalacji</p> <ul style="list-style-type: none"> - środki wyrazu asamblażu i instalacji - związki asamblażu i instalacji ze współczesnymi nurtami sztuki - analiza przykładowych asamblażu i instalacji - działania plastyczne – ekspresja przez sztukę 	<p>lub wskazaną instalację,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonuje pracę przestrzenną w wybranej technice plastycznej –według wskazówek prowadzącego. 	<p>dziele,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wylicza różnice między asamblażami a tradycyjnymi obrazami, - omawia asamblaż i instalację (wybrane samodzielnie lub wskazane przez nauczyciela), uwzględniając tematykę tych dzieł i charakterystyczne dla nich środki wyrazu, - wykonuje pracę przestrzenną w określonej technice, interpretując zadanie samodzielnie i twórczo. 	
<p>15., 16. i 17. Happening i performance</p>	3	<ul style="list-style-type: none"> - terminy: <i>happening</i>, <i>performance</i> - źródła sztuki opartej na działaniu - happening i performance jako nowe formy sztuki - cechy charakterystyczne happeningu i performance'u - środki wyrazu happeningu i performance'u - dzieło sztuki jako proces i wydarzenie - rola odbiorcy jako współtwórcy sztuki - analiza przykładowych happeningów i performance'ów - ekspresja przez sztukę – 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są happening i performance, - podaje przykłady działań możliwych do zrealizowania w ramach happeningu i performance'u, - omawia rolę artysty i odbiorcy w happeningu i performansie, - przedstawia, kim był Tadeusz Kantor, - wymienia środki wyrazu typowe dla sztuki akcji, - z pomocą nauczyciela opisuje wybrany happening lub wskazany performance, - bierze udział w akcji artystycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rozwój sztuki od działań dadaistów i surrealistów do happeningów i performance'ów, - wskazuje różnice między happeningiem a performance'em - określa, czym sztuka akcji różni się od teatru, - wymienia środki wyrazu typowe dla sztuki akcji i komentuje ich zastosowanie w wybranej realizacji, - wylicza różnice między performance'ami a tradycyjnymi rzeźbami, - opowiada o twórczości Tadeusza Kantora, - omawia happening i performance (wybrane 	<p>I.1 II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 II.7 III.4 III.5</p>

		przygotowanie akcji artystycznej		samodzielnie lub wskazane przez nauczyciela), uwzględniając tematykę tych dzieł i charakterystyczne dla nich środki wyrazu, - przygotowuje koncepcję akcji artystycznej i aktywnie uczestniczy w jej realizacji.	
18. Projekt artystyczno- -edukacyjny, cz. I	1	- specyfika metody projektu - faza przygotowawcza - cele projektu - formy i strategie działań: teatr plastyczny, happening, warsztaty	- bierze udział w opracowaniu koncepcji projektu oraz w rozplanowaniu kolejnych działań.	- przedstawia własne pomysły na projekt artystyczno-edukacyjny, - aktywnie uczestniczy w zdefiniowaniu celów projektu oraz opracowaniu jego formuły, - wykazuje inicjatywę w planowaniu poszczególnych działań.	I.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 III.2
19., 20. i 21. Nowe media w sztuce	3	- terminy: <i>medium, media tradycyjne i nowe media, multimedia, sztuka nowych mediów (multimedialna), interaktywność, grafika komputerowa, grafika: rastrowa, wektorowa, dwuwymiarowa, trójwymiarowa, hipertekst, rzeczywistość wirtualna (VR)</i> - źródła sztuki nowych mediów - rozwój nowych mediów - cechy dzieł sztuki nowych mediów	- wyjaśnia, czym są media, nowe media i multimedia, - wylicza główne rodzaje i przykładowe cechy dzieł sztuki nowych mediów, - podaje wybrane narzędzia i techniki charakterystyczne dla sztuki nowych mediów, - wymienia środki wyrazu typowe dla twórczości multimedialnej, - z pomocą nauczyciela opisuje wybrane dzieło sztuki nowych mediów, - tworzy wypowiedź wizualną	- przedstawia specyfikę sztuki nowych mediów, - omawia rozwój i przemiany sztuki nowych mediów, - wyjaśnia, czym są interaktywność, hipertekst, rzeczywistość wirtualna, - charakteryzuje narzędzia i techniki typowe dla sztuki nowych mediów, - opowiada o roli odbiorcy w sztuce nowych mediów, - wymienia środki wyrazu typowe dla sztuki multimedialnej i komentuje ich zastosowanie w	I.1 I.6 II.1 II.2 II.4 II.6 III.5 III.7 III.8

		<ul style="list-style-type: none"> - narzędzia i techniki sztuki nowych mediów - środki wyrazu sztuki multimedialnej - analiza przykładowych realizacji z zakresu sztuki nowych mediów - ekspresja przez sztukę – tworzenie wypowiedzi artystycznej z wykorzystaniem nowych mediów 	z wykorzystaniem technik cyfrowych – według wskazówek prowadzącego.	<p>wybranej realizacji,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wylicza różnice między dziełem sztuki nowych mediów a fotografią, - omawia dzieło multimedialne (wybrane samodzielnie lub wskazane przez nauczyciela), uwzględniając jego tematykę i charakterystyczne dla niego środki wyrazu, - tworzy wypowiedź wizualną z wykorzystaniem technik cyfrowych, interpretując zadanie samodzielnie i twórczo. 	
22. Projekt artystyczno- -edukacyjny, cz. II	1	<ul style="list-style-type: none"> - faza realizacyjna - role i zadania uczestników projektu - działania promocyjne i dokumentacyjne - konsultacje 	<ul style="list-style-type: none"> - pracując w zespole, przygotowuje projekt artystyczno-edukacyjny, - wykonuje zadania przydzielone mu w ramach projektu. 	<ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczy w organizowaniu wydarzenia będącego finałem projektu, - przyjmuje rolę lidera grupy, - podczas realizacji projektu wykazuje się wiadomościami zdobytymi na lekcjach plastyki i innych zajęciach oraz wiedzą pozaszkolną. 	<p>I.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 III.2</p>
23., 24., 25. i 26. Analiza dawnych i współczesnych dzieł sztuki	4	<ul style="list-style-type: none"> - czynniki wpływające na odbiór prac artystycznych - elementy składające się na formę dzieła sztuki: technika wykonania i materiał, faktura, kształty, skala i proporcje, barwa, kompozycja, 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje, od jakich czynników zależy odbiór prac artystycznych, - wyróżnia dyscypliny sztuk plastycznych z uwzględnieniem podziału na dzieła płaskie i przestrzenne, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia czynniki wpływające na odbiór prac artystycznych, - wyjaśnia różnice między dziełami realistycznymi a dziełami abstrakcyjnymi, - tłumaczy podział na sztukę dawną 	<p>I.1 I.2 I.3 I.4 I.5 I.6 II.2 II.3</p>

		<p>perspektywa, światłocien, plama barwna, linia</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównanie sposobu zastosowania poszczególnych środków wyrazu w wybranych dziełach - przykładowe opisy dzieł sztuki - refleksje w kontakcie z dziełami sztuki - działania plastyczne – ekspresja przez sztukę 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia poznane środki plastyczne i wykorzystuje ich nazwy w opisie dzieł, - przyporządkowuje techniki i materiały do dziedzin sztuki, - z pomocą nauczyciela opisuje wybrane dzieło sztuki, - posługuje się podstawowymi określeniami dotyczącymi formy prac artystycznych, - wykonuje pracę w wybranej technice plastycznej – według wskazówek prowadzącego. 	<p>i sztukę współczesną,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje poznane środki plastyczne typowe dla poszczególnych dziedzin sztuki – na wybranych przykładach, - analizuje dzieło sztuki (wybrane samodzielnie lub wskazane przez nauczyciela) z uwzględnieniem wszystkich poznanych środków wyrazu, - posługuje się różnorodnymi określeniami dotyczącymi formy prac artystycznych, - analizując dzieła sztuki, stawia własne pytania i dzieli się subiektywnymi refleksjami, - wykonuje pracę w określonej technice plastycznej, interpretując zadanie samodzielnie i twórczo. 	<p>II.6 III.4 III.5 III.6</p>
<p>27., 28. i 29. Tworzenie z natury</p>	<p>3</p>	<ul style="list-style-type: none"> - terminy: <i>szkic, plener, portret, martwa natura, pejzaż, camera obscura, trompe-l'oeil, vanitas, weduta</i> - specyfika tworzenia z natury - cele tworzenia z natury - typy rejestracji natury: idealizacja, realizm, iluzja, przetworzenie, deformacja, karykatura, satyra 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym jest tworzenie z natury, - wyjaśnia, czym są szkic i plener, - definiuje portret, martwą naturę i pejzaż, - odpowiada, dlaczego artyści inspirowani naturą, - wymienia podstawowe typy rejestracji rzeczywistości w sztuce, - z pomocą nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia specyfikę tworzenia z natury, - wymienia cele ukazywania rzeczywistości w dziełach sztuki, - opowiada o poszczególnych typach rejestracji natury, - tłumaczy, czym są camera obscura i <i>trompe-l'oeil</i>, - charakteryzuje odmiany 	<p>I.1 I.2 I.3 I.4 I.5 I.6 II.1 II.6 III.5 III.8</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - rodzaje martwej natury - rodzaje pejzażu - rodzaje portretu - analiza przykładowych dzieł - działania plastyczne – ekspresja przez sztukę 	<p>opisuje wybrane dzieło sztuki,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonuje martwą naturę, pejzaż lub portret w wybranej technice plastycznej – według wskazówek prowadzącego. 	<p>martwej natury, pejzażu i portretu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia dzieło (wybrane samodzielnie lub wskazane przez nauczyciela), uwzględniając jego tematykę i charakterystyczne dla niego środki wyrazu, - wykonuje według własnego pomysłu martwą naturę, pejzaż i portret, interpretując zadanie samodzielnie i twórczo. 	
30. Projekt artystyczno- -edukacyjny, cz. III	1	<ul style="list-style-type: none"> - faza podsumowująca - omówienie działań przeprowadzonych w ramach projektu artystyczno-edukacyjnego - ocena projektu 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zrealizowane etapy projektu i działania przeprowadzone w ramach każdego z nich, - ocenia pracę własną oraz grupy. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia efekty przeprowadzonego działania, - wyjaśnia, na jakie potrzeby kulturowe odbiorców odpowiedzieli organizatorzy przedsięwzięcia. 	I.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 III.2

Opracowanie: Marta Ipczyńska, Natalia Mrozkowiak

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych podczas zajęć z przedmiotu PLASTYKA

dostosowanie wymagań edukacyjnych dla uczniów z niedosłuchem:

- Zapewnić dobre oświetlenie klasy oraz miejsce dla ucznia w pierwszej ławce w rzędzie od okna. Uczeń będąc blisko nauczyciela (od 0,5 do 1.5 m), którego twarz jest dobrze oświetlona, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ust. Należy też, umożliwić mu odwracanie się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi;
- Nauczyciel mówiąc do całej klasy, powinien stać w jego pobliżu zwrócony twarzą w jego stronę -nie powinien chodzić po klasie, czy być odwrócony twarzą do tablicy, gdyż to utrudnia mu to odczytywanie mowy z jego ust;
- Należy mówić do ucznia wyraźnie używając normalnego głosu i intonacji, unikać gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji,
- Trzeba zadbać o spokój i ciszę w klasie, eliminować zbędny hałas m.in. zamykać okna przy ruchliwej ulicy, unikać szeleszczenia kartkami papieru, szurania krzesłami, to utrudnia uczniowi rozumienie poleceń nauczyciela i wypowiedzi innych uczniów, powoduje też większe zmęczenie. Takie zakłócenia stanowią również problem dla uczniów z aparatami słuchowymi, ponieważ są wzmacniane przez aparat;
- Nauczyciel winien upewnić się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez ucznia niedosłyszącego. W przypadku trudności zapewnić mu dodatkowe wyjaśnienia, sformułować inaczej polecenie, używając prostego, znanego dziecku słownictwa. Można też wskazać jak to polecenie wykonuje jego kolega siedzący w ławce;
- Uczeń z wadą słuchu ma trudności z równoczesnym wykonywaniem kilku czynności w tym samym czasie, nie jest w stanie słuchać nauczyciela -co wymaga obserwacji jego twarzy – jednocześnie otworzyć książkę na odpowiedniej stronie i odnaleźć wskazane ćwiczenie. Często więc nie nadąża za tempem pracy pozostałych uczniów w klasie,
- Ponadto uczeń niedosłyszący powinien siedzieć w ławce ze zdolnym uczniem, który chętnie dodatkowo będzie pomagał mu np. szybciej otworzy książkę, wskaże ćwiczenie, pozwoli przepisać notatkę z zeszytu itp.,

- W czasie lekcji wskazane jest używanie jak najczęściej pomocy wizualnych i tablicy (m.in. zapisanie nowego tematu, nowych i ważniejszych słów, dat itp.);
- Można poprosić innych uczniów w klasie, aby robili notatki z kopia i udostępniali je koledze/koleżance;
- Konieczne jest aktywizowanie ucznia do rozmowy poprzez zadawanie prostych pytań, podtrzymywanie jego odpowiedzi przez dopowiadanie pojedynczych słów, umowne gesty, mimiką twarzy;
- Nauczyciel podczas lekcji powinien często zwracać się do ucznia niesłyszącego, zadawać pytania – ale nie dlatego, aby oceniać jego wypowiedzi, ale by zmobilizować go do lepszej koncentracji uwagi i ułatwić mu lepsze zrozumienie tematu;
- Z uwagi na wolne tempo czytania trzeba dzielić tekst na mniejsze fragmenty;
 - Pisanie ze słuchu jest najtrudniejszą formą pisania, a szczególnie dla ucznia z zaburzonym słuchem i nieprawidłową wymową, dlatego też należy stosować ćwiczenia w pisaniu ze słuchu tylko wyrazów lub zdań, utrwalonych, w oparciu o znane mu słownictwo;
- Przy ocenie prac pisemnych nie należy uwzględniać błędów wynikających z niedosłuchu, one nie powinny obniżyć ogólnej oceny pracy.
- Przy ocenie osiągnięć ucznia z wadą słuchu należy szczególnie doceniać własną aktywność i wkład pracy ucznia, a także jego stosunek do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość, dokładność).

dostosowanie wymagań edukacyjnych dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową i afazją

- Dzielenie materiału na mniejsze partie;

- Dokonywanie modyfikacji ćwiczeń i zadań;
- Podawanie jasno sprecyzowanych instrukcji przy jednoczesnym sprawdzaniu stopnia ich zrozumienia;
- Prezentowanie materiału na konkretnych przykładach, zanim zostanie podane bardziej ogólne twierdzenie;
- Wydłużenie czasu na udzielanie odpowiedzi ustnej i pisemnej;
- Skupianie uwagi ucznia na tym, co w danej chwili uważamy za najważniejsze-zaznaczanie fragmentu, podkreślanie kolorem, akcentowanie przy pomocy słów (uwaga, ważne).

Matematyka

Wymagania z matematyki na poszczególne oceny w klasie VII

OBOWIĄZUJĄCY ZESTAW PODRĘCZNIKÓW WYDANYCH PRZEZ GWO

- Matematyka 7. Podręcznik do klasy siódmej szkoły podstawowej, *praca zbiorowa pod red. M. Dobrowolskiej*
- Matematyka 7. Zeszyt ćwiczeń, *M. Dobrowolska, M. Jucewicz, M. Karpiński*

WYMAGANIA NA OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2) obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których uczeń nie jest w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych podczas lekcji i wykonywać prostych zadań nawiązujących do sytuacji z życia codziennego.

DZIAŁ	CELE PODSTAWOWE	CELE PONADPODSTAWOWE
LICZBY I DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none">● rozumie rozszerzenie osi liczbowej na liczby ujemne● umie porównywać liczby wymierne● umie zaznaczać liczbę wymierną na osi liczbowej● umie zamieniać ułamek zwykły na dziesiętny i odwrotnie● zna pojęcia: rozwinięcie dziesiętne skończone, nieskończone, okres● umie zapisać liczby wymierne w postaci rozwinięć dziesiętnych skończonych i rozwinięć dziesiętnych nieskończonych okresowych● zna sposób zaokrąglania liczb● rozumie potrzebę zaokrąglania liczb● umie zaokrąglić liczbę do danego rzędu● umie szacować wyniki działań● zna algorytm dodawania i odejmowania liczb wymiernych dodatnich● umie dodawać i odejmować liczby wymierne dodatnie zapisane w jednakowej postaci● zna algorytm mnożenia i dzielenia liczb wymiernych dodatnich● umie podać odwrotność liczby● umie mnożyć i dzielić przez liczbę naturalną● umie obliczać ułamek danej liczby naturalnej● zna kolejność wykonywania działań● umie dodawać, odejmować, mnożyć i dzielić dwie liczby● zna pojęcie liczb przeciwnych● umie odczytać z osi liczbowej liczby spełniające określony warunek● umie opisać zbiór liczb za pomocą nierówności	

	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaznaczyć na osi liczbowej liczby spełniające określoną nierówność • zna pojęcie odległości między dwiema liczbami na osi liczbowej • umie na podstawie rysunku osi liczbowej określić odległość między liczbami 	
--	---	--

PROCENTY	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie procentu • rozumie potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym • umie wskazać przykłady zastosowań procentów w życiu codziennym • umie zamienić procent na ułamek • umie zamienić ułamek na procent • umie określić procentowo zaznaczoną część figury i zaznaczyć procent danej figury • zna pojęcie diagramu procentowego • umie z diagramów odczytać potrzebne informacje • umie obliczyć procent danej liczby • rozumie pojęcia podwyżka (obniżka) o pewien procent • wie, jak obliczyć podwyżkę (obniżkę) o pewien procent • umie obliczyć podwyżkę (obniżkę) o pewien procent 	
-----------------	---	--

FIGURY NA PŁASZCZYŹNIE	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe pojęcia: punkt, prosta, odcinek • zna pojęcie prostych prostopadłych i równoległych • umie konstruować odcinek przystający do danego • zna pojęcie kąta • zna pojęcie miary kąta • zna rodzaje kątów • umie konstruować kąt przystający do danego • zna nazwy kątów utworzonych przez dwie przecinające się proste oraz kątów utworzonych pomiędzy dwiema prostymi równoległymi przeciętymi trzecią prostą i związki pomiędzy nimi • zna pojęcie wielokąta • zna sumę miar kątów wewnętrznych trójkąta 	
-------------------------------	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ● umie kreślić poszczególne rodzaje trójkątów ● zna definicję figur przystających ● umie wskazać figury przystające ● zna definicję prostokąta i kwadratu ● umie rozróżniać poszczególne rodzaje czworokątów ● umie rysować przekątne czworokątów ● umie rysować wysokości czworokątów ● zna pojęcie wielokąta foremnego ● zna jednostki miary pola ● zna zależności pomiędzy jednostkami pola ● zna wzór na pole prostokąta ● zna wzór na pole kwadratu ● umie obliczać pole prostokąta, którego boki są wyrażone w tych samych jednostkach ● zna wzory na obliczanie pól powierzchni wielokątów ● umie obliczać pola wielokątów ● umie narysować układ współrzędnych ● zna pojęcie układu współrzędnych ● umie odczytać współrzędne punktów ● umie zaznaczyć punkty o danych współrzędnych ● umie rysować odcinki w układzie współrzędnych 	
<p style="text-align: center;">WYRAŻENIA ALGEBRAICZNE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● zna pojęcie wyrażenia algebraicznego ● umie budować proste wyrażenia algebraiczne ● umie rozróżnić pojęcia: suma, różnica, iloczyn, iloraz ● umie budować i odczytywać wyrażenia algebraiczne ● umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcenia dla jednej zmiennej wymiernej ● zna pojęcie jednomianu ● zna pojęcie jednomianów podobnych ● umie porządkować jednomiany ● umie określić współczynniki liczbowe jednomianu ● umie rozpoznać jednomiany podobne 	

	<ul style="list-style-type: none"> ● zna pojęcie sumy algebraicznej ● zna pojęcie wyrazów podobnych ● umie odczytać wyrazy sumy algebraicznej ● umie wskazać współczynniki sumy algebraicznej ● umie wyodrębnić wyrazy podobne ● umie zredukować wyrazy podobne ● umie zredukować wyrazy podobne ● umie przemnożyć każdy wyraz sumy algebraicznej przez liczbę 	
RÓWNANIA	<ul style="list-style-type: none"> ● zna pojęcie równania ● umie zapisać zadanie w postaci równania ● zna pojęcie rozwiązania równania ● rozumie pojęcie rozwiązania równania ● umie sprawdzić, czy dana liczba spełnia równanie ● zna metodę równań równoważnych ● umie stosować metodę równań równoważnych ● umie rozwiązywać równania posiadające jeden pierwiastek, równania sprzeczne i tożsamościowe ● umie rozwiązywać równania bez stosowania przekształceń na wyrażeniach algebraicznych 	
POTĘGI I PIERWIASTKI	<ul style="list-style-type: none"> ● zna i rozumie pojęcie potęgi o wykładniku naturalnym ● umie obliczyć potęgę o wykładniku naturalnym ● umie porównać potęgi o różnych wykładnikach naturalnych i takich samych podstawach oraz o takich samych wykładnikach naturalnych i różnych dodatnich podstawach ● zna wzór na mnożenie i dzielenie potęg o tych samych podstawach ● umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczynu i ilorazu potęg o takich samych podstawach ● umie mnożyć i dzielić potęgi o tych samych podstawach ● zna wzór na potęgowanie potęgi ● umie zapisać w postaci jednej potęgi potęgę potęgi ● umie potęgować potęgę ● zna wzór na potęgowanie iloczynu i ilorazu 	

	<ul style="list-style-type: none"> ● umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczynu i ilorazy potęg o takich samych wykładnikach ● umie potęgować iloczyn i iloraz ● umie zapisać iloczyn i iloraz potęg o tych samych wykładnikach w postaci jednej potęgi ● zna pojęcie notacji wykładniczej dla danych liczb ● umie zapisać dużą liczbę w notacji wykładniczej ● zna pojęcie potęgi liczby 10 o wykładniku całkowitym ujemnym ● zna pojęcia pierwiastka arytmetycznego II stopnia z liczby nieujemnej oraz pierwiastka III stopnia z dowolnej liczby ● zna wzór na obliczanie pierwiastka II stopnia z kwadratu liczby nieujemnej i pierwiastka III stopnia z sześciangu dowolnej liczby ● umie obliczyć pierwiastek II stopnia z kwadratu liczby nieujemnej i pierwiastek III stopnia z sześciangu dowolnej liczby ● umie obliczyć pierwiastek arytmetyczny II stopnia z liczby nieujemnej i pierwiastek III stopnia z dowolnej liczby ● zna wzór na obliczanie pierwiastka z iloczynu i ilorazu ● umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka oraz włączyć czynnik pod znak pierwiastka ● umie mnożyć i dzielić pierwiastki II stopnia oraz pierwiastki III stopnia 	
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ● zna pojęcie prostopadłościanu ● zna pojęcie graniastosłupa prostego ● zna pojęcie graniastosłupa prawidłowego ● zna budowę graniastosłupa ● rozumie sposób tworzenia nazw graniastosłupów ● umie wskazać na modelu graniastosłupa prostego krawędzie i ściany prostopadłe oraz równoległe ● umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian graniastosłupa ● umie rysować graniastosłup prosty w rzucie równoległym 	
--	--	--

<p>GRANIASTOSŁUPY</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● zna pojęcie siatki graniastosłupa ● zna pojęcie pola powierzchni graniastosłupa ● zna wzór na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa ● rozumie pojęcie pola figury ● rozumie zasadę kreślenia siatki ● umie rozpoznać siatkę graniastosłupa prostego ● umie kreślić siatkę graniastosłupa prostego o podstawie trójkąta lub czworokąta ● umie obliczyć pole powierzchni graniastosłupa prostego ● zna wzory na obliczanie objętości prostopadłościanu i sześcianu ● zna jednostki objętości ● rozumie pojęcie objętości figury ● umie zamieniać jednostki objętości ● umie obliczyć objętość prostopadłościanu i sześcianu ● zna pojęcie wysokości graniastosłupa ● zna wzór na obliczanie objętości graniastosłupa ● umie obliczyć objętość graniastosłupa 	
<p>STATYSTYKA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● zna pojęcie diagramu słupkowego i kołowego ● zna pojęcie wykresu ● rozumie potrzebę korzystania z różnych form prezentacji informacji ● umie odczytać informacje z tabeli, wykresu, diagramu ● zna pojęcie średniej arytmetycznej ● umie obliczyć średnią arytmetyczną ● zna pojęcie danych statystycznych ● umie zebrać dane statystyczne ● zna pojęcie zdarzenia losowego ● umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu 	

WYMAGANIA NA OCENĘ DOSTATECZNĄ

Wymagania na **ocenę dostateczną (3)** obejmują wiadomości stosunkowo łatwe do opanowania, przydatne w życiu codziennym, bez których nie jest możliwe kontynuowanie dalszej nauki Wymagania obejmują (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą):

DZIAŁ	CELE PODSTAWOWE	CELE PONADPODSTAWOWE
<p style="text-align: center;">LICZBY I DZIAŁANIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● umie znajdować liczbę wymierną leżącą pomiędzy dwiema danymi na osi liczbowej ● umie porównywać liczby wymierne ● umie określić na podstawie rozwinięcia dziesiętnego, czy dana liczba jest liczbą wymierną ● umie zaokrąglić liczbę o rozwinięciu dziesiętnym nieskończonym okresowym do danego rzędu ● umie dodawać i odejmować liczby wymierne dodatnie zapisane w różnych postaciach ● umie mnożyć i dzielić liczby wymierne dodatnie ● umie obliczać liczbę na podstawie danego jej ułamka ● umie wykonywać działania łączne na liczbach wymiernych dodatnich ● umie określić znak liczby będącej wynikiem dodawania lub odejmowania dwóch liczb wymiernych ● umie obliczać kwadraty i sześciany i liczb wymiernych ● umie stosować prawa działań ● umie zapisać nierówność, jaką spełniają liczby z zaznaczonego na osi liczbowej zbioru ● umie obliczyć odległość między liczbami na osi liczbowej 	<ul style="list-style-type: none"> ● umie obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych
<p style="text-align: center;">PROCENTY</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● umie zamienić liczbę wymierną na procent ● rozumie potrzebę stosowania diagramów do wizualizacji informacji ● zna sposób obliczania, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba ● umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba ● wie jak obliczyć liczbę na podstawie jej procentu ● umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentu 	

	<ul style="list-style-type: none"> ● zna i rozumie określenie punkty procentowe ● umie rozwiązywać zadania związane z procentami 	
<p>FIGURY NA PŁASZCZYŹNIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● umie kreślić proste i odcinki prostopadłe przechodzące przez dany punkt ● umie podzielić odcinek na połowy ● wie, jak obliczyć odległość punktu od prostej i odległość pomiędzy prostymi ● zna warunek współliniowości trzech punktów ● umie obliczyć miary kątów przyległych (wierzchołkowych, odpowiadających, naprzemianległych), gdy dana jest miara jednego z nich ● umie obliczać na podstawie rysunku miary kątów w trójkącie ● zna nierówność trójkąta $AB+BC \geq AC$ ● umie sprawdzić, czy z danych odcinków można zbudować trójkąt ● zna cechy przystawania trójkątów ● umie konstruować trójkąt o danych trzech bokach ● umie rozpoznawać trójkąty przystające ● zna definicję trapezu, równoległoboku i rombu ● umie podać własności czworokątów ● umie obliczać miary kątów w poznanych czworokątach ● umie obliczać obwody narysowanych czworokątów ● rozumie własności wielokątów foremnych ● umie konstruować sześciokąt i ośmiokąt foremny ● umie obliczyć miarę kąta wewnętrznego wielokąta foremnego ● umie zamieniać jednostki ● umie obliczać pole prostokąta, którego boki są wyrażone w różnych jednostkach ● umie rysować wielokąty w układzie współrzędnych ● umie obliczyć długość odcinka równoległego do jednej z osi układu 	
	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie zasadę nazywania wyrażeń algebraicznych ● rozumie zasadę przeprowadzania redukcji wyrazów podobnych 	

<p>WYRAŻENIA ALGEBRAICZNE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● umie opuścić nawiasy ● umie rozpoznawać sumy algebraiczne przeciwne ● umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia dla zmiennych wymiernych po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń ● umie przemnożyć każdy wyraz sumy algebraicznej przez jednomian ● umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia dla zmiennych wymiernych po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń ● umie podzielić sumę algebraiczną przez liczbę wymierną ● umie pomnożyć dwumian przez dwumian 	
<p>RÓWNANIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● zna pojęcia: równania równoważne, tożsamościowe, sprzeczne ● umie rozpoznać równania równoważne ● umie zbudować równanie o podanym rozwiązaniu ● umie rozwiązywać równania z zastosowaniem prostych przekształceń na wyrażeniach algebraicznych ● umie analizować treść zadania o prostej konstrukcji ● umie rozwiązać proste zadanie tekstowe za pomocą równania i sprawdzić poprawność rozwiązania ● umie analizować treść zadania z procentami o prostej konstrukcji ● umie rozwiązać proste zadanie tekstowe z procentami za pomocą równania ● umie przekształcać proste wzory ● umie wyznaczyć z prostego wzoru określoną wielkość 	
	<ul style="list-style-type: none"> ● umie zapisać liczbę w postaci potęgi ● umie określić znak potęgi, nie wykonując obliczeń ● umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego potęgę ● rozumie powstanie wzoru na mnożenie i dzielenie potęg o tych samych podstawach ● umie stosować mnożenie i dzielenie potęg o tych samych podstawach do obliczania wartości liczbowej wyrażeń ● rozumie powstanie wzoru na potęgowanie potęgi ● umie przedstawić potęgę w postaci potęgowania potęgi 	<ul style="list-style-type: none"> ● umie stosować wzór na obliczanie pierwiastka z iloczynu i ilorazu do obliczania wartości liczbowej wyrażeń

<p>POTĘGI I PIERWIASTKI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● umie stosować potęgowanie potęgi do obliczania wartości liczbowej wyrażeń ● rozumie powstanie wzoru na potęgowanie iloczynu i ilorazu ● umie doprowadzić wyrażenie do prostszej postaci, stosując działania na potęgach ● umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego, stosując działania na potęgach ● umie zapisać bardzo małą liczbę w notacji wykładniczej, wykorzystując potęgi liczby 10 o ujemnych wykładnikach ● umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki ● umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki ● umie stosować wzory na obliczanie pierwiastka z iloczynu i ilorazu do wyznaczania wartości liczbowej wyrażeń 	
<p>GRANIASTOSŁU PY</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● zna pojęcie graniastosłupa pochyłego ● umie wskazać na rysunku graniastosłupa prostego krawędzie i ściany prostopadłe oraz równoległe ● umie obliczyć sumę długości krawędzi graniastosłupa ● rozumie sposób obliczania pola powierzchni jako pola siatki ● umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem powierzchni graniastosłupa prostego ● rozumie zasady zamiany jednostek objętości ● umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością prostopadłościanu ● umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością graniastosłupa 	<ul style="list-style-type: none"> ● umie kreślić siatkę graniastosłupa o podstawie dowolnego wielokąta
<p>STATYSTYKA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● umie ułożyć pytania do prezentowanych danych ● umie rozwiązać zadanie tekstowe związane ze średnią ● umie opracować dane statystyczne ● umie prezentować dane statystyczne 	

	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia 	
--	--	--

WYMAGANIA NA OCENĘ DOBRĄ

Wymagania na **ocenę dobrą (4)** obejmują wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, które są przydatne na kolejnych poziomach kształcenia. Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą i dostateczną):

DZIAŁ	CELE PODSTAWOWE	CELE PONADPODSTAWOWE
		<ul style="list-style-type: none"> • umie znajdować liczby spełniające określone warunki • umie porządkować liczby wymierne

<p style="text-align: center;">LICZBY I DZIAŁANIA</p>		<ul style="list-style-type: none"> ● zna warunek konieczny zamiany ułamka zwykłego na ułamek dziesiętny skończony ● umie przedstawić rozwinięcie dziesiętne nieskończone okresowe w postaci ułamka zwykłego ● umie porządkować liczby wymierne ● umie dokonać porównań poprzez szacowanie w zadaniach tekstowych ● umie znajdować liczby spełniające określone warunki ● umie rozwiązywać nietypowe zadania na zastosowanie dodawania i odejmowania liczb wymiernych ● umie zamieniać jednostki długości, masy ● zna przedrostki mili i kilo ● umie zamieniać jednostki długości na mikrony i jednostki masy na karaty ● umie wykonywać działania łączne na liczbach wymiernych dodatnich ● umie obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych zawierających większą liczbę działań ● umie zapisać podane słownie wyrażenia arytmetyczne i obliczać jego wartość ● umie tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań i obliczać ich wartość ● umie stosować prawa działań ● umie uzupełniać brakujące liczby w dodawaniu, odejmowaniu, mnożeniu i dzieleniu tak, by otrzymać ustalony wynik ● umie zaznaczać na osi liczbowej zbiór liczb, które spełniają jednocześnie dwie nierówności ● umie znaleźć liczby znajdujące się w określonej odległości na osi liczbowej od danej liczby ● umie wykorzystywać wartość bezwzględną do obliczeń odległości liczb na osi liczbowej ● umie znaleźć rozwiązanie równania z wartością bezwzględną
<p style="text-align: center;">PROCENTY</p>		<ul style="list-style-type: none"> ● zna pojęcie promila ● umie zamieniać ułamki, procenty na promile i odwrotnie ● potrafi wybrać z diagramu informacje i je zinterpretować ● potrafi zobrazować dowolnym diagramem wybrane informacje

		<ul style="list-style-type: none"> ● umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba ● umie rozwiązać zadanie tekstowe dotyczące obliczania, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba ● umie rozwiązać zadanie tekstowe dotyczące obliczania procentu danej liczby ● umie wykorzystać diagramy do rozwiązywania zadań tekstowych ● umie rozwiązać zadanie tekstowe dotyczące obliczania podwyżek i obniżek o pewien procent ● umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentu ● umie rozwiązać zadanie tekstowe dotyczące obliczania liczby na podstawie jej procentu ● umie obliczyć, o ile procent jest większa (mniejsza) liczba od danej ● umie zastosować powyższe obliczenia w zdaniach tekstowych ● umie odczytać z diagramu informacje potrzebne w zadaniu ● umie rozwiązywać zadania związane z procentami
<p>FIGURY NA PŁASZCZYŹNIE</p>		<ul style="list-style-type: none"> ● umie kreślić proste i odcinki równoległe przechodzące przez dany punkt ● umie obliczyć odległość punktu od prostej i odległość pomiędzy prostymi ● umie sprawdzić współliniowość trzech punktów ● umie kreślić geometryczną sumę i różnicę kątów ● umie obliczać na podstawie rysunku miary kątów ● umie rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące kątów ● rozumie zasadę klasyfikacji trójkątów ● umie klasyfikować trójkąty ze względu na boki i kąty ● umie wybrać z danego zbioru odcinki, z których można zbudować trójkąt ● umie stosować zależności między bokami (kątami) w trójkącie podczas rozwiązywania zadań tekstowych ● umie konstruować trójkąt o danych dwóch bokach i kącie między nimi zawartym ● umie rozwiązywać zadania konstrukcyjne ● umie uzasadniać przystawanie trójkątów ● rozumie zasadę klasyfikacji czworokątów ● umie klasyfikować czworokąty ze względu na boki i kąty

		<ul style="list-style-type: none"> • umie stosować własności czworokątów do rozwiązywania zadań • umie zamieniać jednostki • umie rozwiązywać trudniejsze zadania dotyczące pola prostokąta • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z obliczaniem pól i obwodów wielokątów na płaszczyźnie • umie obliczać pola wielokątów • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z obliczaniem pól i obwodów wielokątów w układzie współrzędnych • umie wyznaczyć współrzędne brakujących wierzchołków prostokąta, równoległoboku i trójkąta
WYRAŻENIA ALGEBRAICZNE		<ul style="list-style-type: none"> • umie budować i odczytywać wyrażenia o konstrukcji wielodziałaniowej • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcenia dla kilku zmiennych wymiernych • umie zapisywać warunki zadania w postaci jednomianu • umie zapisywać warunki zadania w postaci sumy algebraicznej • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia dla zmiennych wymiernych po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń • umie obliczyć wartość wyrażenia dla zmiennych wymiernych po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń • umie mnożyć sumy algebraiczne • umie doprowadzić wyrażenie algebraiczne do prostszej postaci, stosując mnożenie sum algebraicznych • umie interpretować geometrycznie iloczyn sum algebraicznych • umie stosować mnożenie sum algebraicznych w zadaniach tekstowych
RÓWNANIA		<ul style="list-style-type: none"> • umie zapisać zadanie w postaci równania • umie zbudować równanie o podanym rozwiązaniu • wyszukuje wśród równań z wartością bezwzględną równania sprzeczne • umie stosować metodę równań równoważnych • umie rozwiązywać równania posiadające jeden pierwiastek, równania sprzeczne i tożsamościowe

		<ul style="list-style-type: none"> ● umie rozwiązywać równania z zastosowaniem przekształceń na wyrażeniach algebraicznych ● umie wyrazić treść zadania za pomocą równania ● umie rozwiązać zadanie tekstowe za pomocą równania i sprawdzić poprawność rozwiązania ● umie wyrazić treść zadania z procentami za pomocą równania ● umie rozwiązać zadanie tekstowe z procentami za pomocą równania i sprawdzić poprawność rozwiązania ● umie przekształcać wzory, w tym fizyczne i geometryczne ● umie wyznaczyć ze wzoru określoną wielkość
<p style="text-align: center;">POTĘGI I PIERWIASTKI</p>		<ul style="list-style-type: none"> ● umie zapisać liczbę w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych ● umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego potęgi ● umie stosować mnożenie i dzielenie potęg o tych samych podstawach do obliczania wartości liczbowej wyrażeń ● umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z potęgami ● umie wykonać porównanie ilorazowe potęg o jednakowych podstawach ● umie porównać potęgi sprowadzając je do tej samej podstawy ● umie stosować potęgowanie potęgi do obliczania wartości liczbowej wyrażeń ● umie stosować potęgowanie iloczynu i ilorazu w zadaniach tekstowych ● umie doprowadzić wyrażenie do prostszej postaci, stosując działania na potęgach ● umie stosować działania na potęgach w zadaniach tekstowych ● rozumie potrzebę stosowania notacji wykładniczej w praktyce ● umie zapisać daną liczbę w notacji wykładniczej ● umie porównać liczby zapisane w notacji wykładniczej ● umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego liczby zapisane w notacji wykładniczej ● umie wykonać porównywanie ilorazowe dla liczb podanych w notacji wykładniczej ● umie stosować notację wykładniczą do zamiany jednostek ● rozumie potrzebę stosowania notacji wykładniczej w praktyce ● umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej

		<ul style="list-style-type: none"> ● umie wykonać porównywanie ilorazowe dla liczb podanych w notacji wykładniczej ● umie stosować notację wykładniczą do zamiany jednostek ● umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego liczby zapisane w notacji wykładniczej ● umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki ● umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki ● umie oszacować liczbę niewymierną ● umie wykonywać działania na liczbach niewymiernych ● umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka ● umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka ● umie wykonywać działania na liczbach niewymiernych ● umie doprowadzić wyrażenie algebraiczne zawierające potęgi i pierwiastki do prostszej postaci ● umie rozwiązywać zadania tekstowe na zastosowanie działań na pierwiastkach ● umie porównać liczby niewymierne
--	--	---

GRANIASTOSŁU PY		<ul style="list-style-type: none"> ● umie obliczyć sumę długości krawędzi graniastosłupa ● umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z sumą długości krawędzi ● umie rozpoznać siatkę graniastosłupa ● umie obliczyć pole powierzchni graniastosłupa ● umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem powierzchni graniastosłupa prostego ● umie zamieniać jednostki objętości ● umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością prostopadłościanu ● umie obliczyć objętość graniastosłupa ● umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością graniastosłupa
----------------------------	--	---

STATYSTYKA		<ul style="list-style-type: none"> ● umie interpretować prezentowane informacje ● umie obliczyć średnią arytmetyczną ● umie rozwiązać zadanie tekstowe związane ze średnią arytmetyczną ● umie opracować dane statystyczne ● umie prezentować dane statystyczne ● zna pojęcie prawdopodobieństwa zdarzenia losowego ● umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu ● umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia
------------	--	---

WYMAGANIA NA OCENĘ BARDZO DOBRĄ

Wymagania na ocenę **bardzo dobrą (5)** obejmują wiadomości i umiejętności złożone, o wyższym stopniu trudności, wykorzystywane do rozwiązywania zadań problemowych. Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą):

DZIAŁ	CELE PODSTAWOWE	CELE PONADPODSTAWOWE
-------	-----------------	----------------------

LICZBY I DZIAŁANIA		<ul style="list-style-type: none"> • umie wstawiać nawiasy tak, by otrzymać żądany wynik
FIGURY NA PŁASZCZYŹNIE		<ul style="list-style-type: none"> • umie konstruować trójkąt, gdy dany jest bok i dwa kąty do niego przyległe • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z wielokątami foremnymi
WYRAŻENIA ALGEBRAICZNE		<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć sumę algebraiczną znając jej wartość dla podanych wartości występujących w niej zmiennych • umie wstawić nawiasy w sumie algebraicznej tak, by wyrażenie spełniało podany warunek • umie stosować dodawanie i odejmowanie sum algebraicznych w zadaniach tekstowych • umie zinterpretować geometrycznie iloczyn sumy algebraicznej przez jednomian • umie stosować mnożenie jednomianów przez sumy • umie wykorzystać mnożenie sum algebraicznych do dowodzenia własności liczb
RÓWNANIA		<ul style="list-style-type: none"> • umie rozwiązać zadanie tekstowe za pomocą równania
POTĘGI I PIERWIASTKI		<ul style="list-style-type: none"> • umie podać cyfrę jedności liczby podanej w postaci potęgi • umie porównywać potęgi o różnych podstawach i różnych wykładnikach, stosując działania na potęgach
STATYSTYKA		<ul style="list-style-type: none"> • umie prezentować dane w korzystnej formie

WYMAGANIA NA OCENĘ CELUJĄCĄ

Wymagania na **ocenę celującą (6)** stosowanie znanych wiadomości i umiejętności w sytuacjach trudnych, nietypowych, złożonych. Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą, bardzo dobrą):

DZIAŁ	CELE PODSTAWOWE	CELE PONADPODSTAWOWE
LICZBY I DZIAŁANIA		<ul style="list-style-type: none"> umie obliczać wartości ułamków piętrowych
PROCENTY		<ul style="list-style-type: none"> umie stosować własności procentów w sytuacji ogólnej
RÓWNANIA		<ul style="list-style-type: none"> umie zapisać problem w postaci równania
POTĘGI I PIERWIASKI		<ul style="list-style-type: none"> umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z potęgami umie przekształcić wyrażenie arytmetyczne zawierające potęgi umie porównać i porządkować potęgi, korzystając z potęgowania potęgi
GRANIASTOSŁUPY		<ul style="list-style-type: none"> umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z potęgami umie przekształcić wyrażenie arytmetyczne zawierające potęgi umie porównać i porządkować potęgi, korzystając z potęgowania potęgi

**Dostosowanie wymagań edukacyjnych z matematyki dla klasy 7
uczeń z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją**

- Dostosowanie wymagań edukacyjnych* i tempa pracy do indywidualnych możliwości ucznia
- Dokonywanie indywidualizacji powierzonych uczniowi zadań oraz uwzględnianie na bieżąco poczynionych postępów edukacyjnych
- Przekazywanie poleceń w formie ustnej i pisemnej
- Przy ocenie ociągnięć ucznia szczególnie docenianie aktywność, wkład pracy oraz stosunek do przedmiotu (systematyczność, obowiązkowość, dokładność)
- Kontrolowanie stopnia rozumienia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów w razie problemów udzielanie dodatkowych wyjaśnień
- Ograniczenie ilości tekstów do czytania i pisania
- W miarę możliwości przygotowywać sprawdziany w formie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami
- Udzielanie zachęty przy wypowiedziach ustnych, zadawanie pytań naprowadzających, pomoc w porządkowaniu wiadomości i wyciąganiu wniosków
- Dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie
- Wyznaczanie zakresu materiału, które uczeń ma przyswoić
- Ocenianie poprawności toku rozumowania zadań
- Unikanie wrywania do odpowiedzi
- Stosowanie aktywizujących metod nauczania
- Wzmacnianie motywacji do nauki i systematyczności poprzez zadawanie i sprawdzanie, krótkich prac domowych dostosowanych do możliwości ucznia

**Dostosowanie wymagań edukacyjnych z matematyki
dla klasy 7
uczeń słabosłyszący**

- Dostosowanie wymagań edukacyjnych* do indywidualnych możliwości psychofizycznych i edukacyjnych ucznia
- Dostosowanie metod i form pracy dydaktycznej oraz pomocy dydaktycznych do indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych oraz komunikacyjnych ucznia
- Zapewnienie komfortu psychicznego, poczucia bezpieczeństwa i akceptacji, nawiązanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego nauczyciela z uczniem
- Monitorowanie pracy ucznia na lekcji, częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień
- Indywidualizowanie prac domowych- poprzez dostosowanie ich zakresu do możliwości ucznia
- Wzmacnianie motywacji do nauki i systematyczności poprzez docenienie wysiłku wkładanego w pokonywanie trudności, niezależnie od tego czy efekt jest w pełni zadowalający
- W miarę możliwości stosowanie większej ilości powtórzeń w celu lepszego utrwalenia ćwiczonego materiału
- Wydłużanie czasu pracy na wykonanie zadania
- Umożliwianie korzystania z różnorodnych pomocy dydaktycznych

- Wykorzystywanie zasobów multimedialnych ułatwiających skupienie uwagi
- Stosowanie zrozumiałych i krótkich komunikatów słownych na lekcji
- W miarę możliwości tworzenie map myśli jako sposobów notowania treści lekcji
- Opracowywanie zindywidualizowanych materiałów pozwalających uczniom na wielostronne przyswajanie treści edukacyjnych w sposób interesujący i dostosowany do preferencji ucznia
- Dzielenie materiału na mniejsze partie
- Umożliwienie pracy w małych grupach, korzystania ze wsparcia i kompetencji rówieśników
- Stosowanie zasady stopniowania trudności
- Zapewnienie uczniowi siedzenia w pierwszej ławce
- Mówienie do ucznia wyraźnie, używanie normalnego głosu i intonacji
- Eliminowanie zbędnego hałasu
- Zapisywanie na tablicy trudnych i nowych pojęć
- Zachęcanie do dyskusji, aktywności werbalnej na forum klasy
- Pomoc w zadaniach przyczynowo-skutkowych i czasowo-przestrzennych

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ

Z MATEMATYKI KLASA 7

Dysleksja:

U uczniów zwrócić szczególną uwagę na:

Strona ortograficzna nie wpływa na ocenę ogólną;

Preferować wypowiedzi ustne;

Wydłużać czas na redagowanie wypowiedzi pisemnych i rozwiązywanie zadań z zaangażowaniem czytania;

Unikać sytuacji głośnego czytania na forum klasy.

Podczas sprawdzianów stosować testy wyboru lub teksty z lukami do uzupełnienia;

Uczniowie mogą robić błędny zapis przy poprawnym rozumowaniu, mieć kłopoty w różnicowaniu kształtów geometrycznych, w orientacji i wyobraźni przestrzennej.

Dysortografia:

U uczniów zwrócić szczególną uwagę na:

Strona ortograficzna nie wpływa na ocenę ogólną;

Preferować wypowiedzi ustne;

Wydłużać czas na redagowanie wypowiedzi pisemnych;

Dopuszczać metodę zapisu komputerowego;

Unikać sytuacji głośnego czytania

Dysgrafia:

U uczniów zwrócić szczególną uwagę na:

Strona ortograficzna nie wpływa na ocenę ogólną;

Preferować wypowiedzi ustne;

Wydłużać czas na redagowanie wypowiedzi pisemnych;

Dawać możliwość samodzielnej korekty popełnianych błędów np. z wykorzystaniem słownika ortograficznego

Unikać sytuacji głośnego czytania

Informatyka

Wymagania edukacyjne – Informatyka kl. 7

Tytuł w podręczniku	Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
1. KOMPUTER I SIECI KOMPUTEROWE 5 h						
1.1. Komputer w życiu człowieka	1. i 2. Komputer w życiu człowieka	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia dwie dziedziny, w których wykorzystuje się komputer • wymienia dwa zawody i związane z nimi kompetencje informatyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cztery dziedziny, w których wykorzystuje się komputery • wymienia cztery zawody i związane z nimi kompetencje informatyczne • przestrzega zasad bezpiecznej i higienicznej pracy przy komputerze 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sześć dziedzin, w których wykorzystuje się komputery • wymienia sześć zawodów i związane z nimi kompetencje informatyczne • omawia podstawowe jednostki pamięci masowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia osiem dziedzin, w których wykorzystuje się komputery • wymienia osiem zawodów i związane z nimi kompetencje informatyczne • wyjaśnia, czym jest system binarny (dwójkowy) i dlaczego jest 	<ul style="list-style-type: none"> • zamienia liczby z systemu dziesiętnego na dwójkowy

			<ul style="list-style-type: none"> • kompresuje i dekompresuje pliki i foldery 	<ul style="list-style-type: none"> • wstawia do dokumentu znaki, korzystając z kodów ASCII • zabezpiecza komputer przed działaniem złośliwego oprogramowania • wymienia i opisuje rodzaje licencji na oprogramowanie 	<p>używany do zapisywania danych w komputerze</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykonuje kopię bezpieczeństwa swoich plików 	
1.2. Budowa i działanie sieci komputerowej	3. Budowa i działanie sieci komputerowej	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest sieć komputerowa 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe klasy sieci komputerowych • wyjaśnia, czym jest internet 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podział sieci ze względu na wielkość • opisuje działanie i budowę domowej sieci komputerowej • opisuje działanie i budowę szkolnej sieci komputerowej 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdza parametry sieci komputerowej w systemie Windows 	<ul style="list-style-type: none"> • zmienia ustawienia sieci komputerowej w systemie Windows
1.3. Sposoby wykorzystania internetu	4. i 5. Sposoby wykorzystania internetu	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia dwie usługi dostępne w internecie • otwiera strony internetowe w przeglądarce 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cztery usługi dostępne w internecie • wyjaśnia, czym jest chmura obliczeniowa 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sześć usług dostępnych w internecie • umieszcza pliki w chmurze obliczeniowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia osiem usług dostępnych w internecie • współpracuje nad dokumentami, 	<ul style="list-style-type: none"> • publikuje własne treści w internecie, przydzielając im licencje typu Creative Commons

			<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje w internecie, korzystając z wyszukiwania prostego szanuje prawa autorskie, wykorzystując materiały pobrane z internetu 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje w internecie, korzystając z wyszukiwania zaawansowanego opisuje proces tworzenia cyfrowej tożsamości dba o swoje bezpieczeństwo podczas korzystania z internetu przestrzega zasad netykiety, komunikując się przez internet 	wykorzystując chmurę obliczeniową <ul style="list-style-type: none"> opisuje licencje na zasoby w internecie 	
2. STRONY WWW 3 h						
2.1. Zasady tworzenia stron internetowych	6. Zasady tworzenia stron internetowych	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest strona internetowa opisuje budowę witryny internetowej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę znacznika HTML wymienia podstawowe znaczniki HTML tworzy prostą stronę internetową w języku HTML i zapisuje ją w pliku 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje znaczniki formatowania do zmiany wyglądu tworzonej strony internetowej korzysta z możliwości kolorowania składni kodu HTML w edytorze 	<ul style="list-style-type: none"> wyświetla i analizuje kod strony HTML, korzystając z narzędzi przeglądarki internetowej otwiera dokument HTML do edycji w dowolnym edytorze tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> do formatowania wyglądu strony wykorzystuje znaczniki nieomawiane na lekcji

				obsługującym tę funkcję		
2.2. Tworzymy własną stronę WWW	7. i 8. Tworzymy własną stronę WWW	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy stronę internetową w języku HTML 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje kolejne etapy wykonywania strony internetowej 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na stronie obrazy, tabele i listy punktowane oraz numerowane 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na tworzonej stronie hiperłącza do zewnętrznych stron internetowych • tworzy kolejne podstrony i łączy je za pomocą hiperłączy 	<ul style="list-style-type: none"> • tworząc stronę internetową, wykorzystuje dodatkowe technologie, np. CSS lub JavaScript
3. GRAFIKA KOMPUTEROWA 7 h						
3.1. Tworzenie i modyfikowanie obrazów	9. i 10. Tworzenie i modyfikowanie obrazów	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy rysunek za pomocą podstawowych narzędzi programu GIMP i zapisuje go w pliku • zaznacza fragmenty obrazu • wykorzystuje schowek do kopiowania i wklejania fragmentów obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie warstw obrazu w programie GIMP • tworzy i usuwa warstwy w programie GIMP • umieszcza napisy na obrazie w programie GIMP • zapisuje rysunki w różnych formatach graficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • używa narzędzi zaznaczania dostępnych w programie GIMP • zmienia kolejność warstw obrazu w programie GIMP • opisuje podstawowe formaty graficzne • wykorzystuje warstwy, tworząc rysunki w programie GIMP 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy warstwy w obrazach tworzonych w programie GIMP • wykorzystuje filtry programu GIMP do poprawiania jakości zdjęć • tworzy fotomontaże i kolaże w programie GIMP 	<ul style="list-style-type: none"> • tworząc rysunki w programie GIMP, wykorzystuje narzędzia nieomówione na lekcji

				<ul style="list-style-type: none"> rysuje figury geometryczne, wykorzystując narzędzia zaznaczania w programie GIMP 		
3.2. Animacje w programie GIMP	11. i 12. Animacje w programie GIMP	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest animacja 	<ul style="list-style-type: none"> dodaje gotowe animacje do obrazów wykorzystując filtry programu GIMP 	<ul style="list-style-type: none"> dodaje gotowe animacje dla kilku fragmentów obrazu: odtwarzane jednocześnie oraz odtwarzane po kolei 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy animację poklatkową, wykorzystując warstwy w programie GIMP 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia proste historie poprzez animacje utworzone w programie GIMP
3.3. Tworzenie plakatu – zadanie projektowe	13.–15. Tworzenie plakatu – zadanie projektowe	<ul style="list-style-type: none"> współpracuje w grupie, przygotowując plakat 	<ul style="list-style-type: none"> planuje pracę w grupie poprzez przydzielanie zadań poszczególnym jej członkom 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje, zbiera i samodzielnie tworzy materiały niezbędne do wykonania plakatu przestrzega praw autorskich podczas zbierania materiałów do projektu 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje chmurę obliczeniową do zbierania materiałów niezbędnych do wykonania plakatu 	<ul style="list-style-type: none"> planuje pracę w grupie i współpracuje z jej członkami, przygotowując dowolny projekt
4. PRACA Z DOKUMENTEM TEKSTOWYM 9 h						
4.1. Opracowywanie tekstu	16. i 17. Opracowywanie tekstu	<ul style="list-style-type: none"> tworzy różne dokumenty tekstowe i zapisuje je w plikach 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje przygotowane dokumenty tekstowe, 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje kapitaliki i wersaliki do przedstawienia 	<ul style="list-style-type: none"> kopiuje formatowanie pomiędzy fragmentami 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje estetyczne projekty dokumentów

		<ul style="list-style-type: none"> • otwiera i edytuje zapisane dokumenty tekstowe • tworzy dokumenty tekstowe, wykorzystując szablony dokumentów 	<p>przestrzegając odpowiednich zasad</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowuje formę tekstu do jego przeznaczenia • korzysta z tabulatora do ustawiania tekstu w kolumnach • ustawia wcięcia w dokumencie tekstowym, wykorzystując suwaki na linijce 	<p>różnych elementów dokumentu tekstowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustawia różne rodzaje tabulatorów, wykorzystując selektor tabulatorów • sprawdza liczbę wyrazów, znaków, wierszy i akapitów w dokumencie tekstowym za pomocą Statystyki wyrazów 	<p>tekstu, korzystając z Malarza formatów</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprawdza poprawność ortograficzną tekstu za pomocą słownika ortograficznego • wyszukuje wyrazy bliskoznaczne, korzystając ze słownika synonimów • zamienia określone wyrazy w całym dokumencie tekstowym, korzystając z opcji Znajdź i zamień 	<p>tekstowych do wykorzystania w życiu codziennym, takie jak: zaproszenia na uroczystości, ogłoszenia, podania, listy</p>
4.2. Wstawianie obrazów i innych obiektów do dokumentu	18. i 19. Wstawianie obrazów i innych obiektów do dokumentu	<ul style="list-style-type: none"> • wstawia obrazy do dokumentu tekstowego • wstawia tabele do dokumentu tekstowego 	<ul style="list-style-type: none"> • zmienia położenie obrazu względem tekstu • formatuje tabele w dokumencie tekstowym • wstawia symbole do 	<ul style="list-style-type: none"> • zmienia kolejność elementów graficznych w dokumencie tekstowym • wstawia grafiki SmartArt do dokumentu tekstowego 	<ul style="list-style-type: none"> • osadza obraz w dokumencie tekstowym • wstawia zrzut ekranu do dokumentu tekstowego • rozdziela tekst pomiędzy kilka pól 	<ul style="list-style-type: none"> • wstawia do dokumentu tekstowego inne, poza obrazami, obiekty osadzone, np. arkusz kalkulacyjny

			dokumentu tekstowego	<ul style="list-style-type: none"> umieszcza w dokumencie tekstowym pola tekstowe i zmienia ich formatowanie 	<p>tekstowych, tworząc łącza między nimi</p> <ul style="list-style-type: none"> wstawia równania do dokumentu tekstowego 	
4.3. Praca nad dokumentem wielostronicowym	20. i 21. Praca nad dokumentem wielostronicowym	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje style do formatowania różnych fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> wpisuje informacje do nagłówka i stopki dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy spis treści z wykorzystaniem stylów nagłówkowych dzieli dokument na logiczne części 	<ul style="list-style-type: none"> łączy ze sobą dokumenty tekstowe tworzy przypisy dolne i końcowe 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje rozbudowane dokumenty tekstowe, takie jak referaty i wypracowania
4.4. Przygotowanie e-gazetki – zadanie projektowe	22–24. Przygotowanie e-gazetki – zadanie projektowe	<ul style="list-style-type: none"> współpracuje w grupie, przygotowując e-gazetkę 	<ul style="list-style-type: none"> planuje pracę w grupie poprzez przydzielanie zadań poszczególnym jej członkom 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje, zbiera i samodzielnie tworzy materiały niezbędne do wykonania e-gazetki przestrzega praw autorskich podczas zbierania materiałów do projektu 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje chmurę obliczeniową do zbierania materiałów niezbędnych do wykonania e-gazetki 	<ul style="list-style-type: none"> planuje pracę w grupie i współpracuje z jej członkami, przygotowując dowolny projekt
5. PREZENTACJE MULTIMEDIALNE I FILMY 4 h						
5.1. Praca nad prezentacją multimedialną	25. i 26. Praca nad prezentacją multimedialną	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje prezentację multimedialną 	<ul style="list-style-type: none"> planuje pracę nad prezentacją oraz jej układ 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje wygląd slajdów zgodnie z ogólnie przyjętymi 	<ul style="list-style-type: none"> wyrównuje elementy na slajdzie w pionie i w poziomie oraz 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje prezentacje multimedialne, wykorzystując

		<p>i zapisuje ją w pliku</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje prezentację jako pokaz slajdów 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza w prezentacji slajd ze spisem treści • uruchamia pokaz slajdów 	<p>zasadami dobrych prezentacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dodaje do slajdów obrazy, grafiki SmartArt • dodaje do elementów na slajdach animacje i zmienia ich parametry • przygotowuje niestandardowy pokaz slajdów • nagrywa zawartość ekranu i umieszcza nagranie w prezentacji 	<p>względem innych elementów</p> <ul style="list-style-type: none"> • dodaje do slajdów dźwięki i filmy • dodaje do slajdów efekty przejścia • dodaje do slajdów hiperłącza i przyciski akcji 	<p>narzędzia nieomówione na lekcji</p>
5.2. Tworzenie i obróbka filmów	27. i 28. Tworzenie i obróbka filmów	<ul style="list-style-type: none"> • nagrywa film kamerą cyfrową lub z wykorzystaniem smartfona • tworzy projekt filmu w programie Shotcut 	<ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zasad poprawnego nagrywania filmów wideo • dodaje nowe klipy do projektu filmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje formatów plików filmowych • dodaje przejścia między klipami w projekcie filmu • usuwa fragmenty filmu • zapisuje film w różnych formatach wideo 	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje napisy do filmu • dodaje filtry do scen w filmie • dodaje ścieżkę dźwiękową do filmu 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje projekt filmowy o przemyślanej i zaplanowanej fabule, z wykorzystaniem różnych możliwości programu Shotcut

Dostosowanie wymagań edukacyjnych - Informatyka

- Wydłużony czas pracy
- Indywidualne powtarzanie poleceń
- Pomoc techniczna w trakcie wykonywania samodzielnych prac z wykorzystaniem komputera
- Dostosowanie zadań do umiejętności matematycznych ucznia
- Błędy ortograficzne nie mają wpływu na ocenę zadania
- Ograniczona liczba zadań na sprawdzianach
- W miarę możliwości podczas sprawdzianów wykorzystanie testów
- Zwrócenie większej uwagi na ćwiczenia umiejętności praktycznych podczas lekcji
- Motywowanie ucznia do pracy poprzez ukazanie możliwości zastosowania umiejętności zdobywanych na lekcji w praktyce

Biologia

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 7 szkoły podstawowej opracowane na podstawie *Programie nauczania biologii Puls życia* autorstwa Anny Zdziennickiej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca

1. Organizm człowieka jako funkcjonalna całość	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje komórkę jako podstawowy element budowy ciała człowieka wyjaśnia, czym jest tkanka wymienia podstawowe rodzaje tkanek zwierzęcych wyjaśnia, czym jest narząd wymienia układy narządów człowieka wymienia rodzaje tkanki łącznej 	<ul style="list-style-type: none"> określa najważniejsze funkcje poszczególnych tkanek zwierzęcych podaje rozmieszczenie przykładowych tkanek zwierzęcych w organizmie opisuje podstawowe funkcje poszczególnych układów narządów 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę poszczególnych tkanek zwierzęcych rozpoznaje pod mikroskopem lub na ilustracji rodzaje tkanek zwierzęcych wyjaśnia funkcje poszczególnych układów narządów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka przyporządkowuje tkanki narządom i układom narządów analizuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje związek między budową a funkcją poszczególnych tkanek zwierzęcych wykazuje zależność między poszczególnymi układami narządów tworzy mapę pojęciową ilustrującą hierarchiczną budowę organizmu człowieka
2. Budowa i funkcje skóry	<ul style="list-style-type: none"> wymienia warstwy skóry przedstawia podstawowe funkcje skóry wymienia wytwory naskórka z pomocą nauczyciela omawia wykonane doświadczenie, wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje skóry i warstwy podskórnej rozpoznaje warstwy skóry na ilustracji lub schemacie samodzielnie omawia wykonane doświadczenie, wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje na konkretnych przykładach związek między budową a funkcjami skóry opisuje funkcje poszczególnych wytworów naskórka z pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie opisu wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje odpowiednie informacje i planuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	3. Higiena i choroby skóry	<ul style="list-style-type: none"> wymienia choroby skóry podaje przykłady dolegliwości skóry omawia zasady pielęgnacji skóry młodzieńczej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje stan zdrowej skóry wskazuje konieczność dbania o dobry stan skóry wymienia przyczyny grzybic skóry wskazuje metody zapobiegania grzybicom skóry omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń i odmrożeń skóry 	<ul style="list-style-type: none"> omawia objawy dolegliwości skóry wyjaśnia zależność między ekspozycją skóry na silne nasłonecznienie a rozwojem czerniaka uzasadnia konieczność konsultacji lekarskiej w przypadku pojawienia się zmian na skórze 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ promieni słonecznych na skórę wyszukuje informacje o środkach kosmetycznych z filtrem UV przeznaczonych dla młodzieży demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń skóry 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w różnych źródłach informacje do projektu edukacyjnego na temat chorób, profilaktyki i pielęgnacji skóry młodzieńczej

4. Aparat ruchu. Budowa szkieletu	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje części: bierną i czynną aparatu ruchu podaje nazwy wskazanych elementów budowy szkieletu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na schemacie, rysunku i modelu szkielet osiowy oraz szkielet obręczy i kończyn 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób działania części biernej i czynnej aparatu ruchu wskazuje na związek budowy kości z ich funkcją w organizmie rozpoznaje różne kształty kości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek budowy kości z ich funkcją w organizmie 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje podane kości pod względem kształtów na przykładzie własnego organizmu wykazuje związek budowy kości z ich funkcją
5. Budowa kości	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budowy kości wymienia chemiczne składniki kości 	<ul style="list-style-type: none"> podaje funkcje elementów budowy kości na podstawie ilustracji omawia doświadczenie dotyczące chemicznej budowy kości 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zmiany zachodzące w obrębie kości człowieka wraz z wiekiem wskazuje na związek budowy poszczególnych elementów budowy kości z pełnioną przez nie funkcją wymienia typy tkanki kostnej z pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie dotyczące chemicznej budowy kości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek pomiędzy chemicznymi składnikami kości a funkcją pełnioną przez te struktury opisuje zmiany zachodzące w obrębie szkieletu człowieka wraz z wiekiem wyjaśnia związek pomiędzy budową poszczególnych elementów kości a funkcją pełnioną przez te struktury wykonuje doświadczenie dotyczące chemicznej budowy kości 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje oba typy szpiku kostnego planuje i samodzielnie wykonuje doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości wyszukuje odpowiednie informacje i przeprowadza doświadczenie ilustrujące wytrzymałość kości na złamanie

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
6. Budowa i rola szkieletu osiowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy szkieletu osiowego wymienia elementy budujące klatkę piersiową podaje nazwy odcinków kręgosłupa 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na modelu lub ilustracji mózgowiczaszkę i trzewioczaszkę wymienia narządy chronione przez klatkę piersiową wskazuje na schemacie, rysunku i modelu elementy szkieletu osiowego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kości budujące szkielet osiowy charakteryzuje funkcje szkieletu osiowego wyjaśnia związek budowy czaszki z pełnionymi przez nią funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę chrząstek w budowie klatki piersiowej porównuje budowę poszczególnych odcinków kręgosłupa rozpoznaje elementy budowy mózgowiczaszki i trzewioczaszki 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje związek budowy poszczególnych kręgów kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją wykazuje związek budowy odcinków kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją 	
7. Szkielet kończyn	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budowy szkieletu kończyn oraz ich obręczy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na modelu lub schemacie kości kończyny górnej i kończyny dolnej wymienia rodzaje połączeń kości opisuje budowę stawu rozpoznaje rodzaje stawów odróżnia staw zawiasowy od stawu kulistego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kości tworzące obręcz: barkową i miedniczną porównuje budowę kończyny górnej i dolnej charakteryzuje połączenia kości wyjaśnia związek budowy stawu z zakresem ruchu kończyny 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek budowy szkieletu kończyn z funkcjami kończyn: górnej i dolnej wykazuje związek budowy szkieletu obręczy kończyn z ich funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcje kończyn: górnej i dolnej oraz wykazuje ich związek z funkcjonowaniem człowieka w środowisku 	
8. Budowa i rola mięśni	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje tkanki mięśniowej wskazuje położenie w organizmie człowieka tkanek: mięśniowej gładkiej i mięśniowej poprzecznie prążkowanej szkieletowej 	<ul style="list-style-type: none"> określa funkcje wskazanych mięśni szkieletowych opisuje cechy tkanki mięśniowej z pomocą nauczyciela wskazuje na ilustracji najważniejsze mięśnie szkieletowe 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje mięśnie szkieletowe wskazane na ilustracji opisuje czynności mięśni wskazanych na schemacie wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie mięśni omawia warunki prawidłowej pracy mięśni 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki prawidłowej pracy mięśni charakteryzuje budowę i funkcje mięśni gładkich i poprzecznie prążkowanych 	<ul style="list-style-type: none"> na przykładzie własnego organizmu analizuje współdziałanie mięśni, ścięgien, kości i stawów w wykonywaniu ruchów 	
9. Higiena i choroby układu ruchu	<ul style="list-style-type: none"> wymienia naturalne krzywizny kręgosłupa opisuje przyczyny powstawania wad postawy wymienia choroby aparatu ruchu wskazuje ślad stopy z płaskostopiem 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje przedstawione na ilustracji wady postawy opisuje urazy mechaniczne kończyn omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów mechanicznych kończyn 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje naturalne krzywizny kręgosłupa wyjaśnia przyczyny powstawania wad postawy charakteryzuje zmiany zachodzące wraz z wiekiem w układzie kostnym określa czynniki 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje dotyczące zapobiegania płaskostopiu planuje i demonstruje czynności udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów mechanicznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje i prezentuje ćwiczenia zapobiegające deformacjom kręgosłupa uzasadnia konieczność regularnych ćwiczeń gimnastycznych dla prawidłowego 	

		<ul style="list-style-type: none">• omawia przedstawione na ilustracji wady podstawy	<ul style="list-style-type: none">• omawia przyczyny chorób aparatu ruchu• omawia wady budowy stóp	<p>wpływające na prawidłowy rozwój muskulatury ciała</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnia przyczyny i skutki osteoporozy	<p>kończyn</p> <ul style="list-style-type: none">• przewiduje skutki przyjmowania nieprawidłowej postawy ciała	<p>funkcjonowania aparatu ruchu</p>
--	--	--	---	--	--	-------------------------------------

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	10. Pokarm – budulec i źródło energii	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe składniki odżywcze wymienia produkty spożywcze zawierające białko podaje przykłady pokarmów, które są źródłem węglowodanów wymienia pokarmy zawierające tłuszcze omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczenia badającego wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje składniki odżywcze na budulcowe i energetyczne określa aminokwasy jako cząsteczki budulcowe białek wskazuje rolę tłuszczów w organizmie samodzielnie omawia przebieg doświadczenia badającego wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie składników odżywczych dla organizmu określa znaczenie błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw porównuje pokarmy pełnowartościowe i niepełnowartościowe analizuje etykiety produktów spożywczych pod kątem zawartości różnych składników odżywczych przeprowadza z pomocą nauczyciela doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje na przykładach źródła składników odżywczych i wyjaśnia ich znaczenie dla organizmu wyjaśnia związek między spożywaniem produktów białkowych a prawidłowym wzrostem ciała omawia rolę aminokwasów egzogennych w organizmie człowieka porównuje wartość energetyczną węglowodanów i tłuszczów wyjaśnia skutki nadmiernego spożywania tłuszczów samodzielnie przeprowadza doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi analizuje zależność między rodzajami spożywanych pokarmów a funkcjonowaniem organizmu wyszukuje informacje dotyczące roli błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu przewodu pokarmowego

	<p>11. Witaminy, sole mineralne, woda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady witamin rozpuszczalnych w wodzie i rozpuszczalnych w tłuszczach • podaje przykład jednej awitaminozy • wymienia najważniejsze pierwiastki budujące ciało organizmów • podaje rolę dwóch wybranych makroelementów w w organizmie człowieka • wymienia po trzy makroelementy i mikroelementy • omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczenia dotyczącego wykrywania witaminy C 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia witaminy rozpuszczalne w wodzie i rozpuszczalne w tłuszczach • wymienia skutki niedoboru witamin • wskazuje rolę wody w organizmie • omawia znaczenie makroelementów w i mikroelementów w w organizmie człowieka • omawia na schemacie przebieg doświadczenia dotyczącego wykrywania witaminy C 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje witamin • przedstawia rolę i skutki niedoboru witamin: A, C, B₆, B₉, B₁₂, D • przedstawia rolę i skutki niedoboru składników mineralnych: Mg, Fe, Ca • określa skutki niewłaściwej suplementacji witamin i składników mineralnych • na przygotowanym sprzęcie i z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie dotyczące wykrywania witaminy C 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje skutki niedoboru witamin, makroelementów i mikroelementów w organizmie • przewiduje skutki niedoboru wody w organizmie • samodzielnie wykonuje doświadczenie dotyczące wykrywania witaminy C 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje odpowiednie informacje, planuje i wykonuje doświadczenie dotyczące wykrywania witaminy C
--	---	---	--	---	--	--

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	12. Budowa i rola układu pokarmowego	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega trawienie pokarmów • wymienia rodzaje zębów u człowieka • wymienia odcinki przewodu pokarmowego człowieka • omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczenia badającego wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę poszczególnych rodzajów zębów • wskazuje odcinki przewodu pokarmowego na planszy lub modelu • rozpoznaje wątrobę i trzustkę na schemacie • lokalizuje położenie wątroby i trzustki we własnym ciele • samodzielnie omawia przebieg doświadczenia badającego wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje poszczególne rodzaje zębów człowieka • wykazuje rolę zębów w mechanicznej obróbce pokarmu • omawia funkcje poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego • lokalizuje odcinki przewodu pokarmowego i wskazuje odpowiednie miejsca na powierzchni swojego ciała • charakteryzuje funkcje wątroby i trzustki • przeprowadza z pomocą nauczyciela doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie procesu trawienia • opisuje etapy trawienia pokarmów w poszczególnych odcinkach przewodu pokarmowego • analizuje miejsca wchłaniania strawionego pokarmu i wody • samodzielnie przeprowadza doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje odpowiednie informacje, planuje i przeprowadza doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi • uzasadnia konieczność stosowania zróżnicowanej diety dostosowanej do potrzeb organizmu • uzasadnia konieczność dbania o zęby

	<p>13. Higiena i choroby układu pokarmowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa zasady zdrowego żywienia i higieny żywności • wymienia przykłady chorób układu pokarmowego • wymienia zasady profilaktyki chorób układu pokarmowego • według podanego wzoru oblicza indeks masy ciała • wymienia przyczyny próchnicy zębów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje grupy pokarmów w piramidzie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej • wskazuje na zależność diety od zmiennych warunków zewnętrznych • układu jadalospis w zależności od zmiennych warunków zewnętrznych • wymienia choroby układu pokarmowego • analizuje indeks masy ciała swój i kolegów, wykazuje prawidłowości i odchylenia od normy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>wartość energetyczna pokarmu</i> • wykazuje zależność między dietą a czynnikami, które ją warunkują • przewiduje skutki złego odżywiania się • omawia zasady profilaktyki choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy, zatrucia pokarmowego, raka jelita grubego oraz WZW A, WZW B i WZW C • analizuje indeks masy ciała w zależności od stosowanej diety 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między higieną odżywiania się a chorobami układu pokarmowego • wskazuje zasady profilaktyki próchnicy zębów • wyjaśnia, dlaczego należy stosować zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb organizmu (wiek, stan zdrowia, tryb życia, aktywność fizyczna, pora roku) dietę • układa odpowiednią dietę dla uczniów z nadwagą i niedowagą 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje i prezentuje wystąpienie w dowolnej formie na temat chorób związanych z zaburzeniami łaknienia i przemiany materii • uzasadnia konieczność badań przesiewowych w celu wykrywania wczesnych stadiów raka jelita grubego
--	---	--	---	---	---	--

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
14. Budowa i funkcje krwi	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy elementów morfotycznych krwi • wymienia grupy krwi • wymienia składniki biorące udział w krzepnięciu krwi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje krwi • wymienia grupy krwi i wyjaśnia, co stanowi podstawę ich wyodrębnienia • wyjaśnia, czym jest konflikt serologiczny 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie krwi • charakteryzuje elementy morfotyczne krwi • omawia rolę hemoglobiny • przedstawia społeczne znaczenie krwiodawstwa • przewiduje skutki konfliktu serologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady transfuzji krwi • wyjaśnia mechanizm krzepnięcia krwi • rozpoznaje elementy morfotyczne krwi na podstawie obserwacji mikroskopowej 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę wykonywania badań zapobiegających konfliktowi serologicznemu • analizuje wyniki laboratoryjnego badania krwi 	
15. Krążenie krwi	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia narządy układu krwionośnego • z pomocą nauczyciela omawia na podstawie ilustracji mały i duży obieg krwi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje wybranego naczynia krwionośnego • porównuje budowę i funkcje żył, tętnic oraz naczyń włosowatych • opisuje funkcje zastawek żylnych 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje krwiobiegi: mały i duży • opisuje drogę krwi płynącej w małym i dużym krwiobiegu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje poszczególne naczynia krwionośne na ilustracji • wykazuje związek budowy naczyń krwionośnych z pełnionymi przez nie funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje związek przepływu krwi w naczyniach z wymianą gazową 	
16. Budowa i działanie serca	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje położenie serca we własnym ciele • wymienia elementy budowy serca • podaje prawidłową wartość pulsu i ciśnienia zdrowego człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje elementy budowy serca i naczynia krwionośnego na schemacie (ilustracji z podręcznika) • wyjaśnia, czym jest puls 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje mechanizm pracy serca • omawia fazy cyklu pracy serca • mierzy koledze puls • wyjaśnia różnicę między ciśnieniem skurczowym a ciśnieniem rozkurczowym krwi 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje rolę zastawek w funkcjonowaniu serca • porównuje wartości ciśnienia skurczowego i ciśnienia rozkurczowego krwi • omawia doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia krwi 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia krwi 	
17. Higiena i choroby układu krwionośnego	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia choroby układu krwionośnego • omawia pierwszą pomoc w wypadku krwawień i krwotoków 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny chorób układu krwionośnego • wymienia czynniki wpływające korzystnie na funkcjonowanie układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny chorób układu krwionośnego • charakteryzuje objawy krwotoku żylnego i tętniczego • wyjaśnia, na czym polegają białaczka i anemia • przedstawia znaczenie aktywności fizycznej i prawidłowej diety dla właściwego funkcjonowania układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje portfolio na temat chorób układu krwionośnego • demonstruje pierwszą pomoc w wypadku krwotoków • wyjaśnia znaczenie badań profilaktycznych chorób układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje i prezentuje w dowolnej formie materiały edukacyjne oświaty zdrowotnej na temat chorób społecznych: miażdżycy, nadciśnienia tętniczego i zawałów serca 	

	18. Układ limfatyczny	<ul style="list-style-type: none">• wymienia cechy układu limfatycznego• wymienia narządy układu limfatycznego	<ul style="list-style-type: none">• opisuje budowę układu limfatycznego• omawia rolę węzłów chłonnych	<ul style="list-style-type: none">• opisuje rolę układu limfatycznego	<ul style="list-style-type: none">• rozpoznaje na ilustracji lub schemacie narządy układu limfatycznego	<ul style="list-style-type: none">• porównuje układ limfatyczny z układem krwionośnym
--	-----------------------	---	--	---	---	---

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	19. Budowa i funkcjonowanie układu odpornościowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy układu odpornościowego wymienia rodzaje odporności przedstawia różnice między surowicą a szczepionką 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia odporność swoistą i nieswoistą, czynną i bierną, naturalną i sztuczną definiuje szczepionkę i surowicę jako czynniki odpowiadające za odporność nabytą 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę elementów układu odpornościowego charakteryzuje rodzaje odporności określa zasadę działania szczepionki i surowicy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm działania odporności swoistej opisuje rodzaje leukocytów odróżnia działanie szczepionki od działania surowicy 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wykaz szczepień w swojej książeczce zdrowia ocenia znaczenie szczepień
	20. Zaburzenia funkcjonowania układu odpornościowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki mogące wywołać alergię opisuje objawy alergii 	<ul style="list-style-type: none"> określa przyczynę choroby AIDS wyjaśnia, na czym polega transplantacja narządów podaje przykłady narządów, które można przeszczepiać 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje drogi zakażeń HIV wskazuje zasady profilaktyki zakażeń HIV 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że alergia jest związana z nadwrażliwością układu odpornościowego ilustruje przykładami znaczenie transplantologii 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie przeszczepów oraz zgody na transplantację narządów po śmierci
	21. Budowa i rola układu oddechowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia odcinki układu oddechowego rozpoznaje na ilustracji narządy układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje elementów układu oddechowego opisuje rolę nagłośni na podstawie własnego organizmu przedstawia mechanizm wentylacji płuc 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia drogi oddechowe i narządy wymiany gazowej wykazuje związek budowy elementów układu oddechowego z pełnionymi funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia głośnię i nagłośnię demonstruje mechanizm modulacji głosu definiuje płuca jako miejsce zachodzenia wymiany gazowej wykazuje związek między budową a funkcją płuc 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje z dowolnych materiałów model układu oddechowego wyszukuje odpowiednie metody i bada pojemność własnych płuc

	<p>22. Mechanizm oddychania</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy biorące udział w procesie wentylacji płuc demonstruje na sobie mechanizm wdechu i wydechu z pomocą nauczyciela omawia doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu definiuje mitochondrium jako miejsce oddychania komórkowego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w ruchach klatki piersiowej i przepony podczas wdechu i wydechu przedstawia rolę krwi w transporcie gazów oddechowych omawia zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym oblicza liczbę wdechów i wydechów przed wysiłkiem fizycznym i po nim z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu zapisuje słownie równanie reakcji chemicznej ilustrujące utlenianie glukozy 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia procesy wentylacji płuc i oddychania komórkowego opisuje dyfuzję O₂ i CO₂ zachodzącą w pęcherzykach płucnych wyjaśnia zależność między liczbą oddechów a wysiłkiem fizycznym na przygotowanym sprzęcie samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu określa znaczenie oddychania komórkowego 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje wyniki doświadczenia wykrywającego CO₂ w wydychanym powietrzu przedstawia graficznie zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym analizuje proces wymiany gazowej w płucach i tkankach omawia obserwację dotyczącą wpływu wysiłku fizycznego na częstość oddechów samodzielnie przygotowuje zestaw laboratoryjny i przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność CO₂ w wydychanym powietrzu 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i wykonuje obserwację wpływu wysiłku fizycznego na częstość oddechów wyszukuje odpowiednie informacje, planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność CO₂ w wydychanym powietrzu opisuje zależność między ilością mitochondriów a zapotrzebowaniem narządów na energię zapisuje za pomocą symboli chemicznych równanie reakcji ilustrujące utlenianie glukozy
--	---------------------------------	--	---	--	--	--

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	23. Higiena i choroby układu oddechowego	<ul style="list-style-type: none"> definiuje kichanie i kaszel jako reakcje obronne organizmu wymienia choroby układu oddechowego wymienia czynniki wpływające na prawidłowe funkcjonowanie układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje źródła infekcji górnych i dolnych dróg oddechowych określa sposoby zapobiegania chorobom układu oddechowego omawia wpływ zanieczyszczeń pyłowych na prawidłowe funkcjonowanie układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> podaje objawy wybranych chorób układu oddechowego wyjaśnia związek między wdychaniem powietrza przez nos a profilaktyką chorób układu oddechowego opisuje zasady profilaktyki anginy, gruźlicy i raka płuc rozdzieli czynne i bierne palenie tytoniu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ palenia tytoniu na funkcjonowanie układu oddechowego wyszukuje w dowolnych źródłach informacje na temat przyczyn rozwoju raka płuc 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza wywiad w przychodni zdrowia na temat profilaktyki chorób płuc przeprowadza według podanego schematu i pod opieką nauczyciela badanie zawartości substancji smolistych w jednym papierosie
	24. Budowa i działanie układu wydalniczego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady substancji, które są wydalane przez organizm człowieka wymienia narządy układu wydalniczego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia <i>wydalenie</i> i <i>defekacja</i> wymienia drogi wydalania zbędnych produktów przemiany materii wymienia CO₂ i mocznik jako zbędne produkty przemiany materii 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje wydalanie i defekację omawia na podstawie ilustracji proces powstawania moczu wskazuje na modelu lub ilustracji miejsce powstawania moczu pierwotnego opisuje sposoby wydalania mocznika i CO₂ 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na modelu lub materiale świeżym warstwy budujące nerkę omawia rolę układu wydalniczego w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje z dowolnego materiału model układu moczowego tworzy schemat przemian substancji odżywczych od zjedzenia do wydalania lub defekacji
	25. Higiena i choroby układu wydalniczego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady higieny układu wydalniczego wymienia choroby układu wydalniczego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na zakażenia dróg moczowych i kamicy nerkową jako choroby układu wydalniczego wymienia badania stosowane w profilaktyce tych chorób określa dzienne zapotrzebowanie organizmu człowieka na wodę 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny chorób układu wydalniczego wyjaśnia znaczenie wykonywania badań kontrolnych moczu wskazuje na konieczność okresowego wykonywania badań kontrolnych moczu 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność picia dużych ilości wody podczas leczenia chorób nerek uzasadnia konieczność regularnego opróżniania pęcherza moczowego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje własne wyniki laboratoryjnego badania moczu i na tej podstawie określa stan zdrowia własnego układu wydalniczego omawia na ilustracji przebieg dializy ocenia rolę dializy w ratowaniu życia

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	26. Budowa i funkcjonowanie układu hormonalnego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia gruczoły dokrewne wymienia przykłady hormonów wskazuje na ilustracji położenie najważniejszych gruczołów dokrewnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie <i>gruczoł dokrewny</i> wyjaśnia, czym są hormony 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy hormonów przyporządkowuje hormony do odpowiednich gruczołów, które je wytwarzają charakteryzuje działanie insuliny i glukagonu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia biologiczną rolę hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, adrenaliny, testosteronu, estrogenów omawia znaczenie swoistego działania hormonów wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że nie należy bez konsultacji z lekarzem przyjmować preparatów i leków hormonalnych
	27. Zaburzenia funkcjonowania układu hormonalnego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia skutki nadmiaru i niedoboru hormonu wzrostu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie <i>równowaga hormonalna</i> podaje przyczyny cukrzycy 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje skutki nadmiaru i niedoboru hormonów 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek niedoboru insuliny z cukrzycą 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i wykazuje różnice między cukrzycą typu I a cukrzycą typu II
	28. Budowa i rola układu nerwowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje układu nerwowego wymienia elementy budowy ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego rozpoznaje na ilustracji ośrodkowy i obwodowy układ nerwowy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje elementy budowy komórki nerwowej wskazuje na ilustracji neuronu przebieg impulsu nerwowego wyróżnia somatyczny i autonomiczny układ nerwowy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje układu nerwowego wykazuje związek budowy komórki nerwowej z jej funkcją omawia działanie ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób działania synapsy charakteryzuje funkcje somatycznego i autonomicznego układu nerwowego porównuje funkcje współczulnej i przywspółczulnej części autonomicznego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	29. Ośrodkowy układ nerwowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na ilustracji najważniejsze elementy mózgowia wymienia mózgowie i rdzeń kręgowy jako narządy ośrodkowego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy budowy rdzenia kręgowego na ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę rdzenia kręgowego objaśnia na ilustracji budowę mózgowia 	<ul style="list-style-type: none"> określa mózgowie jako jednostkę nadrzędną w stosunku do pozostałych części układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia nadrzędną funkcję mózgowia w stosunku do pozostałych części układu nerwowego
	30. Obwodowy układ nerwowy. Odruchy	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje nerwów obwodowych podaje po trzy przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia nerwy czuciowe i ruchowe omawia na podstawie ilustracji drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym odróżnia odruchy warunkowe i bezwarunkowe 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między odruchem warunkowym a bezwarunkowym charakteryzuje odruchy warunkowe i bezwarunkowe przedstawia graficznie drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę odruchów warunkowych w procesie uczenia się na podstawie rysunku wyjaśnia mechanizm odruchu kolanowego 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi znaczenia odruchów warunkowych i bezwarunkowych w życiu człowieka demonstruje na koleździe odruch kolanowy i wyjaśnia działanie tego odruchu
	31. Higiena układu nerwowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wywołujące stres podaje przykłady używek wymienia skutki zażywania niektórych substancji psychoaktywnych dla stanu zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem przedstawia negatywny wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych oraz nadużywania kofeiny i niektórych leków (zwłaszcza oddziałujących na psychikę) 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia dodatni i ujemny wpływ stresu na funkcjonowanie organizmu opisuje wpływ palenia tytoniu na zdrowie omawia skutki działania alkoholu na funkcjonowanie organizmu wyjaśnia mechanizm powstawania uzależnień wyjaśnia znaczenie profilaktyki uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ snu na procesy uczenia się i zapamiętywania oraz na odporność organizmu wykazuje zależność między przyjmowaniem używek a powstawaniem nałogu wskazuje alternatywne zajęcia pomagające uniknąć uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje związek między prawidłowym wysypianiem się a funkcjonowaniem organizmu wykonuje w dowolnej formie prezentację na temat profilaktyki uzależnień

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	32. Budowa i działanie narządu wzroku	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie zmysłów w życiu człowieka rozdzieli w narządzie wzroku aparat ochronny oka i gałkę oczną wymienia elementy wchodzące w skład aparatu ochronnego oka rozpoznaje na ilustracji elementy budowy oka 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje elementów aparatu ochronnego oka wyjaśnia pojęcie <i>akomodacja oka</i> omawia znaczenie adaptacji oka omawia funkcje elementów budowy oka 	<ul style="list-style-type: none"> określa funkcję aparatu ochronnego oka wykazuje związek budowy elementów oka z pełnionymi przez nie funkcjami opisuje drogę światła w oku wskazuje lokalizację receptorów wzroku ilustruje w formie prostego rysunku drogę światła w oku i powstawanie obrazu na siatkówce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia powstawanie obrazu na siatkówce planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące reakcję tęczy na światło o różnym natężeniu ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku i powstawanie obrazu na siatkówce oraz wyjaśnia rolę soczewki w tym procesie 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność tarczy nerwu wzrokowego w oku ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku oraz tłumaczy powstawanie i odbieranie wrażeń wzrokowych, używając odpowiedniej terminologii
	33. Ucho – narząd słuchu i równowagi	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracji elementy budowy ucha wyróżnia ucho zewnętrzne, środkowe i wewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na ilustracji położenie narządu równowagi wymienia funkcje poszczególnych elementów ucha 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcje poszczególnych elementów ucha omawia funkcje ucha zewnętrznego, środkowego i wewnętrznego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm odbierania i rozpoznawania dźwięków wskazuje lokalizację receptorów słuchu i równowagi w uchu wyjaśnia zasadę działania narządu równowagi 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przebieg bodźca słuchowego, uwzględniając przetwarzanie fal dźwiękowych na impulsy nerwowe
	34. Higiena oka i ucha	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wady wzroku omawia zasady higieny oczu wymienia choroby oczu i uszu 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracji krótkowzroczność i dalekowzroczność definiuje hałas jako czynnik powodujący głuchotę omawia przyczyny powstawania wad wzroku 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wady wzroku wyjaśnia, na czym polegają daltonizm i astygmatyzm charakteryzuje choroby oczu omawia sposób korygowania wad wzroku 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia rodzaje soczewek korygujących wady wzroku analizuje, w jaki sposób nadmierny hałas może spowodować uszkodzenie słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje na temat źródeł hałasu w swoim miejscu zamieszkania analizuje źródła hałasu w najbliższym otoczeniu i wskazuje na sposoby jego ograniczenia

	35. Zmysły powonienia, smaku i dotyku	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę zmysłów powonienia, smaku i dotyku • wskazuje rozmieszczenie receptorów powonienia, smaku i dotyku • wymienia podstawowe smaki • wymienia bodźce odbierane przez receptory skóry • omawia rolę węchu w ocenie pokarmów 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje kubków smakowych • omawia doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje położenie kubków smakowych na języku • z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że skóra jest narządem dotyku • analizuje znaczenie wolnych zakończeń nerwowych w skórze • wykonuje na podstawie opisu doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje i wykonuje doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku
IX.	36. Męski układ rozrodczy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia męskie narządy rozrodcze • wskazuje na ilustracji męskie narządy rozrodcze • wymienia męskie cechy płciowe 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę plemnika i wykonuje jego schematyczny rysunek • omawia proces powstawania nasienia • określa funkcję testosteronu • wymienia funkcje męskiego układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje poszczególnych elementów męskiego układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że główka plemnika jest właściwą gametą męską • wykazuje zależność między produkcją hormonów płciowych a zmianami zachodzącymi w ciele mężczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wspólną funkcjonalność prącia jako narządu wydalania i narządu rozrodczego
	37. Żeński układ rozrodczy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia żeńskie narządy rozrodcze • wskazuje na ilustracji żeńskie narządy rozrodcze • wymienia żeńskie cechy płciowe 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje żeńskiego układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe żeńskie cechy płciowe • opisuje funkcje wewnętrznych narządów rozrodczych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek budowy komórki jajowej z pełnioną przez nią funkcją 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje podobieństwa i różnice w budowie męskich i żeńskich układów narządów: rozrodczego i wydalniczego
	38. Funkcjonowanie żeńskiego układu rozrodczego	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia żeńskie hormony płciowe • wymienia kolejne fazy cyklu miesięczkowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w cyklu miesięczkowym dni płodne i niepłodne • definiuje jajnik jako miejsce powstawania komórki jajowej 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje ilustracje przebiegu cyklu miesięczkowego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany hormonalne i zmiany w macicy zachodzące w trakcie cyklu miesięczkowego • analizuje rolę ciała żółtego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyznacza dni płodne i niepłodne u kobiet w różnych dniach cyklu miesięczkowego i z różną długością cyklu

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IX. Rozmnażanie i rozwój człowieka	39. Rozwój człowieka – od poczęcia do narodzin	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy błon płodowych podaje długość trwania rozwoju płodowego wymienia zmiany zachodzące w organizmie kobiety podczas ciąży 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje etapy rozwoju zarodka od zapłodnienia do zagnieżdżenia wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>zapłodnienie</i> omawia zasady higieny zalecane dla kobiet ciężarnych podaje czas trwania ciąży omawia wpływ różnych czynników na prawidłowy rozwój zarodka i płodu 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcje błon płodowych charakteryzuje okres rozwoju płodowego wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w organizmie kobiety podczas ciąży charakteryzuje etapy porodu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje funkcje łożyska uzasadnia konieczność przestrzegania zasad higieny przez kobiety w ciąży omawia mechanizm powstawania ciąży pojedynczej i mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat rozwoju prenatalnego
	40. Rozwój człowieka – od narodzin do starości	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy życia człowieka wymienia rodzaje dojrzałości człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> określa zmiany rozwojowe u swoich rówieśników opisuje objawy starzenia się organizmu wymienia różnice w tempie dojrzewania dziewcząt i chłopców 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wskazane okresy rozwojowe przedstawia cechy oraz przebieg fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje różnice między przekwitaniem a starością przyporządkowuje okresom rozwojowym zmiany zachodzące w organizmie 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy w dowolnej formie prezentację na temat dojrzewania tworzy portfolio ze zdjęciami swojej rodziny, której członkowie znajdują się w różnych okresach rozwoju

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	41. Higiena i choroby układu rozrodczego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia choroby układu rozrodczego wymienia choroby przenoszone drogą płciową 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje kontakty płciowe jako potencjalne źródło zakażenia układu rozrodczego przyporządkowuje chorobom źródła zakażenia wyjaśnia różnicę między nosicielstwem HIV a chorobą AIDS wymienia drogi zakażenia wirusami: HIV, HBV, HCV i HPV przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia konieczność regularnych wizyt u ginekologa przyporządkowuje chorobom ich charakterystyczne objawy omawia zasady profilaktyki chorób wywołanych przez wirusy: HIV, HBV, HCV i HPV 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia ryzykowne zachowania seksualne, które mogą prowadzić do zakażenia HIV przewiduje indywidualne i społeczne skutki zakażenia wirusami: HIV, HBV, HCV i HPV uzasadnia konieczność wykonywania badań kontrolnych jako sposobu wczesnego wykrywania raka piersi, raka szyjki macicy i raka prostaty 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat planowanych szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka, wywołującemu raka szyjki macicy

X
·
F
ó
w
n
o
w
a
g
a
w
e
w
n
ę
t
r
z
n
a
c
r
g
a
n
i
z
n
u

42. Mechanizmy regulacyjne organizmu

- własnymi słowami wyjaśnia, na czym polega homeostaza
- wyjaśnia mechanizm termoregulacji u człowieka
- wskazuje drogi wydalania wody z organizmu

- wykazuje na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy zależność działania układów pokarmowego i krwionośnego
- opisuje, które układy narządów mają wpływ na regulację poziomu wody we krwi

- wyjaśnia, na czym polega homeostaza
- na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wykazuje zależność działania układów: nerwowego, pokarmowego i krwionośnego
- na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia mechanizm regulacji poziomu glukozy we krwi

- na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wykazuje zależność działania poszczególnych układów narządów w organizmie człowieka
- na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia, które układy narządów biorą udział w mechanizmie regulacji poziomu glukozy we krwi

- analizuje i wykazuje rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w utrzymaniu homeostazy

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
X. Równowaga wewnętrzna organizmu	43. Choroba – zaburzenie homeostazy	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ trybu życia na stan zdrowia człowieka podaje przykłady trzech chorób zakaźnych wraz z czynnikami, które je wywołują wymienia choroby cywilizacyjne wymienia najczęstsze przyczyny nowotworów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne podaje przykłady wpływu środowiska na życie i zdrowie człowieka przedstawia znaczenie aktywności fizycznej dla prawidłowego funkcjonowania organizmu człowieka przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób nowotworowych klasyfikuje podaną chorobę do grupy chorób cywilizacyjnych lub zakaźnych omawia znaczenie szczepień ochronnych wskazuje alergię jako skutek zanieczyszczenia środowiska wskazuje metody zapobiegania chorobom cywilizacyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki wpływające na zdrowie człowieka przedstawia znaczenie pojęć <i>zdrowie</i> i <i>choroba</i> rozdziela zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne wymienia najważniejsze choroby człowieka wywołane przez wirusy, bakterie, protisty i pasożyty zwierzęce oraz przedstawia zasady profilaktyki tych chorób podaje kryterium podziału chorób na choroby zakaźne i cywilizacyjne podaje przykłady szczepień obowiązkowych i nieobowiązkowych wyjaśnia przyczyny powstawania chorób społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ środowiska na zdrowie uzasadnia, że antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniami lekarza (dawka, godziny przyjmowania leku i długość kuracji) dowodzi, że stres jest przyczyną chorób cywilizacyjnych uzasadnia, że nerwice są chorobami cywilizacyjnymi uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych 	<ul style="list-style-type: none"> formuluje argumenty przemawiające za tym, że nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować ogólnodostępnych leków oraz suplementów

Chemia

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny przygotowana na podstawie treści zawartych w podstawie programowej i programie nauczania dla klasy siódmej szkoły podstawowej *Chemia Nowej Ery*

Wyróżnione wymagania programowe odpowiadają wymaganiom ogólnym i szczegółowym zawartym w treściach nauczania podstawy programowej.

Dział 1. Substancje i ich przemiany

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zalicza chemię do nauk przyrodniczych – stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni chemicznej – nazywa wybrane elementy szkła i sprzętu laboratoryjnego oraz określa ich przeznaczenie – zna sposoby opisywania doświadczeń chemicznych – opisuje właściwości substancji będących głównymi składnikami produktów stosowanych na co dzień – definiuje pojęcie <i>gęstość</i> – podaje wzór na gęstość – przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem pojęć <i>masa</i>, <i>gęstość</i>, <i>objętość</i> – wymienia jednostki gęstości – odróżnia właściwości fizyczne od chemicznych – definiuje pojęcie <i>mieszanina substancji</i> – opisuje cechy mieszanin jednorodnych i niejednorodnych – podaje przykłady mieszanin – opisuje proste metody rozdzielania mieszanin na składniki – definiuje pojęcia <i>zjawisko fizyczne</i> i <i>reakcja chemiczna</i> – podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych zachodzących w otoczeniu człowieka – definiuje pojęcia <i>pierwiastek chemiczny</i> i <i>związek chemiczny</i> – dzieli substancje chemiczne na proste i złożone oraz na pierwiastki i związki chemiczne – podaje przykłady związków chemicznych – dzieli pierwiastki chemiczne na metale i niemetale – podaje przykłady pierwiastków chemicznych (metali i niemetali) – odróżnia metale i niemetale na podstawie ich właściwości – opisuje, na czym polegają rdzewienie i korozja – wymienia niektóre czynniki powodujące korozję – posługuje się symbolami chemicznymi pierwiastków (H, O, N, Cl, S, C, P, Si, Na, K, Ca, Mg, Fe, Zn, Cu, Al, Pb, Sn, Ag, Hg) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia, czym zajmuje się chemia – wyjaśnia, dlaczego chemia jest nauką przydatną ludziom – wyjaśnia, czym są obserwacje, a czym wnioski z doświadczenia – przelicza jednostki (masy, objętości, gęstości) – wyjaśnia, czym ciało fizyczne różni się od substancji – opisuje właściwości substancji – wymienia i wyjaśnia podstawowe sposoby rozdzielania mieszanin na składniki – sporządza mieszaninę – dobiera metodę rozdzielania mieszaniny na składniki – opisuje i porównuje zjawisko fizyczne i reakcję chemiczną – projektuje doświadczenia ilustrujące zjawisko fizyczne i reakcję chemiczną – definiuje pojęcie <i>stopy metali</i> – podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych zachodzących w otoczeniu człowieka – wyjaśnia potrzebę wprowadzenia symboli chemicznych – rozpoznaje pierwiastki i związki chemiczne – wyjaśnia różnicę między pierwiastkiem, związkiem chemicznym i mieszaniną – proponuje sposoby zabezpieczenia przed rdzewieniem przedmiotów wykonanych z żelaza 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje zastosowania wybranego szkła i sprzętu laboratoryjnego – identyfikuje substancje na podstawie podanych właściwość – przeprowadza obliczenia z wykorzystaniem pojęć: <i>masa</i>, <i>gęstość</i>, <i>objętość</i> – przelicza jednostki – podaje sposób rozdzielania wskazanej mieszaniny na składniki – wskazuje różnice między właściwościami fizycznymi składników mieszaniny, które umożliwiają jej rozdzielanie – projektuje doświadczenia ilustrujące reakcję chemiczną i formułuje wnioski – wskazuje w podanych przykładach reakcję chemiczną i zjawisko fizyczne – wskazuje wśród różnych substancji mieszaninę i związek chemiczny – wyjaśnia różnicę między mieszaniną a związkiem chemicznym – odszukuje w układzie okresowym pierwiastków podane pierwiastki chemiczne – opisuje doświadczenia wykonywane na lekcji – przeprowadza wybrane doświadczenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia podział chemii na organiczną i nieorganiczną – definiuje pojęcie <i>patyna</i> – projektuje doświadczenie o podanym tytule (rysuje schemat, zapisuje obserwacje i formułuje wnioski) – przeprowadza doświadczenia z działu <i>Substancje i ich przemiany</i> – projektuje i przewiduje wyniki doświadczeń na podstawie posiadanej wiedzy

--	--	--	--

Dział 2. Składniki powietrza i rodzaje przemian, jakim ulegają

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
----------------------------	------------------------------	----------------------------	---------------------------------------

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje skład i właściwości powietrza – określa, co to są stałe i zmienne składniki powietrza – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru, azotu oraz właściwości fizyczne gazów szlachetnych – podaje, że woda jest związkiem chemicznym wodoru i tlenu – tłumaczy, na czym polega zmiana stanu skupienia na przykładzie wody – definiuje pojęcie <i>wodorki</i> – omawia obieg tlenu i tlenku węgla(IV) w przyrodzie – określa znaczenie powietrza, wody, tlenu, tlenku węgla(IV) – podaje, jak można wykryć tlenek węgla(IV) – określa, jak zachowują się substancje higroskopijne – opisuje, na czym polegają reakcje syntezy, analizy, wymiany – omawia, na czym polega spalanie – definiuje pojęcia <i>substrat</i> i <i>produkt reakcji chemicznej</i> – wskazuje substraty i produkty reakcji chemicznej – określa typy reakcji chemicznych – określa, co to są tlenki i zna ich podział – wymienia podstawowe źródła, rodzaje i skutki zanieczyszczeń powietrza – wskazuje różnicę między reakcjami egzo- i endoenergetyczną – podaje przykłady reakcji egzo- i endoenergetycznych – wymienia niektóre efekty towarzyszące reakcjom chemicznym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projektuje i przeprowadza doświadczenie potwierdzające, że powietrze jest mieszaniną jednorodną gazów – wymienia stałe i zmienne składniki powietrza – oblicza przybliżoną objętość tlenu i azotu, np. w sali lekcyjnej – opisuje, jak można otrzymać tlen – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne gazów szlachetnych, azotu – podaje przykłady wodorków niemetalu – wyjaśnia, na czym polega proces fotosyntezy – wymienia niektóre zastosowania azotu, gazów szlachetnych, tlenku węgla(IV), tlenu, wodoru – podaje sposób otrzymywania tlenku węgla(IV) (na przykładzie reakcji węgla z tlenem) – definiuje pojęcie <i>reakcja charakterystyczna</i> – planuje doświadczenie umożliwiające wykrycie obecności tlenku węgla(IV) w powietrzu wydychanym z płuc – wyjaśnia, co to jest efekt cieplarniany – opisuje rolę wody i pary wodnej w przyrodzie – wymienia właściwości wody – wyjaśnia pojęcie <i>higroskopijność</i> – zapisuje słownie przebieg reakcji chemicznej – wskazuje w zapisie słownym przebiegu reakcji chemicznej substraty i produkty, pierwiastki i związki chemiczne – opisuje, na czym polega powstawanie dziury ozonowej i kwaśnych opadów – podaje sposób otrzymywania wodoru (w reakcji kwasu chlorowodorowego z metalem) – opisuje sposób identyfikowania gazów: wodoru, tlenu, tlenku węgla(IV) – wymienia źródła, rodzaje i skutki zanieczyszczeń powietrza – wymienia niektóre sposoby postępowania pozwalające chronić powietrze przed zanieczyszczeniami – definiuje pojęcia <i>reakcje egzo- i endoenergetyczne</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, które składniki powietrza są stałe, a które zmienne – wykonuje obliczenia dotyczące zawartości procentowej substancji występujących w powietrzu – wykrywa obecność tlenku węgla(IV) – opisuje właściwości tlenku węgla(II) – wyjaśnia rolę procesu fotosyntezy w naszym życiu – podaje przykłady substancji szkodliwych dla środowiska przyrodniczego – wyjaśnia, skąd się biorą kwaśne opady – określa zagrożenia wynikające z efektu cieplarnianego, dziury ozonowej, kwaśnych opadów – proponuje sposoby zapobiegania powiększaniu się dziury ozonowej i ograniczenia powstawania kwaśnych opadów – projektuje doświadczenia, w których otrzyma tlen, tlenek węgla(IV), wodór – projektuje doświadczenia, w których zbada właściwości tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru – zapisuje słownie przebieg różnych rodzajów reakcji chemicznych – podaje przykłady różnych typów reakcji chemicznych – wykazuje obecność pary wodnej w powietrzu – omawia sposoby otrzymywania wodoru – podaje przykłady reakcji egzo- i endoenergetycznych – zalicza przeprowadzone na lekcjach reakcje do egzo- lub endoenergetycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrzymuje tlenek węgla(IV) w reakcji węglanu wapnia z kwasem chlorowodorowym – wymienia różne sposoby otrzymywania tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru – projektuje doświadczenia dotyczące powietrza i jego składników – uzasadnia, na podstawie reakcji magnezu z tlenkiem węgla(IV), że tlenek węgla(IV) jest związkiem chemicznym węgla i tlenu – uzasadnia, na podstawie reakcji magnezu z parą wodną, że woda jest związkiem chemicznym tlenu i wodoru – planuje sposoby postępowania umożliwiające ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami – identyfikuje substancje na podstawie schematów reakcji chemicznych – wykazuje zależność między rozwojem cywilizacji a występowaniem zagrożeń, np. podaje przykłady dziedzin życia, których rozwój powoduje negatywne skutki dla środowiska przyrodniczego
---	--	---	---

Dział 3. Atomy i cząsteczki

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
----------------------------	------------------------------	----------------------------	---------------------------------------

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcie <i>materia</i> - definiuje pojęcie dyfuzji - opisuje ziarnistą budowę materii - opisuje, czym atom różni się od cząsteczki - definiuje pojęcia: <i>jednostka masy atomowej</i>, <i>masa atomowa</i>, <i>masa cząsteczkowa</i> - oblicza masę cząsteczkową prostych związków chemicznych - opisuje i charakteryzuje skład atomu pierwiastka chemicznego (jądro – protony i neutrony, powłoki elektronowe – elektrony) - wyjaśnia, co to są nukleony - definiuje pojęcie <i>elektrony walencyjne</i> - wyjaśnia, co to są <i>liczba atomowa</i>, <i>liczba masowa</i> - ustala liczbę protonów, elektronów, neutronów w atomie danego pierwiastka chemicznego, gdy znane są liczby atomowa i masowa - podaje, czym jest konfiguracja elektronowa - definiuje pojęcie <i>izotop</i> - dokonuje podziału izotopów - wymienia najważniejsze dziedziny życia, w których mają zastosowanie izotopy - opisuje układ okresowy pierwiastków chemicznych - podaje treść prawa okresowości - podaje, kto jest twórcą układu okresowego pierwiastków chemicznych - odczytuje z układu okresowego podstawowe informacje o pierwiastkach chemicznych - określa rodzaj pierwiastków (metal, niemetal) i podobieństwo właściwości pierwiastków w grupie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planuje doświadczenie potwierdzające ziarnistość budowy materii - wyjaśnia zjawisko dyfuzji - podaje założenia teorii atomistyczno-cząsteczkowej budowy materii - oblicza masy cząsteczkowe - opisuje pierwiastek chemiczny jako zbiór atomów o danej liczbie atomowej <i>Z</i> - wymienia rodzaje izotopów - wyjaśnia różnice w budowie atomów izotopów wodoru - wymienia dziedziny życia, w których stosuje się izotopy - korzysta z układu okresowego pierwiastków chemicznych - wykorzystuje informacje odczytane z układu okresowego pierwiastków chemicznych - podaje maksymalną liczbę elektronów na poszczególnych powłokach (<i>K</i>, <i>L</i>, <i>M</i>) - zapisuje konfiguracje elektronowe - rysuje modele atomów pierwiastków chemicznych - określa, jak zmieniają się niektóre właściwości pierwiastków w grupie i okresie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnice między pierwiastkiem a związkiem chemicznym na podstawie założeń teorii atomistyczno-cząsteczkowej budowy materii - oblicza masy cząsteczkowe związków chemicznych - definiuje pojęcie <i>masy atomowej</i> jako średniej mas atomów danego pierwiastka, z uwzględnieniem jego składu izotopowego - wymienia zastosowania różnych izotopów - korzysta z informacji zawartych w układzie okresowym pierwiastków chemicznych - oblicza maksymalną liczbę elektronów w powłokach - zapisuje konfiguracje elektronowe - rysuje uproszczone modele atomów - określa zmianę właściwości pierwiastków w grupie i okresie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia związek między podobieństwami właściwości pierwiastków chemicznych zapisanych w tej samej grupie układu okresowego a budową ich atomów i liczbą elektronów walencyjnych - wyjaśnia, dlaczego masy atomowe podanych pierwiastków chemicznych w układzie okresowym nie są liczbami całkowitymi
---	--	--	--

Dział 4. Łączenie się atomów. Równania reakcji chemicznych

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
----------------------------	------------------------------	----------------------------	---------------------------------------

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia typy wiązań chemicznych – podaje definicje: <i>wiązania kowalencyjnego niespolaryzowanego, wiązania kowalencyjnego spolaryzowanego, wiązania jonowego</i> – definiuje pojęcia: <i>jon, kation, anion</i> – definiuje pojęcie <i>elektroujemność</i> – posługuje się symbolami pierwiastków chemicznych – podaje, co występuje we wzorze elektronowym – odróżnia wzór sumaryczny od wzoru strukturalnego – zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne cząsteczek – definiuje pojęcie <i>wartościowość</i> – podaje wartościowość pierwiastków chemicznych w stanie wolnym – odczytuje z układu okresowego maksymalną wartościowość pierwiastków chemicznych względem wodoru grup 1., 2. i 13.–17. – wyznacza wartościowość pierwiastków chemicznych na podstawie wzorów sumarycznych – zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny cząsteczki związku dwupierwiastkowego na podstawie wartościowości pierwiastków chemicznych – określa na podstawie wzoru liczbę atomów pierwiastków w związku chemicznym – interpretuje zapisy (odczytuje ilościowo i jakościowo proste zapisy), np.: H_2, $2H$, $2H_2$ itp. – ustala na podstawie wzoru sumarycznego nazwę prostych dwupierwiastkowych związków chemicznych – ustala na podstawie nazw wzory sumaryczne prostych dwupierwiastkowych związków chemicznych – rozróżnia podstawowe rodzaje reakcji chemicznych – wskazuje substraty i produkty reakcji chemicznej – podaje treść prawa zachowania masy – podaje treść prawa stałości składu związku chemicznego – przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem prawa zachowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje rolę elektronów zewnętrznej powłoki w łączeniu się atomów – odczytuje elektroujemność pierwiastków chemicznych – opisuje sposób powstawania jonów – określa rodzaj wiązania w prostych przykładach cząsteczek – podaje przykłady substancji o wiązaniu kowalencyjnym i substancji o wiązaniu jonowym – przedstawia tworzenie się wiązań chemicznych kowalencyjnego i jonowego dla prostych przykładów – określa wartościowość na podstawie układu okresowego pierwiastków – zapisuje wzory związków chemicznych na podstawie podanej wartościowości lub nazwy pierwiastków chemicznych – podaje nazwę związku chemicznego na podstawie wzoru – określa wartościowość pierwiastków w związku chemicznym – zapisuje wzory cząsteczek, korzystając z modeli – wyjaśnia znaczenie współczynnika stechiometrycznego i indeksu stechiometrycznego – wyjaśnia pojęcie <i>równania reakcji chemicznej</i> – odczytuje proste równania reakcji chemicznych – zapisuje równania reakcji chemicznych – dobiera współczynniki w równaniach reakcji chemicznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa typ wiązania chemicznego w podanym przykładzie – wyjaśnia na podstawie budowy atomów, dlaczego gazy szlachetne są bardzo mało aktywne chemicznie – wyjaśnia różnice między typami wiązań chemicznych – opisuje powstawanie wiązań kowalencyjnych dla wymaganych przykładów – opisuje mechanizm powstawania wiązania jonowego – opisuje, jak wykorzystać elektroujemność do określenia rodzaju wiązania chemicznego w cząsteczce – wykorzystuje pojęcie <i>wartościowości</i> – odczytuje z układu okresowego wartościowość pierwiastków chemicznych grup 1., 2. i 13.–17. (względem wodoru, maksymalną względem tlenu) – nazywa związki chemiczne na podstawie wzorów sumarycznych i zapisuje wzory na podstawie ich nazw – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych (o większym stopniu trudności) – przedstawia modelowy schemat równania reakcji chemicznej – rozwiązuje zadania na podstawie prawa zachowania masy i prawa stałości składu związku chemicznego – dokonuje prostych obliczeń stechiometrycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykorzystuje pojęcie <i>elektroujemności</i> do określania rodzaju wiązania w podanych substancjach – uzasadnia i udowadnia doświadczalnie, że masa substratów jest równa masie produktów – rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące poznanych praw (zachowania masy, stałości składu związku chemicznego) – wskazuje podstawowe różnice między wiązaniami kowalencyjnym a jonowym oraz kowalencyjnym niespolaryzowanym a kowalencyjnym spolaryzowanym – opisuje zależność właściwości związku chemicznego od występującego w nim wiązania chemicznego – porównuje właściwości związków kowalencyjnych i jonowych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności) – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych o dużym stopniu trudności – wykonuje obliczenia stechiometryczne
---	---	---	--

--	--	--	--

Dział 5. Woda i roztwory wodne

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
----------------------------	------------------------------	----------------------------	---------------------------------------

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje wód występujących w przyrodzie – podaje, na czym polega obieg wody w przyrodzie – podaje przykłady źródeł zanieczyszczenia wód – wymienia niektóre skutki zanieczyszczeń oraz sposoby walki z nimi – wymienia stany skupienia wody – określa, jaką wodę nazywa się wodą destylowaną – nazywa przemiany stanów skupienia wody – opisuje właściwości wody – zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny cząsteczki wody – definiuje pojęcie <i>dipol</i> – identyfikuje cząsteczkę wody jako dipol – wyjaśnia podział substancji na dobrze rozpuszczalne, średnio rozpuszczalne oraz trudno rozpuszczalne w wodzie – podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się i nie rozpuszczają się w wodzie – wyjaśnia pojęcia: <i>rozpuszczalnik</i> i <i>substancja rozpuszczana</i> – projektuje doświadczenie dotyczące rozpuszczalności różnych substancji w wodzie – definiuje pojęcie <i>rozpuszczalność</i> – wymienia czynniki, które wpływają na rozpuszczalność substancji – określa, co to jest krzywa rozpuszczalności – odczytuje z wykresu rozpuszczalności rozpuszczalność danej substancji w podanej temperaturze – wymienia czynniki wpływające na szybkość rozpuszczania się substancji stałej w wodzie – definiuje pojęcia: <i>roztwór właściwy</i>, <i>koloid</i> i <i>zawiesina</i> – podaje przykłady substancji tworzących z wodą roztwór właściwy, zawiesinę, koloid – definiuje pojęcia: <i>roztwór nasycony</i>, <i>roztwór nienasycony</i>, <i>roztwór stężony</i>, <i>roztwór rozcieńczony</i> – definiuje pojęcie <i>krystalizacja</i> – podaje sposoby otrzymywania roztworu nienasyconego z nasyconego i odwrotnie – definiuje <i>stężenie procentowe roztworu</i> – podaje wzór opisujący stężenie procentowe roztworu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje budowę cząsteczki wody – wyjaśnia, co to jest cząsteczka polarna – wymienia właściwości wody zmieniające się pod wpływem zanieczyszczeń – planuje doświadczenie udowadniające, że woda: z sieci wodociągowej i naturalnie występująca w przyrodzie są mieszaninami – proponuje sposoby racjonalnego gospodarowania wodą – tłumaczy, na czym polegają procesy mieszania i rozpuszczania – określa, dla jakich substancji woda jest dobrym rozpuszczalnikiem – charakteryzuje substancje ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie – planuje doświadczenia wykazujące wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałych w wodzie – porównuje rozpuszczalność różnych substancji w tej samej temperaturze – oblicza ilość substancji, którą można rozpuścić w określonej objętości wody w podanej temperaturze – podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się w wodzie, tworząc roztwory właściwe – podaje przykłady substancji, które nie rozpuszczają się w wodzie, tworząc koloidy lub zawiesiny – wskazuje różnice między roztworem właściwym a zawiesiną – opisuje różnice między roztworami: rozcieńczonym, stężonym, nasyconym i nienasyconym – przekształca wzór na stężenie procentowe roztworu tak, aby obliczyć masę substancji rozpuszczonej lub masę roztworu – oblicza masę substancji rozpuszczonej lub masę roztworu, znając stężenie procentowe roztworu – wyjaśnia, jak sporządzić roztwór o określonym stężeniu procentowym, np. 100 g 20-procentowego roztworu soli kuchennej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega tworzenie wiązania kowalencyjnego spolaryzowanego w cząsteczce wody – wyjaśnia budowę polarną cząsteczki wody – określa właściwości wody wynikające z jej budowy polarnej – przewiduje zdolność różnych substancji do rozpuszczania się w wodzie – przedstawia za pomocą modeli proces rozpuszczania w wodzie substancji o budowie polarnej, np. chlorowodoru – podaje rozmiary cząstek substancji wprowadzonych do wody i znajdujących się w roztworze właściwym, koloidzie, zawiesinie – wykazuje doświadczalnie wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałej w wodzie – posługuje się wykresem rozpuszczalności – wykonuje obliczenia z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności – oblicza masę wody, znając masę roztworu i jego stężenie procentowe – prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęcia <i>gęstości</i> – podaje sposoby zmniejszenia lub zwiększenia stężenia roztworu – oblicza stężenie procentowe roztworu powstałego przez zagęszczenie i rozcieńczenie roztworu – oblicza stężenie procentowe roztworu nasyconego w danej temperaturze (z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności) – wymienia czynniki prowadzące do sporządzenia określonej objętości roztworu o określonym stężeniu procentowym – sporządza roztwór o określonym stężeniu procentowym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – proponuje doświadczenie udowadniające, że woda jest związkiem wodoru i tlenu – określa wpływ ciśnienia atmosferycznego na wartość temperatury wrzenia wody – porównuje rozpuszczalność w wodzie związków kowalencyjnych i jonowych – wykazuje doświadczalnie, czy roztwór jest nasycony, czy nienasycony – rozwiązuje z wykorzystaniem gęstości zadania rachunkowe dotyczące stężenia procentowego – oblicza rozpuszczalność substancji w danej temperaturze, znając stężenie procentowe jej roztworu nasyconego w tej temperaturze – oblicza stężenie roztworu powstałego po zmieszaniu roztworów tej samej substancji o różnych stężeniach
--	--	---	--

– prowadzi proste obliczenia
z wykorzystaniem pojęć: *stężenie
procentowe, masa substancji, masa
rozpuszczalnika, masa roztworu*

Dział 6. Tlenki i wodorotlenki

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie <i>katalizator</i> – definiuje pojęcie <i>tlenek</i> – podaje podział tlenków na tlenki metali i tlenki niemetalii – zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków metali i tlenków niemetalii – wymienia zasady BHP dotyczące pracy z zasadami – definiuje pojęcia <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> – odczytuje z tabeli rozpuszczalności, czy wodorotlenek jest rozpuszczalny w wodzie czy też nie – opisuje budowę wodorotlenków – zna wartościowość grupy wodorotlenowej – rozpoznaje wzory wodorotlenków – zapisuje wzory sumaryczne wodorotlenków: NaOH, KOH, Ca(OH)₂, Al(OH)₃, Cu(OH)₂ – opisuje właściwości oraz zastosowania wodorotlenków: sodu, potasu i wapnia – łączy nazwy zwyczajowe (wapno palone i wapno gaszone) z nazwami systematycznymi tych związków chemicznych – definiuje pojęcia: <i>elektrolit</i>, <i>nielektrolit</i> – definiuje pojęcia: <i>dysocjacja elektrolityczna (jonowa)</i>, <i>wskaźnik</i> – wymienia rodzaje odczynów roztworów – podaje barwy wskaźników w roztworze o podanym odczynie – wyjaśnia, na czym polega dysocjacja elektrolityczna (jonowa) zasad – zapisuje równania dysocjacji elektrolitycznej (jonowej) zasad (proste przykłady) – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji elektrolitycznej (jonowej) – odróżnia zasady od innych substancji za pomocą wskaźników – rozróżnia pojęcia <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje sposoby otrzymywania tlenków – opisuje właściwości i zastosowania wybranych tlenków – podaje wzory i nazwy wodorotlenków – wymienia wspólne właściwości zasad i wyjaśnia, z czego one wynikają – wymienia dwie główne metody otrzymywania wodorotlenków – zapisuje równania reakcji otrzymywania wodorotlenku sodu, potasu i wapnia – wyjaśnia pojęcia <i>woda wapienna</i>, <i>wapno palone</i> i <i>wapno gaszone</i> – odczytuje proste równania dysocjacji elektrolitycznej (jonowej) zasad – definiuje pojęcie <i>odczyn zasadowy</i> – bada odczyn – zapisuje obserwacje do przeprowadzanych na lekcji doświadczeń 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> – wymienia przykłady wodorotlenków i zasad – wyjaśnia, dlaczego podczas pracy z zasadami należy zachować szczególną ostrożność – wymienia poznane tlenki metali, z których otrzymać zasady – zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranego wodorotlenku – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać wodorotlenki sodu, potasu lub wapnia – planuje sposób otrzymywania wodorotlenków nierozpuszczalnych w wodzie – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji elektrolitycznej (jonowej) zasad – określa odczyn roztworu zasadowego i uzasadnia to – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wniosek) – opisuje zastosowania wskaźników – planuje doświadczenie, które umożliwi zbadanie odczynu produktów używanych w życiu codziennym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wzór sumaryczny wodorotlenku dowolnego metalu – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać różne wodorotlenki, także praktycznie nierozpuszczalne w wodzie – zapisuje równania reakcji otrzymywania różnych wodorotlenków – identyfikuje wodorotlenki na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji chemicznych

--	--	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności, wykorzystuje poznane treści w rozwiązywaniu zadań problemowych.

Fizyka

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny przygotowana na podstawie treści zawartych w podstawie programowej i programie nauczania dla klasy siódmej szkoły podstawowej *Spotkania z fizyką*

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
I. PIERWSZE SPOTKANIE Z FIZYKĄ			
Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> określa, czym zajmuje się fizyka wymienia podstawowe metody badań 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady powiązań fizyki z życiem codziennym, techniką, 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady wielkości fizycznych wraz z ich jednostkami w układzie SI; 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady osiągnięć fizyków cennych dla rozwoju cywilizacji

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<p>stosowane w fizyce</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia pojęcia: ciało fizyczne i substancja ● oraz podaje odpowiednie przykłady ● przelicza jednostki czasu (sekunda, minuta, godzina) ● wybiera właściwe przyrządy pomiarowe (np. do pomiaru długości, czasu) ● oblicza wartość średnią wyników pomiaru (np. długości, czasu) ● wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe ● przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas wykonywania obserwacji, pomiarów i doświadczeń ● wymienia i rozróżnia rodzaje oddziaływań (elektrostatyczne, grawitacyjne, magnetyczne, mechaniczne) oraz podaje przykłady oddziaływań ● podaje przykłady skutków oddziaływań w życiu codziennym ● posługuje się pojęciem siły jako miarą oddziaływań ● wykonuje doświadczenie (badanie rozciągania gumki lub sprężyny), korzystając z jego opisu ● posługuje się jednostką siły; wskazuje siłomierz jako przyrząd służący do pomiaru siły ● odróżnia wielkości skalarne (liczbowe) od wektorowych i podaje odpowiednie przykłady ● rozpoznaje i nazywa siłę ciężkości ● rozpoznaje i nazywa siły ciężkości i sprężystości ● rozróżnia siłę wypadkową i siłę równoważącą ● określa zachowanie się ciała 	<p>medycyną oraz innymi dziedzinami wiedzy</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia pojęcia: obserwacja, pomiar, doświadczenie ● rozróżnia pojęcia: obserwacja, pomiar, doświadczenie ● wyjaśnia, co to są wielkości fizyczne i na czym polegają pomiary wielkości fizycznych; rozróżnia pojęcia wielkość fizyczna i jednostka danej wielkości ● charakteryzuje układ jednostek SI ● przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mikro-, mili-, centy-, hekto-, kilo-, mega-) ● przeprowadza wybrane pomiary i doświadczenia, korzystając z ich opisów (np. pomiar długości ołówka, czasu stacjana się ciała po pochylni) ● wyjaśnia, dlaczego żaden pomiar nie jest idealnie dokładny i co to jest niepewność pomiarowa oraz uzasadnia, że dokładność wyniku pomiaru nie może być większa niż dokładność przyrządu pomiarowego ● wyjaśnia, w jakim celu powtarza się pomiar kilka razy, a następnie z uzyskanych wyników oblicza średnią ● wyjaśnia, co to są cyfry znaczące ● zaokrągla wartości wielkości fizycznych do podanej liczby cyfr znaczących ● wykazuje na przykładach, że oddziaływania są wzajemne ● wymienia i rozróżnia skutki oddziaływań (statyczne i dynamiczne) ● odróżnia oddziaływania bezpośrednie i na odległość, podaje odpowiednie przykłady tych oddziaływań ● stosuje pojęcie siły jako działania skierowanego (wektor); wskazuje wartość, kierunek i zwrot wektora siły 	<p>zapisuje podstawowe wielkości fizyczne (posługując się odpowiednimi symbolami) wraz z jednostkami (długość, masa, temperatura, czas)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku pomiaru, np. długości, czasu ● wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla wyniku pomiaru lub doświadczenia ● posługuje się pojęciem niepewności pomiarowej; zapisuje wynik pomiaru wraz z jego jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności ● wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiaru lub danych ● ^Rklasyfikuje podstawowe oddziaływania występujące w przyrodzie ● opisuje różne rodzaje oddziaływań ● wyjaśnia, na czym polega wzajemność oddziaływań ● porównuje siły na podstawie ich wektorów ● oblicza średnią siłę i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiaru lub danych ● buduje prosty siłomierz i wyznacza przy jego użyciu wartość siły, korzystając z opisu doświadczenia ● szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku pomiaru siły ● wyznacza i rysuje siłę wypadkową dla kilku sił o jednakowych kierunkach; określa jej cechy ● określa cechy siły wypadkowej kilku (więcej niż dwóch) sił działających 	<p>(współczesnej techniki i technologii)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyznacza niepewność pomiarową przy pomiarach wielokrotnych ● przewiduje skutki różnego rodzaju oddziaływań ● podaje przykłady rodzajów i skutków oddziaływań (bezpośrednich i na odległość) inne niż poznane na lekcji ● szacuje niepewność pomiarową wyznaczonej wartości średniej siły ● buduje siłomierz według własnego projektu i wyznacza przy jego użyciu wartość siły ● wyznacza i rysuje siłę równoważącą kilka sił działających wzdłuż tej samej prostej o różnych zwrotach, określa jej cechy

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<p>w przypadku działania na nie sił równoważących się</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● przedstawia siłę graficznie (rysuje wektor siły) ● doświadczalnie wyznacza wartość siły za pomocą siłomierza albo wagi analogowej lub cyfrowej (mierzy wartość siły za pomocą siłomierza) ● zapisuje wynik pomiaru siły wraz z jej jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności ● wyznacza i rysuje siłę wypadkową dla dwóch sił o jednakowych kierunkach ● opisuje i rysuje siły, które się równoważą ● określa cechy siły wypadkowej dwóch sił działających wzdłuż tej samej prostej i siły równoważącej inną siłę ● podaje przykłady sił wypadkowych i równoważących się z życia codziennego ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – badanie różnego rodzaju oddziaływań, – badanie cech sił, wyznaczanie średniej siły, – wyznaczanie siły wypadkowej i siły równoważącej za pomocą siłomierza, korzystając z opisów doświadczeń ● opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia (wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania, wskazuje rolę użytych przyrządów, ilustruje wyniki) ● wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego problemu ● rozwiązuje proste zadania dotyczące treści rozdziału: <i>Pierwsze spotkanie z fizyką</i> ● wyznaczanie siły wypadkowej i siły równoważącej za pomocą siłomierza, 	<p>wzdłuż tej samej prostej</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozwiązuje zadania bardziej złożone, ale typowe dotyczące treści rozdziału: <i>Pierwsze spotkanie z fizyką</i> ● selekcjonuje informacje uzyskane z różnych źródeł, np. na lekcji, z podręcznika, z literatury populamonaukowej, z internetu ● posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstu: <i>Jak mierzono czas i jak mierzy się go obecnie</i> lub innego 	

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
	<p>korzystając z opisów doświadczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> ● opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia (wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania, wskazuje rolę użytych przyrządów, ilustruje wyniki) ● wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego problemu ● rozwiązuje proste zadania dotyczące treści rozdziału: <i>Pierwsze spotkanie z fizyką</i> 		
II. WŁAŚCIWOŚCI I BUDOWA MATERII			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● podaje przykłady zjawisk świadczące o cząsteczkowej budowie materii ● posługuje się pojęciem napięcia powierzchniowego ● podaje przykłady występowania napięcia powierzchniowego wody ● określa wpływ detergentu na napięcie powierzchniowe wody ● wymienia czynniki zmniejszające napięcie powierzchniowe wody i wskazuje sposoby ich wykorzystywania w codziennym życiu człowieka ● rozróżnia trzy stany skupienia substancji; podaje przykłady ciał stałych, cieczy, gazów ● rozróżnia substancje kruche, sprężyste i plastyczne; podaje przykłady ciał plastycznych, sprężystych, kruchych ● posługuje się pojęciem masy oraz jej jednostkami, podaje jej jednostkę w układzie SI ● rozróżnia pojęcia: masa, ciężar ciała ● posługuje się pojęciem siły ciężkości, podaje wzór na ciężar ● określa pojęcie gęstości; podaje związek gęstości z masą i objętością 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● podaje podstawowe założenia cząsteczkowej teorii budowy materii ● ^Rpodaje przykłady zjawiska dyfuzji w przyrodzie i w życiu codziennym ● posługuje się pojęciem oddziaływań międzycząsteczkowych; odróżnia siły spójności od sił przylegania, rozpoznaje i opisuje te siły ● wskazuje w otaczającej rzeczywistości przykłady zjawisk opisywanych za pomocą oddziaływań międzycząsteczkowych (sił spójności i przylegania) ● wyjaśnia napięcie powierzchniowe jako skutek działania sił spójności ● doświadczalnie demonstruje zjawisko napięcia powierzchniowego, korzystając z opisu ● ilustruje istnienie sił spójności i w tym kontekście opisuje zjawisko napięcia powierzchniowego (na wybranym przykładzie) ● ilustruje działanie sił spójności na przykładzie mechanizmu tworzenia się kropli; tłumaczy formowanie się kropli w kontekście istnienia sił spójności ● charakteryzuje ciała sprężyste, plastyczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się pojęciem hipotezy ● wyjaśnia zjawisko zmiany objętości cieczy w wyniku mieszania się, opierając się na doświadczeniu modelowym ● ^Rwyjaśnia, na czym polega zjawisko dyfuzji i od czego zależy jego szybkość ● ^Rwymienia rodzaje menisków; opisuje występowanie menisku jako skutek oddziaływań międzycząsteczkowych ● ^Rna podstawie widocznego menisku danej cieczy w cienkiej rurce określa, czy większe są siły przylegania czy siły spójności ● wyjaśnia, że podział na ciała sprężyste, plastyczne i kruche jest podziałem nieostrym; posługuje się pojęciem twardości minerałów ● analizuje różnice w budowie mikroskopowej ciał stałych, cieczy i gazów; posługuje się pojęciem powierzchni swobodnej ● analizuje różnice gęstości substancji w różnych stanach skupienia wynikające z budowy mikroskopowej ciał stałych, cieczy i gazów (analizuje zmiany gęstości przy zmianie stanu skupienia, 	<ul style="list-style-type: none"> ● Uczeń: ● uzasadnia kształt spadającej kropli wody ● projektuje i przeprowadza doświadczenia (inne niż opisane w podręczniku) wykazujące cząsteczkową budowę materii ● projektuje i wykonuje doświadczenie potwierdzające istnienie napięcia powierzchniowego wody ● projektuje i wykonuje doświadczenia wykazujące właściwości ciał stałych, cieczy i gazów ● projektuje doświadczenia związane z wyznaczeniem gęstości cieczy oraz ciał stałych o regularnych i nieregularnych kształtach ● rozwiązuje nietypowe (złożone) zadania, (lub problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Właściwości i budowa materii</i> (z zastosowaniem związku między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym (wzoru na ciężar) oraz związku gęstości z masą i objętością) ● realizuje projekt: <i>Woda – białe bogactwo</i> (lub inny związany z treściami rozdziału: <i>Właściwości</i>)

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<p>oraz jednostkę gęstości w układzie SI</p> <ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się tabelami wielkości fizycznych w celu odszukania gęstości substancji; porównuje gęstości substancji ● wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe ● mierzy: długość, masę, objętość cieczy; wyznacza objętość dowolnego ciała za pomocą cylindra miarowego ● przeprowadza doświadczenie (badanie zależności wskazania siłomierza od masy obciążników), korzystając z jego opisu; opisuje wyniki i formułuje wnioski ● opisuje przebieg przeprowadzonych doświadczeń 	<p>i kruche; posługuje się pojęciem siły sprężystości</p> <ul style="list-style-type: none"> ● opisuje budowę mikroskopową ciał stałych, cieczy i gazów (strukturę mikroskopową substancji w różnych jej fazach) ● określa i porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów ● analizuje różnice gęstości (ułożenia cząsteczek) substancji w różnych stanach skupienia wynikające z budowy mikroskopowej ciał stałych, cieczy i gazów ● stosuje do obliczeń związek między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym ● oblicza i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności danych ● posługuje się pojęciem gęstości oraz jej jednostkami ● stosuje do obliczeń związek gęstości z masą i objętością ● wyjaśnia, dlaczego ciała zbudowane z różnych substancji mają różną gęstość ● przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mikro-, mili-, centy-, dm-, kilo-, mega-); przelicza jednostki: masy, ciężaru, gęstości ● rozpoznaje zależność rosnącą bądź malejącą na podstawie danych (wyników doświadczenia); rozpoznaje proporcjonalność prostą oraz posługuje się proporcjonalnością prostą ● wyodrębnia z tekstów lub rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – wykazanie cząsteczkowej budowy materii, 	<p>zwłaszcza w przypadku przejścia z cieczy w gaz, i wiąże to ze zmianami w strukturze mikroskopowej)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyznacza masę ciała za pomocą wagi laboratoryjnej; szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – badanie wpływu detergentu na napięcie powierzchniowe, – badanie, od czego zależy kształt kropli, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; formułuje wnioski ● planuje doświadczenia związane z wyznaczeniem gęstości cieczy oraz ciał stałych o regularnych i nieregularnych kształtach ● szacuje wyniki pomiarów; ocenia wyniki doświadczeń, porównując wyznaczone gęstości z odpowiednimi wartościami tabelarycznymi ● rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone, ale typowe, dotyczące treści rozdziału: <i>Właściwości i budowa materii</i> (z zastosowaniem związku między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym (wzoru na ciężar) oraz ze związku gęstości z masą i objętością) 	<p><i>i budowa materii))</i></p>

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
	<ul style="list-style-type: none"> – badanie właściwości ciał stałych, cieczy i gazów, – wykazanie istnienia oddziaływań międzycząsteczkowych, – wyznaczanie gęstości substancji, z jakiej wykonany jest przedmiot o kształcie regularnym za pomocą wagi i przymiaru lub o nieregularnym kształcie za pomocą wagi, cieczy i cylindra miarowego oraz wyznaczanie gęstości cieczy za pomocą wagi i cylindra miarowego, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; przedstawia wyniki i formułuje wnioski ● opisuje przebieg doświadczenia; wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania oraz wskazuje rolę użytych przyrządów ● posługuje się pojęciem niepewności pomiarowej; zapisuje wynik pomiaru wraz z jego jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności ● rozwiązuje typowe zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Właściwości i budowa materii</i> (stosuje związek między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym oraz korzysta ze związku gęstości z masą i objętością) 		
III. HYDROSTATYKA I AEROSTATYKA			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje i nazywa siły ciężkości i nacisku, podaje ich przykłady w różnych sytuacjach praktycznych (w otaczającej rzeczywistości); wskazuje przykłady z życia codziennego obrazujące działanie siły nacisku ● rozróżnia parcie i ciśnienie ● formułuje prawo Pascala, podaje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się pojęciem parcia (nacisku) ● posługuje się pojęciem ciśnienia wraz z jego jednostką w układzie SI ● posługuje się pojęciem ciśnienia w cieczach i gazach wraz z jego jednostką; posługuje się pojęciem ciśnienia hydrostatycznego i atmosferycznego ● doświadczalnie demonstruje: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wymienia nazwy przyrządów służących do pomiaru ciśnienia ● wyjaśnia zależność ciśnienia atmosferycznego od wysokości nad poziomem morza ● opisuje znaczenie ciśnienia hydrostatycznego i ciśnienia atmosferycznego w przyrodzie i w życiu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● uzasadnia, kiedy ciało tonie, kiedy pływa częściowo zanurzone w cieczy i kiedy pływa całkowicie w niej zanurzone, korzystając z wzorów na siły wyporu i ciężkości oraz gęstość ● rozwiązuje złożone, nietypowe zadania (problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Hydrostatyka i aerostatyka</i>

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<p>przykłady jego zastosowania</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje przykłady występowania siły wyporu w otaczającej rzeczywistości i życiu codziennym ● wymienia cechy siły wyporu, ilustruje graficznie siłę wyporu ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – badanie zależności ciśnienia od pola powierzchni, – badanie zależności ciśnienia hydrostatycznego od wysokości słupa cieczy, – badanie przenoszenia w cieczy działającej na nią siły zewnętrznej, – badanie warunków pływania ciał, <p>korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa, formułuje wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> ● przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mili-, centy-, kilo-, mega-) ● wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe 	<ul style="list-style-type: none"> – zależność ciśnienia hydrostatycznego od wysokości słupa cieczy, – istnienie ciśnienia atmosferycznego, – prawo Pascala, – prawo Archimedesesa (na tej podstawie analizuje pływanie ciał) ● posługuje się prawem Pascala, zgodnie z którym zwiększenie ciśnienia zewnętrznego powoduje jednakowy przyrost ciśnienia w całej objętości cieczy lub gazu ● wskazuje w otaczającej rzeczywistości przykłady zjawisk opisywanych za pomocą praw i zależności dotyczących ciśnienia hydrostatycznego i atmosferycznego ● przelicza wielokrotności i podwielokrotności (centy-, hekto-, kilo-, mega-); przelicza jednostki ciśnienia ● stosuje do obliczeń: <ul style="list-style-type: none"> – związek między parciem a ciśnieniem, – związek między ciśnieniem hydrostatycznym a wysokością słupa cieczy i jej gęstością; przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych ● analizuje siły działające na ciała zanurzone w cieczach lub gazach, posługując się pojęciem siły wyporu i prawem Archimedesesa ● oblicza wartość siły wyporu dla ciał zanurzonych w cieczy lub gazie ● podaje warunki pływania ciał: kiedy ciało 	<p>codziennym</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ropisuje paradoks hydrostatyczny ● opisuje doświadczenie Torricellego ● opisuje zastosowanie prawa Pascala w prasie hydraulicznej i hamulcach hydraulicznych ● wyznacza gęstość cieczy, korzystając z prawa Archimedesesa ● rysuje siły działające na ciało, które pływa w cieczy, tkwi w niej zanurzone lub tonie; wyznacza, rysuje i opisuje siłę wypadkową ● wyjaśnia, kiedy ciało tonie, kiedy pływa częściowo zanurzone w cieczy i kiedy pływa całkowicie w niej zanurzone na podstawie prawa Archimedesesa, posługując się pojęciami siły ciężkości i gęstości ● planuje i przeprowadza doświadczenie w celu zbadania zależności ciśnienia od siły nacisku i pola powierzchni; opisuje jego przebieg i formułuje wnioski ● projektuje i przeprowadza doświadczenie potwierdzające słuszność prawa Pascala dla cieczy lub gazów, opisuje jego przebieg oraz analizuje i ocenia wynik; formułuje komunikat o swoim doświadczeniu ● rozwiązuje typowe zadania obliczeniowe z wykorzystaniem warunków pływania ciał; przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności danych ● rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone, ale typowe dotyczące treści rozdziału: <i>Hydrostatyka i aerostatyka</i> (z wykorzystaniem: zależności między ciśnieniem, parciem i polem powierzchni, prawa Pascala, 	<p>(z wykorzystaniem: zależności między ciśnieniem, parciem i polem powierzchni, związku między ciśnieniem hydrostatycznym a wysokością słupa cieczy i jej gęstością, prawa Pascala, prawa Archimedesesa, warunków pływania ciał)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących wykorzystywania prawa Pascala w otaczającej rzeczywistości i w życiu codziennym

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
	<p>tonie, kiedy pływa częściowo zanurzone w cieczy i kiedy pływa całkowicie zanurzone w cieczy</p> <ul style="list-style-type: none"> ● opisuje praktyczne zastosowanie prawa Archimedesesa i warunków pływania ciał; wskazuje przykłady wykorzystywania w otaczającej rzeczywistości ● posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących pływania ciał ● wyodrębnia z tekstów lub rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – wyznaczanie siły wyporu, – badanie, od czego zależy wartość siły wyporu i wykazanie, że jest ona równa ciężarowi wypartej cieczy, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wynik pomiaru wraz z jego jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności; wyciąga wnioski i formułuje prawo Archimedesesa ● rozwiązuje proste (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Hydrostatyka i aerostatyka</i> (z wykorzystaniem: zależności między ciśnieniem, parciem i polem powierzchni, związku między ciśnieniem hydrostatycznym a wysokością słupa cieczy i jej gęstością, prawa Pascala, prawa Archimedesesa, warunków pływania ciał) 	<p>prawa Archimedesesa)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących ciśnienia hydrostatycznego i atmosferycznego oraz prawa Archimedesesa, a w szczególności informacjami pochodzącymi z analizy tekstu: <i>Podciśnienie, nadciśnienie i próżnia</i> 	
IV. KINEMATYKA			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje przykłady ciał będących w ruchu w otaczającej rzeczywistości 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, na czym polega względność ruchu; podaje przykłady układów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia układy odniesienia: jedno-, dwu- i trójwymiarowy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● planuje i demonstruje doświadczenie związane z badaniem ruchu

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia pojęcia toru i drogi i wykorzystuje je do opisu ruchu; podaje jednostkę drogi w układzie SI; przelicza jednostki drogi odróżnia ruch prostoliniowy od ruchu krzywoliniowego; podaje przykłady ruchów: prostoliniowego i krzywoliniowego nazywa ruchem jednostajnym ruch, w którym droga przebyta w jednostkowych przedziałach czasu jest stała; podaje przykłady ruchu jednostajnego w otaczającej rzeczywistości posługuje się pojęciem prędkości do opisu ruchu prostoliniowego; opisuje ruch jednostajny prostoliniowy; podaje jednostkę prędkości w układzie SI odczytuje prędkość i przebytą odległość z wykresów zależności drogi i prędkości od czasu odróżnia ruch niejednostajny (zmienny) od ruchu jednostajnego; podaje przykłady ruchu niejednostajnego w otaczającej rzeczywistości rozdziela pojęcia: prędkość chwilowa i prędkość średnia posługuje się pojęciem przyspieszenia do opisu ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego i jednostajnie opóźnionego; podaje jednostkę przyspieszenia w układzie SI odczytuje przyspieszenie i prędkość z wykresów zależności przyspieszenia i prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego; rozpoznaje proporcjonalność prostą rozpoznaje zależność rosnącą na podstawie danych z tabeli lub na podstawie wykresu zależności drogi 	<p>odniesienia</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje i wskazuje przykłady względności ruchu oblicza wartość prędkości i przelicza jej jednostki; oblicza i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiaru lub danych wyznacza wartość prędkości i drogę z wykresów zależności prędkości i drogi od czasu dla ruchu prostoliniowego odcinkami jednostajnego oraz rysuje te wykresy na podstawie podanych informacji rozpoznaje na podstawie danych liczbowych lub na podstawie wykresu, że w ruchu jednostajnym prostoliniowym droga jest wprost proporcjonalna do czasu oraz posługuje się proporcjonalnością prostą nazywa ruchem jednostajnie przyspieszonym ruch, w którym wartość prędkości rośnie jednostkowych przedziałach czasu o tę samą wartość, a ruchem jednostajnie opóźnionym – ruch, w którym wartość prędkości maleje w jednostkowych przedziałach czasu o tę samą wartość oblicza wartość przyspieszenia wraz z jednostką; przelicza jednostki przyspieszenia wyznacza zmianę prędkości dla ruchu prostoliniowego jednostajnie zmiennego (przyspieszonego lub opóźnionego); oblicza prędkość końcową w ruchu jednostajnie przyspieszonym stosuje do obliczeń związek przyspieszenia ze zmianą prędkości i czasem, w którym ta zmiana nastąpiła ($\Delta v = a \cdot \Delta t$); wyznacza prędkość końcową 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i przeprowadza doświadczenie w celu wyznaczenia prędkości z pomiaru czasu i drogi z użyciem przyrządów analogowych lub cyfrowych bądź programu do analizy materiałów wideo; szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku; zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności; opisuje przebieg doświadczenia i ocenia jego wyniki sporządza wykresy zależności prędkości i drogi od czasu dla ruchu prostoliniowego odcinkami jednostajnego na podstawie podanych informacji (oznacza wielkości i skale na osiach; zaznacza punkty i rysuje wykres; uwzględnia niepewności pomiarowe) wyznacza przyspieszenie z wykresów zależności prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie zmiennego (przyspieszonego lub opóźnionego) opisuje zależność drogi od czasu w ruchu jednostajnie przyspieszonym, gdy prędkość początkowa jest równa zero; stosuje tę zależność do obliczeń analizuje ruch ciała na podstawie filmu posługuje się wzorem: $s = \frac{at^2}{2}$, $s = \frac{at^2}{2}$, wyznacza przyspieszenie ciała na podstawie wzoru $a = \frac{2s}{t^2}$, $a = \frac{2s}{t^2}$ wyjaśnia, że w ruchu jednostajnie przyspieszonym bez prędkości początkowej odcinki drogi pokonywane w kolejnych sekundach mają się do siebie jak kolejne liczby nieparzyste rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem wzorów $s = \frac{at^2}{2}$ i 	<p>z użyciem przyrządów analogowych lub cyfrowych, programu do analizy materiałów wideo; opisuje przebieg doświadczenia, analizuje i ocenia wyniki</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje wykres zależności prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego z prędkością początkową i na tej podstawie wyprowadza wzór na obliczanie drogi w tym ruchu rozwiązuje nietypowe, złożone zadania (problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Kinematyka</i> (z wykorzystaniem wzorów: $s = \frac{at^2}{2}$ i $a = \frac{\Delta v}{\Delta t}$ oraz związane z analizą wykresów zależności drogi i prędkości od czasu dla ruchów prostoliniowych: jednostajnego i jednostajnie zmiennego) posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących ruchu (np. urządzeń do pomiaru przyspieszenia) realizuje projekt: <i>Prędkość wokół nas</i> (lub inny związany z treściami rozdziału <i>Kinematyka</i>)

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<p>od czasu w ruchu jednostajnie przyspieszonym</p> <ul style="list-style-type: none"> ● identyfikuje rodzaj ruchu na podstawie wykresów zależności drogi, prędkości i przyspieszenia od czasu; rozpoznaje proporcjonalność prostą ● odczytuje dane z wykresów zależności drogi, prędkości i przyspieszenia od czasu dla ruchów prostoliniowych: jednostajnego i jednostajnie przyspieszonego ● przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mili-, centy-, kilo-, mega-) oraz jednostki czasu (sekunda, minuta, godzina) ● wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe 	<ul style="list-style-type: none"> ● analizuje wykresy zależności drogi i prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnego; porównuje ruchy na podstawie nachylenia wykresu zależności drogi od czasu do osi czasu ● analizuje wykresy zależności prędkości i przyspieszenia od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego; porównuje ruchy na podstawie nachylenia wykresu prędkości do osi czasu ● analizuje wykres zależności prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie opóźnionego; oblicza prędkość końcową w tym ruchu ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – wyznaczanie prędkości ruchu <p>pęcherzyka powietrza w zamkniętej rurce wypełnionej wodą,</p> – badanie ruchu staczającej się kulki, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wyniki pomiarów i obliczeń w tabeli zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów; formułuje wnioski ● rozwiązuje proste (typowe) zadania lub problemy związane z treścią rozdziału: <i>Kinematyka</i> (dotyczące względności ruchu oraz z wykorzystaniem: zależności między drogą, prędkością i czasem w ruchu jednostajnym prostoliniowym, związku przyspieszenia ze zmianą prędkości i czasem, zależności prędkości i drogi od czasu w ruchu prostoliniowym jednostajnie przyspieszonym) 	$a = \frac{\Delta v}{\Delta t} \quad a = \frac{\Delta v}{\Delta t}$ <ul style="list-style-type: none"> ● analizuje wykresy zależności^Rdrogi od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego bez prędkości początkowej; porównuje ruchy na podstawie nachylenia wykresu zależności drogi od czasu do osi czasu ● wyjaśnia, że droga w dowolnym ruchu jest liczbowo równa polu pod wykresem zależności prędkości od czasu ● sporządza wykresy zależności prędkości i przyspieszenia od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego ● rozwiązuje typowe zadania związane z analizą wykresów zależności drogi i prędkości od czasu dla ruchów prostoliniowych: jednostajnego i jednostajnie zmiennego ● rozwiązuje bardziej złożone zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Kinematyka</i> (z wykorzystaniem: zależności między drogą, prędkością i czasem w ruchu jednostajnym prostoliniowym, związku przyspieszenia ze zmianą prędkości i czasem, zależności prędkości i drogi od czasu w ruchu prostoliniowym jednostajnie zmiennym) 	
V. DYNAMIKA			
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się symbolem siły; stosuje pojęcie siły jako działania skierowanego (wektor); wskazuje wartość, kierunek i zwrot wektora siły ● wyjaśnia pojęcie siły wypadkowej; opisuje i rysuje siły, które się równoważą ● rozpoznaje i nazywa siły oporów ruchu; podaje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości ● podaje treść pierwszej zasady dynamiki Newtona ● podaje treść drugiej zasady dynamiki Newtona; definiuje jednostkę siły w układzie SI (1 N) i posługuje się jednostką siły ● rozpoznaje i nazywa siły działające na spadające ciała (siły ciężkości i oporów ruchu) ● podaje treść trzeciej zasady dynamiki Newtona ● posługuje się pojęciem sił oporów ruchu; podaje ich przykłady w różnych sytuacjach praktycznych i opisuje wpływ na poruszające się ciała ● rozróżnia tarcie statyczne i kinetyczne ● rozpoznaje zależność rosnącą bądź malejącą oraz proporcjonalność prostą na podstawie danych z tabeli; posługuje się proporcjonalnością prostą ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – badanie spadania ciał, – badanie wzajemnego oddziaływania ciał – badanie, od czego zależy tarcie, <p>korzystając z opisów doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● wyznacza i rysuje siłę wypadkową sił o jednakowych kierunkach ● wyjaśnia, na czym polega bezwładność ciał; wskazuje przykłady bezwładności w otaczającej rzeczywistości ● posługuje się pojęciem masy jako miary bezwładności ciał ● analizuje zachowanie się ciał na podstawie pierwszej zasady dynamiki ● analizuje zachowanie się ciał na podstawie drugiej zasady dynamiki ● opisuje spadek swobodny jako przykład ruchu jednostajnie przyspieszonego ● porównuje czas spadania swobodnego i rzeczywistego różnych ciał z danej wysokości ● opisuje wzajemne oddziaływanie ciał, posługując się trzecią zasadą dynamiki ● opisuje zjawisko odrzutu i wskazuje jego przykłady w otaczającej rzeczywistości ● analizuje i wyjaśnia wyniki przeprowadzonego doświadczenia; podaje przyczynę działania siły tarcia i wyjaśnia, od czego zależy jej wartość ● stosuje pojęcie siły tarcia jako działania skierowanego (wektor); wskazuje wartość, kierunek i zwrot siły tarcia ● opisuje i rysuje siły działające na ciało wprawiane w ruch (lub poruszające się) oraz wyznacza i rysuje siłę wypadkową ● opisuje znaczenie tarcia w życiu codziennym; wyjaśnia na przykładach, kiedy tarcie i inne opory ruchu są pożyteczne, a kiedy niepożądane oraz wymienia sposoby zmniejszania lub zwiększania oporów ruchu (tarcia) ● stosuje do obliczeń: <ul style="list-style-type: none"> – związek między siłą i masą 	<ul style="list-style-type: none"> ●^Rwyznacza i rysuje siłę wypadkową sił o różnych kierunkach ●^Rpodaje wzór na obliczanie siły tarcia ● analizuje opór powietrza podczas ruchu spadochroniarza ● planuje i przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – w celu zilustrowania I zasady dynamiki, – w celu zilustrowania II zasady dynamiki, – w celu zilustrowania III zasady dynamiki; ● opisuje ich przebieg, formułuje wnioski ● analizuje wyniki przeprowadzonych doświadczeń (oblicza przyspieszenia ze wzoru na drogę w ruchu jednostajnie przyspieszonym i zapisuje wyniki zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiaru; wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla przebiegu doświadczeń) ● rozwiązuje bardziej złożone zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Dynamika</i> (z wykorzystaniem: pierwszej zasady dynamiki Newtona, związku między siłą i masą a przyspieszeniem i związku przyspieszenia ze zmianą prędkości i czasem, w którym ta zmiana nastąpiła ()) oraz dotyczące: swobodnego spadania ciał, wzajemnego oddziaływania ciał, występowania oporów ruchu) ● posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących: bezwładności ciał, spadania ciał, 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozwiązuje nietypowe złożone zadania, (problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Dynamika</i> (stosując do obliczeń związek między siłą i masą a przyspieszeniem oraz związek: $\Delta v = a \cdot \Delta t$ $\Delta v = a \cdot \Delta t$) ● posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących przykładów wykorzystania zasady odrzutu w przyrodzie i technice

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<p>zapisuje wyniki i formułuje wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> ● przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mili-, centy-, kilo-, mega-) ● wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe 	<p>a przyspieszeniem,</p> <ul style="list-style-type: none"> – związek między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym; <p>oblicza i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych</p> <ul style="list-style-type: none"> ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – badanie bezwładności ciał, – badanie ruchu ciała pod wpływem działania sił, które się nie równoważą, – demonstracja zjawiska odrzutu, <p>korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności, analizuje je i formułuje wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozwiązuje proste (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Dynamika</i> (z wykorzystaniem: pierwszej zasady dynamiki Newtona, związku między siłą i masą a przyspieszeniem oraz zadania dotyczące swobodnego spadania ciał, wzajemnego oddziaływania ciał i występowania oporów ruchu 	<p>występowania oporów ruchu, a w szczególności tekstu: <i>Czy opór powietrza zawsze przeszkadza sportowcom</i></p>	

VI. PRACA, MOC, ENERGIA

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się pojęciem energii, podaje przykłady różnych jej form ● odróżnia pracę w sensie fizycznym od pracy w języku potocznym; wskazuje przykłady wykonania pracy mechanicznej w otaczającej rzeczywistości ● podaje wzór na obliczanie pracy, gdy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się pojęciem pracy mechanicznej wraz z jej jednostką w układzie SI; wyjaśnia, kiedy została wykonana praca 1 J ● posługuje się pojęciem oporów ruchu ● posługuje się pojęciem mocy wraz z jej jednostką w układzie SI; wyjaśnia, kiedy urządzenie ma moc 1 W; porównuje moce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia kiedy, mimo działającej na ciało siły, praca jest równa zero; wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości ●^Rwyjaśnia sposób obliczania pracy, gdy kierunek działającej na ciało siły nie jest zgodny z kierunkiem jego ruchu ●^Rwyjaśnia, co to jest koń mechaniczny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ●^Rwykazuje, że praca wykonana podczas zmiany prędkości ciała jest równa zmianie jego energii kinetycznej (wyprowadza wzór) ● rozwiązuje złożone zadania obliczeniowe: <ul style="list-style-type: none"> – dotyczące energii i pracy
--	--	--	--

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<p>kierunek działającej na ciało siły jest zgodny z kierunkiem jego ruchu</p> <ul style="list-style-type: none"> rozróżnia pojęcia: praca i moc; odróżnia moc w sensie fizycznym od mocy w języku potocznym; wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości podaje i opisuje wzór na obliczanie mocy (iloraz pracy i czasu, w którym praca została wykonana) rozróżnia pojęcia: praca i energia; wyjaśnia co rozumiemy przez pojęcie energii oraz kiedy ciało zyskuje energię, a kiedy ją traci; wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości postępuje się pojęciem energii potencjalnej grawitacji (ciężkości) i potencjalnej sprężystości wraz z ich jednostką w układzie SI postępuje się pojęciami siły ciężkości i siły sprężystości postępuje się pojęciem energii kinetycznej; wskazuje przykłady ciał posiadających energię kinetyczną w otaczającej rzeczywistości wymienia rodzaje energii mechanicznej; wskazuje przykłady przemian energii mechanicznej w otaczającej rzeczywistości postępuje się pojęciem energii mechanicznej jako sumy energii kinetycznej i potencjalnej; podaje zasadę zachowania energii mechanicznej doświadczalnie bada, od czego zależy energia potencjalna ciężkości, korzystając z opisu doświadczenia i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; opisuje wyniki i formułuje wnioski przelicza wielokrotności 	<p>różnych urządzeń</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, kiedy ciało ma energię potencjalną grawitacji, a kiedy ma energię potencjalną sprężystości; opisuje wykonaną pracę jako zmianę energii opisuje przemiany energii ciała podniesionego na pewną wysokość, a następnie upuszczonego wykorzystuje zasadę zachowania energii do opisu zjawisk podaje i opisuje zależność przyrostu energii potencjalnej grawitacji ciała od jego masy i wysokości, na jaką ciało zostało podniesione ($\Delta E = m \cdot g \cdot h$) opisuje i wykorzystuje zależność energii kinetycznej ciała od jego masy i prędkości; podaje wzór na energię kinetyczną i stosuje go do obliczeń opisuje związek pracy wykonanej podczas zmiany prędkości ciała ze zmianą energii kinetycznej ciała (opisuje wykonaną pracę jako zmianę energii); wyznacza zmianę energii kinetycznej wykorzystuje zasadę zachowania energii do opisu zjawisk oraz wskazuje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości stosuje do obliczeń: <ul style="list-style-type: none"> związek pracy z siłą i drogą, na jakiej została wykonana, związek mocy z pracą i czasem, w którym została wykonana, związek wykonanej pracy ze zmianą energii oraz wzory na energię potencjalną grawitacji i energię kinetyczną, 	<p>(1 KM)</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje, opisuje i stosuje wzór na obliczanie mocy chwilowej ($P = F \cdot v$) wyznacza zmianę energii potencjalnej grawitacji ciała podczas zmiany jego wysokości (wyprowadza wzór) wyjaśnia, jaki układ nazywa się układem izolowanym; podaje zasadę zachowania energii planuje i przeprowadza doświadczenia związane z badaniem, od czego zależy energia potencjalna sprężystości i energia kinetyczna; opisuje ich przebieg i wyniki, formułuje wnioski rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone (w tym umiarkowanie trudne zadania obliczeniowe) dotyczące treści rozdziału: <i>Praca, moc, energia</i> (z wykorzystaniem: związku pracy z siłą i drogą, na jakiej została wykonana, związku mocy z pracą i czasem, w którym została wykonana, związku wykonanej pracy ze zmianą energii, zasady zachowania energii mechanicznej oraz wzorów na energię potencjalną grawitacji i energię kinetyczną) postępuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących: energii i pracy, mocy różnych urządzeń, energii potencjalnej i kinetycznej oraz zasady zachowania energii mechanicznej 	<p>(wykorzystuje ^Rgeometryczną interpretację pracy) oraz mocy;</p> <p>– z wykorzystaniem zasady zachowania energii mechanicznej oraz wzorów na energię potencjalną grawitacji i energię kinetyczną; szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku i na tej podstawie ocenia wyniki obliczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje nietypowe zadania (problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Praca, moc, energia</i>

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<p>i podwielokrotności oraz jednostki czasu</p> <ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia z prostych tekstów i rysunków informacje kluczowe 	<ul style="list-style-type: none"> zasadę zachowania energii mechanicznej, związek między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym; wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych rozwiązuje proste (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Praca, moc, energia</i> (z wykorzystaniem: związku pracy z siłą i drogą, na jakiej została wykonana, związku mocy z pracą i czasem, w którym została wykonana, związku wykonanej pracy ze zmianą energii, wzorów na energię potencjalną grawitacji i energię kinetyczną oraz zasady zachowania energii mechanicznej) wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu 		

VII. TERMODYNAMIKA

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> postępuje się pojęciem energii kinetycznej; opisuje wykonaną pracę jako zmianę energii postępuje się pojęciem temperatury podaje przykłady zmiany energii wewnętrznej spowodowanej wykonaniem pracy lub przepływem ciepła w otaczającej rzeczywistości podaje warunek i kierunek przepływu ciepła; stwierdza, że ciała o równej temperaturze pozostają w stanie równowagi termicznej rozdzieli materiały o różnym przewodnictwie; wskazuje przykłady w otaczającej rzeczywistości 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykonywa doświadczenie modelowe (ilustracja zmiany zachowania się cząsteczek ciała stałego w wyniku wykonania nad nim pracy), korzystając z jego opisu; opisuje wyniki doświadczenia postępuje się pojęciem energii wewnętrznej; określa jej związek z liczbą cząsteczek, z których zbudowane jest ciało; podaje jednostkę energii wewnętrznej w układzie SI wykazuje, że energię układu (energję wewnętrzną) można zmienić, wykonując nad nim pracę określa temperaturę ciała jako miarę średniej energii kinetycznej cząsteczek, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wyniki doświadczenia modelowego (ilustracja zmiany zachowania się cząsteczek ciała stałego w wyniku wykonania nad nim pracy) wyjaśnia związek między energią kinetyczną cząsteczek i temperaturą opisuje możliwość wykonania pracy kosztem energii wewnętrznej; podaje przykłady praktycznego wykorzystania tego procesu wyjaśnia przepływ ciepła w zjawisku przewodnictwa cieplnego oraz rolę izolacji cieplnej uzasadnia, odwołując się do wyników doświadczenia, że przyrost temperatury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> projektuje i przeprowadza doświadczenie w celu wyznaczenia ciepła właściwego dowolnego ciała; opisuje je i ocenia sporządza i analizuje wykres zależności temperatury od czasu ogrzewania lub oziębienia dla zjawiska topnienia lub krzepnięcia na podstawie danych (opisuje osie układu współrzędnych, uwzględnia niepewności pomiarów) rozwiązuje złożone zadania obliczeniowe związane ze zmianą energii wewnętrznej oraz z wykorzystaniem pojęcia ciepła właściwego; szacuje rząd wielkości
---	---	--	---

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia sposoby przekazywania energii w postaci ciepła; wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości ● informuje o przekazywaniu ciepła przez promieniowanie; wykonuje i opisuje doświadczenie ilustrujące ten sposób przekazywania ciepła ● posługuje się tabelami wielkości fizycznych w celu odszukania ciepła właściwego; porównuje wartości ciepła właściwego różnych substancji ● rozróżnia i nazywa zmiany stanów skupienia: topnienie, krzepnięcie, parowanie, skraplanie, sublimację, resublimację oraz wskazuje przykłady tych zjawisk w otaczającej rzeczywistości ● posługuje się tabelami wielkości fizycznych w celu odszukania temperatury topnienia i temperatury wrzenia oraz ^Rciepła topnienia i ^Rciepła parowania; porównuje te wartości dla różnych substancji ● doświadczalnie demonstruje zjawisko topnienia ● wyjaśnia, od czego zależy szybkość parowania ● posługuje się pojęciem temperatury wrzenia ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – obserwacja zmian temperatury ciał w wyniku wykonania nad nimi pracy lub ogrzania, – badanie zjawiska przewodnictwa cieplnego, – obserwacja zjawiska konwekcji, 	<p>z których ciało jest zbudowane</p> <ul style="list-style-type: none"> ● analizuje jakościowo związek między ● temperaturą a średnią energią kinetyczną (ruchu chaotycznego) cząsteczek ● posługuje się skalami temperatur (Celsjusza, Kelvina, Fahrenheita); wskazuje jednostkę temperatury w układzie SI; podaje temperaturę zera bezwzględnego ● przelicza temperaturę w skali Celsjusza na temperaturę w skali Kelvina i odwrotnie ● posługuje się pojęciem przepływu ciepła jako przekazywaniem energii w postaci ciepła oraz jednostką ciepła w układzie SI ● wykazuje, że nie następuje przekazywanie energii w postaci ciepła (wymiana ciepła) między ciałami o tej samej temperaturze ● wykazuje, że energię układu (energję wewnętrzną) można zmienić, wykonując nad nim pracę lub przekazując energję w postaci ciepła ● analizuje jakościowo zmiany energii wewnętrznej spowodowane wykonaniem pracy i przepływem ciepła ● podaje treść pierwszej zasady termodynamiki ($\Delta E = W + Q$) ● doświadczalnie bada zjawisko przewodnictwa cieplnego i określa, który z badanych materiałów jest lepszym przewodnikiem ciepła (planuje, przeprowadza i opisuje doświadczenie) ● opisuje zjawisko przewodnictwa cieplnego oraz rolę izolacji cieplnej ● opisuje ruch cieczy i gazów w zjawisku konwekcji ● stwierdza, że przyrost temperatury ciała jest wprost proporcjonalny do ilości pobranego przez ciało ciepła oraz, że ilość pobranego przez ciało ciepła do uzyskania danego przyrostu temperatury jest wprost 	<p>ciała jest wprost proporcjonalny do ilości pobranego przez ciało ciepła oraz, że ilość pobranego przez ciało ciepła do uzyskania danego przyrostu temperatury jest wprost proporcjonalna do masy ciała</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyprowadza wzór potrzebny do wyznaczenia ciepła właściwego wody z użyciem czajnika elektrycznego lub grzałki o znanej mocy ● ^Rrysuje wykres zależności temperatury od czasu ogrzewania lub oziębiania odpowiednio dla zjawiska topnienia lub krzepnięcia na podstawie danych ● ^Rposługuje się pojęciem ciepła topnienia wraz z jednostką w układzie SI; podaje wzór na ciepło topnienia ● wyjaśnia, co dzieje się z energią pobieraną (lub oddawaną) przez mieszaninę substancji w stanie stałym i ciekłym (np. wody i lodu) podczas topnienia (lub krzepnięcia) w stałej temperaturze ● ^Rposługuje się pojęciem ciepła parowania wraz z jednostką w układzie SI; podaje wzór na ciepło parowania ● ^Rwyjaśnia zależność temperatury wrzenia od ciśnienia ● przeprowadza doświadczenie ilustrujące wykonanie pracy przez rozprężający się gaz, korzystając z opisu doświadczenia i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; analizuje wyniki doświadczenia i formułuje wnioski ● planuje i przeprowadza doświadczenie w celu wykazania, że do uzyskania jednakowego przyrostu temperatury różnych substancji o tej samej masie potrzebna jest inna ilość ciepła; opisuje przebieg doświadczenia i ocenia je ● rozwiązuje bardziej złożone zadania lub problemy (w tym umiarkowanie trudne 	<p>spodziewanego wyniku i na tej podstawie ocenia wyniki obliczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> ●

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
<ul style="list-style-type: none"> – obserwacja zmian stanu skupienia wody, – obserwacja topnienia substancji, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wyniki obserwacji i formułuje wnioski ● rozwiązuje proste, nieobliczeniowe zadania dotyczące treści rozdziału: <i>Termodynamika</i> – związane z energią wewnętrzną i zmianami stanów skupienia ciał: topnieniem lub krzepnięciem, parowaniem (wrzeniem) lub skraplaniem ● przelicza wielokrotności i podwielokrotności oraz jednostki czasu ● wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe 	<p>proporcjonalna do masy ciała</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, co określa ciepło właściwe; posługuje się pojęciem ciepła właściwego wraz z jego jednostką w układzie SI ● podaje i opisuje wzór na obliczanie ciepła właściwego ($c = \frac{Q}{m \cdot \Delta T}$) ● wyjaśnia, jak obliczyć ilość ciepła pobranego (oddanego) przez ciało podczas ogrzewania (oziębienia); podaje wzór ($Q = c \cdot m \cdot \Delta T$) $Q = c \cdot m \cdot \Delta T$ ● doświadczalnie wyznacza ciepło właściwe wody z użyciem czajnika elektrycznego lub grzałki o znanej mocy, termometru, cylindra miarowego lub wagi (zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności; oblicza i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów, ocenia wynik) ● opisuje jakościowo zmiany stanów skupienia: topnienie, krzepnięcie, parowanie, skraplanie, sublimację, resublimację ● analizuje zjawiska: topnienia i krzepnięcia, sublimacji i resublimacji, wrzenia i skraplania jako procesy, w których dostarczanie energii w postaci ciepła nie powoduje zmiany temperatury ● wyznacza temperaturę: <ul style="list-style-type: none"> – topnienia wybranej substancji (mierzy czas i temperaturę, zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami i z uwzględnieniem informacji o niepewności), – wrzenia wybranej substancji, np. wody 	<p>zadania obliczeniowe) dotyczące treści rozdziału: <i>Termodynamika</i> (związane z energią wewnętrzną i temperaturą, zmianami stanu skupienia ciał, wykorzystaniem pojęcia ciepła właściwego i zależności $Q = c \cdot m \cdot \Delta T$ oraz wzorów na ^Rciepło topnienia i ^Rciepło parowania)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących: <ul style="list-style-type: none"> – energii wewnętrznej i temperatury, – wykorzystania (w przyrodzie i w życiu codziennym) przewodnictwa cieplnego (przewodników i izolatorów ciepła), – zjawiska konwekcji (np. prądy konwekcyjne), – promieniowania słonecznego (np. kolektory słoneczne), – pojęcia ciepła właściwego (np. znaczenia dużej wartości ciepła właściwego wody i jego związku z klimatem), – zmian stanu skupienia ciał, <p>a w szczególności tekstu: <i>Dom pasywny, czyli jak zaoszczędzić na ogrzewaniu i klimatyzacji</i> (lub innego tekstu związanego z treściami rozdziału: <i>Termodynamika</i>)</p>	

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
	<ul style="list-style-type: none"> ● porównuje topnienie kryształów i ciał bezpostaciowych ● na schematycznym rysunku (wykresie) ilustruje zmiany temperatury w procesie topnienia dla ciał krystalicznych i bezpostaciowych ● doświadczalnie demonstruje zjawiska wrzenia i skraplania ● przeprowadza doświadczenia: <ul style="list-style-type: none"> – badanie, od czego zależy szybkość parowania, – obserwacja wrzenia, <p>korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wyniki i formułuje wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozwiązuje proste zadania (w tym obliczeniowe) lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Termodynamika</i> (związane z energią wewnętrzną i temperaturą, przepływem ciepła oraz z wykorzystaniem: <ul style="list-style-type: none"> związków $\Delta E = W$ $\Delta E = W$ i $\Delta E = Q$ $\Delta E_w = W$, zależności $Q = c \cdot m \cdot \Delta T$ <p>$Q = c \cdot m \cdot \Delta T$ oraz wzorów na ^Rciepło topnienia i ^Rciepło parowania); wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności danych</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu 		

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności, wykorzystuje poznane treści w rozwiązywaniu zadań problemowych.

Wychowanie Fizyczne

IV. Struktura programu

MAGIA RUCHU

Program nauczania wychowania fizycznego

II etap edukacyjny

Treści szczegółowe

Klasa IV		
1. Rozwój fizyczny i sprawność fizyczna		
Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej		
1. W zakresie wiedzy uczeń:	2. W zakresie umiejętności uczeń:	
1) rozpoznaje wybrane zdolności motoryczne człowieka; 2) rozróżnia pojęcie tętna spoczynkowego i powysiłkowego; 3) wymienia cechy prawidłowej postawy ciała;	1) dokonuje pomiarów wysokości i masy ciała oraz z pomocą nauczyciela interpretuje ich wyniki; 2) mierzy tętno przed wysiłkiem i po wysiłku oraz z pomocą nauczyciela interpretuje wyniki; 3) wykonuje próbę siły mięśni brzucha oraz gibkości kręgosłupa; 4) demonstruje po jednym ćwiczeniu kształtującym wybrane zdolności motoryczne; 5) wykonuje ćwiczenia wspomagające utrzymywanie prawidłowej postawy ciała;	
Cele szczegółowe - treści do realizacji		
W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

<p>1. wymienia zdolności motoryczne człowieka; 2. opisuje sposób pomiaru tętna; 3. interpretuje z pomocą nauczyciela wyniki prób cech motorycznych; 4. opisuje prawidłową postawę ciała w pozycji siedzącej i stojącej;</p>	<p>1. wykonuje pomiar wysokości i masy ciała; 2. interpretuje z pomocą nauczyciela wyniki pomiaru na podstawie siatek centylowych; 3. przeprowadza pomiar tętna przed wysiłkiem i po wysiłku; 4. interpretuje wyniki pomiaru tętna z pomocą nauczyciela; 5. wykonuje próbę siły mięśni brzucha (siad z leżenia); podciągane kończyn górnych w zwisie;</p>	<p>6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; 7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych;</p>
---	---	---

<p>5. opisuje zmiany zachodzące w organizmie pod wpływem wysiłku fizycznego; 6. nazywa zgodnie z terminologią pozycje wyjściowe ćwiczeń fizycznych.</p>	<p>6. wykonuje próbę gibkości kręgosłupa (skłon w postawie stojącej lub w siadzie prostym); 7. wykonuje rzut piłką lekarską w tył; 8. demonstruje po jednym ćwiczeniu kształującym szybkość, siłę, wytrzymałość, gibkość i skoczność; 9. wykonuje ćwiczenia wzmacniające mięśnie brzucha, grzbietu, mięśnie stopy z przyborem lub bez przyboru w celu utrzymania prawidłowej postawy ciała; 10. wykonuje marszowo-biegowy test Coopera.</p>	<p>10. motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych (np.: osoby niepełnosprawne, osoby starsze).</p>
---	---	---

2. Aktywność fizyczna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczniów:

2. W zakresie umiejętności uczniów:

<p>1) opisuje sposób wykonywania poznawanych umiejętności ruchowych; 2) opisuje zasady wybranej regionalnej zabawy lub gry ruchowej; 3) rozróżnia pojęcie <i>technika</i> i <i>taktyka</i>;</p> <p>4) wymienia miejsca, obiekty i urządzenia w najbliższej okolicy, które można wykorzystać do aktywności fizycznej;</p> <p>5) wyjaśnia co symbolizują flaga i znicz olimpijski, rozróżnia pojęcia <i>olimpiada</i> i <i>igrzyska olimpijskie</i>;</p>	<p>1) wykonuje i stosuje w grze koźlowanie piłką w miejscu i ruchu, prowadzenie piłki nogą, podanie piłki oburącz i jednorącz, rzut piłką do kosza z miejsca, rzut i strzał piłką do bramki z miejsca, odbicie piłki oburącz sposobem górnym;</p> <p>2) uczestniczy w minigrach;</p> <p>3) organizuje w gronie rówieśników wybraną zabawę lub grę ruchową, stosując przepisy w formie uproszczonej;</p> <p>4) uczestniczy w wybranej regionalnej zabawie lub grze ruchowej; 5) wykonuje przewrót w przód z różnych pozycji wyjściowych; 6) wykonuje dowolny układ gimnastyczny lub taneczny w oparciu o własną ekspresję ruchową;</p> <p>7) wykonuje bieg krótki ze startu wysokiego</p> <p>8) wykonuje marszobieg w terenie;</p> <p>9) wykonuje rzut z miejsca i krótkiego rozbiegu lekkim przyborem; 10) wykonuje skok w dal z miejsca i z krótkiego rozbiegu.</p>
--	--

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej
1. posługuje się prawidłową terminologią dotyczącą ćwiczeń gimnastycznych;	<p>LEKKOATLETYKA</p> <p>1. wykonuje starty z różnych pozycji wyjściowych;</p>	1. uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady

2. stosuje odpowiednie nazewnictwo i opisuje sposób wykonania poznanych umiejętności ruchowych;

3. rozróżnia pojęcia *technika* i *taktyka*;

4. opisuje zasady poznanych gier rekreacyjnych, zabaw regionalnych i minigier zespołowych;

5. wymienia podstawowe przepisy poznanych gier i zabaw;

6. wymienia miejsca i obiekty w najbliższej okolicy, które może wykorzystać do aktywności fizycznej;

7. wyjaśnia pojęcia *flagi* i *znacza olimpijskiego*, *olimpiady* i *igrzysk olimpijskich*;

8. wymienia najważniejsze imprezy sportowe w danym roku szkolnym;

9. wymienia zimowe i letnie dyscypliny sportowe.

2. wykonuje bieg ze startu wysokiego i niskiego na dystansie 60 metrów;

3. wykonuje marszobieg terenowy z pokonywaniem naturalnych przeszkód;

4. wykonuje bieg ciągły trwający minimum 3 minuty;

5. wykonuje rzut z miejsca i z rozbiegu jednorącz piłeczką palantową lub tenisową;

6. wykonuje skok z miejsca obunóż;

7. wykonuje skok w dal z miejsca i z krótkiego rozbiegu techniką naturalną;

8. wykonuje skok w dal z miejsca z odbicia ze strefy.

MINIGRY ZESPOŁOWE

Minikoszykówka

1. porusza się po boisku bez piłki i z piłką;

2. wykonuje kozłowanie piłki prawą i lewą ręką w miejscu, w marszu i w biegu;

3. wykonuje kozłowanie po prostej, po łuku, ze zmianą kierunku ruchu, slalomem ręką dalszą od przeciwnika;

4. wykonuje podania i chwyt piłki w parach oburącz w miejscu, w biegu;

5. wykonuje rzuty do kosza z miejsca z różnych pozycji;

6. wykonuje rzut do kosza po kozłowaniu;

7. wykonuje rzut do kosza po zatrzymaniu na jedno i na dwa tempa;

8. wykonuje rzut osobisty do kosza ze zmniejszonej odległości;

9. stosuje poznane umiejętności techniczne w minikoszykówce i w grach uproszczonych;

Minipiłka ręczna

1. porusza się po boisku bez piłki i z piłką;

2. wykonuje podania jednorącz oraz chwyt w miejscu i w biegu;

3. wykonuje kołowanie jednorącz w miejscu, po prostej, po łuku, ze zmianą kierunku biegu i tempa biegu;

4. wykonuje strzały do bramki z miejsca z różnych pozycji;

„czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego, potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę;

2. pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych;

4. wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną;

8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;

9. współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi wykazując asertywność i empatię.

5. wykonuje strzały do bramki po kozłowaniu i wykonuje rzut karny;

6. stosuje poznane umiejętności techniczne w minipiłce ręcznej i w grach uproszczonych;

Minipiłka siatkowa

1. przyjmie niską i wysoką postawę siatkarską;

2. porusza się różnymi sposobami po boisku;

3. wykonuje koszyczek siatkarski;

4. wykonuje odbicie piłki oburącz sposobem górnym i dolnym; 5. wykonuje odbicie piłki oburącz sposobem górnym i dolnym z partnerem;

6. wykonuje zagrywkę oburącz górną ze zmniejszonej odległości;

7. stosuje poznane umiejętności techniczne w minipiłce siatkowej i w grach uproszczonych;

Minipiłka nożna

1. porusza się po boisku z piłką i bez piłki;

2. wykonuje prowadzenie piłki po prostej, po łuku, ze zmianą kierunku biegu, slalomem;

3. wykonuje przyjęcie i podanie piłki wewnętrzną częścią stopy w miejscu i w biegu;

4. wykonuje strzał do bramki z miejsca i w biegu;

5. stosuje poznane elementy techniczne w minipiłce nożnej i w grach uproszczonych.

GIMNASTYKA

1. wykonuje ćwiczenia uczące przewrotu w przód i w tył- przetoczenia, leżenia przewrotne i przerzutne, kołyski; 2. wykonuje przewrót w przód z przysiadu podpartego; 3. wykonuje przewrót w tył do rozkroku i półszpagatu; 4. wykonuje przewroty łączone w przód i w tył;

5. wykonuje ćwiczenia gimnastyczne na ścieżce: wagę przodem, skłon w siadzie prostym, leżenie przerzutne i przewrotne, półszpagat;

6. wykonuje prosty układ gimnastyczny na ścieżce w oparciu o własną ekspresję ruchową.

GRY REKREACYJNE

Ringo

1. porusza się po boisku w ataku i w obronie;
2. wykonuje rzut i chwyt kółka;
3. wykonuje serw poziomym lotem kółka;
4. stosuje przepisy w uproszczonej grze w ringo;

Kwadrant

1. porusza się po boisku w polu wybijania i w polu walki;
2. wykonuje jednoręcz rzut piłki półgórny;
3. wykonuje chwyt piłki jednoręcz – kampa;
4. wykonuje odbicie piłki płaskim palantem;
5. stosuje przepisy w uproszczonej grze w kwadranta;

Unihokej

1. porusza się po boisku z kijem przyjmując prawidłową postawę oraz sposób trzymania kija;
2. wykonuje podanie piłeczki do partnera kijem;
3. wykonuje prowadzenie piłeczki kijem po prostej, po łuku i slalomem;
4. wykonuje strzał do bramki piłeczki kijem;
5. stosuje przepisy w uproszczonej grze w unihokej;

Badminton

1. porusza się po boisku w ataku i w obronie;
2. wykonuje chwyt forhendowy rakiетки;
3. wykonuje uderzenia pojedyncze w parach;
4. wykonuje odbicie w parach po dobiegnięciu do lotki we wszystkich kierunkach;
5. stosuje poznane elementy techniczne w grze pojedynczej badminton;

Tenis stołowy

1. wykonuje podbicia piłeczki pionowo w górę;
2. wykonuje podbijania piłeczki w różnych pozycjach w marszu, w truchcie i w biegu;

	<p>3. wykonuje proste uderzenie piłeczki; 4. porusza się przy stole różnymi technikami kroków – do przodu, do tyłu, w bok i po przekątnej; 5. wykonuje uderzenie piłeczki forhendem; 6. wykonuje uderzenie piłeczki bekhendem; 7. wykonuje uderzenie piłeczki po prostej i po przekątnej; 8. stosuje poznane elementy techniczne w grze tenis stołowy; Frisbee</p> <p>1. porusza się po boisku z dyskiem i bez dysku; 2. wykonuje chwyt i podanie dysku w miejscu i w biegu; 3. wykonuje zatrzymanie po chwycie dysku; 4. stosuje elementy techniczne w grach uproszczonych Frisbee w półkolu, Łapanka.</p> <p>TANIEC</p> <p>1. wykonuje podstawowe kroki taneczne do wybranego tańca (integracyjny, regionalny, nowoczesny, towarzyski); 2. łączy kroki taneczne w prosty układ taneczny; 3. wykonuje dowolny układ taneczny wg inwencji nauczyciela; 4. wykonuje dowolny układ taneczny w parach lub w zespole.</p>	
--	--	--

3. Bezpieczeństwo w aktywności fizycznej

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

<p>1. W zakresie wiedzy uczeń:</p>	<p>2. W zakresie umiejętności uczeń:</p>
<p>1) zna regulamin sali gimnastycznej i boiska sportowego; 2) opisuje zasady bezpiecznego poruszania się po boisku; 3) wymienia osoby, do których należy zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia;</p>	<p>1) respektuje zasady bezpiecznego zachowania się podczas zajęć ruchowych; 2) wybiera bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych; 3) posługuje się przyborami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem; 4) wykonuje elementy samoochrony przy upadku, zeskoku.</p>

Cele szczegółowe - treści do realizacji

<p>W zakresie wiadomości uczeń:</p>	<p>W zakresie umiejętności uczeń:</p>	<p>W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:</p> <p>Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej</p>
--	--	---

<p>1. objaśnia zasady korzystania z obiektów sportowych;</p> <p>2. omawia zasady bezpiecznego poruszania się podczas zajęć ruchowych oraz spędzania czasu wolnego;</p> <p>3. podaje numery telefonów alarmowych; 4. wymienia osoby, do których należy się zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.</p>	<p>1. wykonuje ćwiczenia fizyczne zgodnie z zasadami bezpieczeństwa;</p> <p>2. podejmuje aktywność fizyczną w bezpiecznym miejscu;</p> <p>3. podczas wykonywania ćwiczeń fizycznych wykorzystuje przybory i przyrządy sportowe zgodnie z ich przeznaczeniem, np. na torach przeszkód, w grach i zabawach ruchowych; 4. podejmuje odpowiednie działanie w przypadku urazów; 5. stosuje elementy samoasekuracji.</p>	<p>5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci;</p> <p>8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;</p> <p>9. współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi wykazując asertywność i empatię.</p>
4. Edukacja zdrowotna		
Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej		
1. W zakresie wiedzy uczeń:	2. W zakresie umiejętności uczeń:	
<p>1) opisuje znaczenie aktywności fizycznej dla zdrowia;</p> <p>2) opisuje piramidę żywienia i aktywności fizycznej;</p> <p>3) opisuje zasady zdrowego odżywiania;</p> <p>4) opisuje zasady doboru stroju do warunków atmosferycznych w trakcie zajęć ruchowych;</p>	<p>1) przestrzega zasad higieny osobistej i czystości odzieży;</p> <p>2) przyjmuje prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach;</p>	
Cele szczegółowe - treści do realizacji		
W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

<p>1. definiuje pojęcie aktywności fizycznej oraz jej wpływ na zdrowie;</p> <p>2. wymienia piętra piramidy żywienia i aktywności fizycznej;</p> <p>3. wymienia produkty uznawane za zdrowe dla dzieci;</p> <p>4. wymienia owoce i warzywa zawierające naturalne witaminy;</p> <p>5. układa jednodniowy jadłospis składający się z pięciu posiłków;</p>	<p>1. stosuje zasady higieny osobistej przed lekcją i po lekcji wychowania fizycznego – zmienia strój sportowy; 2. zachowuje prawidłową postawę ciała podczas wykonywania różnych czynności życiowych;</p> <p>3. dobiera strój sportowy do odpowiednich warunków atmosferycznych.</p>	<p>5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci;</p> <p>6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować;</p> <p>7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych;</p> <p>8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych.</p>
--	---	---

<p>6. opisuje zasady doboru stroju sportowego do warunków atmosferycznych w trakcie zajęć ruchowych.</p>		
--	--	--

Klasa V–VI	
1. Rozwój fizyczny i sprawność fizyczna	
Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej	
1. W zakresie wiedzy uczniów:	2. W zakresie umiejętności uczniów:
<p>1) wymienia kryteria oceny wytrzymałości w odniesieniu do wybranej próby testowej (np. test Coopera);</p> <p>2) wymienia kryteria oceny siły i gibkości w odniesieniu do wybranej próby testowej (np. siły mięśni brzucha, gibkości dolnego odcinka kręgosłupa);</p> <p>3) wskazuje grupy mięśniowe odpowiedzialne za prawidłową postawę ciała;</p>	<p>1) wykonuje próby sprawnościowe pozwalające ocenić wytrzymałość tlenową, siłę i gibkość oraz z pomocą nauczyciela interpretuje uzyskane wyniki;</p> <p>2) demonstruje ćwiczenia wzmacniające mięśnie posturalne i ćwiczenia gibkościowe, indywidualne i z partnerem;</p> <p>3) demonstruje ćwiczenia rozwijające zdolności koordynacyjne wykonywane indywidualnie i z partnerem;</p>
Cele szczegółowe - treści do realizacji	

W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej
<p>1. rozróżnia pojęcie oceny, kontroli i samokontroli;</p> <p>2. odczytuje z tabel i interpretuje wyniki testów sprawnościowych w odniesieniu do swojego wieku;</p> <p>3. wymienia grupy mięśni odpowiedzialnych za utrzymanie prawidłowej postawy ciała;</p> <p>4. wymienia i używa prawidłowej terminologii dotyczącej ćwiczeń kształtujących odpowiednie partie mięśni.</p>	<p>1. wykonuje test Coopera;</p> <p>2. wykonuje ze startu wysokiego biegi długie – na 300, 600, 800 i 1000 metrów;</p> <p>3. wykonuje bieg na dystansie 60 metrów ze startu niskiego;</p> <p>4. wykonuje rzut piłeczką palantową na odległość z miejsca i z rozbiegu;</p> <p>5. wykonuje rzuty piłką lekarską oburącz nad głową na odległość w przód i w tył;</p> <p>6. wykonuje pchnięcie kulą z miejsca i z doskoku;</p> <p>7. wykonuje zwisy i podciągania na drążku;</p> <p>8. wykonuje skoki jednonóż, obunóż i wieloskoki;</p> <p>9. wykonuje skok w dal z miejsca;</p>	<p>6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować;</p> <p>7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych;</p> <p>10. motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach</p>

	<p>10. wykonuje skok w dal z rozbiegu i odbicia ze strefy techniką naturalną;</p> <p>11. wykonuje próby pozwalające ocenić siłę mięśni brzucha;</p> <p>12. wykonuje próby pozwalające ocenić gibkość kręgosłupa w odcinku lędźwiowym;</p> <p>13. wykonuje indywidualnie i z partnerem ćwiczenia wzmacniające mięśnie posturalne i ćwiczenia gibkościowe;;</p> <p>14. wykonuje ćwiczenia kształtujące koordynację bez przyboru i z przyborem.</p>	<p>edukacyjnych (np.: osoby niepełnosprawne, osoby starsze).</p>
--	--	--

2. Aktywność fizyczna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

2. W zakresie umiejętności uczeń:

- 1) wymienia podstawowe przepisy wybranych sportowych i rekreacyjnych gier zespołowych;
- 2) opisuje zasady wybranej gry rekreacyjnej pochodzącej z innego kraju europejskiego;
- 3) opisuje podstawowe zasady taktyki obrony i ataku w wybranych grach zespołowych;
- 4) wymienia rekomendacje aktywności fizycznej dla swojego wieku (np. WHO lub UE);
- 5) definiuje pojęcie rozgrzewki i opisuje jej zasady;
- 6) rozumie i opisuje ideę starożytnego i nowożytnego ruchu olimpijskiego;

- 1) wykonuje i stosuje w grze: kozłowanie piłką w ruchu ze zmianą tempa i kierunku, prowadzenie piłki nogą ze zmianą tempa i kierunku, podanie piłki oburącz i jednorącz w ruchu, rzut piłką do kosza z biegu po kozłowaniu (dwutakt), rzut i strzał piłką do bramki w ruchu, odbicie piłki oburącz sposobem górnym i dolnym, rozegranie „na trzy”, wykonuje zagrywkę ze zmniejszonej odległości, rzut i chwyt ringo;
- 2) uczestniczy w minigrach oraz grach szkolnych i uproszczonych; 3) uczestniczy w grze rekreacyjnej pochodzącej z innego kraju europejskiego;
- 4) organizuje w gronie rówieśników wybraną grę sportową lub rekreacyjną;
- 5) wykonuje przewrót w przód z marszu oraz przewrót w tył z przysiadu; 6) wykonuje wybrane inne ćwiczenie zwinnościowo-akrobatyczne (np. stanie na rękach lub na głowie z asekuracją, przrzut bokiem); 7) wykonuje układ ćwiczeń zwinnościowo-akrobatycznych z przyborem lub bez przyboru;
- 8) wykonuje dowolny skok przez przyrząd z asekuracją;
- 9) wykonuje proste kroki i figury tańców regionalnych i nowoczesnych; 10) wybiera i pokonuje trasę biegu terenowego;
- 11) wykonuje bieg krótki ze startu niskiego;
- 12) wykonuje rzut małą piłką z rozbiegu;

- 13) wykonuje skok w dal po rozbiegu oraz skoki przez przeszkody; 14) przeprowadza fragment rozgrzewki;

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:

W zakresie umiejętności uczeń:

W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:

Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

1. wymienia podstawowe przepisy i opisuje zasady minigier zespołowych oraz wybranych gier rekreacyjnych;
2. opisuje zasady obrony „każdy swego” oraz obrony strefą;
3. rozróżnia atak szybki od pozycyjnego w minigrach zespołowych;
4. wyjaśnia pojęcie aktywności fizycznej dostosowanej do swojego wieku;
5. wyjaśnia znaczenie rozgrzewki przed wysiłkiem fizycznym i opisuje jej zasady;
6. wymienia aktualne aplikacje komputerowe niezbędne do wyszukiwania i wykorzystywania informacji dotyczących aktywności fizycznej;
7. wymienia znanych sportowców w swoim regionie, w Polsce i na świecie;
8. wymienia najważniejsze, cykliczne imprezy sportowe w regionie, w Polsce i na świecie;
9. wymienia wybrane dyscypliny olimpijskie.

LEKKOATLETYKA

1. wykonuje biegi wytrzymałościowe w terenie;
2. wykonuje ćwiczenia rozwijające szybkość i wytrzymałość w terenie;
3. wykonuje bieg krótki z różnych pozycji wyjściowych;
4. wykonuje próby wchodzące w skład czwórboju lekkoatletycznego – bieg na 60 metrów, bieg na 600/1000 metrów, skok w dal lub wzwyż oraz rzut piłeczką palantową;
5. wykonuje próby wchodzące w skład lekkoatletycznych igrzysk dzieci – pchnięcie kulą, bieg na dystansie 300 metrów, sztafetę 4x100, sztafetę szwedzką;
6. prowadzi fragment rozgrzewki lekkoatletycznej;
7. organizuje klasowe zawody lekkatletyczne, z pomocą nauczyciela.

MINIGRY ZESPOŁOWE

Minikoszykówka

1. wykonuje podania piłki oburącz w miejscu, w biegu i ze zmianą miejsca w parach i w trójkach;
2. wykonuje podania jednorącz, kozłem i sytuacyjne;
3. wykonuje kozłowanie piłki w biegu ze zmianą tempa i kierunku biegu;
4. wykonuje kozłowanie piłką slalomem dalszą ręką od przeciwnika;
5. wykonuje rzuty do kosza z miejsca, po kozłowaniu i po podaniu od partnera;
6. wykonuje atak pozycyjny 1x1, 2x2, 3x3...;
7. wykonuje atak szybki zakończony rzutem do kosza;

1. uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego, potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę;
2. pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych;
4. wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną;
8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;
9. współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi wykazując asertywność i empatię .

8. wykonuje obronę „każdy swego”;
9. stosuje poznane elementy techniki i taktyki w grze w minikoszykówkę;
10. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe rozgrywki w koszykówkę systemem „każdy z każdym” lub systemem pucharowym;

Minipiłka ręczna

1. wykonuje podania jednorącz półgórne w biegu zakończone rzutem do bramki;
2. wykonuje rzut do bramki z biegu i z wyskoku;
3. wykonuje rzut karny do bramki;
4. wykonuje rytm trzech kroków zakończony podaniem lub rzutem do bramki;
5. wykonuje atak szybki zakończony rzutem do bramki; 6. wykonuje obronę „każdy swego” oraz strefą;
7. wykonuje elementy techniki gry bramkarza;
8. stosuje poznane elementy techniki i taktyki w grze; 9. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe rozgrywki w piłkę ręczną systemem „każdy z każdym” lub systemem pucharowym;

Minipiłka siatkowa

1. przyjmuje postawę siatkarską w obronie i w ataku;
2. wykonuje odbicia piłką oburącz górą i dołem w różnych ustawieniach;
3. wykonuje odbicia piłką oburącz górą w wyskoku; 4. wykonuje przyjęcie piłki po zagrywce;
5. wykonuje zagrywkę tenisową z linii 7 metrów;
6. wykonuje atak piłki po prostej;
7. wykonuje rozegranie piłki „na trzy”;
8. stosuje poznane elementy techniki i taktyki w grze w minipiłkę siatkową;
9. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe rozgrywki w piłkę siatkową systemem „każdy z każdym” lub systemem pucharowym;

Minipiłka nożna

1. wykonuje prowadzenie piłki po prostej i slalomem wewnętrzną częścią stopy;
2. wykonuje prowadzenie piłki ze zmianą tempa i kierunku biegu;
3. wykonuje podanie piłki do partnera;
4. wykonuje przyjęcie i podanie piłki do partnera;
5. wykonuje strzał do bramki w miejscu, w biegu i po przyjęciu;
6. wykonuje elementy techniczne gry bramkarza;
7. wykonuje atak pozycyjny i kontratak;
8. stosuje poznane elementy techniki i taktyki w grze w minipiłkę nożną;
9. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe rozgrywki w minipiłkę nożną systemem „każdy z każdym” lub systemem pucharowym.

GIMNASTYKA

1. wykonuje przewrót w przód z marszu;
2. wykonuje przewrót w tył do rozkroku, półszpagatu i przysiadu;
3. wykonuje przewroty łączone w przód i w tył łącząc je w układ gimnastyczny wg inwencji nauczyciela;
4. wykonuje ćwiczenia równoważne na ławeczce;
5. wykonuje ćwiczenia gimnastyczne na ścieżce: stanie na rękach, stanie na głowie z asekuracją;
6. wykonuje przerzut bokiem na prawą lub lewą stronę;
7. wykonuje ćwiczenia gimnastyczne z piłeczką, laską gimnastyczną lub z innym, wybranym przyborem;
8. wykonuje prosty układ gimnastyczny na ścieżce w oparciu o własną ekspresję ruchową z przyborem lub bez przyboru;
9. wykonuje rozbieg i odbicie obunóż z odskoczni;
10. wykonuje skok rozkroczny przez kozła z asekuracją;
11. wykonuje naskok na skrzynię lub skok kuczny przez skrzynię z asekuracją;

12. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe zawody w gimnastyce.

GRY REKREACYJNE

Ringo

1. przemieszcza się po boisku na różne sposoby bez kółka;
2. wykonuje chwyt kółka jednorącz;
3. wykonuje rzut kółkiem boczny, dyskowy i oszczepowy w parach;
4. wykonuje serw sposobem bocznym, dyskowym lub górnym.
5. wykonuje atak indywidualny;
6. stosuje przepisy w grze pojedynczej, dwójkowej lub trójkowej w ringo;

Kwadrant

1. porusza się po boisku w różnych kierunkach;
2. wykonuje rzut piłki tenisowej jednorącz, półgórny;
3. wykonuje chwyt piłki jednorącz tzw. „kampa”;
4. wykonuje odbicie piłki palantem;
5. stosuje przepisy w grze w kwadrant;

Unihokej

1. porusza się po boisku w ataku i w obronie z kijem, wykonuje bieg przodem, tyłem, ze zmianą tempa, kierunku;
2. wykonuje starty i zatrzymania;
3. wykonuje podania i przyjęcia piłki w miejscu i w ruchu (dolne, górne, sytuacyjne);
4. wykonuje strzał: w miejscu, z zatrzymania, w biegu oraz rzut wolny, karny i sytuacyjny;
5. wykonuje prowadzenie piłki slalomem, ze zmianą tempa i kierunku biegu, z dryblingiem;
7. stosuje przepisy w grze w unihokej;

Badminton

1. wykonuje chwyt forhendowy i bekhendowy raketki;
2. wykonuje serw forhendowy i bekhendowy długi i krótki;
3. wykonuje odbiór serwu;
4. wykonuje smecz i skrót przy siatce;

5. stosuje pozycje wyjściowe w grach pojedynczych i w grach podwójnych;

6. stosuje poznane elementy techniczne w grze pojedynczej i podwójnej w badminton;

Tenis stołowy

1. porusza się z raketką przy polu gry: zwiększa i zmniejsza odległość pomiędzy zawodnikiem a stołem, gra ze zmianą tempa i kierunku ataku;

2. wykonuje atak i przyjęcie piłeczki tenisowej w miejscu i w ruchu;

3. wykonuje uderzenia z rotacją piłeczki;

4. stosuje różne metody obrony (blokowanie, zbijanie);

5. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze pojedynczej i podwójnej w tenis stołowy;

Frisbee

1. wykonuje podstawowe rzuty dyskiem: backhand, forhend, hammer- overhead;

2. wykonuje zatrzymanie po chwycie dysku i podanie dowolnym sposobem;

3. organizuje w grupie rówieśników uproszczoną grę w frisbee. **TANIEC**

1. wykonuje proste kroki i figury tańców regionalnych i nowoczesnych wg inwencji nauczyciela;

2. prezentuje prosty układ taneczny do wybranej przez siebie muzyki;

3. łączy kroki taneczne z elementami gimnastycznymi; 4. wykonuje ćwiczenia kształtujące do muzyki (aerobik); 5. odwzorowuje wybrany układ taneczny z wykorzystaniem informacji z różnych Źródeł za pomocą komputera i podstawowych urządzeń cyfrowych.

3. Bezpieczeństwo w aktywności fizycznej

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

2. W zakresie umiejętności uczeń:

<p>1) wyjaśnia, dlaczego należy przestrzegać ustalonych reguł w trakcie rywalizacji sportowej;</p> <p>2) omawia sposoby postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia;</p> <p>3) wymienia zasady bezpiecznego korzystania ze sprzętu sportowego; 4) omawia zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą i w górach w różnych porach roku;</p>	<p>1) stosuje zasady asekuracji podczas zajęć ruchowych;</p> <p>2) korzysta bezpiecznie ze sprzętu i urządzeń sportowych;</p> <p>3) wykonuje elementy samoobrony (np. zasłona, unik, pad);</p>
---	--

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczniów:	W zakresie umiejętności uczniów:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczniów:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej
<p>1. wyjaśnia ogólne zasady i przepisy minigier zespołowych i rekreacyjnych;</p> <p>2. podaje najczęściej występujące błędy w minigrach zespołowych;</p> <p>3. wyjaśnia co to jest falstart;</p> <p>4. rozróżnia sposoby postępowania w sytuacji nagłych wypadków – w szkole i poza szkołą;</p> <p>5. omawia zasady bezpieczeństwa podczas aktywnego spędzania wolnego czasu;</p> <p>6. wymienia niebezpieczne miejsca w swojej okolicy.</p>	<p>1. wykonuje samoasekurację podczas ćwiczeń ruchowych;</p> <p>2. dobiera ćwiczenia i zabawy odpowiednie do swojego wieku;</p> <p>3. dobiera strój sportowy do aktywności fizycznej dostosowując go do warunków atmosferycznych i pór roku;</p> <p>4. prezentuje elementy samoobrony – zasłonę, unik, pad;</p> <p>5. wykonuje skoki przez naturalne przeszkody i przyrządy gimnastyczne;</p> <p>6. pokonuje zwinnościowe tory przeszkód;</p> <p>7. stosuje ogólnie przyjęte zasady bezpieczeństwa uczestnicząc w roli kibica i zawodnika w konkurencjach lekkoatletycznych np. pchnięciu kulą, skoku wzwyż, skoku w dal, biegach sztafetowych;</p> <p>8. organizuje bezpieczną, wybraną przez siebie zabawę lub grę rekreacyjną;</p> <p>9. stosuje zasadę czystej gry podczas aktywności fizycznej;</p> <p>10. sędziuje wybrany przez nauczyciela przepis minigry zespołowej.</p>	<p>5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci;</p> <p>8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;</p> <p>9. współpracuje w grupie, szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazuje asertywność i empatię.</p>

4. Edukacja zdrowotna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczniów:	2. W zakresie umiejętności uczniów:
--------------------------------------	--

<p>1) wyjaśnia pojęcie zdrowia; 2) opisuje pozytywne mierniki zdrowia; 3) wymienia zasady i metody hartowania organizmu; 4) omawia sposoby ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem i niską temperaturą; 5) omawia zasady aktywnego wypoczynku zgodne z rekomendacjami aktywności fizycznej dla swojego wieku (np. WHO lub UE);</p>	<p>1) wykonuje ćwiczenia kształtujące nawyk prawidłowej postawy ciała w pozycji stojącej, siedzącej i leżącej oraz w czasie wykonywania różnych codziennych czynności; 2) wykonuje ćwiczenia oddechowe i inne o charakterze relaksacyjnym; 3) podejmuje aktywność fizyczną w różnych warunkach atmosferycznych;</p>
--	--

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej
<p>1. definiuje pojęcie zdrowia; 2. wskazuje pozytywne mierniki zdrowia; 3. wymienia zasady i metody hartowania organizmu; 4. wymienia po kilka produktów wchodzących w skład poszczególnych pięter piramidy zdrowego żywienia; 5. wyjaśnia różnicę pomiędzy ćwiczeniami rozciągającymi a relaksacyjnymi.</p>	<p>1. wykonuje ćwiczenia kształtujące prawidłową postawę ciała w różnych pozycjach; 2. prowadzi rozgrzewkę wzmacniającą poszczególne partie mięśniowe; 3. łączy ćwiczenia kształtujące z ćwiczeniami oddechowymi; 4. wykonuje zestawy ćwiczeń rozciągających i relaksacyjnych; 5. dobiera odpowiedni strój sportowy do podejmowania aktywności fizycznej w różnych warunkach atmosferycznych; 6. kontroluje intensywność wysiłku do swoich potrzeb i możliwości zdrowotnych.</p>	<p>5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; 6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; 7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; 8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych.</p>

Klasa VII–VIII

1. Rozwój fizyczny i sprawność fizyczna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:	2. W zakresie umiejętności uczeń:
------------------------------------	--

<p>1) wyjaśnia, jakie zmiany zachodzą w budowie ciała i sprawności fizycznej w okresie dojrzewania płciowego;</p> <p>2) wymienia testy i narzędzia do pomiaru sprawności fizycznej; 3) wskazuje zastosowanie siatek centylowych w ocenie własnego rozwoju fizycznego;</p>	<p>1) dokonuje pomiarów wysokości i masy ciała oraz samodzielnie interpretuje ich wyniki;</p> <p>2) wykonuje wybrane próby kondycyjnych i koordynacyjnych zdolności motorycznych;</p> <p>3) ocenia i interpretuje poziom własnej sprawności fizycznej;</p>
---	--

	<p>4) demonstruje zestaw ćwiczeń kształtujących wybrane zdolności motoryczne;</p> <p>5) demonstruje zestaw ćwiczeń kształtujących prawidłową postawę ciała;</p>
--	---

Cele szczegółowe - treści do realizacji

<p align="center">W zakresie wiadomości uczeń:</p>	<p align="center">W zakresie umiejętności uczeń:</p>	<p align="center">W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:</p>
		<p align="center">Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej</p>
<p>1. dokonuje samooceny budowy anatomicznej swojego ciała;</p> <p>2. opisuje zmiany zachodzące w organizmie człowieka w okresie dojrzewania płciowego; 3. charakteryzuje wybrany test sprawności fizycznej, wymienia próby wchodzące w jego skład;</p> <p>4. wymienia narzędzia do pomiaru poziomu sprawności fizycznej, np. stoper, taśmę mierniczą, dynamometr;</p> <p>5. posługuje się prawidłową terminologią dotyczącą ćwiczeń kształtujących;</p> <p>6. objaśnia czym jest i do czego służy siatka centylowa;</p> <p>7. interpretuje własny wynik rozwoju fizycznego w odniesieniu do siatki centylowej.</p>	<p>1. wykonuje pomiar wysokości i masy ciała oraz interpretuje wyniki pomiaru w odniesieniu do siatek centylowych; 2. wykonuje próby kondycyjne i koordynacyjne w testach sprawności fizycznej (Eurofit, MTSF, Minitest i Ekstratalent); 3. posługuje się kalkulatorem sprawności fizycznej w odniesieniu do wyników w wybranym teście;</p> <p>4. dobiera zestaw ćwiczeń kształtujących do wybranej zdolności motorycznej;</p> <p>5. prezentuje ćwiczenia rozwijające wybraną zdolność motoryczną;</p> <p>6. prezentuje grupę ćwiczeń wzmacniających mięśnie posturalne;</p> <p>7. wykonuje marszowo-biegowy test Coopera.</p>	<p>6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować;</p> <p>7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych;</p> <p>10. motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych, np. osób niepełnosprawnych, osób starszych.</p>

2. Aktywność fizyczna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

- 1) omawia zmiany zachodzące w organizmie podczas wysiłku fizycznego; 2) wskazuje korzyści wynikające z aktywności fizycznej w terenie; 3) wskazuje możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii do oceny dziennej aktywności fizycznej;
- 4) charakteryzuje nowoczesne formy aktywności fizycznej (np. pilates, zumba, nordic walking);

2. W zakresie umiejętności uczeń:

- 1) wykonuje i stosuje w grze techniczne i taktyczne elementy gier: w koszykówce, piłce ręcznej i piłce nożnej–zwody, obronę „każdy swego”, w siatkówce–wystawienie, zbitcie i odbiór piłki; ustawia się prawidłowo na boisku w ataku i obronie;
- 2) uczestniczy w grach szkolnych i uproszczonych jako zawodnik i jako sędzia;

- 5) opisuje zasady wybranej formy aktywności fizycznej spoza Europy; 6) wyjaśnia ideę olimpijską, paraolimpijską i olimpiad specjalnych;

- 3) planuje szkolne rozgrywki sportowe według systemu pucharowego i „każdy z każdym”;
- 4) uczestniczy w wybranej formie aktywności fizycznej spoza Europy; 5) wykonuje wybrane ćwiczenie zwinnościowo-akrobatyczne (np. stanie na rękach lub na głowie z asekuracją, przerzut bokiem, piramida dwójkowa lub trójkowa);
- 6) planuje i wykonuje dowolny układ gimnastyczny;
- 7) opracowuje i wykonuje indywidualnie, w parze lub zespole dowolny układ tańca z wykorzystaniem elementów nowoczesnych form aktywności fizycznej;
- 8) wybiera i pokonuje trasę biegu terenowego z elementami orientacji w terenie;
- 9) wykonuje przekazanie pałeczki w biegu sztafetowym;
- 10) wykonuje skok w dal po rozbiegu z odbicia ze strefy lub belki oraz skoki przez przeszkody techniką naturalną;
- 11) diagnozuje własną, dzienną aktywność fizyczną, wykorzystując nowoczesne technologie (urządzenia monitorujące, aplikacje internetowe);
- 12) przeprowadza rozgrzewkę w zależności od rodzaju aktywności;

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:

W zakresie umiejętności uczeń:

W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:

Numeracja dotyczy wymagania

		kompetencji społecznych z podstawy programowej
<p>1. wymienia zmiany zachodzące w organizmie podczas wysiłku fizycznego;</p> <p>2. wymienia zalety podejmowania aktywności fizycznej w terenie;</p> <p>3. wyszukuje sposoby wykorzystania nowoczesnych technologii do oceny systematycznej aktywności fizycznej: aplikacje w smartfonach, programy komputerowe, krokomierze, pulsometry;</p>	<p>LEKKOATLETYKA</p> <p>1. posługuje się mapą w biegu na orientację;</p> <p>2. wykonuje bieg ciągły o małej intensywności w zróżnicowanym terenie;</p> <p>3. wykonuje bieg wytrzymałościowy w terenie;</p> <p>4. wykonuje przekazanie pałeczki sztafetowej w strefie zmian wybranym sposobem;</p> <p>5. wykonuje skok w dal z rozbiegu z odbicia ze strefy lub z belki techniką naturalną;</p>	<p>1. uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego, potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę;</p> <p>2. pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych;</p>

4. rozróżnia nowoczesne formy ruchu, np. zumbę, nordic walking, pilates;
5. opisuje zasady wybranej przez siebie gry rekreacyjnej, regionalnej i spoza Europy; 6. wyjaśnia ideę olimpiad i paraolimpiad.

6. wykonuje próby lekkoatletyczne wchodzące w skład ligi lekkoatletycznej;
7. wykorzystuje w praktyce nowoczesne technologie do oceny dziennej aktywności fizycznej np. aplikacje internetowe; 8. dobiera zestaw ćwiczeń do rozgrzewki wybranej konkurencji lekkoatletycznej;
9. prowadzi rozgrzewkę zgodnie z przyjętymi zasadami uwzględniając część ogólną i specjalistyczną.

GRY ZESPOŁOWE

Koszykówka

1. wykonuje podania piłki oburącz, jednorącz, kozłem i podania sytuacyjne w biegu i podczas gry;
2. wykonuje kozłowanie piłką w biegu ze zmianą tempa i kierunku biegu oraz slalomem ze zmianą ręki kozłującej; 3. wykonuje rzuty do kosza po dwutakcie z prawej i lewej strony, z przeciwnikiem biernym i aktywnym oraz rzuty z wysokości;
4. wykonuje atak pozycyjny w różnych ustawieniach, np. 5-0, 1-2-2, 1-2-1-2, 3-2, stosując zasłony;
5. wykonuje atak szybki;
6. wykonuje obronę „każdy swego” i obronę strefą stosując przekazanie w obronie;
7. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze w koszykówkę;
8. sędziuje wybrane fragmenty gry stosując uproszczone przepisy;
9. prowadzi rozgrzewkę z piłką do koszykówki;

Piłka ręczna

1. wykonuje podania jednorącz półgórne i kozłem w biegu zakończone rzutem do bramki;
2. wykonuje rzut do bramki z biegu, po przeskoku i z wysokości; 3. wykonuje zwód pojedynczy i podwójny z balansem ciała; 4. wykonuje rytm trzech kroków zakończony podaniem lub rzutem do bramki;

4. wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną;
8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;
9. współpracuje w grupie, szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazuje asertywność i empatię.

5. wykonuje kontratak i atak szybki zakończony rzutem do bramki;
6. wykonuje obronę „każdy swego” oraz obronę strefą;
7. podejmuje grę na różnych pozycjach w tym grę bramkarza;
8. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze w piłkę ręczną;
9. sędziuje wybrane fragmenty gry, stosując uproszczone przepisy;
10. prowadzi rozgrzewkę z piłką do piłki ręcznej;

Piłka siatkowa

1. stosuje wystawienie piłki sposobem górnym, dolnym i wystawienie sytuacyjne;
2. wykonuje zabicie piłki po prostej i po skosie;
3. wykonuje atak przez plasowanie piłki;
4. wykonuje kiwnięcie;
5. wykonuje odbicia piłki oburącz górną i dołem w wysoku;
6. wykonuje blok pojedynczy;
7. wykonuje zagrywkę tenisową z linii 9 metrów;
8. wykona rozegranie piłki na „trzy”;
9. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze w piłkę siatkową;
10. sędziuje wybrane fragmenty gry, stosując uproszczone przepisy;
11. prowadzi rozgrzewkę z piłką do siatkówki;

Piłka nożna

1. prowadzi piłkę po prostej i ze zmianą kierunku biegu i tempa, slalomem prawą i lewą nogą, różnymi częściami stopy;
2. prowadzi piłkę nogą dalszą od przeciwnika;
3. wykonuje przyjęcie i podanie piłki różnymi częściami stopy w miejscu i w biegu;
4. wykonuje podanie i strzał z powietrza;
5. wykonuje podanie i strzał głową;
6. wykonuje atak pozycyjny i kontratak;

7. podejmuje grę na różnych pozycjach, w tym grę bramkarza;
8. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze w piłkę nożną;
9. sędziuje wybrane fragmenty gry, stosuje uproszczone przepisy;
10. prowadzi rozgrzewkę z piłką do piłki nożnej.

GIMNASTYKA

1. wykonuje stanie na rękach i na głowie z asekuracją;
2. wykonuje przerzut bokiem na dowolną stronę;
3. wykonuje przewrót w przód i w tył z różnych pozycji wyjściowych;
4. wykonuje przewroty łącząc je w układ gimnastyczny wg inwencji ucznia;
5. wykonuje układ równoważny na ławeczce;
6. wykonuje dowolną piramidę dwójkową lub trójkową;
7. wykonuje skoki przez przyrządy gimnastyczne;
8. prezentuje dowolny układ gimnastyczny indywidualny lub dwójkowy;
9. prowadzi rozgrzewkę gimnastyczną.

GRY REKREACYJNE

1. pełni rolę zawodnika w poznanych grach rekreacyjnych: ringo, kwadrant, unihokej, badminton, tenis stołowy, frisbee, stosując elementy techniczne i taktyczne;
2. organizuje klasowe rozgrywki w wybrane gry rekreacyjne;
3. proponuje nowe formy aktywności fizycznej spoza Europy;
4. diagnozuje własną dzienną aktywność fizyczną wykorzystując nowoczesne technologie – aplikacje internetowe.

TANIEC

1. wykonuje indywidualnie, w parze lub w zespole dowolny układ taneczny z wykorzystaniem elementów nowoczesnych form aktywności fizycznej, np. aerobiku, zumbi, stepu;
2. opracowuje i wykonuje prosty układ choreograficzny do wybranej muzyki indywidualnie, w parze lub w zespole;

3. wykonuje rozgrzewkę specjalistyczną do muzyki;
4. dokonuje oceny i samooceny wykonanych układów tanecznych.

3. Bezpieczeństwo w aktywności fizycznej

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

- 1) wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im;
- 2) wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu;

2. W zakresie umiejętności uczeń:

- 1) stosuje zasady samoasekuracji i asekuracji;
- 2) potrafi zachować się w sytuacji wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych;

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:

W zakresie umiejętności uczeń:

W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:

Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

1. wskazuje przyczyny kontuzji na lekcjach wychowania fizycznego.
2. objaśnia rolę rozgrzewki przed wysiłkiem fizycznym.
3. wymienia zagrożenia związane z uprawianiem sportów ekstremalnych.
4. ocenia zagrożenia związane z nieprzestrzeganiem regulaminów w obiektach sportowych dotyczące uprawiania niektórych dyscyplin sportu poza szkołą, np. w aquaparku, parku trampolin, parku linowym, skateparku itp.

1. stosuje przyjęte zasady samoasekuracji i asekuracji w różnych formach aktywności fizycznej.
2. wykonuje ćwiczenia adekwatne do swojego rozwoju fizycznego i sprawności fizycznej.
3. podejmuje aktywność fizyczną zgodną ze swoimi możliwościami zdrowotnymi.
4. postępuje zgodnie z poznanymi zasadami udzielania pierwszej pomocy w trakcie wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych.

5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci;
8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;
9. współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi wykazując asertywność i empatię;

4. Edukacja zdrowotna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

2. W zakresie umiejętności uczeń:

1) wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ;

1) opracowuje rozkład dnia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym a fizycznym rozumiejąc rolę wypoczynku w efektywnym wykonywaniu pracy zawodowej; 2) dobiera rodzaj ćwiczeń relaksacyjnych do własnych potrzeb;

2) omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny;

3) omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek i substancji psychoaktywnych w odniesieniu do podejmowania aktywności fizycznej;

4) wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni;

5) wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania;

3) demonstruje ergonomiczne podnoszenie i przenoszenie przedmiotów o różnej wielkości i różnym ciężarze.

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczniów:

W zakresie umiejętności uczniów:

W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczniów:

Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

<p>Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> wymienia pozytywne czynniki wpływające na zdrowy styl Życia; wymienia czynniki zdrowego stylu Życia zależne od niego samego; wskazuje sposoby redukcji stresu; 4. objaśnia konsekwencje zdrowotne stosowania używek i substancji psychoaktywnych; wskazuje produkty spożywcze prowadzące do otyłości i nadwagi; wymienia zasady prawidłowego odżywiania; 7. wymienia choroby związane z nadwagą i niedożywieniem; podaje skutki zażywania środków odurzających, dopalaczy; wyjaśnia pojęcie sterydów i środków zwiększających masę ciała; opisuje zasady higieny w okresie dojrzewania. 	<p>Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> planuje swój rozkład dnia uwzględniając czas na naukę i aktywny wypoczynek; stosuje prawidłowe proporcje w planowaniu codziennych czynności; stosuje poznane techniki relaksacyjne w ciągu dnia; 4. umiejętnie dobiera codzienne formy aktywności fizycznej; 5. wykonuje codzienne obowiązki dbając o swoje zdrowie; 6. stosuje zasady zdrowego żywienia i aktywności fizycznej. 	<p>Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych.
--	--	--

Dostosowanie

IV. Struktura programu

MAGIA RUCHU

Program nauczania wychowania fizycznego

II etap edukacyjny

Treści szczegółowe

Klasa IV		
1. Rozwój fizyczny i sprawność fizyczna		
Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej		
1. W zakresie wiedzy uczeń:	2. W zakresie umiejętności uczeń:	
<p>1) rozpoznaje wybrane zdolności motoryczne człowieka; 2) rozróżnia pojęcie tętna spoczynkowego i powysiłkowego; 3) wymienia cechy prawidłowej postawy ciała;</p>	<p>1) dokonuje pomiarów wysokości i masy ciała oraz z pomocą nauczyciela interpretuje ich wyniki; 2) mierzy tętno przed wysiłkiem i po wysiłku oraz z pomocą nauczyciela interpretuje wyniki; 3) wykonuje próbę siły mięśni brzucha oraz gibkości kręgosłupa; 4) demonstruje po jednym ćwiczeniu kształtującym wybrane zdolności motoryczne; 5) wykonuje ćwiczenia wspomagające utrzymywanie prawidłowej postawy ciała;</p>	
Cele szczegółowe - treści do realizacji		
W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej
<p>1. wymienia zdolności motoryczne człowieka; 2. opisuje sposób pomiaru tętna; 3. interpretuje z pomocą nauczyciela wyniki prób cech motorycznych; 4. opisuje prawidłową postawę ciała w pozycji siedzącej i stojącej;</p>	<p>1. wykonuje pomiar wysokości i masy ciała; 2. interpretuje z pomocą nauczyciela wyniki pomiaru na podstawie siatek centylowych; 3. przeprowadza pomiar tętna przed wysiłkiem i po wysiłku; 4. interpretuje wyniki pomiaru tętna z pomocą nauczyciela; 5. wykonuje próbę siły mięśni brzucha (siad z leżenia); podciągane kończyn górnych w zwisie;</p>	<p>6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; 7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych;</p>

<p>5. opisuje zmiany zachodzące w organizmie pod wpływem wysiłku fizycznego;</p> <p>6. nazywa zgodnie z terminologią pozycje wyjściowe ćwiczeń fizycznych.</p>	<p>6. wykonuje próbę gibkości kręgosłupa (skłon w postawie stojącej lub w siadzie prostym);</p> <p>7. wykonuje rzut piłką lekarską w tył;</p> <p>8. demonstruje po jednym ćwiczeniu kształtującym szybkość, siłę, wytrzymałość, gibkość i skoczność;</p> <p>9. wykonuje ćwiczenia wzmacniające mięśnie brzucha, grzbietu, mięśnie stopy z przyborem lub bez przyboru w celu utrzymania prawidłowej postawy ciała;</p> <p>10. wykonuje marszowo-biegowy test Coopera.</p>	<p>10. motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych (np.: osoby niepełnosprawne, osoby starsze).</p>
--	--	---

2. Aktywność fizyczna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:	2. W zakresie umiejętności uczeń:
<p>1) opisuje sposób wykonywania poznawanych umiejętności ruchowych; 2) opisuje zasady wybranej regionalnej zabawy lub gry ruchowej; 3) rozróżnia pojęcie <i>technika</i> i <i>taktyka</i>;</p> <p>4) wymienia miejsca, obiekty i urządzenia w najbliższej okolicy, które można wykorzystać do aktywności fizycznej;</p> <p>5) wyjaśnia co symbolizują flaga i znicz olimpijski, rozróżnia pojęcia <i>olimpiada</i> i <i>igrzyska olimpijskie</i>;</p>	<p>1) wykonuje i stosuje w grze kozłowanie piłką w miejscu i ruchu, prowadzenie piłki nogą, podanie piłki oburącz i jednorącz, rzut piłką do kosza z miejsca, rzut i strzał piłką do bramki z miejsca, odbicie piłki oburącz sposobem górnym;</p> <p>2) uczestniczy w minigrach;</p> <p>3) organizuje w gronie rówieśników wybraną zabawę lub grę ruchową, stosując przepisy w formie uproszczonej;</p> <p>4) uczestniczy w wybranej regionalnej zabawie lub grze ruchowej; 5) wykonuje przewrót w przód z różnych pozycji wyjściowych; 6) wykonuje dowolny układ gimnastyczny lub taneczny w oparciu o własną ekspresję ruchową;</p> <p>7) wykonuje bieg krótki ze startu wysokiego</p> <p>8) wykonuje marszobieg w terenie;</p> <p>9) wykonuje rzut z miejsca i krótkiego rozbiegu lekkim przyborem; 10) wykonuje skok w dal z miejsca i z krótkiego rozbiegu.</p>

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
1. posługuje się prawidłową	LEKKOATLETYKA	1. uczestniczy w sportowych rozgrywkach

Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

terminologią dotyczącą ćwiczeń gimnastycznych;	1. wykonuje starty z różnych pozycji wyjściowych;	klasowych w roli zawodnika, stosując zasady
--	---	---

<p>2. stosuje odpowiednie nazewnictwo i opisuje sposób wykonania poznanych umiejętności ruchowych;</p> <p>3. rozróżnia pojęcia <i>technika</i> i <i>taktyka</i>; 4. opisuje zasady poznanych gier rekreacyjnych, zabaw regionalnych i minigier zespołowych;</p> <p>5. wymienia podstawowe przepisy poznanych gier i zabaw;</p> <p>6. wymienia miejsca i obiekty w najbliższej okolicy, które może wykorzystać do aktywności fizycznej;</p> <p>7. wyjaśnia pojęcia <i>flagi</i> i <i>znacza olimpijskiego</i>, <i>olimpiady</i> i <i>igrzysk olimpijskich</i>;</p> <p>8. wymienia najważniejsze imprezy sportowe w danym roku szkolnym;</p> <p>9. wymienia zimowe i letnie dyscypliny sportowe.</p>	<p>2. wykonuje bieg ze startu wysokiego i niskiego na dystansie 60 metrów;</p> <p>3. wykonuje marszobieg terenowy z pokonywaniem naturalnych przeszkód;</p> <p>4. wykonuje bieg ciągły trwający minimum 3 minuty;</p> <p>5. wykonuje rzut z miejsca i z rozbiegu jednorącz piłeczką palantową lub tenisową;</p> <p>6. wykonuje skok z miejsca obunóż;</p> <p>7. wykonuje skok w dal z miejsca i z krótkiego rozbiegu techniką naturalną;</p> <p>8. wykonuje skok w dal z miejsca z odbicia ze strefy. MINIGRY ZESPOŁOWE</p> <p>Minikoszykówka</p> <p>1. porusza się po boisku bez piłki i z piłką;</p> <p>2. wykonuje kozłowanie piłki prawą i lewą ręką w miejscu, w marszu i w biegu;</p> <p>3. wykonuje kozłowanie po prostej, po łuku, ze zmianą kierunku ruchu, slalomem ręką dalszą od przeciwnika; 4. wykonuje podania i chwyt piłki w parach oburącz w miejscu, w biegu;</p> <p>5. wykonuje rzuty do kosza z miejsca z różnych pozycji; 6. wykonuje rzut do kosza po kozłowaniu;</p> <p>7. wykonuje rzut do kosza po zatrzymaniu na jedno i na dwa tempa;</p> <p>8. wykonuje rzut osobisty do kosza ze zmniejszonej odległości; 9. stosuje poznane umiejętności techniczne w minikoszykówce i w grach uproszczonych;</p> <p>Minipiłka ręczna</p> <p>1. porusza się po boisku bez piłki i z piłką;</p> <p>2. wykonuje podania jednorącz oraz chwyt w miejscu i w biegu;</p> <p>3. wykonuje kołowanie jednorącz w miejscu, po prostej, po łuku, ze zmianą kierunku biegu i tempa biegu;</p> <p>4. wykonuje strzały do bramki z miejsca z różnych pozycji;</p>	<p>„czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego, potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę;</p> <p>2. pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych; 4. wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną;</p> <p>8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;</p> <p>9. współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi wykazując asertywność i empatię.</p>
--	--	--

5. wykonuje strzały do bramki po kozłowaniu i wykonuje rzut karny;
6. stosuje poznane umiejętności techniczne w minipiłce ręcznej i w grach uproszczonych;
- Minipiłka siatkowa**
1. przyjmie niską i wysoką postawę siatkarską;
 2. porusza się różnymi sposobami po boisku;
 3. wykonuje koszyczek siatkarski;
 4. wykonuje odbicie piłki oburącz sposobem górnym i dolnym;
 5. wykonuje odbicie piłki oburącz sposobem górnym i dolnym z partnerem;
 6. wykonuje zagrywkę oburącz górną ze zmniejszonej odległości;
 7. stosuje poznane umiejętności techniczne w minipiłce siatkowej i w grach uproszczonych;
- Minipiłka nożna**
1. porusza się po boisku z piłką i bez piłki;
 2. wykonuje prowadzenie piłki po prostej, po łuku, ze zmianą kierunku biegu, slalomem;
 3. wykonuje przyjęcie i podanie piłki wewnętrzną częścią stopy w miejscu i w biegu;
 4. wykonuje strzał do bramki z miejsca i w biegu;
 5. stosuje poznane elementy techniczne w minipiłce nożnej i w grach uproszczonych.
- GIMNASTYKA**
1. wykonuje ćwiczenia uczące przewrotu w przód i w tył- przetoczenia, leżenia przewrotne i przerzutne, kołyski;
 2. wykonuje przewrót w przód z przysiadu podpartego;
 3. wykonuje przewrót w tył do rozkroku i półszpagatu;
 4. wykonuje przewroty łączone w przód i w tył;
 5. wykonuje ćwiczenia gimnastyczne na ścieżce: wagę przodem, skłon w siadzie prostym, leżenie przerzutne i przewrotne, półszpagat;

6. wykonuje prosty układ gimnastyczny na ścieżce w oparciu o własną ekspresję ruchową.

GRY REKREACYJNE

Ringo

1. porusza się po boisku w ataku i w obronie;
2. wykonuje rzut i chwyt kółka;
3. wykonuje serw poziomym lotem kółka;
4. stosuje przepisy w uproszczonej grze w ringo;

Kwadrant

1. porusza się po boisku w polu wybijania i w polu walki;
2. wykonuje jednoręcz rzut piłki półgórny;
3. wykonuje chwyt piłki jednoręcz – kampa;
4. wykonuje odbicie piłki płaskim palantem;
5. stosuje przepisy w uproszczonej grze w kwadranta;

Unihokej

1. porusza się po boisku z kijem przyjmując prawidłową postawę oraz sposób trzymania kija;
2. wykonuje podanie piłeczki do partnera kijem;
3. wykonuje prowadzenie piłeczki kijem po prostej, po łuku i slalomem;
4. wykonuje strzał do bramki piłeczki kijem;
5. stosuje przepisy w uproszczonej grze w unihokej;

Badminton

1. porusza się po boisku w ataku i w obronie;
2. wykonuje chwyt forhendowy raketki;
3. wykonuje uderzenia pojedyncze w parach;
4. wykonuje odbicie w parach po dobiegnięciu do lotki we wszystkich kierunkach;
5. stosuje poznane elementy techniczne w grze pojedynczej badminton;

Tenis stołowy

1. wykonuje podbicia piłeczki pionowo w górę;
2. wykonuje podbijania piłeczki w różnych pozycjach w marszu, w truchcie i w biegu;

	<p>3. wykonuje proste uderzenie piłeczki; 4. porusza się przy stole różnymi technikami kroków – do przodu, do tyłu, w bok i po przekątnej; 5. wykonuje uderzenie piłeczki forhendem; 6. wykonuje uderzenie piłeczki bekhendem; 7. wykonuje uderzenie piłeczki po prostej i po przekątnej; 8. stosuje poznane elementy techniczne w grze tenis stołowy; Frisbee</p> <p>1. porusza się po boisku z dyskiem i bez dysku; 2. wykonuje chwyt i podanie dysku w miejscu i w biegu; 3. wykonuje zatrzymanie po chwycie dysku; 4. stosuje elementy techniczne w grach uproszczonych Frisbee w półkolu, Łapanka.</p> <p>TANIEC</p> <p>1. wykonuje podstawowe kroki taneczne do wybranego tańca (integracyjny, regionalny, nowoczesny, towarzyski); 2. łączy kroki taneczne w prosty układ taneczny; 3. wykonuje dowolny układ taneczny wg inwencji nauczyciela; 4. wykonuje dowolny układ taneczny w parach lub w zespole.</p>	
--	---	--

3. Bezpieczeństwo w aktywności fizycznej

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

<p>1. W zakresie wiedzy uczeń:</p>	<p>2. W zakresie umiejętności uczeń:</p>
<p>1) zna regulamin sali gimnastycznej i boiska sportowego; 2) opisuje zasady bezpiecznego poruszania się po boisku; 3) wymienia osoby, do których należy zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia;</p>	<p>1) respektuje zasady bezpiecznego zachowania się podczas zajęć ruchowych; 2) wybiera bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych; 3) posługuje się przyborami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem; 4) wykonuje elementy samoochrony przy upadku, zeskoku.</p>

Cele szczegółowe - treści do realizacji

<p>W zakresie wiadomości uczeń:</p>	<p>W zakresie umiejętności uczeń:</p>	<p>W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:</p> <p>Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej</p>
--	--	---

<p>1. objaśnia zasady korzystania z obiektów sportowych;</p> <p>2. omawia zasady bezpiecznego poruszania się podczas zajęć ruchowych oraz spędzania czasu wolnego;</p> <p>3. podaje numery telefonów alarmowych; 4. wymienia osoby, do których należy się zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.</p>	<p>1. wykonuje ćwiczenia fizyczne zgodnie z zasadami bezpieczeństwa;</p> <p>2. podejmuje aktywność fizyczną w bezpiecznym miejscu;</p> <p>3. podczas wykonywania ćwiczeń fizycznych wykorzystuje przybory i przyrządy sportowe zgodnie z ich przeznaczeniem, np. na torach przeszkód, w grach i zabawach ruchowych; 4. podejmuje odpowiednie działanie w przypadku urazów; 5. stosuje elementy samoasekuracji.</p>	<p>5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci;</p> <p>8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;</p> <p>9. współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi wykazując asertywność i empatię.</p>
4. Edukacja zdrowotna		
Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej		
1. W zakresie wiedzy uczniów:	2. W zakresie umiejętności uczniów:	
<p>1) opisuje znaczenie aktywności fizycznej dla zdrowia;</p> <p>2) opisuje piramidę żywienia i aktywności fizycznej;</p> <p>3) opisuje zasady zdrowego odżywiania;</p> <p>4) opisuje zasady doboru stroju do warunków atmosferycznych w trakcie zajęć ruchowych;</p>	<p>1) przestrzega zasad higieny osobistej i czystości odzieży;</p> <p>2) przyjmuje prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach;</p>	
Cele szczegółowe - treści do realizacji		
W zakresie wiadomości uczniów:	W zakresie umiejętności uczniów:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczniów:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

<p>1. definiuje pojęcie aktywności fizycznej oraz jej wpływ na zdrowie;</p> <p>2. wymienia piętra piramidy żywienia i aktywności fizycznej;</p> <p>3. wymienia produkty uznawane za zdrowe dla dzieci;</p> <p>4. wymienia owoce i warzywa zawierające naturalne witaminy;</p> <p>5. układa jednodniowy jadłospis składający się z pięciu posiłków;</p>	<p>1. stosuje zasady higieny osobistej przed lekcją i po lekcji wychowania fizycznego – zmienia strój sportowy; 2. zachowuje prawidłową postawę ciała podczas wykonywania różnych czynności życiowych;</p> <p>3. dobiera strój sportowy do odpowiednich warunków atmosferycznych.</p>	<p>5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci;</p> <p>6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować;</p> <p>7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych;</p> <p>8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych.</p>
--	---	---

<p>6. opisuje zasady doboru stroju sportowego do warunków atmosferycznych w trakcie zajęć ruchowych.</p>		
--	--	--

Klasa V–VI	
1. Rozwój fizyczny i sprawność fizyczna	
Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej	
1. W zakresie wiedzy uczniów:	2. W zakresie umiejętności uczniów:
<p>1) wymienia kryteria oceny wytrzymałości w odniesieniu do wybranej próby testowej (np. test Coopera);</p> <p>2) wymienia kryteria oceny siły i gibkości w odniesieniu do wybranej próby testowej (np. siły mięśni brzucha, gibkości dolnego odcinka kręgosłupa);</p> <p>3) wskazuje grupy mięśniowe odpowiedzialne za prawidłową postawę ciała;</p>	<p>1) wykonuje próby sprawnościowe pozwalające ocenić wytrzymałość tlenową, siłę i gibkość oraz z pomocą nauczyciela interpretuje uzyskane wyniki;</p> <p>2) demonstruje ćwiczenia wzmacniające mięśnie posturalne i ćwiczenia gibkościowe, indywidualne i z partnerem;</p> <p>3) demonstruje ćwiczenia rozwijające zdolności koordynacyjne wykonywane indywidualnie i z partnerem;</p>
Cele szczegółowe - treści do realizacji	

W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej
<p>1. rozróżnia pojęcie oceny, kontroli i samokontroli;</p> <p>2. odczytuje z tabel i interpretuje wyniki testów sprawnościowych w odniesieniu do swojego wieku;</p> <p>3. wymienia grupy mięśni odpowiedzialnych za utrzymanie prawidłowej postawy ciała;</p> <p>4. wymienia i używa prawidłowej terminologii dotyczącej ćwiczeń kształtujących odpowiednie partie mięśni.</p>	<p>1. wykonuje test Coopera;</p> <p>2. wykonuje ze startu wysokiego biegi długie – na 300, 600, 800 i 1000 metrów;</p> <p>3. wykonuje bieg na dystansie 60 metrów ze startu niskiego;</p> <p>4. wykonuje rzut piłeczką palantową na odległość z miejsca i z rozbiegu;</p> <p>5. wykonuje rzuty piłką lekarską oburącz nad głową na odległość w przód i w tył;</p> <p>6. wykonuje pchnięcie kulą z miejsca i z doskoku;</p> <p>7. wykonuje zwisy i podciągania na drążku;</p> <p>8. wykonuje skoki jednonóż, obunóż i wieloskoki;</p> <p>9. wykonuje skok w dal z miejsca;</p>	<p>6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować;</p> <p>7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych;</p> <p>10. motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach</p>

	<p>10. wykonuje skok w dal z rozbiegu i odbicia ze strefy techniką naturalną;</p> <p>11. wykonuje próby pozwalające ocenić siłę mięśni brzucha;</p> <p>12. wykonuje próby pozwalające ocenić gibkość kręgosłupa w odcinku lędźwiowym;</p> <p>13. wykonuje indywidualnie i z partnerem ćwiczenia wzmacniające mięśnie posturalne i ćwiczenia gibkościowe;;</p> <p>14. wykonuje ćwiczenia kształtujące koordynację bez przyboru i z przyborem.</p>	<p>edukacyjnych (np.: osoby niepełnosprawne, osoby starsze).</p>
--	--	--

2. Aktywność fizyczna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

2. W zakresie umiejętności uczeń:

- 1) wymienia podstawowe przepisy wybranych sportowych i rekreacyjnych gier zespołowych;
- 2) opisuje zasady wybranej gry rekreacyjnej pochodzącej z innego kraju europejskiego;
- 3) opisuje podstawowe zasady taktyki obrony i ataku w wybranych grach zespołowych;
- 4) wymienia rekomendacje aktywności fizycznej dla swojego wieku (np. WHO lub UE);
- 5) definiuje pojęcie rozgrzewki i opisuje jej zasady;
- 6) rozumie i opisuje ideę starożytnego i nowożytnego ruchu olimpijskiego;

- 1) wykonuje i stosuje w grze: kozłowanie piłką w ruchu ze zmianą tempa i kierunku, prowadzenie piłki nogą ze zmianą tempa i kierunku, podanie piłki oburącz i jednorącz w ruchu, rzut piłką do kosza z biegu po kozłowaniu (dwutakt), rzut i strzał piłką do bramki w ruchu, odbicie piłki oburącz sposobem górnym i dolnym, rozegranie „na trzy”, wykonuje zagrywkę ze zmniejszonej odległości, rzut i chwyt ringo;
- 2) uczestniczy w minigrach oraz grach szkolnych i uproszczonych; 3) uczestniczy w grze rekreacyjnej pochodzącej z innego kraju europejskiego;
- 4) organizuje w gronie rówieśników wybraną grę sportową lub rekreacyjną;
- 5) wykonuje przewrót w przód z marszu oraz przewrót w tył z przysiadu; 6) wykonuje wybrane inne ćwiczenie zwinnościowo-akrobatyczne (np. stanie na rękach lub na głowie z asekuracją, przerzut bokiem); 7) wykonuje układ ćwiczeń zwinnościowo-akrobatycznych z przyborem lub bez przyboru;
- 8) wykonuje dowolny skok przez przyrząd z asekuracją;
- 9) wykonuje proste kroki i figury tańców regionalnych i nowoczesnych; 10) wybiera i pokonuje trasę biegu terenowego;
- 11) wykonuje bieg krótki ze startu niskiego;
- 12) wykonuje rzut małą piłką z rozbiegu;

- 13) wykonuje skok w dal po rozbiegu oraz skoki przez przeszkody; 14) przeprowadza fragment rozgrzewki;

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczniów:

W zakresie umiejętności uczniów:

W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczniów:

Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

1. wymienia podstawowe przepisy i opisuje zasady minigier zespołowych oraz wybranych gier rekreacyjnych;
2. opisuje zasady obrony „każdy swego” oraz obrony strefą;
3. rozróżnia atak szybki od pozycyjnego w minigrach zespołowych;
4. wyjaśnia pojęcie aktywności fizycznej dostosowanej do swojego wieku;
5. wyjaśnia znaczenie rozgrzewki przed wysiłkiem fizycznym i opisuje jej zasady;
6. wymienia aktualne aplikacje komputerowe niezbędne do wyszukiwania i wykorzystywania informacji dotyczących aktywności fizycznej;
7. wymienia znanych sportowców w swoim regionie, w Polsce i na świecie;
8. wymienia najważniejsze, cykliczne imprezy sportowe w regionie, w Polsce i na świecie;
9. wymienia wybrane dyscypliny olimpijskie.

LEKKOATLETYKA

1. wykonuje biegi wytrzymałościowe w terenie;
2. wykonuje ćwiczenia rozwijające szybkość i wytrzymałość w terenie;
3. wykonuje bieg krótki z różnych pozycji wyjściowych;
4. wykonuje próby wchodzące w skład czwórboju lekkoatletycznego – bieg na 60 metrów, bieg na 600/1000 metrów, skok w dal lub wzwyż oraz rzut piłeczką palantową;
5. wykonuje próby wchodzące w skład lekkoatletycznych igrzysk dzieci – pchnięcie kulą, bieg na dystansie 300 metrów, sztafetę 4x100, sztafetę szwedzką;
6. prowadzi fragment rozgrzewki lekkoatletycznej;
7. organizuje klasowe zawody lekkatletyczne, z pomocą nauczyciela.

MINIGRY ZESPOŁOWE

Minikoszykówka

1. wykonuje podania piłki oburącz w miejscu, w biegu i ze zmianą miejsca w parach i w trójkach;
2. wykonuje podania jednorącz, kozłem i sytuacyjne;
3. wykonuje kozłowanie piłki w biegu ze zmianą tempa i kierunku biegu;
4. wykonuje kozłowanie piłką slalomem dalszą ręką od przeciwnika;
5. wykonuje rzuty do kosza z miejsca, po kozłowaniu i po podaniu od partnera;
6. wykonuje atak pozycyjny 1x1, 2x2, 3x3...;
7. wykonuje atak szybki zakończony rzutem do kosza;

1. uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego, potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę;
2. pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych;
4. wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną;
8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;
9. współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi wykazując asertywność i empatię .

8. wykonuje obronę „każdy swego”;
9. stosuje poznane elementy techniki i taktyki w grze w minikoszykówkę;
10. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe rozgrywki w koszykówkę systemem „każdy z każdym” lub systemem pucharowym;

Minipiłka ręczna

1. wykonuje podania jednorącz półgórne w biegu zakończone rzutem do bramki;
2. wykonuje rzut do bramki z biegu i z wyskoku;
3. wykonuje rzut karny do bramki;
4. wykonuje rytm trzech kroków zakończony podaniem lub rzutem do bramki;
5. wykonuje atak szybki zakończony rzutem do bramki; 6. wykonuje obronę „każdy swego” oraz strefą;
7. wykonuje elementy techniki gry bramkarza;
8. stosuje poznane elementy techniki i taktyki w grze; 9. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe rozgrywki w piłkę ręczną systemem „każdy z każdym” lub systemem pucharowym;

Minipiłka siatkowa

1. przyjmuje postawę siatkarską w obronie i w ataku;
2. wykonuje odbicia piłką oburącz górą i dołem w różnych ustawieniach;
3. wykonuje odbicia piłką oburącz górą w wyskoku; 4. wykonuje przyjęcie piłki po zagrywce;
5. wykonuje zagrywkę tenisową z linii 7 metrów;
6. wykonuje atak piłki po prostej;
7. wykonuje rozegranie piłki „na trzy”;
8. stosuje poznane elementy techniki i taktyki w grze w minipiłkę siatkową;
9. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe rozgrywki w piłkę siatkową systemem „każdy z każdym” lub systemem pucharowym;

Minipiłka nożna

1. wykonuje prowadzenie piłki po prostej i slalomem wewnętrzną częścią stopy;
2. wykonuje prowadzenie piłki ze zmianą tempa i kierunku biegu;
3. wykonuje podanie piłki do partnera;
4. wykonuje przyjęcie i podanie piłki do partnera;
5. wykonuje strzał do bramki w miejscu, w biegu i po przyjęciu;
6. wykonuje elementy techniczne gry bramkarza;
7. wykonuje atak pozycyjny i kontratak;
8. stosuje poznane elementy techniki i taktyki w grze w minipiłkę nożną;
9. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe rozgrywki w minipiłkę nożną systemem „każdy z każdym” lub systemem pucharowym.

GIMNASTYKA

1. wykonuje przewrót w przód z marszu;
2. wykonuje przewrót w tył do rozkroku, półszpagatu i przysiadu;
3. wykonuje przewroty łączone w przód i w tył łącząc je w układ gimnastyczny wg inwencji nauczyciela;
4. wykonuje ćwiczenia równoważne na ławeczce;
5. wykonuje ćwiczenia gimnastyczne na ścieżce: stanie na rękach, stanie na głowie z asekuracją;
6. wykonuje przerzut bokiem na prawą lub lewą stronę;
7. wykonuje ćwiczenia gimnastyczne z piłeczką, laską gimnastyczną lub z innym, wybranym przyborem;
8. wykonuje prosty układ gimnastyczny na ścieżce w oparciu o własną ekspresję ruchową z przyborem lub bez przyboru;
9. wykonuje rozbieg i odbicie obunóż z odskoczni;
10. wykonuje skok rozkroczny przez kozła z asekuracją;
11. wykonuje naskok na skrzynię lub skok kuczny przez skrzynię z asekuracją;

12. organizuje z pomocą nauczyciela klasowe zawody w gimnastyce.

GRY REKREACYJNE

Ringo

1. przemieszcza się po boisku na różne sposoby bez kółka;
2. wykonuje chwyt kółka jednorącz;
3. wykonuje rzut kółkiem boczny, dyskowy i oszczepowy w parach;
4. wykonuje serw sposobem bocznym, dyskowym lub górnym.
5. wykonuje atak indywidualny;
6. stosuje przepisy w grze pojedynczej, dwójkowej lub trójkowej w ringo;

Kwadrant

1. porusza się po boisku w różnych kierunkach;
2. wykonuje rzut piłki tenisowej jednorącz, półgórny;
3. wykonuje chwyt piłki jednorącz tzw. „kampa”;
4. wykonuje odbicie piłki palantem;
5. stosuje przepisy w grze w kwadrant;

Unihokej

1. porusza się po boisku w ataku i w obronie z kijem, wykonuje bieg przodem, tyłem, ze zmianą tempa, kierunku;
2. wykonuje starty i zatrzymania;
3. wykonuje podania i przyjęcia piłki w miejscu i w ruchu (dolne, górne, sytuacyjne);
4. wykonuje strzał: w miejscu, z zatrzymania, w biegu oraz rzut wolny, karny i sytuacyjny;
5. wykonuje prowadzenie piłki slalomem, ze zmianą tempa i kierunku biegu, z dryblingiem;
7. stosuje przepisy w grze w unihokej;

Badminton

1. wykonuje chwyt forhendowy i bekhendowy raketki;
2. wykonuje serw forhendowy i bekhendowy długi i krótki;
3. wykonuje odbiór serwu;
4. wykonuje smecz i skrót przy siatce;

5. stosuje pozycje wyjściowe w grach pojedynczych i w grach podwójnych;

6. stosuje poznane elementy techniczne w grze pojedynczej i podwójnej w badminton;

Tenis stołowy

1. porusza się z raketką przy polu gry: zwiększa i zmniejsza odległość pomiędzy zawodnikiem a stołem, gra ze zmianą tempa i kierunku ataku;

2. wykonuje atak i przyjęcie piłeczki tenisowej w miejscu i w ruchu;

3. wykonuje uderzenia z rotacją piłeczki;

4. stosuje różne metody obrony (blokowanie, zbijanie);

5. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze pojedynczej i podwójnej w tenis stołowy;

Frisbee

1. wykonuje podstawowe rzuty dyskiem: backhand, forhend, hammer- overhead;

2. wykonuje zatrzymanie po chwycie dysku i podanie dowolnym sposobem;

3. organizuje w grupie rówieśników uproszczoną grę w frisbee. **TANIEC**

1. wykonuje proste kroki i figury tańców regionalnych i nowoczesnych wg inwencji nauczyciela;

2. prezentuje prosty układ taneczny do wybranej przez siebie muzyki;

3. łączy kroki taneczne z elementami gimnastycznymi; 4. wykonuje ćwiczenia kształtujące do muzyki (aerobik); 5. odwzorowuje wybrany układ taneczny z wykorzystaniem informacji z różnych Źródeł za pomocą komputera i podstawowych urządzeń cyfrowych.

3. Bezpieczeństwo w aktywności fizycznej

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

2. W zakresie umiejętności uczeń:

<p>1) wyjaśnia, dlaczego należy przestrzegać ustalonych reguł w trakcie rywalizacji sportowej;</p> <p>2) omawia sposoby postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia;</p> <p>3) wymienia zasady bezpiecznego korzystania ze sprzętu sportowego; 4) omawia zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą i w górach w różnych porach roku;</p>	<p>1) stosuje zasady asekuracji podczas zajęć ruchowych;</p> <p>2) korzysta bezpiecznie ze sprzętu i urządzeń sportowych;</p> <p>3) wykonuje elementy samoobrony (np. zasłona, unik, pad);</p>
---	--

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej
<p>1. wyjaśnia ogólne zasady i przepisy minigier zespołowych i rekreacyjnych;</p> <p>2. podaje najczęściej występujące błędy w minigrach zespołowych;</p> <p>3. wyjaśnia co to jest falstart;</p> <p>4. rozróżnia sposoby postępowania w sytuacji nagłych wypadków – w szkole i poza szkołą;</p> <p>5. omawia zasady bezpieczeństwa podczas aktywnego spędzania wolnego czasu;</p> <p>6. wymienia niebezpieczne miejsca w swojej okolicy.</p>	<p>1. wykonuje samoasekurację podczas ćwiczeń ruchowych;</p> <p>2. dobiera ćwiczenia i zabawy odpowiednie do swojego wieku;</p> <p>3. dobiera strój sportowy do aktywności fizycznej dostosowując go do warunków atmosferycznych i pór roku;</p> <p>4. prezentuje elementy samoobrony – zasłonę, unik, pad;</p> <p>5. wykonuje skoki przez naturalne przeszkody i przyrządy gimnastyczne;</p> <p>6. pokonuje zwinnościowe tory przeszkód;</p> <p>7. stosuje ogólnie przyjęte zasady bezpieczeństwa uczestnicząc w roli kibica i zawodnika w konkurencjach lekkoatletycznych np. pchnięciu kulą, skoku wzwyż, skoku w dal, biegach sztafetowych;</p> <p>8. organizuje bezpieczną, wybraną przez siebie zabawę lub grę rekreacyjną;</p> <p>9. stosuje zasadę czystej gry podczas aktywności fizycznej;</p> <p>10. sędziuje wybrany przez nauczyciela przepis minigry zespołowej.</p>	<p>5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci;</p> <p>8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;</p> <p>9. współpracuje w grupie, szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazuje asertywność i empatię.</p>

4. Edukacja zdrowotna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:	2. W zakresie umiejętności uczeń:
------------------------------------	--

<p>1) wyjaśnia pojęcie zdrowia; 2) opisuje pozytywne mierniki zdrowia; 3) wymienia zasady i metody hartowania organizmu; 4) omawia sposoby ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem i niską temperaturą; 5) omawia zasady aktywnego wypoczynku zgodne z rekomendacjami aktywności fizycznej dla swojego wieku (np. WHO lub UE);</p>	<p>1) wykonuje ćwiczenia kształtujące nawyk prawidłowej postawy ciała w pozycji stojącej, siedzącej i leżącej oraz w czasie wykonywania różnych codziennych czynności; 2) wykonuje ćwiczenia oddechowe i inne o charakterze relaksacyjnym; 3) podejmuje aktywność fizyczną w różnych warunkach atmosferycznych;</p>
--	--

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:	W zakresie umiejętności uczeń:	W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:
		Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej
<p>1. definiuje pojęcie zdrowia; 2. wskazuje pozytywne mierniki zdrowia; 3. wymienia zasady i metody hartowania organizmu; 4. wymienia po kilka produktów wchodzących w skład poszczególnych pięter piramidy zdrowego żywienia; 5. wyjaśnia różnicę pomiędzy ćwiczeniami rozciągającymi a relaksacyjnymi.</p>	<p>1. wykonuje ćwiczenia kształtujące prawidłową postawę ciała w różnych pozycjach; 2. prowadzi rozgrzewkę wzmacniającą poszczególne partie mięśniowe; 3. łączy ćwiczenia kształtujące z ćwiczeniami oddechowymi; 4. wykonuje zestawy ćwiczeń rozciągających i relaksacyjnych; 5. dobiera odpowiedni strój sportowy do podejmowania aktywności fizycznej w różnych warunkach atmosferycznych; 6. kontroluje intensywność wysiłku do swoich potrzeb i możliwości zdrowotnych.</p>	<p>5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; 6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; 7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; 8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych.</p>

Klasa VII–VIII

1. Rozwój fizyczny i sprawność fizyczna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:	2. W zakresie umiejętności uczeń:
------------------------------------	--

<p>1) wyjaśnia, jakie zmiany zachodzą w budowie ciała i sprawności fizycznej w okresie dojrzewania płciowego;</p> <p>2) wymienia testy i narzędzia do pomiaru sprawności fizycznej; 3) wskazuje zastosowanie siatek centylowych w ocenie własnego rozwoju fizycznego;</p>	<p>1) dokonuje pomiarów wysokości i masy ciała oraz samodzielnie interpretuje ich wyniki;</p> <p>2) wykonuje wybrane próby kondycyjnych i koordynacyjnych zdolności motorycznych;</p> <p>3) ocenia i interpretuje poziom własnej sprawności fizycznej;</p>
---	--

	<p>4) demonstruje zestaw ćwiczeń kształtujących wybrane zdolności motoryczne;</p> <p>5) demonstruje zestaw ćwiczeń kształtujących prawidłową postawę ciała;</p>
--	---

Cele szczegółowe - treści do realizacji

<p align="center">W zakresie wiadomości uczeń:</p>	<p align="center">W zakresie umiejętności uczeń:</p>	<p align="center">W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:</p>
		<p align="center">Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej</p>
<p>1. dokonuje samooceny budowy anatomicznej swojego ciała;</p> <p>2. opisuje zmiany zachodzące w organizmie człowieka w okresie dojrzewania płciowego; 3. charakteryzuje wybrany test sprawności fizycznej, wymienia próby wchodzące w jego skład;</p> <p>4. wymienia narzędzia do pomiaru poziomu sprawności fizycznej, np. stoper, taśmę mierniczą, dynamometr;</p> <p>5. posługuje się prawidłową terminologią dotyczącą ćwiczeń kształtujących;</p> <p>6. objaśnia czym jest i do czego służy siatka centylowa;</p> <p>7. interpretuje własny wynik rozwoju fizycznego w odniesieniu do siatki centylowej.</p>	<p>1. wykonuje pomiar wysokości i masy ciała oraz interpretuje wyniki pomiaru w odniesieniu do siatek centylowych; 2. wykonuje próby kondycyjne i koordynacyjne w testach sprawności fizycznej (Eurofit, MTSF, Minitest i Ekstratalent); 3. posługuje się kalkulatorem sprawności fizycznej w odniesieniu do wyników w wybranym teście;</p> <p>4. dobiera zestaw ćwiczeń kształtujących do wybranej zdolności motorycznej;</p> <p>5. prezentuje ćwiczenia rozwijające wybraną zdolność motoryczną;</p> <p>6. prezentuje grupę ćwiczeń wzmacniających mięśnie posturalne;</p> <p>7. wykonuje marszowo-biegowy test Coopera.</p>	<p>6. identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować;</p> <p>7. wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych;</p> <p>10. motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych, np. osób niepełnosprawnych, osób starszych.</p>

2. Aktywność fizyczna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

- 1) omawia zmiany zachodzące w organizmie podczas wysiłku fizycznego; 2) wskazuje korzyści wynikające z aktywności fizycznej w terenie; 3) wskazuje możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii do oceny dziennej aktywności fizycznej;
- 4) charakteryzuje nowoczesne formy aktywności fizycznej (np. pilates, zumba, nordic walking);

2. W zakresie umiejętności uczeń:

- 1) wykonuje i stosuje w grze techniczne i taktyczne elementy gier: w koszykówce, piłce ręcznej i piłce nożnej–zwody, obronę „każdy swego”, w siatkówce–wystawienie, zbitcie i odbiór piłki; ustawia się prawidłowo na boisku w ataku i obronie;
- 2) uczestniczy w grach szkolnych i uproszczonych jako zawodnik i jako sędzia;

- 5) opisuje zasady wybranej formy aktywności fizycznej spoza Europy; 6) wyjaśnia ideę olimpijską, paraolimpijską i olimpiad specjalnych;

- 3) planuje szkolne rozgrywki sportowe według systemu pucharowego i „każdy z każdym”;
- 4) uczestniczy w wybranej formie aktywności fizycznej spoza Europy; 5) wykonuje wybrane ćwiczenie zwinnościowo-akrobatyczne (np. stanie na rękach lub na głowie z asekuracją, przerzut bokiem, piramida dwójkowa lub trójkowa);
- 6) planuje i wykonuje dowolny układ gimnastyczny;
- 7) opracowuje i wykonuje indywidualnie, w parze lub zespole dowolny układ tańca z wykorzystaniem elementów nowoczesnych form aktywności fizycznej;
- 8) wybiera i pokonuje trasę biegu terenowego z elementami orientacji w terenie;
- 9) wykonuje przekazanie pałeczki w biegu sztafetowym;
- 10) wykonuje skok w dal po rozbiegu z odbicia ze strefy lub belki oraz skoki przez przeszkody techniką naturalną;
- 11) diagnozuje własną, dzienną aktywność fizyczną, wykorzystując nowoczesne technologie (urządzenia monitorujące, aplikacje internetowe);
- 12) przeprowadza rozgrzewkę w zależności od rodzaju aktywności;

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:

W zakresie umiejętności uczeń:

W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:

Numeracja dotyczy wymagania

		kompetencji społecznych z podstawy programowej
<p>1. wymienia zmiany zachodzące w organizmie podczas wysiłku fizycznego;</p> <p>2. wymienia zalety podejmowania aktywności fizycznej w terenie;</p> <p>3. wyszukuje sposoby wykorzystania nowoczesnych technologii do oceny systematycznej aktywności fizycznej: aplikacje w smartfonach, programy komputerowe, krokomierze, pulsometry;</p>	<p>LEKKOATLETYKA</p> <p>1. posługuje się mapą w biegu na orientację;</p> <p>2. wykonuje bieg ciągły o małej intensywności w zróżnicowanym terenie;</p> <p>3. wykonuje bieg wytrzymałościowy w terenie;</p> <p>4. wykonuje przekazanie pałeczki sztafetowej w strefie zmian wybranym sposobem;</p> <p>5. wykonuje skok w dal z rozbiegu z odbicia ze strefy lub z belki techniką naturalną;</p>	<p>1. uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego, potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę;</p> <p>2. pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych;</p>

4. rozróżnia nowoczesne formy ruchu, np. zumbę, nordic walking, pilates;
5. opisuje zasady wybranej przez siebie gry rekreacyjnej, regionalnej i spoza Europy; 6. wyjaśnia ideę olimpiad i paraolimpiad.

6. wykonuje próby lekkoatletyczne wchodzące w skład ligi lekkoatletycznej;
7. wykorzystuje w praktyce nowoczesne technologie do oceny dziennej aktywności fizycznej np. aplikacje internetowe; 8. dobiera zestaw ćwiczeń do rozgrzewki wybranej konkurencji lekkoatletycznej;
9. prowadzi rozgrzewkę zgodnie z przyjętymi zasadami uwzględniając część ogólną i specjalistyczną.

GRY ZESPOŁOWE

Koszykówka

1. wykonuje podania piłki oburącz, jednorącz, kozłem i podania sytuacyjne w biegu i podczas gry;
2. wykonuje kozłowanie piłką w biegu ze zmianą tempa i kierunku biegu oraz slalomem ze zmianą ręki kozłującej; 3. wykonuje rzuty do kosza po dwutakcie z prawej i lewej strony, z przeciwnikiem biernym i aktywnym oraz rzuty z wysokości;
4. wykonuje atak pozycyjny w różnych ustawieniach, np. 5-0, 1-2-2, 1-2-1-2, 3-2, stosując zasłony;
5. wykonuje atak szybki;
6. wykonuje obronę „każdy swego” i obronę strefą stosując przekazanie w obronie;
7. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze w koszykówkę;
8. sędziuje wybrane fragmenty gry stosując uproszczone przepisy;
9. prowadzi rozgrzewkę z piłką do koszykówki;

Piłka ręczna

1. wykonuje podania jednorącz półgórne i kozłem w biegu zakończone rzutem do bramki;
2. wykonuje rzut do bramki z biegu, po przeskoku i z wysokości; 3. wykonuje zwód pojedynczy i podwójny z balansem ciała; 4. wykonuje rytm trzech kroków zakończony podaniem lub rzutem do bramki;

4. wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną;
8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;
9. współpracuje w grupie, szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazuje asertywność i empatię.

5. wykonuje kontratak i atak szybki zakończony rzutem do bramki;
6. wykonuje obronę „każdy swego” oraz obronę strefą;
7. podejmuje grę na różnych pozycjach w tym grę bramkarza;
8. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze w piłkę ręczną;
9. sędziuje wybrane fragmenty gry, stosując uproszczone przepisy;
10. prowadzi rozgrzewkę z piłką do piłki ręcznej;

Piłka siatkowa

1. stosuje wystawienie piłki sposobem górnym, dolnym i wystawienie sytuacyjne;
2. wykonuje zabicie piłki po prostej i po skosie;
3. wykonuje atak przez plasowanie piłki;
4. wykonuje kiwnięcie;
5. wykonuje odbicia piłki oburącz górną i dołem w wysoku;
6. wykonuje blok pojedynczy;
7. wykonuje zagrywkę tenisową z linii 9 metrów;
8. wykona rozegranie piłki na „trzy”;
9. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze w piłkę siatkową;
10. sędziuje wybrane fragmenty gry, stosując uproszczone przepisy;
11. prowadzi rozgrzewkę z piłką do siatkówki;

Piłka nożna

1. prowadzi piłkę po prostej i ze zmianą kierunku biegu i tempa, slalomem prawą i lewą nogą, różnymi częściami stopy;
2. prowadzi piłkę nogą dalszą od przeciwnika;
3. wykonuje przyjęcie i podanie piłki różnymi częściami stopy w miejscu i w biegu;
4. wykonuje podanie i strzał z powietrza;
5. wykonuje podanie i strzał głową;
6. wykonuje atak pozycyjny i kontratak;

7. podejmuje grę na różnych pozycjach, w tym grę bramkarza; 8. stosuje poznane elementy techniczne i taktyczne w grze w piłkę nożną;
9. sędziuje wybrane fragmenty gry, stosuje uproszczone przepisy;
10. prowadzi rozgrzewkę z piłką do piłki nożnej.

GIMNASTYKA

1. wykonuje stanie na rękach i na głowie z asekuracją; 2. wykonuje przerzut bokiem na dowolną stronę;
3. wykonuje przewrót w przód i w tył z różnych pozycji wyjściowych;
4. wykonuje przewroty łącząc je w układ gimnastyczny wg inwencji ucznia;
5. wykonuje układ równoważny na ławeczce;
6. wykonuje dowolną piramidę dwójkową lub trójkową; 7. wykonuje skoki przez przyrządy gimnastyczne; 8. prezentuje dowolny układ gimnastyczny indywidualny lub dwójkowy;
9. prowadzi rozgrzewkę gimnastyczną.

GRY REKREACYJNE

1. pełni rolę zawodnika w poznanych grach rekreacyjnych: ringo, kwadrant, unihokej, badminton, tenis stołowy, frisbee, stosując elementy techniczne i taktyczne;
2. organizuje klasowe rozgrywki w wybrane gry rekreacyjne; 3. proponuje nowe formy aktywności fizycznej spoza Europy; 4. diagnozuje własną dzienną aktywność fizyczną wykorzystując nowoczesne technologie – aplikacje internetowe.

TANIEC

1. wykonuje indywidualnie, w parze lub w zespole dowolny układ taneczny z wykorzystaniem elementów nowoczesnych form aktywności fizycznej, np. aerobiku, zumbi, stepu; 2. opracowuje i wykonuje prosty układ choreograficzny do wybranej muzyki indywidualnie, w parze lub w zespole;

3. wykonuje rozgrzewkę specjalistyczną do muzyki;
4. dokonuje oceny i samooceny wykonanych układów tanecznych.

3. Bezpieczeństwo w aktywności fizycznej

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

- 1) wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im;
- 2) wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu;

2. W zakresie umiejętności uczeń:

- 1) stosuje zasady samoasekuracji i asekuracji;
- 2) potrafi zachować się w sytuacji wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych;

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczeń:

W zakresie umiejętności uczeń:

W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczeń:

Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

1. wskazuje przyczyny kontuzji na lekcjach wychowania fizycznego.
2. objaśnia rolę rozgrzewki przed wysiłkiem fizycznym.
3. wymienia zagrożenia związane z uprawianiem sportów ekstremalnych.
4. ocenia zagrożenia związane z nieprzestrzeganiem regulaminów w obiektach sportowych dotyczące uprawiania niektórych dyscyplin sportu poza szkołą, np. w aquaparku, parku trampolin, parku linowym, skateparku itp.

1. stosuje przyjęte zasady samoasekuracji i asekuracji w różnych formach aktywności fizycznej.
2. wykonuje ćwiczenia adekwatne do swojego rozwoju fizycznego i sprawności fizycznej.
3. podejmuje aktywność fizyczną zgodną ze swoimi możliwościami zdrowotnymi.
4. postępuje zgodnie z poznanymi zasadami udzielania pierwszej pomocy w trakcie wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych.

5. omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiernej płci;
8. wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;
9. współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi wykazując asertywność i empatię;

4. Edukacja zdrowotna

Standardy wymagań zawarte w podstawie programowej

1. W zakresie wiedzy uczeń:

2. W zakresie umiejętności uczeń:

1) wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ;

1) opracowuje rozkład dnia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym a fizycznym rozumiejąc rolę wypoczynku w efektywnym wykonywaniu pracy zawodowej; 2) dobiera rodzaj ćwiczeń relaksacyjnych do własnych potrzeb;

2) omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny;

3) omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek i substancji psychoaktywnych w odniesieniu do podejmowania aktywności fizycznej;

4) wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni;

5) wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania;

3) demonstruje ergonomiczne podnoszenie i przenoszenie przedmiotów o różnej wielkości i różnym ciężarze.

Cele szczegółowe - treści do realizacji

W zakresie wiadomości uczniów:

W zakresie umiejętności uczniów:

W zakresie postawy wobec kultury fizycznej uczniów:

Numeracja dotyczy wymagania kompetencji społecznych z podstawy programowej

<p>Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> wymienia pozytywne czynniki wpływające na zdrowy styl życia; wymienia czynniki zdrowego stylu życia zależne od niego samego; wskazuje sposoby redukcji stresu; 4. objaśnia konsekwencje zdrowotne stosowania używek i substancji psychoaktywnych; wskazuje produkty spożywcze prowadzące do otyłości i nadwagi; wymienia zasady prawidłowego odżywiania; 7. wymienia choroby związane z nadwagą i niedożywieniem; podaje skutki zażywania środków odurzających, dopalaczy; wyjaśnia pojęcie sterydów i środków zwiększających masę ciała; opisuje zasady higieny w okresie dojrzewania. 	<p>Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> planuje swój rozkład dnia uwzględniając czas na naukę i aktywny wypoczynek; stosuje prawidłowe proporcje w planowaniu codziennych czynności; stosuje poznane techniki relaksacyjne w ciągu dnia; 4. umiejętnie dobiera codzienne formy aktywności fizycznej; 5. wykonuje codzienne obowiązki dbając o swoje zdrowie; 6. stosuje zasady zdrowego żywienia i aktywności fizycznej. 	<p>Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych.
--	--	--

Język niemiecki

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2 IM. KRÓLOWEJ JADWIGI W BEŁŻYCACH

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH Z JĘZYKA NIEMIECKIEGO W KLASIE VII

Ocena celująca	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena niedostateczna
<p>Uczeń:</p> <p>-operuje wiedzą obejmującą cały</p>	<p>Uczeń:</p> <p>-opanował w pełni zakres wiadomości i umiejętności</p>	<p>Uczeń:</p> <p>-nie opanował w pełni wiadomości i</p>	<p>Uczeń:</p> <p>-nie opanował w pełni wiadomości i umiejętności</p>	<p>Uczeń:</p> <p>-ma braki w opanowaniu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>-nie opanował wiadomości</p>

<p>program nauczania wdanej klasie, -w semestrze nie otrzymuje ocen niedostatecznych z przedmiotu, -rozwija samodzielnie swoje umiejętności językowe.</p>	<p>określonych programem nauczania w klasie VII, -popęlnia sporadycznie błędy leksykalno-gramatyczne, które zwykle potrafi samodzielnie poprawić, -bardzo dobrze rozumie polecenia, -bardzo dobrze rozumie treść tekstu słuchanego, -czyta płynnie, rozumie treść czytanego tekstu, zwraca uwagę na akcent zdaniowy i wyrazowy, -potrafi samodzielnie bez pomocy nauczyciela napisać krótki tekst użytkowy, -bardzo dobrze rozumie wypowiedzi nauczyciela i kolegów, -w wypowiedzi ustnej prezentuje bardzo dobre opanowanie struktur leksykalno-gramatycznych.</p>	<p>umiejętności określonych programem nauczania w klasie VII, -poprawnie stosuje zdobytą wiedzę do samodzielnego rozwiązywania zadań, -popęlnianie liczne błędy leksykalno-gramatyczne, które zwykle potrafi samodzielnie poprawić, -dobrze rozumie wypowiedzi nauczyciela i kolegów, -dobrze rozumie treść tekstu słuchanego, -w wypowiedzi ustnej popełnia nieliczne błędy, -dobrze rozumie treść czytanego tekstu, -samodzielnie tworzy krótką wypowiedź pisemną, popełniając nieliczne błędy.</p>	<p>określonych programem nauczania w klasie VII -rozwiązuje zadania (czasami z pomocą nauczyciela), -popęlnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych, które nie zawsze potrafi samodzielnie poprawić, -rozumie polecenia nauczyciela, -rozumie częściowo treść tekstu słuchanego (po kilkukrotnym wysłuchaniu), -w wypowiedzi ustnej stosuje proste zdania, często z pomocą nauczyciela, -czyta wolno, popełnia liczne błędy i często ma problem ze zrozumieniem treści tekstu, -w wypowiedzi pisemnej popełnia błędy gramatyczne, posługując się prostymi strukturami gramatycznymi.</p>	<p>wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania w klasie VII, -popęlnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne, -zna ograniczoną liczbę podstawowych słów, -rozumie polecenia nauczyciela i w bardzo ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania, -odbiera tylko wcześniej poznane komunikaty, -w tekście słuchanym rozumie tylko pojedyncze słowa, -w wypowiedzi ustnej popełnia liczne błędy, które znacznie zakłócają komunikację, często wypowiedź jest tylko częściowo zrozumiała, -czyta bardzo wolno, artykułuje i akcentuje podobnie jak w języku polskim lub angielskim, - odwzorowuje napisany tekst, w większości używa nieprawidłowej pisowni i interpunkcji.</p>	<p>określonych programem nauczania w klasie VII, -braki uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, -nie rozumie poleceń i pytań nauczyciela, -nie potrafi przekazywać informacji zarówno w formie pisemnej jak i ustnej, -nie opanował podstawowych struktur leksykalno-gramatycznych, -nie potrafi skonstruować wypowiedzi pisemnej, -nie wykazuje żadnego zainteresowania przedmiotem, -nie wykazuje chęci poprawy zdobytych z przedmiotu ocen. -nie umie poprawnie budować prostych zdań, -operuje bardzo ubogim słownictwem.</p>
---	---	---	--	---	--

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH OCEN Z JĘZYKA NIEMIECKIEGO W KLASIEVII

	Ocena celująca	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca
Rozumienie ze słuchu	<p>Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> -rozumie tekst szczegółowo, -bezbłędnie wyszukuje określone informacje w tekście słuchanym, -rozumie wszystkie wypowiedzi nauczyciela -rozumie wszystkie Informacje w tekście słuchanym. 	<p>Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> -rozumie tekst globalnie, -prawidłowo wyszukuje określone informacje, -rozumie w większości wypowiedzi nauczyciela, -rozumie wszystkie ważne informacje. 	<p>Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą i dostateczną, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> -rozumie wypowiedzi nauczyciela i kolegów na tematy objęte programem, - wyszukuje określone informacje w tekście słuchanym, czasem z pomocą nauczyciela, -selektywnie rozumie tekst. 	<p>Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> -rozumie krótkie zdania, proste teksty, -wyszukuje określone informacje w tekście słuchanym, często z pomocą nauczyciela, -częściowo rozwiązuje zadanie zgodnie ze słuchanym tekstem. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> -rozdziela nieliczne słowa w zdaniach obcego tekstu, -właściwie reaguje na podstawowe, często powtarzane polecenia nauczyciela w języku niemieckim, -rozumie proste, krótkie wypowiedzi (zgodnie z tematyką programową).
Mówienie	<p>Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> -formułuje bezbłędnie dłuższą wypowiedź, -logicznie buduje odpowiedzi na zadane pytania, -w wypowiedziach ustnych poprawnie stosuje nie tylko poznane na lekcji słownictwo oraz 	<p>Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> -formułuje dłuższą wypowiedź, -logicznie buduje odpowiedzi na zadane pytania, -nie korzysta z gotowych schematów, sam konstruuje wypowiedzi, 	<p>Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą i dostateczną, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ma większy zasób słownictwa, -konstruuje dłuższą Wypowiedź na dany temat bez popełniania rażących błędów, -nawiązuje dialog z kolegą/koleżanką, -udziela odpowiedzi na pytania, -tworzy pytania do 	<p>Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> -zna więcej wyrazów z danego bloku tematycznego, -poprawnie wymawia Poznane słownictwo, -wyraża swoje samopoczucie, -wymienia nazwy krajów niemieckojęzycznych, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> -zna zaimki pytające, -zna zaimki osobowe, -zna odmianę czasowników <i>wohnen, kommen, heißen, sein,</i> -zna nazwy niektórych Dyscyplin sportowych oraz słownictwo Związane z zainteresowaniami, -zna odmianę czasowników <i>finden, mögen, singen,</i>

	<p>zagadnienia gramatyczne,</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi się wypowiadać na temat różnych gatunków muzycznych, - prawidłowo używa <i>und, aber, oder</i>, oraz innych spójników, - zna nazwy pomieszczeń szkolnych i potrafi je opisać, wymieniając sprzęt szkolny, - opowiada o swojej szkole marzeń, stosując dłuższe zdania, - poprawnie stosuje wszystkie zaimki dzierżawcze i osobowe, - nagrywa filmiki, używając trudniejszych zwrotów, - posiada dużą wiedzę o krajach, społeczeństwach kulturach niemieckiego obszaru językowego, - aktywnie współdziała w grupie, 	<ul style="list-style-type: none"> - W wypowiedziach ustnych poprawnie stosuje poznane zagadnienia gramatyczne i słownictwo, - potrafi się wypowiadać na temat różnych gatunków muzycznych, - prawidłowo używa spójników <i>und, aber, oder</i> - zna nazwy pomieszczeń szkolnych, - poprawnie wymawia poznane słownictwo, - opowiada o swojej szkole marzeń, - poprawnie stosuje zaimki dzierżawcze: <i>mein, dein, sein, ihr</i>, - przyporządkowuje zaimkom osobowym odpowiednie zaimki dzierżawcze, - układa dialog z kolegą/koleżanką, 	<p>odpowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> - zadaje pytania związane z tematyką szkolną i zainteresowaniami, - w wypowiedziach poprawnie stosuje poznane wcześniej czasowniki, rzeczowniki oraz przymiotniki, - mówi o umiejętnościach innych osób, - dyskutuje na temat szkoły, przedmiotów, nauczycieli, planu lekcji - poprawnie używa czasownika <i>finden</i> w czasie teraźniejszym, - korzysta z menu i zamawia dania, - pyta o cenę, podaje cenę, - przyjmuje lub odrzuca propozycje. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyraża upodobania muzyczne, - opowiada o swoich zainteresowaniach, - operuje słownictwem związanym z formami spędzania wolnego czasu, - zna liczebniki 0-2000, - opowiada o swojej szkole, - wyraża negatywną lub pozytywną opinię o przedmiotach szkolnych, - używa czasownika <i>finden</i>, - mówi o swoim planie lekcji, ulubionych przedmiotach w szkole, - mówi, jakie przybory szkolne ma w piórniku i plecaku, - wyraża potrzebę posiadania danej rzeczy, - wyraża uczucie głodu lub pragnienia, 	<p><i>spielen, lernen, fotografieren</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna przeczenie <i>nich</i> i <i>nein</i>, - zna spójniki <i>und, aber</i> i <i>oder</i>, - zna odmianę czasowników <i>spielen, sprechen, sein</i> - zna zaimek osobowy <i>man</i>, - zna nazwy przyborów i przedmiotów szkolnych, - zna nazwy dni tygodnia, - mówi, co jest jego ulubionym przedmiotem, - zna odmianę czasowników <i>reden, unterrichten, rechnen</i> i <i>haben</i>, - zna rodzajnik określony i nieokreślony rzeczownika, - zna przeczenie <i>kein</i>, - zna liczbę
--	--	--	--	--	--

	np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych pracach projektowych.	wykorzystując podane informacje, - nagrywa filmiki, - składa propozycje,		- nawiązuje i podtrzymuje rozmowę z kolegą/koleżanką, - odpowiada na pytania	mnogą wybranych rzeczowników, - zna zaimki dzierżawcze <i>mein, dein, sein, ihr</i> , - zna odmianę
--	---	--	--	---	--

		-wyraża upodobania i opinie.		do tekstu z pomocą nauczyciela.	Czasowników <i>nehmen, essen</i> , - zna podstawowe zwroty związane z jedzeniem i piciem, - zna pytanie o cenę.
Czytanie	Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą, ponadto: - czyta płynnie tekst z podręcznika, nie korzysta z pomocy nauczyciela, - aktywnie korzysta ze źródeł informacji w języku niemieckim.	Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, ponadto: - czyta tekst z podręcznika bez pomocy nauczyciela.	Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą i dostateczną, ponadto: -wyszukuje określone informacje w tekście czytany, czasami z pomocą nauczyciela.	Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, ponadto: -z pomocą nauczyciela wyszukuje określone informacje w tekście czytany.	Uczeń: - czyta bardzo krótki tekst z podręcznika, korzystając z pomocy nauczyciela, - wyszukuje określone informacje w tekście często z pomocą nauczyciela.
Pisanie	Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą, ponadto: - bezbłędnie opisuje obrazki, ilustracje, - formułuje prawie bezbłędnie dłuższą wypowiedź pisemną, - samodzielnie pisze dłuższy tekst	Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, ponadto: - samodzielnie opisuje ilustracje, - formułuje dłuższą wypowiedź pisemną, - tworzy pytania do odpowiedzi, zapisując je bezbłędnie,	Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą i dostateczną, ponadto: - pisze wyrazy oraz krótkie zdania bez rażących błędów, - formułuje krótką wypowiedź pisemną na temat swojego planu lekcji,	Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, ponadto: - uzupełnia luki w tekście odpowiednimi wyrazami, - pisze bardzo krótki tekst użytkowy, - układa zdania wg	Uczeń: - układa zdania z rozrzuconych elementów i zapisuje je poprawnie z pomocą nauczyciela, - przyporządkowuje odpowiedzi pytaniom, - zapisuje poprawnie poznane struktury, czasami z pomocą nauczyciela,

	użytkowy (e-mail, komentarz, itp),		form spędzania czasu wolnego, itp.	schematu, np. dni tygodnia.	
--	---------------------------------------	--	---------------------------------------	--------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie pisze dłuższe dialogi, - wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem, - pisze komentarze na niemieckich blogach, - jest samodzielny w swoich wypowiedziach. 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie pisze krótki tekst użytkowy (SMS, czat, itp), - samodzielnie uzupełnia dialogi, - w wypowiedziach pisemnych poprawnie stosuje poznane słownictwo oraz zagadnienia gramatyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - tekst z lukami uzupełnia podanymi wyrazami, - układa dialogi, - bez pomocy nauczyciela zapisuje poprawnie liczebniki, dni tygodnia itp. 		
--	---	---	---	--	--

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Królowej Jadwigi w Beżycach

Język niemiecki

**WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI
- DYSLEKSJA, DYSORTOGRAFIA**

1. Metody nauczania i techniki pracy

Założone cele będą realizowane za pomocą różnych metod i technik pracy:

- metoda komunikacyjna (przygotowanie do komunikowania się w języku niemieckim; dyskutowanie),
- metoda audiolingwalna (praca z tekstem słuchanym)
- metoda bezpośrednia (umiejętność prowadzenia rozmowy w języku niemieckim),
- metoda aktywizująca (burza mózgów),
- metoda audiowizualna (nagrania CD),
- metoda multimedialna (tablica interaktywna),
- praca z tekstem czytany i słuchany

2. Formy pracy

Na zajęciach proponowane będą następujące formy pracy:

- praca z całą klasą (turn-taking) – nauczyciel kieruje pracą poszczególnych uczniów na forum całej klasy
- praca w grupach
- praca w parach
- praca indywidualna

WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI (DYSLEKSJA, DYSORTOGRAFIA) NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH Z JĘZYKA NIEMIECKIEGO					
Ocena celująca	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena niedostateczna
Uczeń: -operuje wiedzą obejmującą cały program nauczania w danej klasie,	Uczeń: -bardzo dobrze rozumie wypowiedzi nauczyciela i kolegów, -bardzo dobrze	Uczeń: -dobrze rozumie wypowiedzi nauczyciela i kolegów, -dobrze rozumie	Uczeń: -rozumie proste polecenia nauczyciela, -rozumie wybiórczo treść tekstu	Uczeń: -odbiera tylko wcześniej poznane komunikaty, -w tekście	Uczeń: -nie potrafi przekazywać informacji, -nie rozumie

- wykracza wiadomościami poza program, -rozwija samodzielnie swoje umiejętności językowe, -w semestrze nie otrzymuje ocen niedostatecznych z przedmiotu.	rozumie treść tekstu słuchanego, -w wypowiedzi ustnej prezentuje bardzo dobre opanowanie struktur leksykalno-gramatycznych, -czyta w szybkim tempie, popełniając błędy, rozumie treść czytanego tekstu, zwraca uwagę na akcent zdaniowy i wyrazowy, -potrafi samodzielnie napisać krótki tekst użytkowy, popełniając	treść tekstu słuchanego, -w wypowiedzi ustnej popełnia nieliczne błędy, -dobrze rozumie treść czytanego tekstu, - samodzielnie konstruuje krótką wypowiedź pisemną, popełniając błędy ortograficzne.	słuchanego (po kilkukrotnym wysłuchaniu), -w wypowiedzi ustnej stosuje proste zdania, często z pomocą nauczyciela, -czyta wolno, popełnia liczne błędy, często nie rozumie treści tekstu, -w wypowiedzi pisemnej popełnia błędy gramatyczne i ortograficzne, najczęściej posługuje się prostymi strukturami	słuchanym rozumie tylko pojedyncze słowa, -w wypowiedzi ustnej popełnia liczne błędy, które znacznie zakłócają komunikację, jego wypowiedź jest tylko częściowo zrozumiała, -czyta bardzo wolno, artykułuje i akcentuje podobnie do języka polskiego, - odwzorowuje napisany tekst, w większości używa nieprawidłowej pisowni	poleczeń i pytań nauczyciela, -nie opanował podstawowych struktur gramatycznych i podstawowego słownictwa, -nie potrafi skonstruować wypowiedzi pisemnej, -nie umie poprawnie budować prostych zdań, -operuje bardzo ubogim słownictwem, -pisząc, popełnia liczne błędy ortograficzne, które całkowicie
--	--	--	---	---	---

	nieliczne błędy ortograficzne.		gramatycznymi.	i interpunkcji, -wymaga stałej stymulacji i instruowania przez nauczyciela przy pracy z tekstem pisanymi czytany.	uniemożliwiają komunikację.
--	--------------------------------	--	----------------	--	-----------------------------

